

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ พ.ศ. 2551-2555
Content Analysis of Business Information Behavior Research during 2008-2012

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินดารัตน์ เบอรพันธุ์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหางานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ พ.ศ. 2551-2555
(Content Analysis of Business Information Behavior Research during 2008-2012)
ผู้วิจัย จินดารัตน์ เบอรพันธุ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ในด้านผู้วิจัย วิธีดำเนินการวิจัย รูปแบบการศึกษา ประเด็นที่ศึกษา กลุ่มบุคคลที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการประชุมวิชาการที่เผยแพร่ในปี 2551-2555

ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยภาษาอังกฤษ โดยจำนวนมากที่สุด เผยแพร่ในฐานข้อมูล Taylor & Francis และศึกษาโดยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ ร้อยละ 19.8 สอนในโรงเรียนธุรกิจ และ ร้อยละ 15.9 สอนในสาขาการตลาด และการโฆษณา และจำนวนมากที่สุดอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อพิจารณาในด้านวิธีดำเนินการวิจัย ปรากฏว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และมีรูปแบบการศึกษาเป็นรูปแบบการรับรู้

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาหางานวิจัยด้านรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศ พบว่า มีงานวิจัย 30 รายการ ศึกษาการใช้สารสนเทศ 19 รายการ ศึกษาการค้นหาค้นคว้าและการค้นคว้าสารสนเทศ 18 รายการ ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ 16 รายการ ศึกษาการรับและการรับรู้สารสนเทศ 15 รายการ ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศ 13 รายการ ศึกษาความต้องการสารสนเทศ และ 6 รายการ ศึกษาการเปิดเผยสารสนเทศ เมื่อพิจารณาประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจ และ ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา พบว่า งานวิจัยจำนวนมากที่สุด ศึกษาสารสนเทศเกี่ยวกับองค์กร และ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจ ประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนกลุ่มบุคคลที่ศึกษา ได้แก่ นักวิชาชีพทางธุรกิจ (36.0%) บุคคลทั่วไป (22.0%) นักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย (16.0%) และพนักงานบริษัท (14.0%) งานวิจัยส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาไม่ได้ระบุกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้ มีข้อเสนอแนะสำคัญ 2 ประการ ประการแรก คือ ควรกระตุ้นและสนับสนุนให้นักวิชาการด้านธุรกิจและนักวิชาชีพสารสนเทศของไทย ทั้งผู้สอน และผู้ปฏิบัติงานในแหล่งสารสนเทศ ทำวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการแบ่งปัน และการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และการเปิดเผยสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจ และการจัดบริการสารสนเทศทางธุรกิจให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องในประเทศ ประการที่สอง นักวิจัยควรพิจารณาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้นในการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

Abstract

Title Content Analysis of Business Information Behavior Research during 2008 -2012)

Researcher Chindarat Berpan

The objective of this research was to analyze the contents of research publications on business information behavior, in terms of authorship, research methods, types of research question, researched issues, user groups studied, and conceptual framework used in each research. The population of the study consisted of research articles, theses/dissertations and research papers in conference proceedings published during 2008 - 2015.

The main findings from this study showed that the analyzed research publications mostly were research articles written in English and published in Taylor & Francis database. Most of them were conducted by 2 researchers, working as faculty members. Among these authors, 19.8 percent taught in business schools and 15.9 percent were associated with marketing and advertising areas. The majority of the researchers lived in the United States.

In regard to research methods used, it was found that most of the works were quantitative researches, used survey method, employed questionnaires, and conducting a research into perception patterns.

This study illustrated the researched issues of publications on business information behavior that 30, 19, 18, 16, 15,13 and 6 of all the works were relevant to information uses, information searching and retrieval, information sharing and exchange, information reception and perception, information seeking, information needs and information disclosure respectively. In addition to categories of business information and the types of business studied, the majority of the publications focused on organization information and did not specifically refer to any one type of business. User groups of interest included business professionals (36.0 percent) the general public (22.0 percent), students and university staffs (16.0 percent) and company employees (14.0 percent). However, conceptual frameworks were rarely specified in research publications.

There are two main recommendations based on the results of this study. First, business-related scholars as well as information professionals, including faculty members and practitioners in information service agencies in Thailand should be encouraged and supported to undertake more research on business information behavior, particularly information sharing and exchange and information disclosure. Doing this will provide the baseline data that can be applied in business operations development and information service management regarding stakeholders' behaviors in the country. Second, researchers in the field of study may consider using a wide range of qualitative methods in their inquiries to broaden and deepen their research findings.

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหางานวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์นิเทศทางธุรกิจ พ.ศ. 2551-2555 ครอบคลุมการวิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม วิชาการ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์นิเทศทางธุรกิจ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสืบค้นได้จากฐานข้อมูลให้บริการโดยสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2558 จำนวน 100 รายการ

เนื้อหาในรายงานแบ่งเป็น 5 บท ประกอบด้วย บทนำ ปรัชญาวรรณกรรม วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ และภาคผนวก 4 เรื่อง ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล รหัสที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล รายงานการวิจัยที่รวบรวมและนำมาวิเคราะห์ และแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อนุมัติให้ผู้วิจัยลาปฏิบัติราชการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2557- 30 ตุลาคม 2558 เพื่อทำวิจัยเรื่องนี้ และฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ ที่ได้อนุมัติทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกท่านที่ได้รับภาระงานต่าง ๆ ของภาควิชาฯ แทนผู้วิจัยในช่วงเวลาที่ผ่านไป ยิ่งไปกว่านั้น หลายท่านยังได้ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย เริ่มตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ ได้ช่วยอ่านและให้คำแนะนำการเขียนโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีบริสุทธิ์สกุล ได้ช่วยชี้แนะแหล่งข้อมูล ให้ยืมหนังสือ และให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ อาจารย์ ดร. ทรงพันธ์ เจริมประยงค์ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแบบบันทึกข้อมูล และแนวคิด Systematic review เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์เนื้อหา งานวิจัย อาจารย์ ดร.อรนุช เศวรัตน์เสถียร ได้เอื้อเฟื้อสละเวลารับเป็นผู้ทดสอบแบบบันทึกข้อมูล และให้ความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการปรับแบบบันทึกฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจารย์ดวงเนตร วงศ์ประทีป และ ดร. สรคม ดิสสะมาน ได้ให้คำแนะนำการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในไมตรีจิตและขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้เอื้อนามมาข้างต้น รวมทั้งขอขอบคุณคุณจรรุวรรณ ชูติสินธุ์ และคุณพุทธิตา ขำบุญลือ ผู้ช่วยวิจัยที่ทำหน้าที่ช่วยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จล่วงพ้นเวลา

นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย ผู้ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและส่งเอกสารเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการวิจัย และกรอบทฤษฎีให้ผู้วิจัยได้ศึกษา ทำให้มีความความเข้าใจประเด็นเหล่านี้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งยังได้ให้ความเมตตาอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

และสุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณทัศนีย์ นาควัชระ รองศาสตราจารย์ ดร. พวงคราม พันธุ์บุรณะ และรองศาสตราจารย์ชลีย์พร เหมะรัชตะ อาจารย์ผู้ซึ่งคอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และคอยไต่ถามความก้าวหน้าในการทำงานวิจัยเรื่องนี้ด้วยความห่วงใยอยู่เสมอ

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควร

จินดารัตน์ เบอรพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
Abstract	(2)
คำนำ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
บทที่	
1. บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2. ปรัชญาวรรณกรรม	10
ความหมายของพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ	10
ขอบเขตและประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจ	13
บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ	14
การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ	18
วิธีการวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูล	20
รูปแบบการศึกษาในงานวิจัย	24
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศ	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
งานวิจัยในประเทศ	60
งานวิจัยในต่างประเทศ	61
3. วิธีดำเนินการวิจัย	70
การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	70
การกำหนดประชากร	70
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย	74
การรวบรวมข้อมูล	74
การบันทึกข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	85
ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้น	85
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย	94
การดำเนินการวิจัย	99
ประเด็นที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	103
ด้านความต่อ	130
ด้านการแสวงหาสารนิเทศ	130
ด้านการค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ	130
ด้านการใช้สารนิเทศ	131
ด้านการรับและการรับรู้สารนิเทศ	131
ด้านการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ	131
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	132
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับงานวิจัย	132
ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย	137
การดำเนินการวิจัย	139
ประเด็นที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	141
ข้อเสนอแนะ	150
ข้อจำกัดในการวิจัย	151
บรรณานุกรม	152
ภาคผนวก	166
ภาคผนวก ก. แบบบันทึกข้อมูล.....	167
ภาคผนวก ข. รหัสที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล.....	171
ภาคผนวก ค. รายชื่องานวิจัยที่รวบรวมและนำมาวิเคราะห์.....	174
ภาคผนวก ง. รายชื่อแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย.....	184

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูลต่าง ๆ	72
2	จำนวนงานวิจัยที่พิจารณาคัดเลือก และนำมาใช้วิเคราะห์เนื้อหา	75
3	ประเภทของงานวิจัย	85
4	ประเภทของงานวิจัย จำแนกตามฐานข้อมูลที่สืบค้น	86
5	ประเภทของงานวิจัยจำแนกตามสถานที่พิมพ์	87
6	ปีที่พิมพ์เผยแพร่ จำแนกตามประเภทของงานวิจัย	88
7	ภาษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จำแนกตามประเภทของงานวิจัย	89
8	งานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุน จำแนกตามประเภทของงานวิจัย	89
9	ประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จำแนกตามประเทศ	90
10	ประเภทของแหล่งผลิตวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย จำแนกตามประเทศ	91
11	ปีที่ (volume) ของวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย	93
12	ระดับการศึกษาของวิทยานิพนธ์ จำแนกตามประเทศ	94
13	จำนวนผู้วิจัย	94
14	จำนวนผลงานของผู้วิจัย	95
15	ผู้วิจัยสำหรับติดต่อ (Corresponding author)	95
16	ลำดับที่ของผู้วิจัยที่ระบุ	95
17	หน้าที่การงานของผู้วิจัย	96
18	ประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด	96
19	ประเทศที่ผู้วิจัยสังกัด	98
20	ประเภทของการวิจัย	99
21	วิธีการวิจัยที่ใช้	100
22	วิธีการรวบรวมข้อมูล	101
23	วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	102
24	ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล	102
25	รูปแบบการศึกษา	103
26	รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา	104
27	การศึกษาพฤติกรรมความต้องการสารสนเทศ	104
28	การศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ	105
29	การศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ	106
30	การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ	107
31	การศึกษาพฤติกรรมการรับและการรับรู้สารสนเทศ	108
32	การศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ	109
33	การศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยสารสนเทศ	110
34	การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ	111
35	รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาจำแนกตามรูปแบบการศึกษา	112

ตารางที่		หน้า
36	รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา จำแนกตามหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด	114
37	รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา จำแนกตามวิธีการวิจัย	119
38	ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา	121
39	ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศ	122
40	ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา	124
41	ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา	125
42	อาชีพ/บทบาทของกลุ่มคนที่ศึกษา	127
43	ประเทศที่อาศัยของกลุ่มคนที่ศึกษา	128
44	การใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย	130
45	เนื้อหากรอบแนวคิดในการวิจัย	130

บทที่ 1 บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สารนิเทศเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ จนกล่าวได้ว่าความล้มเหลวในการสร้าง ควบคุม และสื่อสารสารนิเทศที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง เป็นสาเหตุสำคัญทำให้ธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และส่งผลให้เกิดการสูญเสียกำไรที่พึงได้รับ อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจได้ ดังนั้นธุรกิจทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ และไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใด ล้วนจำเป็นต้องใช้สารนิเทศเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหา เพื่อแข่งขัน และเพื่อให้ธุรกิจที่ดำเนินการยังคงดำรงอยู่ได้ (Olanigan 1987:345) ดังเช่นข้อความที่ Broady-Preston และ William (2004) ได้เปรียบเทียบไว้ว่า สารนิเทศถือเป็นรากฐานเบื้องต้นของกระบวนการทุกขั้นตอนที่ธุรกิจกระทำ เปรียบได้ดังเช่นเชื้อเพลิงซึ่งมีคุณค่าต่อรถยนต์ กล่าวคือ หากไม่มีน้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ก็มิอาจวิ่งได้ เช่นเดียวกันหากปราศจากสารนิเทศ ธุรกิจก็มิอาจดำเนินการต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากธุรกิจเป็นสาขาวิชาที่ซับซ้อน เพราะกิจกรรมทางธุรกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเกี่ยวพันกับเศรษฐกิจอย่างแยกไม่ออก ประกอบกับปัญหาทางธุรกิจจำเป็นต้องใช้แนวทางแก้ไขจากสหสาขาวิชา ดังนั้นสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ หรือสารนิเทศที่ธุรกิจแสวงหาและต้องการใช้ จึงมีขอบเขตกว้างขวางและหลากหลาย (Lavin 1995; Abels and Klein 2008: 1; Natt 2013: 161) ดังคำจำกัดความของสารนิเทศทางธุรกิจที่ Witzel (1999: 37) และ O'Hare (2007: 1) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

สารนิเทศทางธุรกิจ หมายถึง สารนิเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธุรกิจทุกด้าน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงาน และสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสนับสนุนให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ

สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงาน ครอบคลุมสารนิเทศประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ เช่น แหล่งทรัพยากรบุคคล แหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบ สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ซึ่งเป็นข้อมูลจากการดำเนินงานในกระบวนการต่าง ๆ เช่น จำนวนพนักงาน ปริมาณวัตถุดิบที่มีอยู่ รายงานด้านการผลิตและการจำหน่าย รายงานการเงิน การบัญชี และผลประกอบการ และกลยุทธ์การตลาด สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าและผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานะทางการเงิน ความต้องการทัศนคติ ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขาย การชำระเงินค่าสินค้าของลูกค้า และสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับคู่แข่ง และสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับคู่แข่ง เช่น ประวัติความเป็นมา โครงสร้างองค์กร ผู้บริหาร สถานภาพทางการเงิน ลักษณะของผลิตภัณฑ์และความสามารถในการผลิต กลยุทธ์การตลาด รวมทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งของคู่แข่ง

ส่วนสารนิเทศที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ หมายถึง สารนิเทศเกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มของปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ สารนิเทศเหล่านี้มักเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา เช่น สภาพแนวโน้มทาง

เศรษฐกิจและการเมือง พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พระราชบัญญัติและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ รวมถึงแนวโน้มประชากรและกลุ่มกดดัน เช่น กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น (อรนุช เศวรัตน์เสถียร 2544: 5-6)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เนื่องจากสิ่งที่สัมพันธ์และแวดล้อมธุรกิจ คือสภาพต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมในภาคส่วนที่ธุรกิจแข่งขันและดำรงอยู่ ดังนั้นสารนิเทศหลักที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม และบริษัทต่าง ๆ ที่อยู่ในภาคธุรกิจเหล่านั้น ซึ่งมักจะเป็นสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการทำงาน ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และลูกค้าของบริษัทที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมนั้น จึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของสารนิเทศทางธุรกิจ (Porter 1998: 3 quoted in Abels and Klein 2008: 1, 32)

จากความสำคัญของสารนิเทศทางธุรกิจดังที่ได้กล่าวมา ได้ก่อให้เกิดการแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศทางธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกล่าวโดยรวมได้ว่าเป็นพฤติกรรมสารนิเทศทางธุรกิจ

พฤติกรรมสารนิเทศทางธุรกิจ หมายถึง กิจกรรม การกระทำ และการแสดงออกของบุคคลที่สัมพันธ์กับแหล่งและช่องทางของสารนิเทศทางธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความต้องการ การแสวงหา การค้นหา การค้นคืน การใช้ประโยชน์ การแลกเปลี่ยนแบ่งปัน การเปิดเผย และการถ่ายทอดสารนิเทศทางธุรกิจ (Wilson 1999 b:249; Wilson 2000: 49; Case 2006; Fisher and Julien 2009:317; Julien, Pecoskie, and Reed 2011)

สำหรับกลุ่มบุคคลที่มักจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารนิเทศทางธุรกิจรูปแบบต่าง ๆ มีมากมายหลายกลุ่ม ทั้งบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องหรืออยู่ในแวดวงธุรกิจ เช่น ผู้ประกอบการ นักลงทุน ผู้บริหาร และ ผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น บุคคลที่อยู่ในแวดวงวิชาการ เช่น ผู้สอน นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และ บุคคลทั่วไปซึ่งอาจอยู่ในฐานะผู้บริโภค รวมทั้งผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย กลุ่มบุคคลเหล่านี้ แม้จะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารนิเทศทางธุรกิจเช่นเดียวกัน หรือแสดงพฤติกรรมรูปแบบเดียวกันแต่พฤติกรรมที่แสดงออกหรือกระทำก็อาจแตกต่างกัน ดังเช่น Abels และ Klein (2008: 23-32) ได้จำแนกผู้ใช้สารนิเทศทางธุรกิจตามลักษณะพฤติกรรมเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ นักวิชาชีพธุรกิจ ผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม และผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ

นักวิชาชีพธุรกิจ ครอบคลุมผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ในวงกว้าง ทั้งผู้จัดการ และผู้บริหารระดับสูงในองค์กรธุรกิจ ความต้องการสารนิเทศของผู้ใช้กลุ่มนี้มีขอบเขตกว้าง แบ่งได้เป็น 3 ด้านใหญ่ ได้แก่ 1) สารนิเทศที่ใช้ในกิจกรรมศึกษาสภาพแวดล้อม เช่น การเทียบเคียงผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ กับองค์กรอื่น การติดตามวิเคราะห์คู่แข่ง และการรวบรวมกิจการของบริษัทต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อองค์กร การติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้บริโภค สภาพเศรษฐกิจ แนวโน้มอุตสาหกรรม ความเปลี่ยนแปลงของตลาด และผลการศึกษาวิจัยพัฒนาการทางเทคโนโลยีและกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง 2) สารนิเทศที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การรวบรวมกิจการ การเผชิญความเสี่ยงในการเริ่มธุรกิจ การแสวงหาผู้ร่วมทุน การวางแผนเข้าสู่ตลาดใหม่ การพัฒนาโครงการใหม่ เพื่อเพิ่มผลตอบแทน การวิเคราะห์ตลาด การมองหากลุ่มผู้บริโภค และการวิจัยและพัฒนา และ 3) สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจเฉพาะเรื่อง เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้าง การเลือกทำเลที่ตั้งใหม่

การตรวจสอบและรวบรวมรายชื่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย กลุ่มตัวแทนจำหน่าย และกลุ่มผู้รับเหมา การแสวงหาบริษัทตัวแทนจัดการด้านโฆษณาผลิตภัณฑ์ และการกำหนดงานแสดงสินค้า เป็นต้น

ผู้ใช้กลุ่มนี้มักจะมุ่งเน้นแก้ปัญหาใกล้มือมากกว่าจะมุ่งความสนใจที่แหล่งสารสนเทศ หรือ ศัพท์ควบคุมเพื่อการสืบค้น ดังนั้นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ใช้กลุ่มนี้คือ ความสะดวกในการเข้าถึงและได้รับสารสนเทศที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้จึงมักจะสืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตซึ่งมีความสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ผู้ใช้กลุ่มนี้ยังนิยมใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่ไม่เป็นทางการมากกว่าแหล่งสารสนเทศที่เป็นทางการ และมักจะใช้สารสนเทศที่เป็นถ้อยคำผ่านการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ เช่น ลูกค้า ที่ปรึกษา เพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมวงการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ผลิตสินค้า ดังนั้นแหล่งสารสนเทศประเภทห้องสมุดจึงไม่ใช่ทางเลือกแรกในการค้นหาสารสนเทศ

ผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก เป็นกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศทางธุรกิจกลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่ง ผู้ใช้กลุ่มนี้มีพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศแตกต่างจากกลุ่มนักวิชาชีพธุรกิจในองค์กรหรือบริษัทขนาดใหญ่ กล่าวคือ มักจะใช้เวลาวันละประมาณสองชั่วโมงหรือหนึ่งในสี่ของแต่ละวันเพื่อแสวงหาสารสนเทศและสนใจสารสนเทศเกี่ยวกับตลาด และแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ (Johnson and Kuehn 1987; 60) นอกจากนี้ Mohan-Neill (1995: 19) ยังให้ความเห็นว่า การขาดแคลนสารสนเทศด้านการตลาดเป็นปัญหาสำหรับผู้ประกอบการใหม่และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างธุรกิจใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้กลุ่มนี้นิยมแสวงหาและใช้สารสนเทศจากแหล่งที่ไม่เป็นทางการผ่านการสื่อสารด้วยวาจา เช่นเดียวกับนักวิชาชีพธุรกิจ เพราะมีลักษณะเป็นแหล่งเฉพาะที่มีความเป็นส่วนตัว (Customized and personalized sources) และสะดวก โดยเฉพาะแหล่งสารสนเทศที่เป็นลูกค้า เพื่อน และญาติ นอกจากนี้ผู้ใช้กลุ่มนี้ยังต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง เช่นเดียวกับนักวิชาชีพธุรกิจในองค์กรใหญ่ ๆ

ผู้ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศทางธุรกิจกลุ่มที่สาม ครอบคลุมผู้ใช้ที่เป็นบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ เช่น บุคลากรด้านการศึกษา บุคลากรด้านสื่อสารมวลชน นักการเมืองและผู้กำหนดนโยบาย และบุคคลทั่วไป

บุคลากรด้านการศึกษา ประกอบด้วยอาจารย์ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาในสาขาธุรกิจ ผู้ใช้กลุ่มนี้เป็นผู้ใช้หลักเช่นเดียวกับนักวิชาชีพธุรกิจ และผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม ลักษณะของสารสนเทศที่บุคลากรด้านศึกษานิยมใช้มักจะเป็นสารสนเทศที่เป็นเอกสาร เช่น บทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารและฐานข้อมูล กรณีศึกษา เรื่องราวต่าง ๆ จากวรรณกรรม ประสบการณ์ และวิทยากร สารนิเทศภาครัฐ (กระบวนกร กฎหมาย และข้อบังคับ) ข่าว เหตุการณ์ ทำเนียบนาม สถิติ ตัวเลข มาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้ใช้กลุ่มนี้ยังนิยมใช้แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ตด้วย

บุคลากรด้านสื่อสารมวลชน ผู้ใช้กลุ่มนี้มีหน้าที่โดยตรงในการรายงานสารสนเทศใหม่ ๆ ทางด้านธุรกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแสวงหาและใช้สารสนเทศทางธุรกิจเพื่อศึกษาให้เข้าใจและเผยแพร่ต่อสาธารณชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ สื่อมวลชนบางคนต้องการสารสนเทศทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องและเฉพาะเจาะจง ในขณะที่บางคนต้องการสารสนเทศที่มีลักษณะครอบคลุม มีขอบเขตเนื้อหากว้าง เช่น สภาพเศรษฐกิจโดยรวม สภาพเศรษฐกิจในภูมิภาคหรือท้องถิ่น ข่าวอุตสาหกรรม และข้อมูลสำมะโนประชากร

นักการเมืองและผู้กำหนดนโยบาย เป็นผู้ใช้สารสนเทศทางธุรกิจกลุ่มหลักอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสนใจศึกษาตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจเพื่อประเมินและปรับนโยบายทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องเหมาะสม

ลักษณะเฉพาะของสารสนเทศทางธุรกิจที่บุคคลกลุ่มนี้ต้องการ มักจะขึ้นอยู่กับสาขาที่เชี่ยวชาญหรือสาขาที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบ บุคคลกลุ่มนี้อาจต้องมีผู้ช่วยเพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าทางธุรกิจ ทั้งผู้กำหนดนโยบายและผู้ช่วยมักจะแสวงหาสารสนเทศที่มีขอบเขตกว้าง สารสนเทศที่ได้รับอาจมาจากห้องสมุด แหล่งบริการสารสนเทศในท้องถิ่น และฐานข้อมูล

จากความต้องการและการใช้สารสนเทศทางธุรกิจของบุคคลในประชาคมธุรกิจและวงการอื่นที่เกี่ยวข้องได้ก่อให้เกิดการผลิตสารสนเทศทางธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างมากในแต่ละวัน ปริมาณสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นทวีคูณเช่นนี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นผลดีแก่ผู้ใช้ แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความลำบากยุ่งยากในการเข้าถึงสารสนเทศที่มีอย่างท่วมท้นได้เช่นกัน (Simpson and Prusak 1995) โดยเฉพาะในสภาพที่เวลาและความรวดเร็วในการได้รับสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังนั้นหน่วยงานที่มีพันธกิจหลักในการให้บริการสารสนเทศทางธุรกิจ เช่น ห้องสมุดองค์กร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักวิชาชีพสารสนเทศ ทั้งบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ในฐานะคนกลางระหว่างแหล่งสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศกับผู้ใช้ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้ใช้เข้าถึงและได้รับสารสนเทศที่ต้องการอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมสารสนเทศของกลุ่มผู้ใช้เป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพราะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหล่านี้เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จะส่งผลให้การจัดการและการให้บริการสารสนเทศกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ามีนักวิชาชีพสารสนเทศที่เกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งนักวิชาการและปฏิบัติได้ศึกษาประเด็นและแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจของผู้ใช้หลากหลายกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาการแสวงหาและค้นหาสารสนเทศทางธุรกิจ (Johnson and Kuehn 1987; Marshall and others 2004) การศึกษาความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศทางธุรกิจ (อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคนอื่น ๆ 2549; สุรชาติ พุทธิมา 2554; Majid and others 2012) การศึกษาความต้องการสารสนเทศทางธุรกิจ (บุหลัน อัยตยะกุล 2548; Banda; Mutula and Geand 2004; Katopol 2007; Okello-Obura and others 2008; Underwood 2009; Huvila 2010; Kassim 2010; Mckeown 2010) การศึกษาการใช้สารสนเทศทางธุรกิจ (Mohan-Neill 1995; Shokane 2003; Citrin 2007) การศึกษาความต้องการและการใช้สารสนเทศทางธุรกิจ (Lillard 2002; Anwar and Tuqan 2006) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งในด้านบุคคลผู้ทำการศึกษา กลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา รูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และวิธีดำเนินการวิจัย ตัวอย่างเช่น ผู้ศึกษามีทั้ง คณาจารย์ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาในสาขาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ บริหารธุรกิจและพาณิชยศาสตร์ บรรณารักษ์ และนักเอกสารสนเทศ เป็นต้น กลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา มีทั้งนักวิชาชีพธุรกิจ ผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม ผู้บริโภค และผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา มีทั้งการศึกษาความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ การรับสารสนเทศ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนสารสนเทศ เป็นต้น

นอกจากนั้น ในด้านกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากมีนักวิชาการจำนวนมากได้พัฒนาแบบจำลองและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ จำนวนมากเพื่อกระตุ้น และส่งเสริมให้เกิดการศึกษา พัฒนา ความรู้ในสาขานี้ให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยที่มีขอบเขตเกี่ยวข้องกับการศึกษา

พฤติกรรมสารสนเทศจึงมักจะนำแบบจำลองและทฤษฎีเหล่านี้มาประมวลเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ตัวอย่างแบบจำลองและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศที่รู้จักในแวดวงนักวิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เช่น Dervin's sense-making theory, Ellis's behavioural model of information search strategies, Kuhlthau's model of the stages of information-seeking behaviour, และ Wilson's model of information behavior (Wilson 1999 a: 839)

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัย อาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามประเภทของการวิจัยและวัตถุประสงค์ในการวิจัย กล่าวคือ งานวิจัยเชิงปริมาณ มักจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ เชิงสหสัมพันธ์ และเชิงทดลอง และส่วนใหญ่รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์บันทึกผล (Transaction log) ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพ มักจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา เชิงกรณีศึกษา และการวิจัยปรากฏการณ์วิทยา ส่วนใหญ่รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตและการสนทนากลุ่ม อย่างไรก็ตามในบางครั้ง ผู้วิจัยอาจรวบรวมข้อมูลโดยใช้หลายวิธีร่วมกัน (Julien 1996; Fisher and Julien 2009; Julien, Pecoskie and Reed 2011; วรรณิ แกมเกต 2551: 31-39)

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การนำงานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจที่มีความหลากหลายมาวิเคราะห์เนื้อหา จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนางานวิจัยในด้านนี้ กล่าวคือทำให้เห็นภาพรวมและความก้าวหน้าของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ช่วยให้เข้าใจรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศและขอบเขตของงานวิจัยในด้านนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้เห็นทิศทางและแนวโน้มของหัวข้อหรือประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจ เช่น หัวข้อที่ควรมีการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น หรือวิธีการวิจัยที่ยังใช้น้อยเกินไป เป็นต้น (Feehan et al 1987:182) ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาการและการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การวิเคราะห์เนื้อหาจากงานวิจัยยังทำให้มองเห็นแนวทางและได้กรอบแนวคิดในการพัฒนางานวิจัยในด้านนี้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น (McClure and Bishop 1989:127; Julien 1996: 53-54; Julien and Duggan 2000: 291; Julien, Pecoskie and Reed 2011) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ในด้านผู้วิจัยวิธีดำเนินการวิจัย รูปแบบการศึกษา ประเด็นที่ศึกษา กลุ่มบุคคลที่ศึกษา และ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจที่นำมาวิเคราะห์ ครอบคลุมบทความวิจัย รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่มีลักษณะดังนี้

1. นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 2008-2012 ในฐานข้อมูลเอกสาร

ที่มีเนื้อหาเต็ม (Full text document database) ซึ่งเน้นรวบรวมจัดเก็บสารนิเทศในสาขา
บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ บริหาร และธุรกิจ ที่สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยให้บริการในปี 2558 จำนวน 12 ฐาน ได้แก่

- 1.1 EBSCO's Academic Search Premier
- 1.2 EBSCO's Business Source Complete
- 1.3 Emerald Management Xtra
- 1.4 JSTOR
- 1.5 ProQuest ABI/INFORM Complete
- 1.6 Sage Journals Online
- 1.7 ScienceDirect
- 1.8 Scopus
- 1.9 Springer
- 1.10 Taylor and Francis Online Journals
- 1.11 Wiley Online Library
- 1.12 Library and Information Science Fulltext

รวมทั้งฐานข้อมูล Directory of Open Access Journals (DOAJ)

2. นำเสนอเป็นภาษาไทยและตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 ที่สืบค้นได้จาก
ฐานข้อมูลสหบรรณานุกรมมหาวิทยาลัย (Thailis) และ ฐานข้อมูลฉบับเต็มของมหาวิทยาลัยที่
ให้บริการผ่านเว็บไซต์สำนักงานวิทยทรัพยากร (Chulalongkorn University Intellectual
Repository-CUIR) รวมทั้งฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals
Online)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับงานวิจัย

- 1.1 ประเภทของงานวิจัย เช่น บทความวิจัย รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์
- 1.2 สถานที่พิมพ์ ได้แก่ ประเทศที่เป็นสถานที่ผลิตวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย
รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เผยแพร่ในรูปแบบอื่น ๆ
- 1.3 ข้อมูลทางบรรณานุกรมอื่น ๆ ของบทความวิจัยแต่ละประเภท เช่น ปีของ
วารสารฉบับที่เผยแพร่ ระดับการศึกษาของวิทยานิพนธ์

1.4. ภาษาที่ตีพิมพ์งานวิจัย ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

1.5. ประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย เช่น หน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานในมหาวิทยาลัย หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ

1.6 ประเทศที่หน่วยงานให้ทุนสนับสนุนการวิจัยสังกัด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

2.1 จำนวนผู้วิจัย

2.2 ลำดับที่ของผู้วิจัยหลัก

- 2.3 หน้าที่การงานของผู้วิจัย เช่น บรรณารักษ์ ผู้สอน นักวิจัย และนักศึกษา
- 2.4 ประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด เช่น แหล่งสารสนเทศ โรงเรียน
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โรงเรียนธุรกิจ โรงเรียนการโรงแรม และสถาบันการวิจัย
- 2.5 ประเทศที่ตั้งของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย
 - 3.1 ประเภทของการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 3.2 วิธีการวิจัย เช่น การวิจัยเชิงบุกเบิก การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์
การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การวิจัยเชิงกรณีศึกษา และการวิจัยปรากฏการณ์วิทยา
 - 3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การ
สนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการวิเคราะห์บันทึกผล
 - 3.4 ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล เช่น ปี 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
 - 3.5 รูปแบบการศึกษา ได้แก่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล การวิเคราะห์
และวินิจฉัย การจัดการกระทำ การคาดการณ์ และการรับรู้
4. ประเด็นที่ศึกษาและกลุ่มคนที่ศึกษา
 - 4.1 รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศ เช่น ความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ
การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ การรับสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนและการแบ่งปัน
สารสนเทศ และการเปิดเผยสารสนเทศ และประเด็นย่อยที่ศึกษาในแต่ละรูปแบบ
 - 4.2 ประเภทของสารสนเทศที่ศึกษา เช่น สารนิเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร สารนิเทศ
เกี่ยวกับองค์กร สารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า สารนิเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง และสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และ
บริการ
 - 4.3 ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา เช่น เกษตรกรรม การทำเหมืองแร่ การผลิต การก่อสร้าง
การขนส่ง/การค้าปลีก การขนส่ง ที่พักแรม/กิจกรรมบริการด้านอาหาร และ กิจกรรมการเงินและ
การประกันภัย
 - 4.4 อาชีพและบทบาทของกลุ่มคนที่ศึกษา เช่น นักวิชาชีพธุรกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ปรึกษาองค์กรธุรกิจ นักลงทุน ผู้ปฏิบัติงานในบริษัท นักศึกษา และ
นักท่องเที่ยว
 - 4.5 ประเทศที่อยู่ของกลุ่มคนที่ศึกษา
5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เช่น
 - Berrypicking ของ Bates
 - Dervin's sense-making framework
 - Ellis's behavioral framework
 - Foster's Nonlinear model of information seeking behavior
 - Information acquiring and sharing (IA&S) ของ Rioux
 - Information encountering (IE) ของ Erdelez
 - Kuhlthau's information search process
 - A model of the information seeking of professionals ของ Leckie

- The model of information seeking in the context of everyday life (ELIS Model) ของ Savolainen
- Taylor's information use environments
- Wilson's model of Information behavior (Wilson's model of 1981)
- Wilson's 1996 model of information behavior
- Wilson's model of information-seeking behavior (Wilson's second model of 1981)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ พฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ความต้องการและการใช้สารสนเทศทางธุรกิจ การแสวงหาสารสนเทศทางธุรกิจ การวิเคราะห์เนื้อหาทางวิจัย รวมทั้งการประเมินเชิงวิพากษ์ และการทบทวนอย่างเป็นระบบ (Critical appraisal and systematic review)

2. สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1

ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ประกอบด้วย ประเภทของงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์และบรรณานุกรม ภาษาที่นำเสนองานวิจัย และหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย

ตอนที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย ประกอบด้วย จำนวนผู้วิจัย ชื่อผู้วิจัย การระบุผู้วิจัยหลัก (ในกรณีที่มีผู้วิจัยมากกว่า 1 คน) ประเภทและประเทศของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด

ตอนที่ 3

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประเภทของการวิจัย วิธีการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล และรูปแบบการศึกษา

ตอนที่ 4

ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาในงานวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบพฤติกรรมที่ศึกษา ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจและประเภทของธุรกิจที่ศึกษา และกลุ่มบุคคลที่ศึกษา รวมทั้งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

3. ทดสอบแบบบันทึกข้อมูล โดยทดลองบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง และขอความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คนช่วยทดสอบบันทึกข้อมูลจากบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ก่อนปี 2008 (พ.ศ. 2551) จำนวน 5 รายการ

4. นำผลการทดสอบแบบบันทึกทั้งสองส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้วิจัยเองและข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงาน มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบบันทึกข้อมูลมีความชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

5. รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

6. ศึกษาเนื้อหาทางงานวิจัยที่รวบรวมได้ และคัดเลือกงานวิจัยที่มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว

7. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์สำหรับวินโดว (Statistical for the Social Science for Windows - SPSS for Windows)

8. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

9. รายงานผลการวิจัย และอภิปรายผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้เห็นขอบเขต สภาพ แนวโน้ม และทิศทางการทำวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ในประเด็นเกี่ยวกับแหล่งเผยแพร่งานวิจัย แหล่งทุนสนับสนุนการทำวิจัย ผู้วิจัย การดำเนินการวิจัย รูปแบบการศึกษา รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาและประเด็นย่อยของพฤติกรรมแต่ละรูปแบบที่ศึกษา ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจและประเภทของธุรกิจที่ศึกษา กลุ่มคนที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในการใช้ประโยชน์และพัฒนางานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจต่อไป

บทที่ 2 ปริทัศน์วรรณกรรม

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อเกี่ยวกับ ความหมายของพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ขอบเขตและประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจ บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ วิธีการวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูล รูปแบบการศึกษาในงานวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ

พฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ หมายถึงกิจกรรม การกระทำ หรือลักษณะที่แสดงออกทั้งหมดของมนุษย์ซึ่งสัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศ และช่องทางในการสื่อสารสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธุรกิจ พฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเริ่มตระหนักว่ามีความต้องการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธุรกิจ จึงนำไปสู่การแสวงหา การค้นหา หรือการค้นคืนสารสนเทศดังกล่าว ตลอดจนรับรู้ถึงคุณค่าและนำสารสนเทศเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ลักษณะต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจลงทุน การกำหนดนโยบาย การแก้ปัญหา และการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ในการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ผู้ใช้อาจแสดงพฤติกรรมสารสนเทศอื่น ๆ ด้วย เช่น การแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ถ่ายทอด และเผยแพร่สารสนเทศ เป็นต้น พฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ จึงมีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ใช้กระทำแก่สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทุกด้านและทุกประเภทในบริบทที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานทางธุรกิจ และ สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ (Tidline 1997: 220; Witzel 1999: 37; Wilson 1999 b: 249; Wilson 2000: 49; Pettigrew, Fedel, and Bruce 2001; Case 2006; Fisher and Julien 2009: 317; Julien, Pecoskie, and Reed 2011)

รูปแบบการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ จำแนกตามลักษณะที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสารสนเทศได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1. ความต้องการสารสนเทศ (Information needs) หมายถึงสภาพหรือความรู้สึกของบุคคลที่เริ่มตระหนักหรือรับรู้ว่ามีช่องว่างเกิดขึ้นระหว่างความรู้ที่ตนมีกับสารสนเทศที่มีอยู่ในระบบทำให้ไม่อาจตอบสนองเป้าหมายที่ตั้งใจได้ จึงต้องการแก้ไข (Case 2007: 333; Miranda and Tarapanoff 2008; Case 2012: 5) โดยการสร้างกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสวงหาสารสนเทศ การค้นหาสารสนเทศ และการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ เป็นต้น ความต้องการสารสนเทศเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ และการมุ่งหวังความสำเร็จของภารกิจที่กระทำ สิ่งเหล่านี้นับเป็นแรงจูงใจ ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตามมา เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่สิ้นสุด สำหรับความต้องการสารสนเทศทางธุรกิจเกิดจากเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อลดความผิดพลาดในการตัดสินใจ เพื่อขจัดความรู้สึกไม่มั่นใจในการดำเนินงาน เพื่อสร้างการยอมรับในความเป็นผู้นำขององค์กร เพื่อให้ทราบความเป็นไปของคู่แข่ง และเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. การแสวงหาสารสนเทศ (Information seeking) หมายถึงความพยายามในการทำให้ได้สารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการหรือช่องว่างของความรู้ที่ตระหนักได้ (Case 2012: 5) ในกระบวนการเสาะหาสารสนเทศ อันเป็นผลจากความต้องการที่จะตอบสนองเป้าหมายดังกล่าว บุคคล

อาจมีปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศแบบดั้งเดิม เช่น ห้องสมุด หรือระบบสารสนเทศร่วมสมัย เช่น อินเทอร์เน็ตและระบบคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม คำว่า “การแสวงหาสารสนเทศ” มักจะใช้เพื่อสื่อความหมายครอบคลุมกิจกรรมซึ่งกระทำเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะกิจกรรมนั้นจะเป็นกระบวนการเชิงรุก หรือตั้งรับ หรือจะเป็นการกระทำทางตรง หรือทางอ้อมก็ได้ หากแต่ต้องเป็นกระบวนการที่เกิดซ้ำ แลแปรเปลี่ยนได้ตลอดเวลา (Wilson 2000:49; Courtright 2007: 274) ในกระบวนการทางธุรกิจ การแสวงหาสารสนเทศเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงาน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน นับเป็นกิจกรรมสำคัญที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

3. การค้นหาสารสนเทศ (Information searching) อาจเรียกว่า การค้นคืนสารสนเทศ (Information retrieval) (Courtright 2007: 275) เป็นพฤติกรรมในระดับจุลภาคซึ่งผู้ค้นหา มีปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศต่าง ๆ ทุกประเภท ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับระบบอาจเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับคอมพิวเตอร์ (Human computer interaction) เช่น การใช้เมาส์ การใช้คีย์บอร์ด การคลิกลิงค์ หรืออาจเป็นปฏิสัมพันธ์ในระดับปัญญา (Intellectual level) เช่น การใช้กลยุทธ์ตรรกะบูลีนในการค้น และการตัดสินใจคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศรายการที่คิดว่ามีประโยชน์มากที่สุด Wilson (2000: 49) กล่าวว่าพฤติกรรมการค้นหาหรือค้นคืนสารสนเทศมักจะเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด (Mental acts) เช่น การกำหนดคำค้นที่ใช้ การตัดสินใจเกี่ยวข้องของสารสนเทศที่ค้นคืนได้ เป็นต้น ปัจจุบันการค้นหาและค้นคืนสารสนเทศทางธุรกิจ นิยมค้นจากฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูล ABI/INFORM Complete, Business Monitor, Business source complete, และ Passport GMID เป็นต้น นอกจากนี้ การค้นหาสารสนเทศของผู้ใช้ในงานวิจัยผู้บริโภค นิยมจำแนกพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการค้นหาสารสนเทศภายใน และการค้นหาสารสนเทศภายนอก การค้นหาสารสนเทศภายในมีลักษณะเป็นการค้นหาบนพื้นฐานประสบการณ์การค้นที่ผ่านมา ผสมกับความรู้อาจจากความทรงจำของผู้ค้น ส่วนการค้นหาสารสนเทศภายนอก ครอบคลุมการรวบรวมสารสนเทศโดยวิธีการหลากหลายจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การปรึกษาตัวแทนขาย การอ่านหนังสือ การอ่านสื่อโฆษณา และการสอบถามจากผู้ขาย ณ สถานที่ซื้อขายสินค้า เป็นต้น (Engel, Blackwell, and Miniard 1990; Gursoy and Chen 2000) ตลอดจนมักจะเน้นศึกษาประเภทของสารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศที่ค้นหา มากกว่ากระบวนการหรือขั้นตอนในการค้นหา ดังเช่นในงานวิจัยด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

4. การใช้สารสนเทศ (Information use) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ครอบคลุมแนวคิดหลากหลายเช่นเดียวกับคำว่า “การแสวงหาสารสนเทศ” กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมที่ขึ้นอยู่กับบริบทที่ผู้ใช้งานต้องการสื่อ บางครั้งอาจหมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสารสนเทศทุกรูปแบบ (Information practice*) บางครั้งหมายถึงการผลิตสารสนเทศ การประมวลผลสารสนเทศ หรือการสร้างความรู้ (Knowledge construction) ซึ่งต้องใช้สารสนเทศเป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อก่อให้เกิดความคิด และบางครั้งอาจสื่อความหมายถึง บทบาทและความสำคัญของสารสนเทศในฐานะทรัพยากรที่จำเป็นของกระบวนการทำกิจกรรม และเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งใช้เมื่อต้องการสื่อความหมายถึงกระบวนการแสวงหาและค้นหาสารสนเทศ (Taylor 1986; Kari 2010)

* Information practice เป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมสารสนเทศโดยรวม คล้ายกับคำว่า Information behavior นิยมใช้ในยุโรปและแคนาดา มากกว่า ในสหรัฐอเมริกา (Case 2012: 5)

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ ความหมายของ “การใช้สารนิเทศ” มุ่งที่การใช้ประโยชน์ จากแหล่งสารนิเทศ ทรัพยากรสารนิเทศ และสารนิเทศ ที่ได้จากการค้นหาคัดเลือก ทั้งในเชิง กายภาพ และเชิงปัญญาบนฐานความรู้ของแต่ละบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตัวอย่างการใช้ ประโยชน์เชิงกายภาพ เช่น การทำสัญลักษณ์บางอย่างแก่ข้อความบางส่วนในต้นฉบับ เพื่อให้ทราบว่าเป็นส่วนสำคัญ ส่วนการใช้ประโยชน์เชิงปัญญา จะเน้นที่การประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ ทำให้ ความรู้เดิมที่มีอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้วยการผนวกความรู้ใหม่ หรือลบความรู้เดิมออกไป สำหรับตัวอย่างการใช้สารนิเทศทางธุรกิจ เช่น การใช้สารนิเทศเพื่อตัดสินใจร่วมทุน โดยพิจารณา เปรียบเทียบสารนิเทศเกี่ยวกับผลประกอบการของบริษัทช่วงเวลาต่าง ๆ ในรายงานประจำปี การใช้ สารนิเทศที่น่าเสนอในสื่อโฆษณา เพื่อตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยการพิจารณาความสมเหตุสมผลของ สารนิเทศที่น่าเสนอ เป็นต้น (Wang and Soergel 1998: 115-116; Todd 1999; Wilson 2000: 50; Savolainen 2009: 2245-2246)

5. การรับและการรับรู้สารนิเทศ (Information reception and perception) เป็น พฤติกรรมสารนิเทศที่เน้นกระบวนการได้รับสารนิเทศจากแหล่งต่าง ๆ แล้วตีความหรือแปลความ สารนิเทศเหล่านั้นให้มีความหมายเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจ โดยอาศัยประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มี อยู่ ส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น การใช้ประโยชน์จากสารนิเทศมากขึ้น การเพิ่ม ความถี่ในการแสวงหาสารนิเทศบ่อยขึ้น หรือการแสดงความรู้สึกลักษณะต่าง ๆ เช่น ความไม่มั่นใจใน ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ ความคลางแคลงใจต่อแหล่งผลิตสารนิเทศ เป็นต้น (เต็มศักดิ์ คทวาณิช 2546)

6. การถ่ายทอดสารนิเทศ การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันสารนิเทศ (Information transfer, information exchange and sharing) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ สารนิเทศสองกลุ่มขึ้นไปที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันบนพื้นฐานแนวคิดในการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกัน และกันผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งการพูดคุยกันซึ่งหน้า และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อสังคม ออนไลน์ เป็นต้น (Wilson 1994; Sreenivasan, Lee, and Goh 2012: 22)

การถ่ายทอดสารนิเทศ เน้นเผยแพร่สารนิเทศที่เห็นว่ามีคุณค่าให้แก่ผู้ใช้คนอื่น ๆ ได้ ทราบ ในขณะที่การแลกเปลี่ยนสารนิเทศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อถึงการแลกเปลี่ยนสารนิเทศที่ใช้กับ บุคคลอื่นอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ส่วนการแบ่งปันสารนิเทศ มุ่งให้เห็นถึงการ ใช้ สารนิเทศเดียวกันระหว่างกลุ่มคน ฝ่ายงาน หรือบริษัทต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายในการปรับปรุงผลการ ทำงาน (Information sharing 2015)

ปัจจุบัน ความร่วมมือกันในการทำงานเป็นหนึ่งในหลักการสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษา พฤติกรรมรูปแบบการแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันสารนิเทศในสภาพแวดล้อมการทำงานจึงมีเพิ่มมาก ขึ้นเรื่อย ๆ (Case 2012: 5) ในการศึกษา นิยมใช้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theory) และ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange theory) เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบ แนวคิด (Bao 2009: 11; Frazier and others 2009) ตัวอย่างเช่น การศึกษาการแบ่งปันและ แลกเปลี่ยนสารนิเทศด้านกลยุทธ์ในห่วงโซ่อุปทานเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ เป็นต้น

7. การเปิดเผยสารนิเทศ (Information disclosure) หมายถึง การดำเนินการให้ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทราบสารนิเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเปิดเผยสารนิเทศที่ เกี่ยวข้องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้นักลงทุนทราบเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ ลงทุน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(Information disclosure 2015) ในกระบวนการทางธุรกิจ สารสนเทศที่เปิดเผย แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ สารสนเทศที่ต้องเปิดเผยตามข้อกำหนดทางกฎหมาย (Mandatory information) และ สารสนเทศที่เปิดเผยโดยสมัครใจ เนื่องจากสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุน และผู้บริโภคร เป็นต้น ดังนั้นในปัจจุบัน การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดเผยสารสนเทศจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยสารสนเทศที่มีต่อการแสวงหาสารสนเทศของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ช่องว่างระหว่างความต้องการให้เปิดเผยสารสนเทศกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเปิดเผย เป็นต้น (Binh 2012; Lee, Yun, and Haley 2012)

ขอบเขตและประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจ

เนื่องจากธุรกิจเป็นสาขาวิชาที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งสภาพและความเป็นไปของธุรกิจยังเกี่ยวเนื่องกับเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย การพัฒนาและแก้ปัญหาทางธุรกิจจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจจากสหสาขาวิชา ด้วยลักษณะเช่นนี้ ทำให้สารสนเทศทางธุรกิจมีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับสารสนเทศสาขาต่าง ๆ มากมาย (Lavin 1995) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณากระบวนการดำเนินธุรกิจเป็นระบบซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลนำเข้า การประมวลผล ผลลัพธ์ สภาพแวดล้อม และข้อมูลป้อนกลับ สารสนเทศที่เป็นส่วนประกอบสำคัญในระบบการดำเนินธุรกิจ นอกจากจะเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมและบริบทที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมที่ธุรกิจดำรงอยู่แล้ว เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ทดแทนกันได้ สินค้าและบริการของบริษัทอื่น และบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ยังครอบคลุมสารสนเทศอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับผู้บริโภคร สินค้าและบริการ สารสนเทศเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและนำส่งสินค้าและบริการ สารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลรวมถึงสภาวะทางเศรษฐกิจที่แวดล้อมอุตสาหกรรม ตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง สารสนเทศดังกล่าวเหล่านี้ จำแนกตามองค์ประกอบของระบบการดำเนินธุรกิจได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร หมายถึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตทุกประเภทที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ทั้งแรงงาน (ทรัพยากรบุคคล) เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความลักษณะสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ทุน(ทรัพยากรทางการเงิน) เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งทุน ช่องทางการระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เงินกู้ระยะสั้น และระยะยาว และวัสดุหรือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น รายชื่อตัวแทนจำหน่ายสินค้าและวัตถุดิบ และ สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งวัตถุดิบเพื่อช่วยให้ต้นทุนต่ำกว่า เป็นต้น

2. สารสนเทศเกี่ยวกับองค์กร /บริษัท หมายถึงสารสนเทศที่เกิดจากการปฏิบัติงานภายในองค์กรและจำเป็นต้องใช้ประกอบการดำเนินงาน มักจะประมวลผลโดยระบบสารสนเทศต่าง ๆ ในองค์กร เช่น ระบบประมวลผลธุรกรรม (Transaction processing systems-TPS) ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management information systems-MIS) และระบบการจัดการความรู้ (Knowledge management systems) สารสนเทศภายในองค์กรส่วนใหญ่ไม่มีในหน่วยงานภายนอกองค์กร เว้นแต่จะเป็นสารสนเทศภายในองค์กรบางประเภทที่ผลิตขึ้นสำหรับให้บริการแก่องค์กรอื่น ๆ เช่น สารสนเทศด้านการเงินจากบริษัทมหาชน เป็นต้น ตัวอย่างสารสนเทศประเภทนี้ เช่น สารสนเทศด้านบุคลากร (สารสนเทศเกี่ยวกับจำนวนพนักงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทุนทางปัญญา เช่น ความรู้

ประสบการณ์ ของพนักงานที่จัดเก็บในฐานะข้อมูลขององค์กร) สารนิเทศด้านการผลิต (จำนวนวัตถุดิบที่ใช้ รายงานการผลิต) สารนิเทศด้านการขาย (ยอดขายและปริมาณสินค้าคงเหลือ) สารนิเทศด้านการบัญชีและการเงิน สารนิเทศด้านการวิจัยและพัฒนา สารนิเทศด้านการตลาดในองค์กร สารนิเทศด้านการจัดการความเสี่ยง (สารนิเทศเกี่ยวกับมาตรการด้านความปลอดภัยและความเสี่ยงในการทำงาน) เป็นต้น (Abels and Klien 2008: 4)

3. สารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า หมายถึงสารนิเทศทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าและผู้ทีคาดว่าจะ เป็นลูกค้า มักจะเกี่ยวข้องกับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริม การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สารนิเทศเหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผน การสรรหา บุคลากร และการทำการตลาดของธุรกิจทุกประเภท (Abels and Klein 2008: 1) ตัวอย่างสารนิเทศ เกี่ยวกับลูกค้า เช่น ข้อมูลพื้นฐาน (การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ สถานะทางการเงิน) ทศนคติ ของลูกค้า ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายการชำระเงินค่าสินค้า และสัมพันธ์ภาพของลูกค้ากับคู่แข่ง เป็นต้น

4. สารนิเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง หมายถึงสารนิเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอื่นที่ดำเนิน ธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น จำนวนบริษัทเกิดใหม่ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ และ ความสามารถในการผลิตของคู่แข่ง นโยบายด้านราคา สถานภาพทางการเงิน และ กลยุทธ์การตลาด ของบริษัทที่เป็นคู่แข่ง เป็นต้น

5. สารนิเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม หมายถึงสารนิเทศที่เกี่ยวข้องปัจจัยต่าง ๆ ภายนอกที่มี ผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร เช่น แนวโน้มอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงลักษณะทาง ประชากรศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ (สถิติทางเศรษฐกิจและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ) เสถียรภาพทาง การเมือง ความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย พัฒนาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความ รับผิดชอบต่อสังคม และ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นต้น

6. สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ หมายถึงสารนิเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของ ผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ เช่น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต คุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ ลักษณะการให้บริการ และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ เป็นต้น บริษัทมักจะมี ความ ต้องการใช้สารนิเทศประเภทนี้ เมื่อมีแผนการจะนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ ขยายการผลิต ขยายตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพื่อให้ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้ ส่วนผู้บริโภคจะแสวงหาสารนิเทศ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในด้าน ความน่าเชื่อถือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ และราคาเพื่อเปรียบเทียบก่อน ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารนิเทศทางธุรกิจ

เนื่องจากธุรกิจเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายทั้งในด้านกระบวนการ รูปแบบการจัดตั้งตามกฎหมาย ลักษณะการเป็นเจ้าของ ลักษณะผลผลิตและการนำผลผลิตไปใช้งาน (การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย พ 2552, 2553: 1) อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่มี บทบาทสำคัญยิ่งต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศ และเชื่อมโยงถึงระดับภูมิภาค และระดับโลก ดังนั้นบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารนิเทศทางธุรกิจจึงมีจำนวนมากมายหลาย กลุ่ม ตั้งแต่ผู้ประกอบการธุรกิจระดับโลก ระดับประเทศ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในองค์กรธุรกิจ ผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านธุรกิจ นักวิจัยทางธุรกิจ จนถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจจะเข้าสู่โลกธุรกิจ รวมทั้งนักศึกษาในสาขาธุรกิจและสาขาที่เกี่ยวข้อง บุคคลเหล่านี้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารนิเทศ แตกต่างกันไป ทั้งในด้านความต้องการ การแสวงหา การใช้สารนิเทศ การรับและการแลกเปลี่ยนซึ่ง

ขึ้นอยู่กับหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ และวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมดังกล่าว ความเข้าใจลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการออกแบบ ทำการตลาด และให้บริการสารสนเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้แต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

Abels และ Klien (2008: 23-32) ได้แบ่งผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารสนเทศทางธุรกิจเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ นักวิชาชีพธุรกิจ เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการ และบุคคลกลุ่มอื่น ๆ

1. นักวิชาชีพธุรกิจ หมายถึงบุคคลที่อยู่ในวงการธุรกิจประเภทต่าง ๆ ในฐานะผู้บริหารและผู้จัดการ สารสนเทศสำคัญที่ผู้ใช้กลุ่มนี้ต้องการ จำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

- สารสนเทศด้านการตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning activities) หมายถึง สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการติดตามสอดส่องความเป็นไปของสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อใช้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานและสร้างรายได้เปรียบทางธุรกิจ ตัวอย่างเช่น สารสนเทศเกี่ยวกับการวัดเปรียบเทียบสมรรถนะกับบริษัทหรืออุตสาหกรรมอื่น สารสนเทศจากการติดตามตรวจสอบคู่แข่งหรือการเฝ้าตรวจสอบบริษัทเกิดใหม่ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ สารสนเทศจากการค้นหาและติดตามสภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจทั่วไป รวมทั้งสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริโภค แนวโน้มอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางประชากรศาสตร์ ผลการศึกษาวิจัย และกฎระเบียบที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ ตลอดจนนวัตกรรมทางเทคโนโลยี

- สารสนเทศด้านกิจกรรมทางธุรกิจทั่วไป (General business activities) หมายถึงสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจ เช่น การควบคุมกิจการ การลงทุนในธุรกิจใหม่ การค้นหาผู้ร่วมทุน การวางแผนเพื่อเข้าสู่ตลาดใหม่ การพัฒนาและวิจัย การวิเคราะห์ตลาด และการพัฒนาธุรกิจ เป็นต้น

- สารสนเทศด้านภารกิจที่สัมพันธ์กับธุรกิจเฉพาะด้าน (Specific business tasks) หมายถึงสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทหรืออุตสาหกรรมแต่ละแห่ง เช่น การคัดเลือกทำเลที่ตั้งใหม่ การคัดเลือกตัวแทนจำหน่าย การคัดเลือกสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ การกำหนดสถานที่และเวลาในการจัดงานแสดงสินค้า เป็นต้น

นักวิชาชีพธุรกิจซึ่งเป็นผู้ใช้ปลายทางมักจะมีความต้องการสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการกิจเหล่านี้ จึงไม่สนใจที่มาของสารสนเทศหรือประเภทของสารสนเทศ แต่ถือเอาความรวดเร็วในการได้รับสารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นผู้ใช้กลุ่มนี้จึงมักจะใช้ช่องทางและแหล่งสารสนเทศที่คิดว่าสะดวกที่สุด โดยอาจไม่คำนึงถึงความน่าเชื่อถือและความทันสมัยของสารสนเทศ อินเทอร์เน็ตจึงมักจะเป็นช่องทางที่บุคคลกลุ่มนี้นิยมใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศ นอกจากนั้นบุคคลกลุ่มนี้ยังใช้สารสนเทศทั้งจากแหล่งไม่เป็นทางการที่ได้จากการพูดคุย และแหล่งที่เป็นทางการซึ่งบันทึกในเอกสาร สำหรับการเข้าถึงสารสนเทศภายนอกองค์กร นิยมกระทำผ่านการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ เช่น ลูกค้า ที่ปรึกษา เพื่อน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ผลิตสินค้า บุคคลกลุ่มนี้ไม่นิยมแสวงหาสารสนเทศผ่านโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือการประชุมกลุ่มเล็กเฉพาะบุคคล ส่วนผู้จัดการ มักจะติดต่อสื่อสารผ่านการพูดคุย

2. เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการ สารสนเทศที่บุคคลกลุ่มนี้ต้องการและแสวงหาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นสารสนเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริษัท การวิจัยตลาด และเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับ

- ตัวอย่างสารสนเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ เช่น ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีอยู่ในตลาด ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากเดิม วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายในการพัฒนา เป็นต้น

- ตัวอย่างสารสนเทศเกี่ยวกับบริษัท เช่น ความเป็นไปและโครงการต่าง ๆ ของบริษัท คู่แข่ง และ รายชื่อตัวแทนจำหน่ายสินค้าและวัตถุดิบ เป็นต้น

- ตัวอย่างสารสนเทศเกี่ยวกับการวิจัยตลาด เช่น ขนาดของตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการผลิต และ ราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

- ตัวอย่างสารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับ เช่น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (อาทิ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พระราชบัญญัติสิทธิบัตร) และ กฎหมายแรงงาน เป็นต้น

เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการมีพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศแตกต่างจากนักวิชาชีพธุรกิจที่อยู่ในบริษัทขนาดใหญ่ ทั้งในด้านเวลาที่ใช้และรูปแบบของสารสนเทศที่แสวงหา กล่าวคือ เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กและผู้ประกอบการมักจะใช้เวลาประมาณวันละสองชั่วโมงหรือหนึ่งในสามของเวลาที่มีในการแสวงหาสารสนเทศ สารสนเทศที่แสวงหามักจะเกี่ยวกับตลาดและขีดความสามารถในการเติบโตของธุรกิจ ดังนั้นหากปราศจากสารสนเทศเหล่านี้ ธุรกิจจะประสบปัญหา โดยเฉพาะในการประกอบธุรกิจใหม่ (Johnson and Kuehn 1987; Mohan-Neill 1995) สำหรับพฤติกรรมที่คล้ายกับนักวิชาชีพธุรกิจคือ นิยมใช้สารสนเทศที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นสารสนเทศจากการติดต่อสื่อสารด้วยวาจา เนื่องจากมีความสะดวก และมีความต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง เช่นเดียวกัน (Abels and Klien 2008: 28)

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางคน เช่น Kargbo (1997) และ De Alwis และ Higgins (2001) ได้รวมบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้อยู่ในกลุ่มนักลงทุน องค์กรธุรกิจ และ ผู้บริหารองค์กรธุรกิจ และแยกกลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่ที่ปรึกษาองค์กรธุรกิจเป็นอีกหนึ่งกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่านักลงทุน องค์กรธุรกิจ และ ผู้บริหารองค์กรธุรกิจ มักจะแสวงหาและใช้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจและกำหนดนโยบายขององค์กร จึงต้องการทั้งสารสนเทศภายใน และภายนอกองค์กร สารสนเทศภายในที่ต้องการ เช่น ตัวเลขผลประกอบการของบริษัท จำนวนสินค้าคงคลัง อัตราการจ้าง อัตราการเปลี่ยนงานของพนักงาน รายงานการเงินของบริษัท เป็นต้น ส่วนสารสนเทศภายนอก ได้แก่ รายงานและแนวโน้มด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการแข่งขัน ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการตลาด ด้านอุตสาหกรรม และด้านเทคโนโลยี เป็นต้น บุคคลกลุ่มนี้นอกจากจะเป็นผู้ใช้กลุ่มใหญ่แล้ว ยังเป็นผู้ผลิตสารสนเทศทางธุรกิจที่สำคัญอีกด้วย ส่วนกลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่ที่ปรึกษาองค์กรธุรกิจ มีความต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อเป็นคำแนะนำให้องค์กรตัดสินใจดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับการจัดหาทุนและระดมเงินทุน การฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการ การถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ การปฏิบัติ และนโยบายที่มีอยู่ การตลาด และการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น (Olanigan 1987)

3. บุคคลกลุ่มอื่น ๆ ผู้ใช้กลุ่มนี้มีขอบเขตครอบคลุมบุคคลผู้ปฏิบัติงานในวงการต่าง ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา เช่นบุคคลผู้ทำงานด้านการศึกษา ด้านสื่อมวลชน รวมทั้งผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย ผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ และบุคคลทั่วไป ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศทางธุรกิจของกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ มีดังนี้

3.1 ผู้ใช้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษา หมายถึง นักวิชาการ ผู้สอน และนักศึกษาในสาขาบริหารธุรกิจ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การเงินการบัญชี การตลาดและโฆษณา ผู้ใช้กลุ่มนี้จัดได้ว่าเป็นผู้ใช้สารสนเทศทางธุรกิจกลุ่มใหญ่เช่นเดียวกับสองกลุ่มแรก โดยใช้เพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้า การทำวิจัย การให้คำปรึกษา การทำรายงาน และการทำวิทยานิพนธ์ ประเภทของสารสนเทศที่แสวงหาส่วนใหญ่มักจะมีลักษณะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย กรณีศึกษา ที่ได้จากหนังสือ บทความวารสารวิชาการ และวารสารวิจัยทางธุรกิจ และฐานข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่ให้บริการโดยห้องสมุดมหาวิทยาลัย รวมถึงรายงานด้านการเมือง เศรษฐกิจ การคาดการณ์แนวโน้มตลาด สถิติ และข่าวที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังใช้สารสนเทศภาครัฐ เช่น ขั้นตอนการปฏิบัติงาน กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และมาตรฐาน (Abels and Klien 2008: 29) นอกเหนือจากการใช้ผ่านห้องสมุดมหาวิทยาลัยแล้ว แหล่งสารสนเทศที่ผู้ใช้กลุ่มนี้โดยเฉพาะนักศึกษานิยมใช้ในปัจจุบัน คือ อินเทอร์เน็ต (Bell 1998)

3.2 สื่อมวลชน เป็นกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศทางธุรกิจที่สำคัญ เนื่องจากมีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอ / รายงานสารสนเทศใหม่ทางธุรกิจแก่ผู้ใช้กลุ่มอื่น ผู้ใช้กลุ่มนี้จะรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาให้เข้าใจ แล้วเรียบเรียง และสื่อสารให้ผู้สนใจทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งการเขียนเป็นคอลัมน์หรือบทความ การรายงานข่าว และการนำเสนอเป็นสารคดี ดังนั้นสารสนเทศทางธุรกิจจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สื่อมวลชนใช้ในการปฏิบัติงาน ลักษณะการทำงานที่เปรียบเสมือนเป็นตัวกลางระหว่างแหล่งสารสนเทศกับบุคคลทั่วไปที่สนใจ จึงอาจพิจารณาได้ว่ามีความคล้ายคลึงกับการทำหน้าที่ของบรรณารักษ์ สารสนเทศทางธุรกิจที่สื่อมวลชนต้องการมีความหลากหลาย สะท้อนขอบเขตที่กว้างขวางของสารสนเทศทางธุรกิจ สื่อมวลชนบางส่วนต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ในขณะที่บางส่วนต้องการสารสนเทศทางธุรกิจเพียงเพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบของเรื่องที่น่าเสนอเท่านั้น ดังนั้นลักษณะความต้องการจึงขึ้นอยู่กับสายงานที่ปฏิบัติ อย่างไรก็ตามสารสนเทศที่สื่อมวลชนต้องการมักเกี่ยวข้องกับ สภาพเศรษฐกิจทั่วไป สภาพเศรษฐกิจของประเทศและของโลก ข่าวอุตสาหกรรม และสารสนเทศด้านประชากรศาสตร์ (Abels and Klien 2008: 32) สำหรับแหล่งสารสนเทศที่บุคคลกลุ่มนี้มักจะใช้แสวงหาสารสนเทศที่ต้องการ คืออินเทอร์เน็ต (Nicholas and Williams 1999)

3.3 ผู้กำหนดนโยบาย หมายถึงบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ และองค์กรอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เช่น ข้าราชการ นักการเมือง เป็นต้น บุคคลกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มผู้ใช้สารสนเทศทางธุรกิจกลุ่มหลักอีกกลุ่มหนึ่ง โดยติดตามความเคลื่อนไหวของตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ เพื่อประเมิน กลั่นกรอง และนำมาตัดสินใจกำหนดเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจ ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่บุคคลกลุ่มนี้ต้องการมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อหาสาขาของงานที่รับผิดชอบ เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภค สารสนเทศเกี่ยวกับการค้า สารสนเทศเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว และสารสนเทศเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร เป็นต้น สำหรับการแสวงหา

สารสนเทศที่ต้องการ นอกจากแสวงหาสารสนเทศจากห้องสมุดและหน่วยงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ผู้กำหนดนโยบายอาจจะมีความต้องการที่ทวิวิจัยด้านธุรกิจให้ด้วย (Abels and Klien 2008: 29-31)

3.4 บุคคลทั่วไป หมายถึงผู้บริโภคที่ใช้สารสนเทศทางธุรกิจเพื่อปฏิบัติการกิจในชีวิตวันให้บรรลุผลสำเร็จ ในบางครั้งบุคคลกลุ่มนี้อาจได้รับและใช้สารสนเทศโดยไม่ได้ตระหนักว่าตนกำลังใช้สารสนเทศทางธุรกิจ เช่น การค้นหาค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางไปพักผ่อนในช่วงวันหยุด การค้นหาลักษณะและราคาของโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ การพิจารณาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่ปรากฏบนผลิตภัณฑ์เพื่อตัดสินใจซื้อ การค้นหาตำแหน่งงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะและความสามารถของตน และการค้นหาราคาหุ้นเพื่อลงทุนในตลาดหุ้น เป็นต้น (Abels and Klien 2008: 29)

การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ

จุดเริ่มต้นของการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ อาจกล่าวได้ว่าเริ่มปรากฏตั้งแต่มีการศึกษาด้านพฤติกรรมสารสนเทศของมนุษย์ ซึ่งพบอยู่ในวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้ห้องสมุด และผู้อ่านต่อมาภายหลังสงคราม มีวรรณกรรมด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ทั้งงานที่ตีพิมพ์ขึ้นใหม่และงานที่นำมาเสนอในภายหลังการยกเลิกการควบคุมอันเนื่องมาจากสงคราม The Royal Society of Great Britain จึงได้จัดการประชุมวิชาการ The royal society scientific information conference ขึ้นในปี 1948 การประชุมครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นการจุดประกายให้ผู้ใช้เกี่ยวข้องหันมาพิจารณาทำความเข้าใจว่าผู้ใช้ใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอย่างไร โดยเฉพาะการใช้วรรณกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้จำนวนมากในเวลาต่อมา เช่น The international conference on scientific information ในปี 1958 ที่ วอชิงตัน ดี ซี มีการนำเสนอบทความหัวข้อ “Literature and reference needs of scientists: Knowledge now available and methods of ascertaining requirement” อย่างไรก็ตาม การศึกษาในช่วงนี้ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการใช้แหล่งสารสนเทศ (ทรัพยากรสารสนเทศ) และระบบสารสนเทศมากกว่าศึกษาแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ จึงกล่าวได้ว่า ในช่วงแรก การศึกษามุ่งความสนใจที่ทำให้ผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศ (ทรัพยากรสารสนเทศ) ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จนกระทั่งในทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา จึงเริ่มมีการศึกษาที่ตัวบุคคลในฐานะผู้ค้นหา ผู้ผลิต ผู้รับ หรือ ผู้ใช้สารสนเทศ ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยด้านสื่อสารมวลชน มุ่งความสนใจในการศึกษาไปสู่ความพึงพอใจที่ผู้ใช้รู้สึกได้ มากกว่าเน้นศึกษาผลกระทบของสารสนเทศที่มีต่อพฤติกรรมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล หรือแม้กระทั่งการศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ก็เริ่มหันมาสนใจประเด็นความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการและปัญหาของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ มากกว่าความต้องการและปัญหาทั่วไปที่เกิดจากระบบสารสนเทศ เช่น การศึกษาวิธีการเรียนรู้สารสนเทศของผู้จัดการที่สัมพันธ์กับงาน นอกเหนือจากการใช้สารสนเทศผ่านองค์กรที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นทำความเข้าใจบุคคล มากกว่าที่จะศึกษาวิธีการใช้ฐานข้อมูลทางธุรกิจของผู้จัดการ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นทำความเข้าใจระบบ (Wilson 1994:16-18; 2000:50; Pettigrew, Fidel, and Bruce 2001; Case 2012: 6-7)

สำหรับการศึกษาความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศตามแนวคิดใหม่ที่เน้นบุคคล ในช่วงแรก ๆ นั้น หนึ่งในงานที่ศึกษาซึ่งมีความครอบคลุมและถูกต้องที่สุดเล่มหนึ่ง คือ การศึกษาความต้องการสารสนเทศของผู้ที่อาศัยในเมืองบัลติมอร์ สหรัฐอเมริกา (Information needs of urban residents) โดย Warner, Murry, and Palmour (1973) การออกแบบงานวิจัยและการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการศึกษาพฤติกรรมที่มีลักษณะและขอบเขตที่ใกล้เคียงกันได้ ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย 1) สารนิเทศอะไรที่ชุมชนเมืองต้องการ 2) การตอบสนองความต้องการสารนิเทศดังกล่าวทำได้อย่างไร และ 3) จากทัศนคติของมวลชน รูปแบบสถาบันที่คิดขึ้นใหม่สามารถช่วยตอบสนองความต้องการสารนิเทศได้ดีขึ้นหรือไม่

การใช้กรอบแนวคิดที่พัฒนาโดย Dervin* ในงานวิจัยเล่มนี้ ได้เชื่อมโยงผู้พักอาศัยในเมืองกับความต้องการสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสารนิเทศและแหล่งสารนิเทศ และแสดงให้เห็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบสนองความพึงพอใจ เช่น อุปสรรคด้านจิตใจ ด้านปัญญา ด้านสถาบัน และด้านสังคม การศึกษารูปแบบนี้ทำให้พบประเด็นในการกำหนดค่าจำกัดความของคำว่า “ความต้องการสารนิเทศ” ซึ่งไม่ได้เป็นความต้องการระดับพื้นฐานอย่างเช่นความต้องการที่อยู่อาศัยหรืออาหาร แต่เป็นความต้องการในระดับที่สูงขึ้นซึ่งจะเกิดเมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจ และเมื่อบรรลุสิ่งหนึ่งแล้ว ก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจจากสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

ในปลายทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา เริ่มมีการศึกษาพฤติกรรมสารนิเทศโดยเน้นพฤติกรรมผู้ใช้หรือกำหนดให้ผู้ใช้เป็นศูนย์กลางในการศึกษามากขึ้น กล่าวคือ มุ่งทำความเข้าใจกระบวนการที่ผู้ใช้ปฏิบัติกับสารนิเทศซึ่งเกิดในบริบทและสถานการณ์เฉพาะ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง “Scientists and information: I. Using cluster analysis to identify information style” โดย Palmer (1991) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเชิงลึกเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคล สาขาวิชา และโครงสร้างองค์กร กับ พฤติกรรมสารนิเทศของนักชีวเคมี นักกวีวิทยา และนักสถิติ ที่ทำงานวิจัยด้านเกษตรกรรม และใช้วิธีวิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูล (Cluster analysis) ผลการวิจัยปรากฏว่า จำแนกผู้ใช้ตามพฤติกรรมได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ไม่แสวงหาส่วนใหญ่เป็นนักสถิติ ซึ่งอาจเนื่องมาจากความยุ่งยากในการค้นหาหรือไม่จำเป็นต้องเสาะหาสารนิเทศเพื่อใช้แก้ปัญหา 2) ผู้รักสันโดษ มีทั้งนักสถิติและนักกวีวิทยา ผู้ใช้กลุ่มนี้เป็นผู้ใช้บริการหน่วยงานมานาน เป็นสมาชิกบอกรับวารสารและสนใจเรื่องราวนอกสาขา 3) ผู้รักการแสวงหา เป็นผู้ใช้ห้องสมุดมากกว่ากลุ่มอื่น 4) ผู้นิยมการเก็บรวบรวม ส่วนใหญ่เป็นนักกวีวิทยา มักจะเก็บสารนิเทศเป็นแฟ้มส่วนบุคคล และ 5) ผู้ค้นหา ผู้ใช้กลุ่มนี้ไม่ยอมให้สารนิเทศที่เกี่ยวข้องหลุดหายไป ส่วนใหญ่เป็นนักชีวเคมี นอกจากนั้น จากผลการศึกษายังพบว่า สาขาวิชา บทบาทในการทำงาน ระยะเวลาที่อยู่ในสาขาวิชานั้น ๆ และองค์กร เป็นตัวกำหนดขอบเขตพฤติกรรมสารนิเทศที่สำคัญที่สุด กล่าวคือ นักสถิติส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่แสวงหาสารนิเทศ เนื่องจากมีความต้องการสารนิเทศเพื่อใช้แก้ปัญหาน้อย ตรงกันข้ามกับนักกวีวิทยา ซึ่งแม้ไม่แสวงหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศทางการอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็เก็บเป็นสารนิเทศส่วนบุคคล และใช้เครือข่ายบุคคลเป็นแหล่งรวบรวมสารนิเทศ ส่วนนักชีวเคมี เป็นกลุ่มที่แสวงหาสารนิเทศเป็นประจำเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีสารนิเทศที่เกี่ยวข้องใดหลุดหายไป นอกจากนั้นผลที่ได้จากการคำนวณเอกสารและบริการสารนิเทศที่ใช้ยังแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมสารนิเทศระหว่างหญิงและชายมีความแตกต่างกัน

นอกจากหันมาสนใจศึกษาพฤติกรรมโดยเน้นบุคคลเพิ่มขึ้นแล้ว หลังทศวรรษ 1980 งานวิจัยด้านพฤติกรรมสารนิเทศยังเริ่มเปลี่ยนจากการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น และรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้วิธีการเหล่านี้เชื่อมโยงกับรูปแบบการ

*จากงานวิจัยของ Brenda Dervin. Communication behaviors as related to information control behavior of black low-income adults. Doctoral Dissertation, Michigan University, 1971.

วิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participative research) ในขั้นตอนการศึกษา ทำให้เกิด “การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูล -Triangulation of data” อีกทั้งยังแสดงให้เห็นลักษณะของการสื่อสารในงานบริการ สังคม และบทบาทของการแสวงหาสารสนเทศที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการกระทำภารกิจทางสังคมและการจัดการ รวมทั้งลักษณะของงานวิจัยที่เน้นศึกษาการสื่อสารและบทบาทการทำงานที่สัมพันธ์กับสารสนเทศในสาขาสังคมศาสตร์ประยุกต์ ส่งผลให้นักวิจัยหันมาสนใจประเภทของสารสนเทศ และใส่ใจเอกสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างเป็นทางการมากกว่าแหล่งหรือรูปแบบของสารสนเทศ ซึ่งต่างไปจากงานวิจัยที่ผ่านมา นักวิชาการหลายคนติดตามงานวิจัยด้านนี้ จัดอยู่ในกลุ่มของผู้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางการวิจัย เช่น Ellis, Dervin, Kuhlthau และ Wilson บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมสารสนเทศซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และเป็นกรอบแนวคิดที่นิยมใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเวลาต่อมา (Wilson 1994: 18-19; 2000: 50-52)

ประเด็นสำคัญที่นับเป็นพัฒนาการอีกด้านหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ คือทัศนะเกี่ยวกับความเป็นสหสาขาวิชา เนื่องจากเรื่องของผู้ใช้และการใช้สารสนเทศไม่ได้จำกัดเฉพาะขอบเขตสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องจึงได้ขยายขอบเขตไปยังศาสตร์อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เมื่อต้องออกแบบและใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ ด้านจิตวิทยาส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาถึงการประมวลผลสารสนเทศ กระบวนการรับรู้สารสนเทศ และความต้องการทางปัญญา (Need for cognition) ด้านการตลาด เมื่อพิจารณาความต้องการสารสนเทศเชิงเศรษฐศาสตร์ และด้านทฤษฎีองค์กรและธุรกิจ เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศเพื่อตัดสินใจกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ รวมถึงการปฏิบัติงานในองค์กรธุรกิจทุกประเภท

นอกจากนั้นในการศึกษาด้านพฤติกรรมสารสนเทศยังมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ความร่วมมือในการแสวงหาสารสนเทศ บทบาทของการแสวงหาสารสนเทศในทีม การแสวงหาสารสนเทศทางเว็ลด์ ไรต์ เว็บ เป็นต้น บริบทการศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศได้ขยายขอบเขตกว้างขึ้นเรื่อยๆ และได้จำแนกกิจกรรมที่กระทำในการแสวงหาสารสนเทศเป็นการแสวงหาสารสนเทศ และการค้นหาสารสนเทศซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับการค้นคืนสารสนเทศ (Wilson 2000: 52-53)

จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศตั้งแต่แรกเริ่ม จนถึงปัจจุบัน Case (1212: 272-283) สรุปว่า ในด้านจำนวน ปริมาณวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีจำนวนนับพันรายการขึ้นอยู่กับขอบเขตของหัวข้อที่กำหนด เมื่อพิจารณาในคลังข้อมูลที่รวบรวมงานที่ศึกษา พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของสิ่งพิมพ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องในแต่ละปีมีประมาณ 100-200 รายการ ในด้านวรรณกรรมปริทัศน์ มีอัตราการเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในระยะหลัง ซึ่งมักจะเน้นทบทวนวรรณกรรมตามอาชีพของผู้ที่แสดงพฤติกรรม เช่น ผู้จัดการ แพทย์ ตามบทบาทหน้าที่ เช่น ผู้บริโภค ผู้สอน ตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย หรือตามการสำรวจแนวคิด (Exploration of concept) เช่น บริบท ประเด็นหลัก เป็นต้น

วิธีการวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ วิธีการวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ถือเป็น ส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษา

วิธีการวิจัย หมายถึง แนวทางปฏิบัติพื้นฐานในการศึกษาเรื่องหรือปัญหาเฉพาะที่ต้องการตามหลักการเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบเพื่อหลีกเลี่ยงข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดของนักวิจัยซึ่งเป็น

ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ (Case 2012: 202-204) ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูล หมายถึงเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูล อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของงานวิจัย ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 131)

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศตั้งแต่แรกเริ่มจนปัจจุบันมีหลากหลายแตกต่างกันไปตามปัญหา และเป้าหมายในการศึกษา รวมทั้งตัวแปร และ ประชากรที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามพัฒนาการของกระบวนการค้นคว้าในการวิจัย พบว่ามี 2 กระแสหลัก คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ และในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศ มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (นิตา ชูโต 2545: 7-22; วรณี แกมเกตุ 2551: 31-39; ชาย โพธิ์สิตา 2552: 63-64)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาที่มุ่งแสวงหาความจริงด้วยการอธิบายอ้างอิงประชากรในวงกว้าง โดยใช้กระบวนการเชิงสาเหตุและใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ วิธีการศึกษามีกรอบแนวคิดชัดเจน มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่าความจริงทางสังคมมีลักษณะเป็นปรนัย (Objective) มีความคงที่ และไม่ขึ้นอยู่กับค่านิยม สำหรับตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษา ระบุและวัดความสัมพันธ์ได้ ตัวแปรที่ต้องการอธิบายหรือทำความเข้าใจ เรียกว่า ตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรที่เป็นตัวอธิบายหรือเป็นสาเหตุ เรียกว่าตัวแปรอิสระ ในบางกรณี การวิจัยประเภทนี้อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายหรือพรรณนาลักษณะของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ค้นหาข้ออธิบายเหตุผล จึงไม่มีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

สำหรับวิธีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จะดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนด กล่าวคือ กำหนดปัญหาและสมมติฐานแล้วหาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎี แนวคิด และสมมติฐาน ส่วนการรวบรวมข้อมูล มักจะใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และแบบสอบถามออนไลน์ผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์ และแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน และสร้างข้อสรุปแบบนิรนัย (Deductive) สำหรับการนำเสนอผลการศึกษา มักจะนำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางตัวเลข ค่าสถิติ และนำมาใช้ยืนยันหรือสร้างทฤษฎี

วิธีการวิจัยที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (วรณี แกมเกตุ 2551: 125-127) ได้แก่

- การวิจัยเชิงบุกเบิก (Exploratory study) หรืออาจเรียกว่าการวิจัยเพื่อการสำรวจ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาตัวแปร และปรากฏการณ์ของตัวแปร โดยการตรวจสอบหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา แล้วนำผลมาอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์นั้น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ใหม่หรือปัญหาใหม่ จึงไม่มีการตั้งสมมติฐาน และไม่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของตัวแปรที่ต่างกัน ในบางกรณีจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยที่ลึกซึ้งและมีความเป็นไปได้ เพื่อขยายความเข้าใจในหัวข้อวิจัยและนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานสำหรับการวิจัยในอนาคต (กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 31)

- การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) หรือ การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) เป็นการวิจัยที่มุ่งสำรวจตรวจสอบ หรือค้นหาข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อบรรยายปรากฏการณ์ที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ใน

การรวบรวมข้อมูล มักจะเป็น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต (Connaway and Powell 2010: 78)

- การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปเพื่อบรรยายและทำนายความสัมพันธ์ของตัวแปรและพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมักจะเป็นแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงสำรวจ

- การวิจัยเชิงสืบย้อน (Ex post facto research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อให้ทราบสาเหตุ กล่าวคือ ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว ผู้วิจัยไม่อาจควบคุมตัวแปรอิสระได้ จึงรวบรวมข้อมูลของตัวแปรตามเพื่อสืบย้อนกลับไปหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือตัวแปรอิสระ นำมาใช้อธิบายเหตุผลของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิจัยลักษณะนี้อาจเรียกว่า การวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal comparative research) หากเป็นกรณีที่ศึกษาโดยนำผลมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ทราบสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลที่ต่างต่างกัน สำหรับการรวบรวมข้อมูล นิยมใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยลักษณะนี้บางครั้งอาจเรียกว่า การวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory research) เนื่องจากการศึกษาที่มุ่งชี้หรืออธิบายให้เห็นว่าเกี่ยวข้องกับตัวแปรใดบ้าง และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะอย่างไร เป็นเหตุผลของกันและกันอย่างไร (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2551: 182)

- การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามภายใต้สภาพที่ควบคุม เพื่ออธิบายความเป็นเหตุและผลของตัวแปรและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในบางกรณีผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งหมด จึงศึกษาเฉพาะกิจกรรมที่กำหนดไว้ แล้วติดตามศึกษาว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดหรือไม่ เรียกว่า การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การทดสอบ และการทดลอง (Connaway and Powell 2010: 78; กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 8)

- การวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-sectional research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวจากหน่วยศึกษาหลายหน่วย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร หรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากข้อมูลที่เก็บ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง นับเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงสำรวจที่นิยมใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมุ่งบรรยายลักษณะของประชากรที่ศึกษา แต่เน้นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครั้งเดียว ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาลักษณะที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2551: 173; กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 9)

- การวิจัยแบบระยะยาว (Longitudinal Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งเป็นเวลานานเพื่อหาข้อสรุป ผู้วิจัยอาจจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวมากกว่าหนึ่งครั้ง (Panel studies) หรือเปลี่ยนแปลงกลุ่มตัวอย่างทุกครั้ง (Successive sample) หรือเก็บทั้งสองแบบ โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลชุดเดียวกันแล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบลักษณะที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่างกัน เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นับเป็นรูปแบบ

หนึ่งของการวิจัยเชิงสำรวจเช่นกัน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2551: 174-175; กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 9)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษามุ่งแสวงหาความจริงด้วยกระบวนการที่แต่ละบุคคล เข้าใจสังคมด้วยตนเอง โดยการสร้างแนวคิดและการตีความ และเน้นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ครอบคลุม ครบถ้วน การศึกษามุ่งหมายเพื่ออธิบายสภาพ หรือบริบทที่ศึกษา อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจ ปรากฏการณ์ที่เกิดแก่เฉพาะกลุ่มที่ศึกษา ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า ความจริงคือสิ่งที่สร้างขึ้นโดยสังคม มีลักษณะเป็นเป็นอัตนัย กล่าวคือ เป็นความจริงที่เปลี่ยนแปลงไปตามความคิด การรับรู้ และค่านิยม ตัวแปรที่ใช้ศึกษาไม่ได้ระบุชัดเจน แต่ส่วนใหญ่เป็นตัวแปรเชิงคุณลักษณะ

ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เน้นการพิจารณาภาพรวมของปรากฏการณ์ ทั้งหมดในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลาย มีการศึกษาติดตามแบบเจาะลึก เป็นระยะเวลายาว เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงลึกซึ้ง คำนึงถึงการให้เกียรติมนุษย์ ในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษา เช่น เคารพต่อการตัดสินใจให้หรือไม่ให้ข้อมูลของผู้ถูกศึกษา ไม่นำข้อมูลที่ได้ออกมาเปิดเผยหรือก่อให้เกิดความเสียหายในภายหลัง รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่ผู้ถูกวิจัยแสดงออกทั้งความรู้สึกและการกระทำ เนื่องจากสะท้อนพฤติกรรมแท้จริงที่เป็นอยู่ได้ นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการพรรณนาที่ให้รายละเอียดเพียงพอในการหาลักษณะร่วม เพื่อวิเคราะห์ นำไปสู่การตีความ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive)

สำหรับวิธีการใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการ กล่าวคือ ไม่มีการกำหนดขั้นตอนตายตัว ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจ ความหมาย เหตุผล และที่มาของสิ่งที่เกิดขึ้น และกำหนดเป็นสมมติฐาน และทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ส่วนการรวบรวมข้อมูล มักจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการหรือไม่มีโครงสร้าง แต่จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การบันทึกประจำวัน การศึกษาจากสื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ แผนซีดี ภาพยนตร์ และความคิดออกเสียง เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างละเอียด จนกระทั่งสามารถตีความ เห็นความเชื่อมโยงกัน และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเบื้องต้นได้ ในการนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ นิยมนำเสนอในลักษณะการบรรยาย หรือพรรณนา และอ้างอิงคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน เพื่อนำมาอธิบาย แปลความหมาย หรือค้นหาความหลากหลาย และ/หรือความซับซ้อนของสิ่งที่เกิดขึ้น (วรรณิ แกมเกตุ 2551: 31-33; 185-186) ปัจจุบันนักวิจัยทางธุรกิจหันมาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยที่เข้มงวด ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น (กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 11-12)

วิธีการวิจัยที่มักใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการวิจัยที่นำเอกสารประเภทต่าง ๆ เช่น หลักฐานการบันทึกในขณะปฏิบัติงาน หรือรายงานประจำปีที่จัดทำขึ้น อาจเป็นข้อมูลปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิก็ได้ มาวิเคราะห์ บรรยาย สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ทำได้หลายลักษณะทั้งในเชิงปริมาณ หรือคุณภาพ

- การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography research) เป็นการวิจัยที่มุ่งอธิบายและตีความข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม และ พฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่ศึกษา เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ผลักดันให้เกิดการแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเน้นความเป็นองค์รวมและความสำคัญของบริบท วิธีการวิจัยลักษณะนี้ ผู้วิจัยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูล และมักจะใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) เป็นวิธีหลักในการรวบรวมข้อมูล

- การวิจัยเชิงกรณี (Case study research) หรือการวิจัยภาคสนาม (Field research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในองค์กร หรือในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างละเอียดเพื่อเพิ่มความถูกต้องเที่ยงตรงในการศึกษา อย่างไรก็ตาม การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเช่นนี้ ก็อาจเป็นข้อจำกัดในแง่ทำให้เกิดอคติในการศึกษาและลดความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาได้เช่นกัน เนื่องจากขาดความหลากหลายด้านประสบการณ์และมุมมอง ดังนั้นผลที่ได้จากการวิจัยโดยวิธีนี้จึงไม่อาจใช้อธิบายกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษา สำหรับวิธีการรวบรวมข้อมูลทำได้หลายลักษณะ เช่น การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การวิเคราะห์บันทึกผล ลักษณะข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น บันทึกการขายของบริษัท บันทึกผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ เนื้อหาในเอกสารจดหมายเหตุ คำบอกเล่า บทบันทึกการสัมภาษณ์ และคำบรรยายเกี่ยวกับความคิดหรือการกระทำโดยตรงและผ่านคนกลาง เป็นต้น (Case 2012: 224, 226)

- การวิจัยปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยา (Phenomenological research) เป็นการศึกษารูปแบบการรับรู้โดยมุ่งตรวจสอบจากประสบการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มคนซึ่งได้จากการอธิบายเรื่องราวที่บุคคลเหล่านั้นประสบ ด้วยเชื่อว่า ความเข้าใจของบุคคลเกิดจากการรับรู้ ตีความ และผสมกลมกลืนสิ่งที่รับรู้หรือสัมผัสจนเป็นเนื้อเดียวกันผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ หลักการสำคัญของการวิจัยประเภทนี้ คือ การแสดงความคิดของผู้ผ่านประสบการณ์นั้นโดยตรง ไม่มีสิ่งแทรกแซงจากผู้วิจัย ดังนั้นต้องไม่มีการใช้คำถามนำในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีจำนวนไม่มาก มักจะไม่เกิน 10 คน เพื่อให้มีความคล่องตัวในการดำเนินการ สำหรับการรวบรวมข้อมูล ทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกประจำวัน

แม้ว่าการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์นิเทศส่วนใหญ่ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยและเทคนิคการรวบรวมข้อมูลวิธีใดวิธีหนึ่งที่กล่าวข้างต้น แต่ยังมีงานวิจัยอยู่จำนวนหนึ่งที่ใช้วิธีการต่าง ๆ ร่วมกันหลายวิธีเพื่อให้ผลการศึกษามีความละเอียด ครบคลุม และเที่ยงตรงมากขึ้น เช่น การใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการใช้แบบสอบถาม การใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์และการสังเกต เป็นต้น

รูปแบบการศึกษาในงานวิจัย

การศึกษาเรื่องหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดคำถามที่ต้องการศึกษาคำตอบ ซึ่งจะเป็นสิ่งสะท้อนวัตถุประสงค์ และ รูปแบบการศึกษา ความสำคัญของรูปแบบการศึกษานอกจากจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วแล้ว ยังช่วยให้การค้นหาวรรณกรรมและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกระทำได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น (Booth, Papaioannou, and Sutton 2012: 53-60) สำหรับการพิจารณางานวิจัยตามรูปแบบการศึกษา จำแนกได้เป็น 5 ประเภท (สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย 2550: 150; Stillwell et al 2010: 60) ได้แก่

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (Causation or etiology) หมายถึง การตัดสินใจปัจจัย หรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลหรือสภาวะดังกล่าว ลักษณะคำถามการวิจัยที่นำไปสู่การศึกษารูปแบบนี้ มักจะเป็นคำถามเชิงความสัมพันธ์ มีเป้าหมายเพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรโดยตัวแปรที่ศึกษาไม่ถูกจัดกระทำ แต่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2. การวินิจฉัยหรือการวิเคราะห์เชิงประเมิน (Diagnosis or analytical method evaluation tool) หมายถึง การพิจารณาตัดสินว่ากลยุทธ์ และแนวทางที่ใช้เป็นวิธีการที่ดี ถูกต้อง และเหมาะสมในการตรวจสอบสภาวะดังกล่าวหรือไม่ หรือมีวิธีการอื่นใดที่ดีกว่า คำถามการวิจัยที่นำไปสู่การศึกษารูปแบบนี้ มักจะเป็นคำถามที่ศึกษาลักษณะและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจปัญหา พฤติกรรม และสาเหตุที่ทำให้เกิดสภาวะเช่นนั้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือ หรือแก้ปัญหาต่อไป

3. การจัดกระทำ (Intervention) หมายถึงการพิจารณาตัดสินผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติว่าเป็นผลลัพธ์ที่ดีที่สุดหรือไม่ คำถามการวิจัยที่มักจะนำไปสู่การศึกษารูปแบบนี้ มักจะเป็นคำถามที่มุ่งเน้นการเปรียบเทียบพฤติกรรม โดยศึกษาอิทธิพลของตัวแปรจัดกระทำที่มีผลต่อตัวแปรตาม และมักจะมีการควบคุมตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้อง จึงมักจะเป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง

4. การคาดการณ์ (Prediction or prognosis) หมายถึงการตัดสินสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการบรรยายสภาพการณ์ที่คาดว่าจะมีโอกาasจะเป็นไปได้ หรือเป็นการค้นหาทางเลือกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น คำถามการวิจัยที่จะนำไปสู่การศึกษารูปแบบนี้ อาจมาจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลในลักษณะที่ทั้งเหตุและผลนั้นได้เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว การศึกษาจึงกระทำเพื่อหาข้อสรุปอันเป็นสภาพที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยการใช้วิธีวิจัยเชิงสืบย้อน นอกจากนั้น คำถามการวิจัยอาจเป็นคำถามเชิงคาดคะเน ซึ่งมุ่งชี้หรือแสดงให้เห็นลักษณะเหตุการณ์ในอนาคต โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และใช้วิธีวิจัยเชิงพยากรณ์ (Predictive research) หรือเป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Futuristic research) ซึ่งมุ่งเน้นใช้ผลการวิจัยในเชิงพยากรณ์ เพื่อวางแผนรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น (กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 11)

5. การรับรู้ (Perception) หมายถึงการทำความเข้าใจความรู้สึก หรือประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนใดโดยเฉพาะ คำถามการวิจัยที่มักจะนำไปสู่การศึกษารูปแบบนี้ มักจะเป็นคำถามเชิงสำรวจ หรือเชิงพรรณนา รวมทั้งคำถามที่กำหนดในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การบรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นภาพรวมอย่างลึกซึ้ง ลักษณะของคำถามมักจะเป็นประเภท “อะไร (What is) อย่างไร (How is) และ เมื่อไหร่ (When)” ทั้งนี้ตัวแปรที่ศึกษาไม่ถูกจัดกระทำ แต่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์

การทำวิจัยโดยทั่วไป ผู้วิจัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาอย่างชัดเจนทั้งโครงสร้างเชิงตรรกะ บริบท ปัจจัย และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเห็นภาพรวมของเรื่องที่จะทำวิจัยทุกมุมมอง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบหรือขอบเขตในการศึกษา ดังนั้นจึงต้องศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้ด้านทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย ทฤษฎีที่นำมาใช้อาจนำมาจากทฤษฎีที่ปรากฏอยู่แล้วเพียงทฤษฎีเดียว หรืออาจตรวจสอบจากหลายทฤษฎีเพื่อพิจารณาว่าทฤษฎีใดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาได้ดีกว่ากัน หรืออาจบูรณาการทฤษฎีหลายสาขาเป็นทฤษฎีเดียวเพื่อให้สามารถอธิบายสาเหตุของ

ปรากฏการณ์ได้อย่างสมบูรณ์ ในการนำทฤษฎีมาใช้ ผู้วิจัยจะต้องสังเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีที่ศึกษา เพื่อให้ได้ความคิดเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือตัวแปรหลักทั้งหมด รวมทั้งความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรเหล่านั้น เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual framework) แล้วจึงให้นิยามปรากฏการณ์หรือตัวแปรทั้งหมดตามทฤษฎีที่ได้ศึกษา ตลอดจนปรับให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปร แล้วนำเสนอเป็นกรอบทฤษฎี (Theoretical framework) (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2556: 42) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบริบทและขอบเขตของเรื่องที่ศึกษามีความแตกต่างหลากหลาย ในบางกรณี ผู้วิจัยไม่อาจนำทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยได้ ต้องสังเคราะห์มุมมองจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่กำหนด ทั้งจากข้อค้นพบเชิงประจักษ์ และข้อค้นพบเชิงทฤษฎี ผลจากการสังเคราะห์ปรากฏเป็น แบบจำลอง หรือ กรอบแนวคิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะการบูรณาการในการมองปัญหา ดังนั้น กรอบแนวคิดวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดจึงอาจเป็นได้ 2 รูปแบบ (Imenda 2014: 188-190) คือ

1. กรอบทฤษฎี (Theoretical framework) หมายถึง การนำทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่มีผู้ค้นพบและทดสอบแล้ว มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในธรรมชาติ เพื่อตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่เพียงใด โดยอาจมีความมุ่งหมายเพื่อพิสูจน์ทฤษฎี หรือแสดงให้เห็นว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยมีความเชื่อมโยงเป็นลำดับขั้นระหว่างสิ่งที่สังเกตกับข้อเท็จจริง มีความหมาย สามารถนำไปใช้เป็นกฎเกณฑ์ทั่วไป หรือ ใช้เป็นแนวทางในการคาดการณ์และควบคุมสถานการณ์ได้

2. กรอบแนวคิด (Conceptual framework) หมายถึง การนำชุดแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษาและมีความสัมพันธ์กัน มาใช้อธิบายหรือคาดการณ์ปรากฏการณ์ที่กำหนด

การนำเสนอกรอบแนวคิด นอกจากการบรรยายเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดสมมติฐานในการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัยแล้ว ยังนิยมนำเสนอเป็นแบบจำลอง โมเดล แผนที่ความคิด แผนภาพ หรือแผนผังเพื่อแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา อันจะทำให้เข้าใจแนวคิดได้ง่ายขึ้น (Holweg and van Donk 2009) กรอบแนวคิดจึงเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาซึ่งผู้วิจัยสรุปจากการทบทวนวรรณกรรม และมักจะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงกว่ากรอบทฤษฎี เนื่องจากตัวแปรที่กำหนดเกี่ยวข้องเฉพาะกับบริบทของเรื่องที่เลือกมาศึกษาเท่านั้น (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2540: 42; สุขชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544: 72; วรรณิ แกมเกตุ: 2551:67; Wildemuth 2009:14) นอกจากนั้น กรอบแนวคิดยังช่วยให้ความเชื่อ ความคาดหวัง และข้อสรุปเบื้องต้นของผู้วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งในด้านปัจจัยที่นำมาพิจารณา และความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านั้น รวมถึงแนวทางในการหาคำตอบ (Maxwell 2005: 25, 33)

การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ดี จะต้องมุ่งพิจารณาทั้งคำถามวิจัยและขอบเขตของการวิจัยที่กำหนด และต้องตระหนักว่ากรอบแนวคิดในการวิจัยที่ใช้ควรได้จากการสังเคราะห์ความคิดเห็นและมุมมองต่าง ๆ ของนักวิจัยคนอื่น ๆ บูรณาการเข้ากับผลการสะท้อนความรู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยมีอยู่ในขณะนั้น (Wildemuth 2009: 14) จึงกล่าวได้ว่า กรอบแนวคิดในการวิจัยไม่ใช่ขอบเขตการวิจัย แต่เป็นความคิดของผู้วิจัยเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เป็นสมมติฐานในการวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ และความสามารถในการกลั่นกรองสารสนเทศที่นำมาศึกษาของผู้วิจัย (กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ 2556: 51)

แหล่งที่มาของกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ จำแนกได้เป็น 4 แหล่ง ได้แก่ 1) ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย 2) การศึกษาทฤษฎีที่มีอยู่ ซึ่งมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดของผู้วิจัย 3) การศึกษานำร่องในโครงการที่มีขอบเขตเล็ก ๆ เพื่อให้ได้แนวคิด แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีฐานราก นำไปใช้ศึกษาในสถานการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น และ 4) ความคิดสร้างสรรค์ของผู้วิจัยซึ่งได้จากการคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลหลอมรวมเข้ากับประสบการณ์ส่วนตัวจนเกิดเป็นความรู้เชิงทฤษฎีที่พัฒนามาใช้ในการวิจัยได้ (ชาย โพธิ์สี ตา 2552; กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติและ คนอื่น ๆ 2556: 52)

สำหรับงานวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์นิเทศของมนุษย์จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาและใช้ศึกษาปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลกับสารนิเทศ และช่องทางการสื่อสารสารนิเทศ ระบบสารนิเทศปรากฏตั้งแต่ทศวรรษ 1960 และได้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน (นฤมล รักษาสุข [ม.ป.ป.]

ตัวอย่างกรอบแนวคิดที่พัฒนาในช่วงแรก เช่น

Aguilar's (1967) modes of environmental scanning* เป็นแบบจำลองพฤติกรรม การแสวงหาและการรับสารนิเทศเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดภายนอกองค์กรของผู้บริหารระดับสูงของ บริษัท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งเรียกว่า กระบวนการตรวจสอบสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่ การรวบรวมสารนิเทศภายนอกที่เกี่ยวข้องกับ องค์กร การวิเคราะห์และตีความสารนิเทศ และการใช้สารนิเทศที่ผ่านการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โดยจำแนกการตรวจสอบเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การพิจารณาทางอ้อม การพิจารณาอย่าง มีเงื่อนไข เช่น จำกัดเฉพาะรายงาน สิ่งพิมพ์ เอกสารการดำเนินงานประจำวัน หรือระบบสารนิเทศ เป็นต้น การค้นหาอย่างไม่เป็นทางการ และการค้นหาอย่างเป็นทางการที่ทำอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ สารนิเทศเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ (Aguilar 1967)

Paisley (1968) framework of the scientist within systems นำเสนอแบบจำลอง ระบบการใช้สารนิเทศของนักวิทยาศาสตร์ซึ่งมีระบบย่อยอยู่หลายระบบในรูปแบบวงกลมร่วมจุด ศูนย์กลาง (Concentric circles) เพื่อแสดงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการและการใช้สารนิเทศของ นักวิทยาศาสตร์ เช่น ระบบเศรษฐกิจและกฎหมาย ระบบการเมือง และระบบสารนิเทศที่เป็นทางการ วัฒนธรรมองค์กรในการทำงาน ทีมงาน (Work team) และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ยิ่งระบบต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ใกล้ชิดกับนักวิทยาศาสตร์มากเท่าไร ก็จะมีอิทธิพลต่อการใช้สารนิเทศของ นักวิทยาศาสตร์มากขึ้นเท่านั้น

ส่วน กรอบแนวคิดในช่วงต่อมา และเป็นที่ยอมรับกันดี เช่น Wilson's model of Information behavior (Wilson's model of 1981)** เป็นกรอบแนวคิดพฤติกรรมแสวงหา สารนิเทศที่มีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ บริบทหรือขอบเขตของผู้ใช้ (Context of the seeker or user domain) ขอบเขตระบบสารนิเทศที่ใช้ (Information system domain) และ ทรัพยากรสารนิเทศหรือหน่วยสารนิเทศที่ใช้ (Information resources or information unit domain) (Wilson 1999 b)

* ดูเพิ่มเติมหน้า 52-53

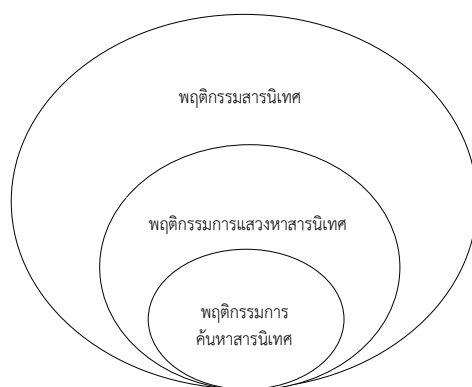
** ดูเพิ่มเติมหน้า 29-30

นอกจากนี้ ยังมีกรอบแนวคิดของ Dervin (Dervin's sense-making framework)* กรอบแนวคิดของ Ellis (Ellis's behavioral framework)** และกรอบแนวคิดของ Kuhlthau (Kuhlthau 's (1993) model of the information search process*** เป็นต้น

สำหรับปัจจุบันกรอบแนวคิดที่พัฒนาส่วนใหญ่เป็นพัฒนาการที่เกิดจากความพยายามกลั่นกรองและบูรณาการทฤษฎีในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้ากับแบบจำลองเดิม ตลอดจนเน้นพฤติกรรมสารสนเทศในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัลมากขึ้น เช่น Conceptual models of information seeking on the web ของ Detlor และ Turnbull (Choo, Detlor, and Turnbull 1998) เป็นต้น

กล่าวได้ว่า กรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศที่นักวิจัยพัฒนาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนมากมายหลากหลายแตกต่างกันไปตามสมมติฐาน โครงสร้าง วัตถุประสงค์ ขอบเขต และการใช้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายของนักวิจัย ดังนั้นกรอบแนวคิดที่พัฒนาโดยนักวิจัยแต่ละคนจึงไม่อาจนำไปปรับใช้ได้กับคนทุกกลุ่ม (Case 2012: 135-136) อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาดูเหมือนจะชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมแต่ละรูปแบบมาจากบริบทเฉพาะ เช่น อาชีพ บทบาททางสังคม / หน้าที่การงานของบุคคล ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มคนที่ศึกษา เป็นต้น (Case 2012: 167)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารอบแนวคิดหลักตามรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ Wilson (1999a: 839) สรุป พบว่ามี 3 ประเภทหลัก ได้แก่ พฤติกรรมสารสนเทศ พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ และพฤติกรรมการค้นหาสารสนเทศ ตลอดจนแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมดังกล่าวผ่านการพัฒนาแบบจำลองกลุ่มสามระดับ (แผนภาพ 1) แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่ายิ่งพิจารณาให้ลึกซึ้งมากขึ้น ก็จะพบรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศและการค้นหาสารสนเทศของผู้ใช้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แผนภาพ 1

Wilson's nested model of conceptual areas

(Wilson 1999a: 839; 1999b:263)

* ุรายละเอียดหน้า 35-36

** ุรายละเอียดหน้า 36-38

*** ุรายละเอียดหน้า 46-48

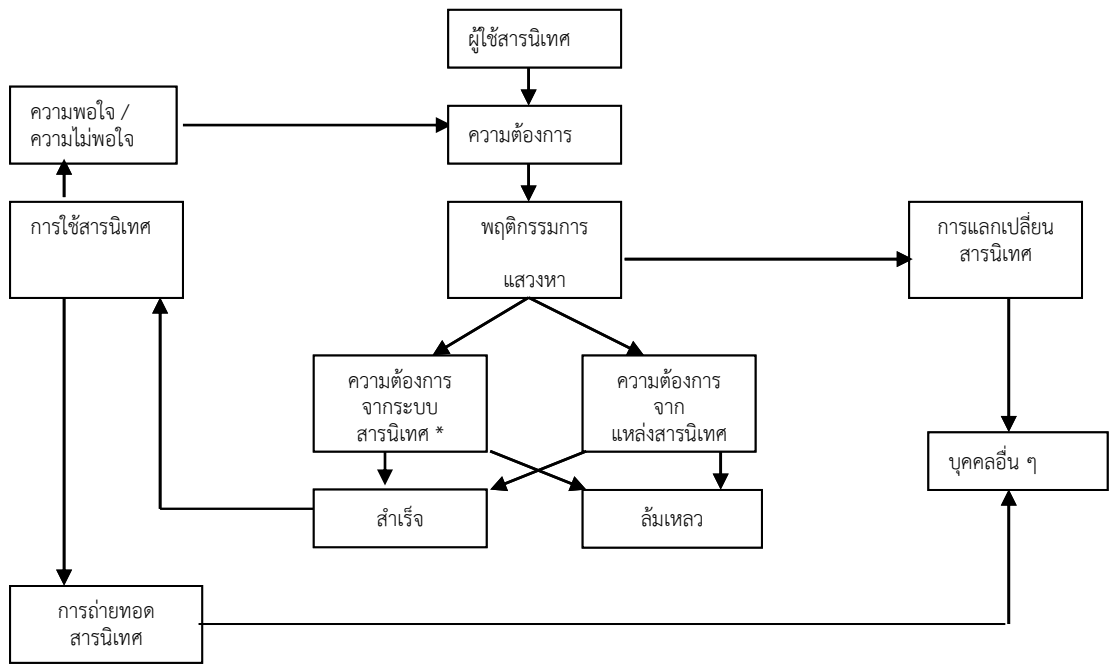
สำหรับตัวอย่างกรอบแนวคิดที่นิยมใช้ในงานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศที่สรุปมานำเสนอในงานวิจัยเล่มนี้ จำแนกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ โดยสามกลุ่มแรกเป็นกรอบแนวคิดหลักตามแบบจำลองของ Wilson ได้แก่ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ และการค้นหาสารสนเทศ (Wilson 1999b: 249-270) ส่วนกลุ่มที่สี่ เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการรับสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ และการแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันสารสนเทศ

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ หมายถึงแบบจำลองกรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศในภาพรวมที่ครอบคลุมความรู้สึกที่แสดงออก และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ใช้กระทำแก่สารสนเทศเมื่อเกิดความต้องการสารสนเทศจนนำไปสู่กระบวนการแสวงหา และใช้สารสนเทศ ตัวอย่างเช่น

● *Wilson's model of information behavior (Wilson's model of 1981)*

แบบจำลองนี้มีเป้าหมายเพื่อสรุปแนวคิดด้านต่าง ๆ (Areas) ที่ครอบคลุมพฤติกรรมหลักโดยรวมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ เพื่อแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศเกิดขึ้นจากผู้ใช้ตระหนักถึงความความต้องการซึ่งมีที่มาจากระดับความรู้สึกพอใจ (หรือไม่พอใจ) สารสนเทศที่ได้รับมาก่อนหน้านี้ และเพื่อตอบสนองความรู้สึกดังกล่าว ผู้ใช้จึงแสวงหาสารสนเทศโดยพึ่งพาบริการจากระบบสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งจากแหล่งที่เป็นทางการ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ หอจดหมายเหตุ และแหล่งสารสนเทศที่ไม่เป็นทางการ เช่น เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น การแสวงหาสารสนเทศอาจประสบความสำเร็จได้รับสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการ หรือประสบความสำเร็จล้มเหลว คือไม่พบสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง หรืออาจพบเพียงบางส่วน กรณีได้รับสารสนเทศที่ตรงตามความต้องการ ผู้ใช้จะนำสารสนเทศดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ หรือหากไม่พอใจผู้ใช้จะต้องเริ่มการค้นหาใหม่ นอกจากนั้น ในระหว่างที่แสวงหาสารสนเทศผู้ใช้อาจมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และกระบวนการถ่ายโอนสารสนเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ต่อไป (แผนภาพ 2)

แผนภาพ 2

Wilson's model of information behavior (Wilson's model of 1981)
(Wilson 1999b: 251)

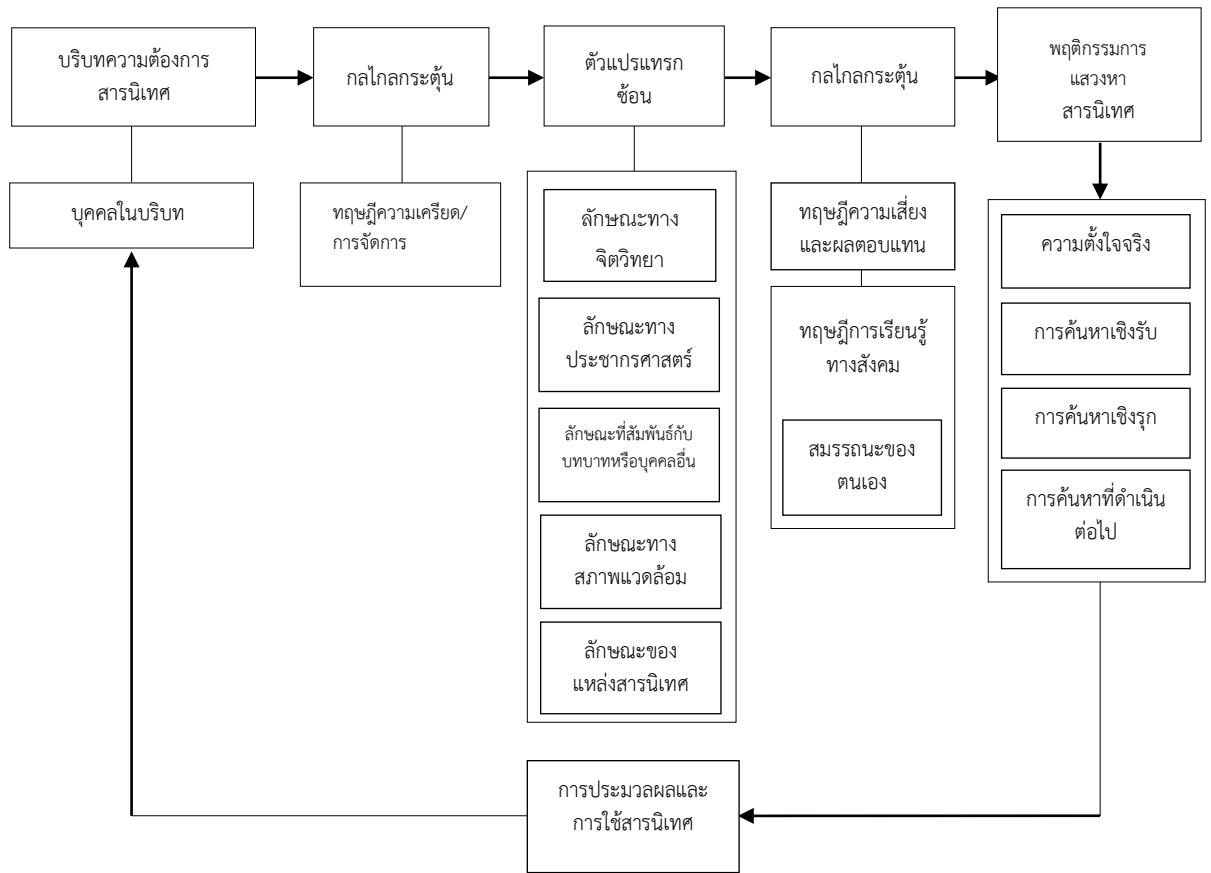
กรอบแนวคิดดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าความต้องการสารสนเทศไม่ได้เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน แต่เป็นความต้องการในระดับที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเกิดความต้องการพื้นฐานสำหรับประเด็นเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศและการถ่ายทอดสารสนเทศระหว่างบุคคล เป็นส่วนที่นำมาพิจารณาค่อนข้างน้อย เนื่องจากมุ่งแสดงแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องมากกว่านำเสนอรายละเอียดการกระทำ (พฤติกรรม) ดังนั้นจึงไม่ได้เสนอปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมสารสนเทศและไม่ได้ชี้แนะสมมติฐานเพื่อทดสอบ (Wilson 1999b: 251- 252)

● *Wilson's 1996 model of Information behavior*

Wilson's 1996 model เป็นการปรับปรุง Wilson's model of information-seeking behavior (Wilson 's second model of 1981)* โดยนำงานวิจัยในสาขาต่าง ๆ นอกเหนือจากสาขาสารนิเทศศาสตร์มาประกอบการพิจารณาด้วย เช่น การตัดสินใจ จิตวิทยา นวัตกรรม การสื่อสารสุขภาพ (Health communication) และการวิจัยผู้บริโภค แนวคิดพื้นฐานของแบบจำลองนี้ยังคงเน้นบุคคลในบริบทที่มีความต้องการสารสนเทศเช่นเดียวกับ Wilson 's model of information-seeking behavior แต่นำเสนอตัวแปรที่มีผลต่อความต้องการเพิ่มขึ้น อาจเป็นตัวแปรแทรกซ้อนที่มีผลเชิงสนับสนุน หรือเชิงกีดขวางการแสวงหาสารสนเทศและการใช้สารสนเทศ นอกจากนั้นแบบจำลองนี้ ยังเน้นกระบวนการค้นหาในพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งมีทั้งการค้นหาเชิงรับที่กระทำต่อไปเรื่อย ๆ หรือการค้นหาเชิงรุก ตลอดจนแสดงให้เห็นว่าการที่ความต้องการ

*ดูเพิ่มเติมหน้า 34

สารสนเทศจะได้รับการตอบสนองเป็นที่พึงพอใจได้ ต้องมีการประมวลผลสารสนเทศและการใช้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญในวงจรป้อนกลับ (Feedback loop) (แผนภาพ 3)

แผนภาพ 3

Wilson's 1996 model of information behavior
(Wilson 1999b: 257)

กรอบแนวคิดนี้ แสดงให้เห็นตัวแปรแทรกซ้อนซึ่งมีมากมายหลายประเภท เช่น ลักษณะทางจิตวิทยา (เช่น ความละเอียดถี่ถ้วน ความกังวล ความมีระเบียบ) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เช่น อายุ เพศ สัญชาติ) ลักษณะทางสภาพแวดล้อม (เช่น เศรษฐกิจ สภาพภูมิอากาศ วัฒนธรรม การเมือง) ลักษณะของแหล่งสารสนเทศ (เช่น ความน่าเชื่อถือ ความสะดวกในการใช้ ความทันสมัย) นอกจากนี้ยังได้อธิบายและจำแนกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ เป็น 3 ประเภท ได้แก่

ทฤษฎีความเครียดและการจัดการ (Stress and coping theory) นำมาใช้ในการอธิบายเหตุผลที่ความต้องการบางอย่างไม่ได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ

ทฤษฎีความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and reward theory) นำมาใช้ในการอธิบายเหตุผลที่ผู้ใช้ใช้แหล่งสารสนเทศแหล่งใดแห่งหนึ่งมากกว่าแหล่งอื่น ๆ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) นำมาใช้ในการอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งเป็นสภาวะการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ อันเป็นการสนับสนุนว่า บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการให้สำเร็จได้ เพื่อให้ได้รับผลที่ปรารถนา

อย่างไรก็ตาม แบบจำลองนี้ยังคงเป็นแบบจำลองพฤติกรรมที่เป็นภาพใหญ่ (Macro-behavior) โดยขยายและเพิ่มแนวคิดด้านทฤษฎีพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีประเด็นที่เป็นสมมติฐานเพิ่มขึ้นในการศึกษาต่อไป

- *Web information behaviors of organization workers*

กรอบแนวคิดนี้เป็นกรอบแนวคิดพฤติกรรมสารสนเทศในภาพรวม พัฒนาโดย Deltor ซึ่งได้จากผลการสำรวจว่าผู้ปฏิบัติงานในองค์กรใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศบนเว็บในการสร้างและเผยแพร่ความรู้อย่างไร และใช้สารสนเทศบนเว็บเพื่อวัตถุประสงค์ใดบ้าง ข้อมูลที่รวบรวมได้แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีความผูกพันกับวงจรความต้องการ การแสวงหา และการใช้สารสนเทศบนเว็บในสภาพแวดล้อมขององค์กร

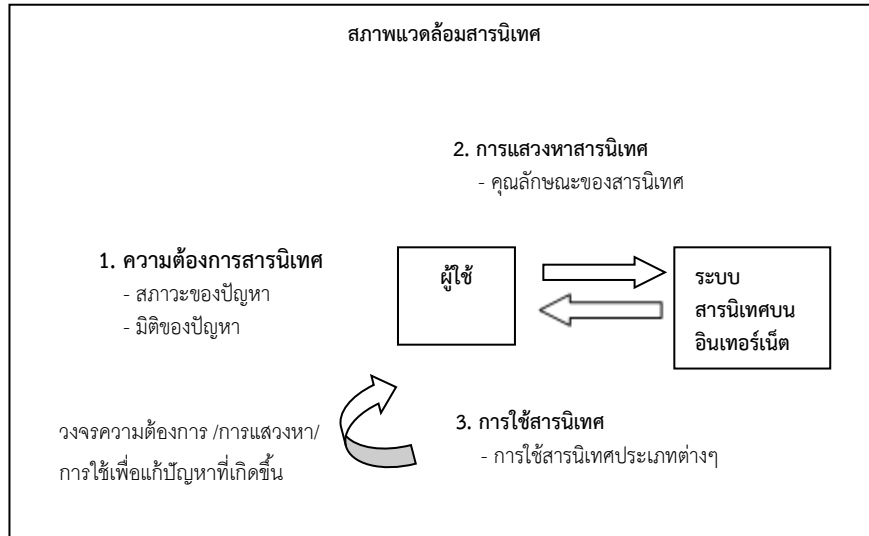
แบบจำลองกรอบแนวคิดนี้แสดงลักษณะการสร้างสภาพแวดล้อมสารสนเทศในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งผู้ใช้และระบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต โดยมีขั้นตอนหลักที่เกี่ยวข้อง 3 ขั้นตอน คือ (แผนภาพ 4)

ขั้นตอนที่ 1 ความต้องการสารสนเทศ หมายถึงการที่ผู้ใช้เผชิญกับสภาวะการณ์ที่เป็นปัญหาในการทำงาน ปัญหาเหล่านี้มีมิติแตกต่างกัน ดังนั้นลักษณะของสารสนเทศที่ต้องการเพื่อใช้แก้ปัญหาจึงไม่เหมือนกัน ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่ผู้ใช้ตระหนักว่ากำลังเผชิญกับช่องว่างระหว่างความรู้และความไม่รู้ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาสารสนเทศ หมายถึงการที่ผู้ใช้เชื่อมโยงส่วนต่อประสานระหว่างอินเทอร์เน็ตกับผู้ใช้ ในขั้นตอนนี้ คุณลักษณะของสารสนเทศที่เป็นผลลัพธ์จากระบบจะเป็นเครื่องตัดสินประสิทธิผลของระบบ ดังนั้น ระบบสารสนเทศจะมีประโยชน์หากผู้ใช้เห็นว่าสารสนเทศซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากระบบมีคุณค่า

ขั้นตอนที่ 3 การใช้สารสนเทศ เป็นขั้นตอนที่เริ่มขึ้นหลังจากผู้สำรวจแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ในระบบบนอินเทอร์เน็ตเสร็จสิ้น ผู้ใช้จะเลือกและประมวลผลสารสนเทศที่ได้รับจากระบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตตามลักษณะการใช้สารสนเทศ ผลจากการใช้สารสนเทศที่ได้จากระบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต จะช่วยคลี่คลายปัญหา หากผลลัพธ์ที่ได้รับมาส่งผลให้สภาวะที่เป็นปัญหาทุเลาลง วงจรความต้องการ การแสวงหา และการใช้สารสนเทศก็ยังคงดำเนินอยู่ต่อไปจนกว่าผู้ใช้จะรู้สึกว่ปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

วงจรที่กระทำซ้ำเช่นนี้ สะท้อนลักษณะที่เป็นพลวัตของสภาพแวดล้อมสารสนเทศในองค์กรที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาที่ผู้ใช้เผชิญสภาวะที่เป็นปัญหา ด้วยสภาพดังกล่าวแบบจำลองนี้จึงแสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการใช้ระบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตอย่างไร และในทางกลับกัน การใช้ระบบสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตก็มีอิทธิพลต่อโครงสร้างสภาพแวดล้อมสารสนเทศด้วย

แผนภาพ 4

Web information behaviors of organization workers
(Detlor 2005: 378)

ผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบระบบสารสนเทศบนเว็บขององค์กรได้ ทำให้นักออกแบบระบบสารสนเทศตระหนักถึงสภาวะปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ใช้ใช้ระบบสารสนเทศบนเว็บเพื่อหาคำตอบ และออกแบบระบบสารสนเทศให้มีลักษณะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ใช้ปลายทาง รวมทั้งออกแบบลักษณะเฉพาะ (Features) และการทำงาน (Functions) ของระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับการใช้หรือให้สอดคล้องกับการใช้สารสนเทศหลักในระบบสารสนเทศเหล่านี้ นอกจากนี้ยังช่วยทำให้เห็นผลกระทบของโครงสร้างสภาพแวดล้อมสารสนเทศที่มีต่อวงจรความต้องการ การแสวงหา และการใช้สารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพร้อมกันนั้น ก็สามารถตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเชื่อมโยงกับการใช้ระบบสารสนเทศบนเว็บ อันจะส่งผลต่อโครงสร้างสภาพแวดล้อมสารสนเทศ

จุดเด่นของแบบจำลองนี้ คือการยอมรับว่ากระบวนการที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีปฏิสัมพันธ์กับระบบสารสนเทศบนเว็บเป็นวงจร และตระหนักว่าการนำเสนอสารสนเทศบนเว็บ (ลักษณะของสารสนเทศ) กับภารกิจเฉพาะหรือสภาวะที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้า (มิติต่าง ๆ ของปัญหา) ต้องดำเนินไปด้วยกัน ส่วนข้อจำกัดของแบบจำลอง คือมีการตรวจสอบเชิงประจักษ์ไม่มากพอที่จะยืนยันว่ามิติของปัญหากลุ่มต่าง ๆ คงอยู่ และความพยายามในการระบุปัญหาที่เชื่อมโยงลักษณะของสารสนเทศกับมิติของปัญหาเฉพาะมีอยู่น้อยมาก จึงจำเป็นต้องศึกษาและทดสอบให้พบแนวทางที่เหมาะสมในการนำเสนอสารสนเทศบนระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเผชิญในขณะปฏิบัติภารกิจในแต่ละวัน (Detlor 2005: 377-381)

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ

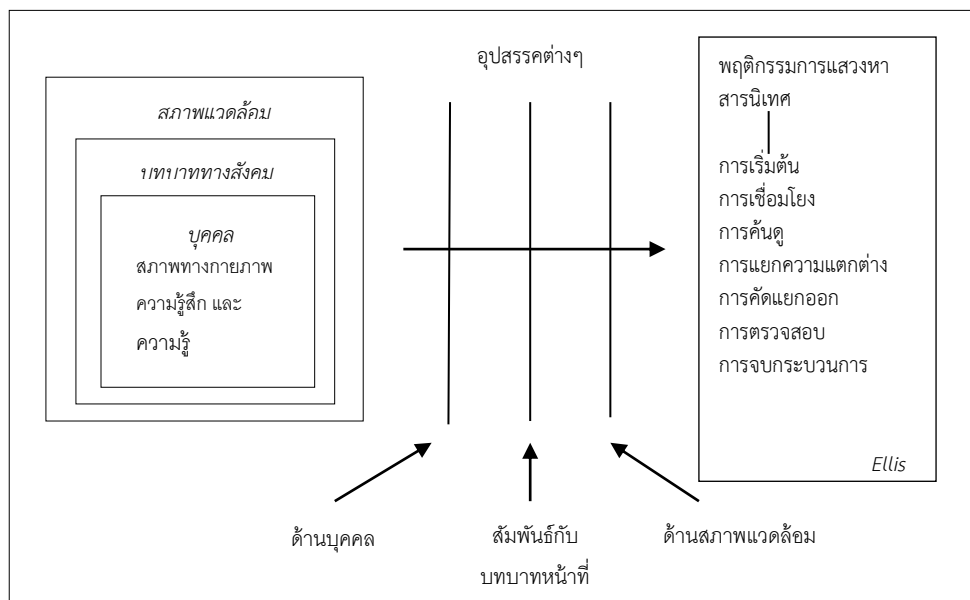
กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการแสวงหาสารสนเทศ ครอบคลุมการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสาะหาสารสนเทศ หรือการกระทำเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

● *Wilson's model of information-seeking behavior (Wilson's second Model of 1981)*

แบบจำลองนี้อยู่บนพื้นฐานแนวคิดหลัก 2 ด้าน คือ 1) ความต้องการสารสนเทศไม่ใช่ความต้องการพื้นฐานหรือขั้นปฐมภูมิที่มักจะเป็นความต้องการด้านกายภาพ ด้านความรู้ และด้านความรู้สึก หากแต่เป็นความต้องการขั้นรองหรือขั้นทุติยภูมิ ที่เกิดจากความปรารถนาขั้นสูงกว่า และ 2) ในการใช้ความพยายามค้นหาสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการ ผู้ใช้มักจะมีอุปสรรคหลายอย่าง

สำหรับบริบทของความต้อการนั้น อาจเป็นความต้องการที่เกิดจากตัวบุคคลเอง หรือเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นจากบทบาทการทำงาน การดำรงชีวิต หรือสภาพแวดล้อม อาทิ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นความต้องการลักษณะใด อุปสรรคขัดขวางการแสวงหาสารสนเทศก็มักจะเกิดขึ้นในบริบทเดียวกัน คือบริบทของความต้อการ (แผนภาพ 5)

แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบจำลองระดับใหญ่ (Macro-model) ซึ่งแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของ Ellis ด้วย กล่าวคือเป็นการแสดงภาพรวมของพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ เพื่อให้เห็นสภาพที่เกิดความต้องการ รวมถึงอุปสรรคในการแสวงหาสารสนเทศ ทั้งในลักษณะที่ปรากฏในกระบวนการแสวงหา และลักษณะที่เป็นส่วนสนับสนุน นอกจากนี้แบบจำลองนี้ยังเป็นแหล่งรวมสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศที่นำไปใช้ทดสอบได้ ดังตัวอย่างข้อความที่กำหนดว่า “ความต้องการสารสนเทศแตกต่างกันไปตามบทบาทในการทำงาน” หรือ “ลักษณะนิสัยของบุคคลอาจเป็นปัจจัยขัดขวางหรือช่วยสนับสนุนการแสวงหาสารสนเทศ”

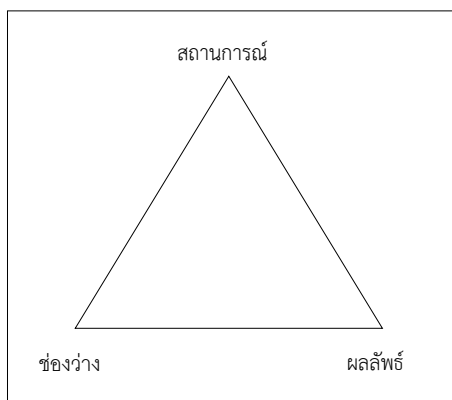
แผนภาพ 5

Wilson's model of information-seeking behavior
(Wilson 1999 b: 252)

อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของแบบจำลองนี้ คือสมมติฐานทั้งหมดเป็นเพียงสิ่งที่เข้าใจกันเท่านั้น ไม่ได้ทำให้ปรากฏชัดเจน และในกระบวนการที่นำเสนอไม่มีสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงบริบทที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้ ตลอดจนไม่ได้ระบุปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการรับรู้

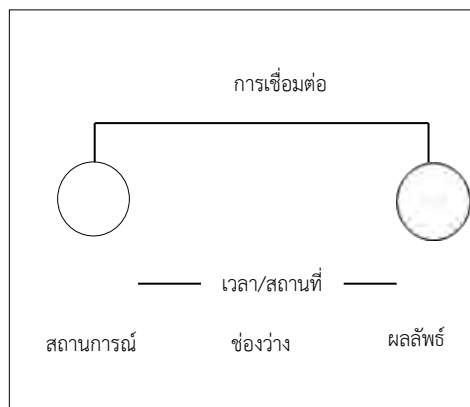
● *Dervin's sense-making framework*

กรอบแนวคิดนี้มีได้เป็นเพียงแบบจำลองพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ หากแต่เป็นทั้งชุดของสมมติฐานเกี่ยวกับความเป็นจริงของมนุษย์ (ซึ่งประกอบด้วย การเคลื่อนไหว กระบวนการ การหยุดชะงัก สถานการณ์ การเชื่อมต่อของช่องว่าง และการแสวงหาสารสนเทศ) และเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี หรือระเบียบวิธีวิจัยที่ออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์เกี่ยวกับสารสนเทศที่คนรับรู้หรือเข้าใจ (Wilson 1999b: 253; Prezz 2008: 33) จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้เข้าใจหลักความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร สารสนเทศ และสภาพที่ปรากฏอยู่ ซึ่งอาจสับสน ยุ่งเหยิง หรือเป็นระเบียบ ระเบียบวิธีที่ใช้ทำความเข้าใจพฤติกรรมดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนความสนใจในงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์จากแหล่งสารสนเทศเป็นผู้ใช้สารสนเทศ การปรับเปลี่ยนมุมมองเช่นนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อว่าการแสวงหาและการใช้สารสนเทศเป็นแนวปฏิบัติของการติดต่อสื่อสาร (Tidline 2005:113) และพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารจะเชื่อมโยงแต่ละบุคคลกับโครงสร้างต่าง ๆ และ สถาบันกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจการใช้สารสนเทศและระบบสารสนเทศของมนุษย์ จึงต้องมีการศึกษาในทัศนะของผู้ใช้ ไม่ใช่ในทัศนะของนักสังเกตการณ์ และควรเน้นศึกษาผู้ใช้แต่ละคนมากกว่าการทำความเข้าใจผู้ใช้เป็นกลุ่ม (Tidline 2005:11)

แผนภาพ 6

Dervin's sense-Making framework
(Wilson 1999b: 253)

แผนภาพ 7

Dervin's sense-making framework modified
(Wilson 1999b: 254)

Sense-making มีองค์ประกอบหลัก 4 ส่วน เดิมนำเสนอเป็นแบบจำลองรูปสามเหลี่ยมดังแผนภาพที่ 6 ต่อมา มีการปรับปรุงให้สามารถแสดงส่วนที่เชื่อมต่อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังแผนภาพที่ 7 สำหรับองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วน ได้แก่ 1) สถานการณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ กำหนดให้เป็นบริบทของปัญหาด้านสารสนเทศที่เกิดขึ้น 2) ช่องว่าง ซึ่งระบุความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ในบริบทที่เกิดขึ้นจริงกับสถานการณ์ที่ต้องการให้เป็น เช่น ความไม่มั่นใจหรือความไม่

แนวใจ 3) ผลลัพธ์ ซึ่งหมายถึงผลที่ได้จากกระบวนการ Sense-making และ 4) การเชื่อมต่อ คือวิธีการต่าง ๆ ในการปิดช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างสถานการณ์และผลลัพธ์ กล่าวโดยสรุปได้ว่า กรอบแนวคิด Sense-making เป็นแบบจำลองแสดงกระบวนการแสวงหา การกระทำ การสร้าง และการใช้สารสนเทศเพื่อเชื่อมต่อช่องว่างความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศ (Wilson 1999b: 253; Wilson 2000: 52; Prezz 2008: 33;)

จุดแข็งของกรอบแนวคิดนี้ คือผลลัพธ์บางส่วนที่ได้จากการใช้ระเบียบวิธีนี้ สัมพันธ์กับพฤติกรรมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งคำถาม ทำให้เห็นธรรมชาติของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขอบเขตของสารสนเทศ และการเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างความไม่แน่ใจเกี่ยวกับประเด็นสับสนที่เกิดขึ้นกับลักษณะของผลลัพธ์ที่มาจากการใช้สารสนเทศ ดังจะเห็นได้จากมีการประยุกต์กรอบแนวคิดนี้กับการสัมภาษณ์ในช่วงเวลาสั้น ๆ อยู่เสมอในขณะที่ให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า จนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจน ส่งผลต่อการออกแบบและการนำเสนอบริการสารสนเทศ การศึกษา Sense-making จึงช่วยระบุปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีอิทธิพลขัดขวางพฤติกรรมสารสนเทศได้

● *Ellis's behavioral framework*

กรอบแนวคิดของ Ellis เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดแบบจำลองพฤติกรรมกรรมการแสวงหาสารสนเทศเชิงประจักษ์ในงานวิจัยด้านการค้นหาสารสนเทศ กรอบแนวคิดนี้จัดเป็นแนวคิดเชิง ทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการแสวงหาและค้นหาสารสนเทศซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมได้ง่ายกว่าการรับรู้ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในงานวิจัยด้านนี้

พฤติกรรมที่กล่าวถึงในกรอบแนวคิดนี้เน้นความเป็น “ลักษณะ-Features” มากกว่า “ขั้นตอน-Stages” ประกอบด้วยชุดของช่วงกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ 6 ส่วน ได้แก่ การเริ่มต้น (Starting) การเชื่อมโยง (Chaining) การค้นหา (Browsing) การแยกความแตกต่าง (Differentiating) การตรวจติดตาม (Monitoring) การคัดแยกออกมา (Extracting) ต่อมาได้เพิ่มอีก 2 ส่วน ได้แก่ การตรวจสอบ (Verifying) และการจบกระบวนการ (Ending) (แผนภาพ 8)

การเริ่มต้น คือลักษณะวิธีการที่ผู้ใช้กระทำเมื่อเริ่มแสวงหาสารสนเทศ เช่น การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ หรือเพื่อนร่วมงานที่มีความรู้

การค้นหา หมายถึงการค้นหาเรื่องในสาขาที่สนใจแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-directed or semi-structured) เช่น การติดตามเรื่องราวที่สนใจผ่านการพิจารณาวารสารและสารบัญอย่างเร็ว ๆ

การเชื่อมโยง หมายถึงการติดตามสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่ต้องการจากเชิงอรรถและ การอ้างอิงที่ปรากฏในรายการอ้างอิงของทรัพยากรสารสนเทศที่รู้จัก เพื่อเชื่อมโยงไปยังทรัพยากรฯ อื่น ๆ

การแยกความแตกต่าง คือการใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ เป็นแนวทางในการกลั่นกรองลักษณะ และ คุณภาพของสารสนเทศจำนวนมากที่ได้รับมา

การตรวจติดตาม หมายถึงการติดตามพัฒนาการความก้าวหน้าในสาขา รวมถึงสารสนเทศใหม่ ๆ ที่ทันสมัย

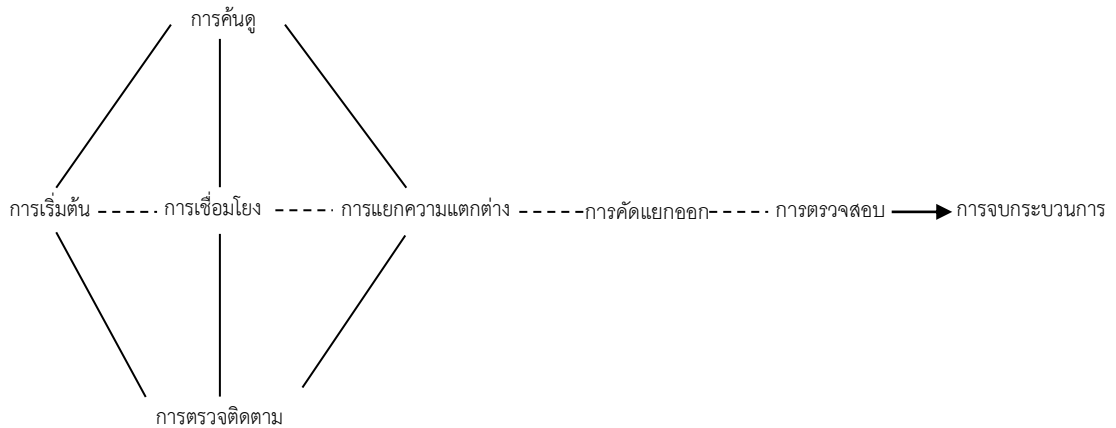
การคัดแยกออกมา หมายถึงการคัดสรรเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องจากแหล่งสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

การตรวจสอบ หมายถึงการตรวจสอบความถูกต้องของสารนิเทศ
 การจบกระบวนการ คือการยุติความพยายามที่จะแสวงหาสารนิเทศโดยการกำหนด
 กระบวนการสืบค้นครั้งสุดท้าย

การแสวงหาสารนิเทศแต่ละครั้ง กิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องมีครบทั้ง 8 ส่วนและ
 ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับ กล่าวคือความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ที่เป็นรายละเอียดของ
 ลักษณะเฉพาะทั้ง 8 ส่วนในกระบวนการแสวงหาสารนิเทศของบุคคลจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม
 เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแสวงหาสารนิเทศที่บุคคลกระทำในขณะนั้น มีเพียงบางหลักการที่
 ปรากฏชัดเจนสม่ำเสมอ ได้แก่

- 1) ลักษณะของ“การเริ่มต้น”ที่ต้องเป็นจุดเริ่มกระบวนการ และ “การจบกระบวนการ”
 ที่หมายถึงการแสวงหาสารนิเทศเสร็จสิ้น
- 2) ลักษณะของ“การตรวจสอบ” ที่ต้องเป็นขั้นตอนก่อนลำดับสุดท้ายของกระบวนการ
- 3) ลักษณะของ“การคัดแยกออก” ที่ต้องเป็นขั้นตอนตามหลังการสืบค้นหรือการ
 ค้นดู

จากลักษณะดังกล่าวจึงนับได้ว่า “การคัดแยกออก” ไม่ใช่พฤติกรรมที่มีลักษณะเช่น
 เดียวกับ “การค้นดู” “การเชื่อมโยง” หรือ “การตรวจติดตาม” ที่เป็นขั้นตอนในกระบวนการสืบค้น
 และเป็นการกระทำที่ปฏิบัติอยู่ในแหล่งสารนิเทศ นอกจากนี้ ลักษณะของ “การแยกความแตกต่าง”
 ก็ต่างจากพฤติกรรมในส่วนของ “การค้นดู” “การเชื่อมโยง” หรือ “การตรวจติดตาม” เพราะเป็น
 กระบวนการกลั่นกรองไม่ใช่การสืบค้น

แผนภาพ 8

A stage process version of Ellis' (1994) behavior framework
 (Wilson 1999b: 255)

สำหรับพฤติกรรมลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นตามลำดับที่ระบุ อาจเกิดในลำดับที่แตกต่างกันไปตามกระบวนการสืบค้นในแต่ละครั้ง ดังนั้นในการพิจารณาความแตกต่างของลักษณะเฉพาะทั้ง 8 ช่วงที่ประกอบเข้าด้วยกันนั้นจะอยู่ระหว่างการวิเคราะห์พฤติกรรมการค้นหาแบบจุลภาค (Micro-analysis) ซึ่งประกอบด้วย การเริ่มต้น การเชื่อมโยง การคัดแยกออก การตรวจสอบ และการจบกระบวนการ และการวิเคราะห์พฤติกรรมการค้นหาแบบมหภาค (Macro-analysis) ซึ่งประกอบด้วย การค้นดู การตรวจติดตาม และการแยกความแตกต่าง (Wilson 1999b: 255; Ellis 2005: 138-140)

จุดเด่นของกรอบแนวคิดนี้ คือเป็นหลักการซึ่งอยู่บนพื้นฐานงานวิจัยเชิงประจักษ์ และได้ผ่านการทดสอบในงานวิจัยอีกหลายเรื่อง เช่น ในงานวิจัยเรื่อง Modelling the information-seeking patterns of engineers and research scientists in an industrial environment ที่ศึกษาในบริบทของบริษัทวิศวกรรมศาสตร์ (Ellis and Haugan 1977)

จากการพิจารณาแบบจำลองของ Wilson และ Ellis เห็นได้ว่ามีจุดมุ่งหมายในการพิจารณากระบวนการทั้งหมดของการแสวงหาสารสนเทศในระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แบบจำลองของ Wilson มุ่งเน้นบริบทโดยรวมของการแสวงหาสารสนเทศและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่กรอบแนวคิดของ Ellis มุ่งเน้นที่กระบวนการและขั้นตอนในการแสวงหาสารสนเทศเท่านั้น

- *The model of information seeking in the context of everyday life*
(ELIS model-every life information seeking model)

The ELIS model พัฒนาโดย Savolainen เมื่อกลางทศวรรษ 1990 เนื่องจากต้องการอธิบายบทบาทของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความรู้สึกชอบและใช้แหล่งสารสนเทศในชีวิตประจำวันของบุคคล โดยตั้งสมมติฐานว่า แม้ว่าแต่ละคนจะเลือกใช้แหล่งสารสนเทศแตกต่างกันเพื่อแก้ปัญหา หรือทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน แต่ท้ายที่สุดแล้ว แหล่งสารสนเทศที่ชอบมากกว่าและรูปแบบที่นิยมใช้มากกว่ามักจะเป็นผลมาจากสภาพทางสังคม Savolainen ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวันเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการหลอมรวมระหว่างปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา รวมถึงต้องการจะอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาการแสวงหาสารสนเทศและลักษณะการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแหล่งสารสนเทศที่สัมพันธ์กับงานที่ทำ อย่างไรก็ตาม Savolainen ได้ชี้แจงว่าไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะแบ่งช่วงระหว่างกระบวนการแสวงหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและกระบวนการแสวงหาเพื่อการอื่น ๆ เพราะทั้งสองประเภทถือเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกัน

จุดศูนย์กลางของการเริ่มต้นแบบจำลองนี้ คือวิถีชีวิตในบริบทของปัจจัยเฉพาะบุคคลและปัจจัยทางสังคมในวงกว้างที่มีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน คำว่า “วิถีชีวิต-Way of life” เกิดจากการกำหนดความคิดใน “Habitus” ที่พัฒนาโดย Bourdieu (1984)

Habitus คือระบบของโครงสร้างในบุคคลแต่ละคนที่กำหนดความคิด การรับรู้ และการประเมินทางสังคมและวัฒนธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นระบบนิสัยใจคอ และอารมณ์ของบุคคลที่ปรากฏอยู่เสมอ ประสานเข้ากับประสบการณ์ และการประเมินค่าลักษณะสำคัญของตัวเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย เช่น ความรู้สึกชอบแหล่งสารสนเทศและช่องทางต่าง ๆ เป็นต้น การสร้าง Habitus มักจะสัมพันธ์กับการเรียนรู้ซึ่งต้องใช้เวลา

ส่วนวิถีชีวิต คือความเป็นระเบียบของสิ่งต่าง ๆ (Order of things) บนพื้นฐานตัวเลือกที่แต่ละคนกระทำด้วยความคุ้นเคยซึ่งมาจากปัจจัยที่สร้าง Habitus ขึ้น สำหรับสิ่งต่าง ๆ (Things) หมายถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตแต่ละวัน ครอบคลุมกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการทำงานด้วย เช่น การดูแลงานบ้าน และกิจกรรมอาสาสมัคร เป็นต้น

ปัจจัยพื้นฐานที่นำมาใช้จัดการแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตประกอบด้วย 1) โครงสร้างการประมาณการเวลา (Structure of time budget) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาการทำงานและเวลาว่าง 2) แบบจำลองการบริโภคสินค้าและบริการ และ 3) ลักษณะเฉพาะของงานอดิเรก เนื่องจากความเป็นระเบียบของสิ่งที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิตไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ได้เอง แต่ละคนจึงต้องใส่ใจสิ่งที่เกิดในชีวิตประจำวัน การใส่ใจนี้อาจเรียกว่าเป็นอำนาจควบคุมการดำรงชีวิต (Mastery of life) และสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาที่ประสบ ให้มีความสอดคล้องกับคุณค่าของแต่ละคน ส่วนการแสวงหาสารนิเทศ ถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของอำนาจควบคุมการดำรงชีวิตโดยรวม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อขจัดความไม่สอดคล้องที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องระหว่างการรับรู้สิ่งที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น (แผนภาพ 9)

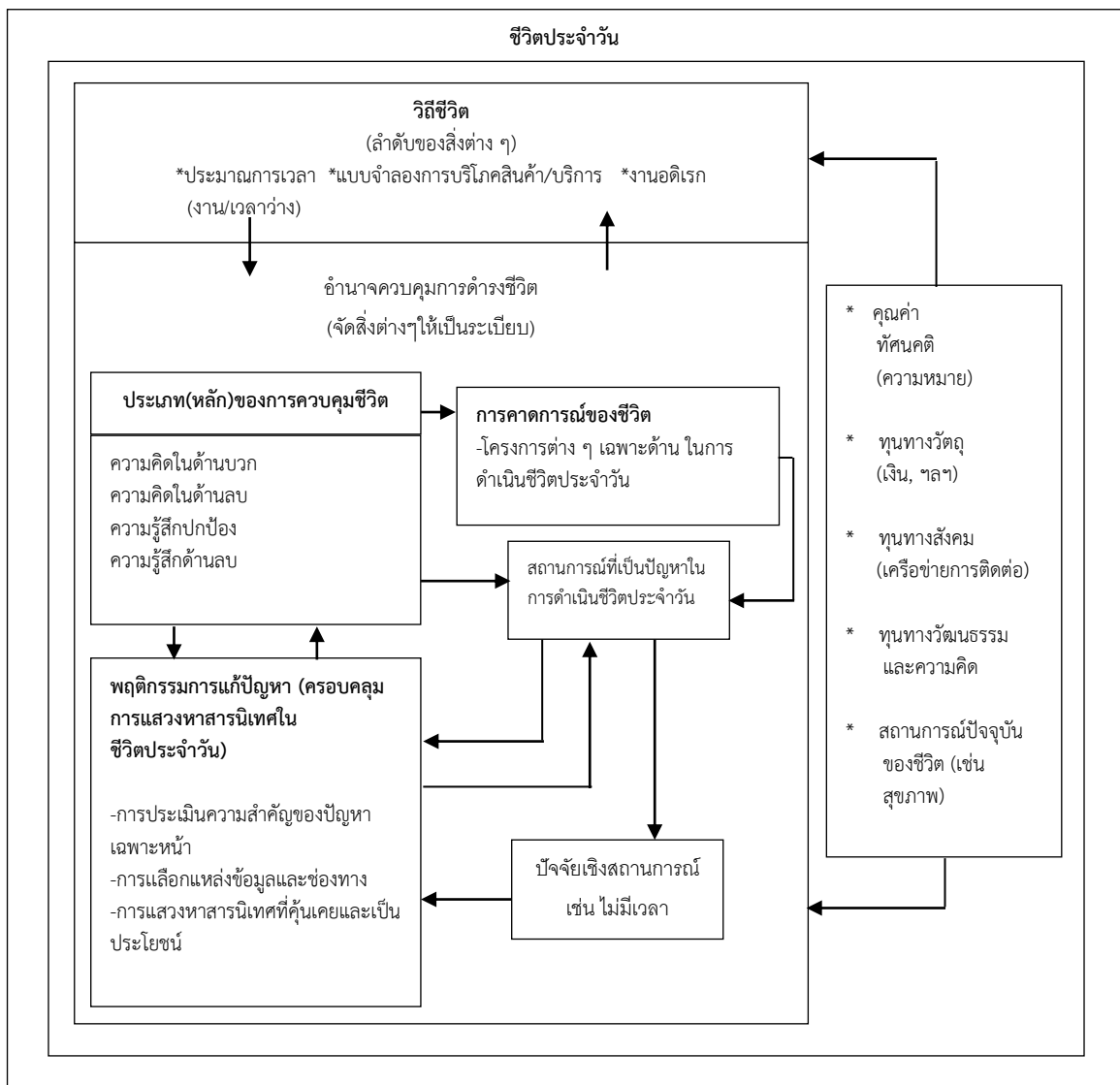
Savolainen ได้จำแนกอำนาจควบคุมการดำรงชีวิต เป็น 4 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1) Optimistic-cognitive mastery of life คืออำนาจควบคุมชีวิตที่มีลักษณะเป็นความเชื่อมั่นว่า การแก้ปัญหาจะเกิดผลลัพธ์ด้านบวก หากมีความเข้าใจและรับรู้ปัญหาในเบื้องต้น จึงต้องแสวงหาสารนิเทศอย่างเป็นระบบจากแหล่งสารนิเทศและช่องทางต่างๆ

2) Pessimistic-cognitive mastery of life คืออำนาจควบคุมชีวิตที่เข้าถึงการแก้ปัญหาโดยการใช้ความพยายามน้อยกว่า เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่จำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด

3) Defensive-affective mastery of life คืออำนาจควบคุมชีวิตที่เป็นรากฐานของความคิดในการมองถึงด้านดีของการแก้ปัญหา แม้ว่าจะมีอิทธิพลจากปัจจัยด้านอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการแสวงหาสารนิเทศ ดังนั้นเพื่อเลี่ยงสถานการณ์ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อความล้มเหลว จึงต้องแสวงหาและค้นหาสารนิเทศอย่างกระตือรือร้น

4) Pessimistic-affective mastery of life คืออำนาจควบคุมชีวิตที่มีลักษณะไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ กล่าวคือไม่ได้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน การแสวงหาสารนิเทศอย่างเป็นระบบจึงไม่มีความสำคัญ

แผนภาพ 9
The ELIS model
(Savolainen 2005: 145)

The ELIS model แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิต (ความเป็นระเบียบของสิ่งต่างๆ) และอำนาจควบคุมการดำรงชีวิต - Master of life (การจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบ) เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกัน คุณค่า ทัศนคติ และช่วงเวลาปัจจุบันของชีวิตมีผลต่อวิถีชีวิตและอำนาจควบคุมการดำรงชีวิต ส่วนทุนทางวัตถุ ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันเปรียบเสมือนเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาและการใช้สารนิเทศ การที่บุคคลอื่นกระจายทุนประเภทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับทุนที่แต่ละคนมีจะเป็นตัวกำหนดคุณค่าโดยรวมของทุนทางวัตถุ ทุนทางสังคมและทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงเป็นตัวกำหนดสภาพพื้นฐานของวิถีชีวิตและอำนาจควบคุมการดำรงชีวิต แม้ว่าวิถีชีวิตและอำนาจควบคุมการดำรงชีวิตไม่ได้เป็นตัวกำหนดวิธีการที่บุคคลแสวงหาสารนิเทศในแต่ละสถานการณ์ แต่

กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำทุกวัน รวมทั้งการประเมินคุณค่ากิจกรรมเหล่านี้ จะนำไปสู่การกำหนดเกณฑ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ ซึ่งส่งผลต่อการใช้แหล่งสารสนเทศและช่องทางต่างๆ มากกว่า และเช่นเดียวกัน อำนาจควบคุมการดำรงชีวิตก็แสดงให้เห็นแนวโน้มที่จะรับเอากลยุทธ์การแสวงหาสารสนเทศในสถานการณ์การแก้ปัญหามาใช้ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องใส่ใจลักษณะเฉพาะของสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เช่น รายชื่อแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ และ ความซับซ้อนของปัญหา เป็นต้น

แบบจำลองการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน เป็นกรอบแนวคิดแบบองค์รวมครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อความนิยมใช้แหล่งสารสนเทศของบุคคลในบริบทประจำวันทั้งปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยา นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิต อำนาจควบคุมการดำรงชีวิต และการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน ทำให้เห็นวิถีทางที่บุคคลแสวงหาสารสนเทศ และ ใช้สารสนเทศ รวมถึงการกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และอำนาจควบคุมการดำรงชีวิตซึ่งมีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศในชีวิตประจำวัน (Savolainen 2005:143-147)

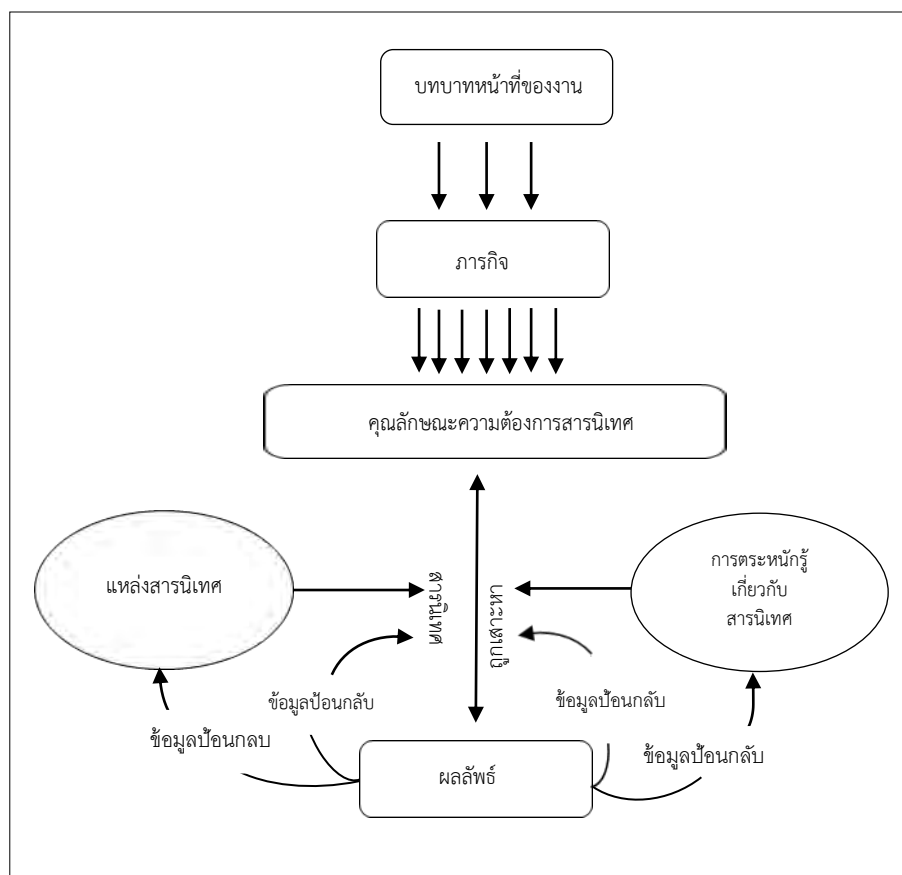
● *Leckie et al's (1996) model of the information seeking of professionals*

แบบจำลองนี้เกิดขึ้นจากการตั้งโจทย์สำคัญในงานวิจัยที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์ว่า มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม หรือปัจเจกบุคคลพยายามทำอะไร ทำอย่างไร และทำไม การตอบคำถามดังกล่าว มักจะจบลงด้วยแนวคิดเชิงทฤษฎี รวมทั้งข้อมูลของนักทฤษฎี ซึ่งพยายามจะคลี่คลายกระบวนการทางสังคมขนาดใหญ่ที่แต่ละคนดำรงอยู่ โดยไม่ใส่ใจความชัดเจนเชิงประจักษ์ และหนึ่งในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันนี้นักทฤษฎีหลายคนสนใจ คือกระบวนการเฉพาะที่เกิดขึ้นในการทำงาน เพราะมนุษย์ใช้เวลาส่วนใหญ่กับการทำงาน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นนี้จึงมีคุณค่าอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาหน้าที่และวิธีการทำงานที่แท้จริง ดังนั้นจึงมีการตรวจสอบการกระทำที่เกิดขึ้นในการแสวงหาสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานในสาขาต่าง ๆ เช่น การศึกษาการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของบรรณารักษ์ นักวิชาการ นักวิจัย แพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย และ นักธุรกิจ เป็นต้น การศึกษาเหล่านี้ตรวจสอบว่ากิจกรรมและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศปรากฏอยู่ในอาชีพเหล่านี้ได้อย่างไร และสามารถปรับปรุงกิจกรรมดังกล่าวให้ดีขึ้นได้หรือไม่ ผลการศึกษาของ Leckie, Pettigrew และ Sylvain (1996) ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจ 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) แม้ว่าบุคคลจะได้รับกรอบเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะ แต่นักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ มักจะคิดว่าส่วนหนึ่งของบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบมีความแตกต่างและมีความซับซ้อนตามตำแหน่งงานที่ทำ
- 2) บทบาทหน้าที่เหล่านี้มีภารกิจที่สัมพันธ์กัน
- 3) ภารกิจที่จำเป็นในแต่ละบทบาทหน้าที่จะเป็นตัวกระตุ้นความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศ
- 4) มีปัจจัยแทรกซึ่งอาจจะอำนวยความสะดวก หรือเป็นอุปสรรคในการค้นหาและใช้สารสนเทศสำหรับภารกิจเฉพาะ
- 5) บุคคลมักมีความพยายามมากกว่าหนึ่งครั้งในการหาสารสนเทศที่เหมาะสม ดังนั้นจึงเห็นว่าการป้อนข้อมูลกลับขึ้นอยู่กับงานของแต่ละบุคคล

ผลจากการพิจารณาประเด็นดังกล่าวก่อให้เกิดแบบจำลองทั่วไปที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ แสวงหาและใช้สารสนเทศในการปฏิบัติงานอย่างไร (แผนภาพ 10) (Leckie 2005:160)

แบบจำลองดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากเข้าใจบทบาทหน้าที่งานที่ซับซ้อนและ ภารกิจที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ก็จะทำให้ทราบว่าทำไม อย่างไร และเมื่อใดการแสวงหา สารสนเทศจึงเกิดขึ้น ลักษณะเช่นนี้จึงนำมาซึ่งข้อสรุปที่ว่า การแสวงหาสารสนเทศและการกระทำที่ สัมพันธ์กับสารสนเทศผ่านวิชาชีพต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกันมากกว่าที่คิด กล่าวคือ งานซึ่งมาพร้อม กับบทบาทหน้าที่และภารกิจทั้งหลายเกิดขึ้นในบริบทที่มีลักษณะเฉพาะกับตำแหน่งงานที่เฉพาะ ปัจจัยในแต่ละบริบทซึ่งอาจมีผลกระทบต่องานจะถูกกำหนดตามสถานที่ที่ทำงานเฉพาะแห่งที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แบบจำลองที่พัฒนาครอบคลุมทุกวิชาชีพและการปฏิบัติงานหลากหลายประเภท องค์ประกอบที่ระบุในแบบจำลองจึงไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนตายตัว

แผนภาพ 10

A model of the information seeking of professionals
(Leckie, Pettigrew และ Sylvain 1996: 166)

นอกจากนั้น Leckie, Pettigrew และ Sylvain (1996) ได้ให้ความเห็นว่า มีปัจจัย บางอย่างเป็นตัวกำหนดความต้องการสารสนเทศของแต่ละบุคคล อาทิ สถานภาพในองค์กร ประสบการณ์การทำงาน สาขาที่เชี่ยวชาญ และคุณลักษณะความต้องการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำหน้าที่ เป็นตัวกลั่นกรองในกระบวนการแสวงหาสารสนเทศในทันทีที่การแสวงหาสารสนเทศเริ่มต้นขึ้น ส่วน

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้การแสวงหาประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว เช่น แหล่งสารนิเทศทั้งหมดที่มีอยู่ การตระหนักรู้เกี่ยวกับแหล่งสารนิเทศและประโยชน์ของแหล่งสารนิเทศที่แต่ละคนมีอยู่ ผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้จากการแสวงหาอาจทำให้งานดำเนินต่อไป เช่น การจัดทำรายงาน การนำเสนอ บริการ เป็นต้น หรืออาจจำเป็นต้องแสวงหาสารนิเทศเพิ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นโดยผ่านข้อมูลป้อนกลับ (Leckie 2005: 158-162)

- *Foster's nonlinear model of information seeking behavior*

แบบจำลองการแสวงหาสารนิเทศของ Foster เป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี พัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสหสาขาวิชา สาขาวิชา พฤติกรรม และกลยุทธ์ เพื่อระบุกิจกรรม กลยุทธ์ บริบท และพฤติกรรมที่ผู้แสวงหาสารนิเทศจากหลากหลายสาขาวิชาใช้และรับรู้ที่ใช้

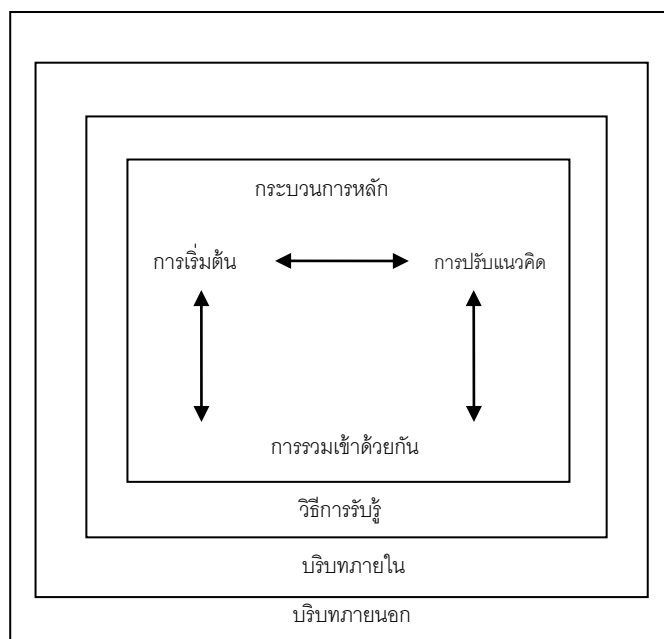
ในแบบจำลอง Foster ได้แบ่งกิจกรรมหลักที่ปรากฏในพฤติกรรมฯ เป็น 3 ส่วน ได้แก่ การเริ่มต้น (opening) การปรับแนวคิด (Orientation) และการรวมเข้าด้วยกัน (Consolidation) ภายใต้บริบทปฏิสัมพันธ์ 3 ระดับ คือ วิธีการรับรู้ (Cognitive approach) บริบทภายใน (Internal context) และบริบทภายนอก (External context) ในขณะที่แสวงหาสารนิเทศ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจุดเริ่มและจุดสิ้นสุดจึงไม่อาจกำหนดได้ตายตัว นอกจากนี้ ในแต่ละกระบวนการอาจมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือนำไปสู่กระบวนการอื่น ๆ จนกระทั่งการแสวงหาสิ้นสุด ลักษณะความสัมพันธ์ของพฤติกรรมอาจเป็นแบบเกิดขึ้นพร้อมกัน เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกัน เกิดขึ้นแบบสะสม หรือเกิดวนซ้ำเป็นวงจรก็ได้ ดังนั้นปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงเป็นแบบองค์รวม เป็นพลวัต และไม่ได้เรียงตามลำดับ ลักษณะของกิจกรรมทั้ง 3 ส่วน มีดังนี้

การเริ่มต้น หมายถึงการแสวงหา การสำรวจ และการทำให้สารนิเทศปรากฏขึ้น ถือเป็นตัวแทนกลุ่มกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทำให้ทราบกิจกรรมที่เริ่มต้นและกิจกรรมหลักอื่น ๆ ที่ตามมา กิจกรรมเหล่านี้มี 3 ลักษณะ ได้แก่ การสำรวจอย่างกว้าง การศึกษาแบบผสมผสาน (Eclecticism) และกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับการสำรวจอย่างกว้าง เป็นการขยายการค้นหาให้สามารถสำรวจความเป็นไปได้ทุกส่วน ในขณะที่การศึกษาแบบผสมผสานครอบคลุมทั้งการรับ การรวบรวม และการจัดเก็บสารนิเทศจากแหล่งที่หลากหลาย การสำรวจอย่างกว้างและการศึกษาแบบผสมผสานมีลักษณะซับซ้อน เนื่องจากรวมกิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าเป็นกระบวนการใหญ่ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การสร้างเครือข่าย การค้นหาด้วยคำสำคัญ การค้นดู การตรวจติดตาม การเชื่อมโยง และการมีโชคที่ค้นพบสิ่งต้องการโดยบังเอิญ (Serendipity)

การปรับแนวคิด เป็นกระบวนการค้นหาแนวทาง ครอบคลุมกิจกรรมหลากหลายซึ่งเน้นกำหนดทิศทางในการค้นหา กิจกรรมที่ทำเกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยามของปัญหาที่ปรับเปลี่ยนมาจากการตีความสิ่งที่สังเกตได้จากกิจกรรมที่ทำก่อนหน้า ซึ่งอาจเป็นการทำซ้ำ การรวบรวมสะสม การกำหนดค่านิยมใหม่ จนกระทั่งการจบกระบวนการแสวงหา รวมถึงกิจกรรมการทบทวนและการกำหนดโครงสร้างการค้นคว้าที่เกิดขึ้น การกระทำเหล่านี้มักจะเกี่ยวข้องกับการระบุขอบเขตความหลัก คำสำคัญ และความคิดเห็นล่าสุดในสาขาวิชา รวมทั้งการเลือกแหล่ง

การรวมเข้าด้วยกัน คือการตัดสินใจประมวลสารนิเทศให้เป็นส่วนเดียวกันและการตัดสินใจว่าจำเป็นต้องแสวงหาสารนิเทศเพิ่มหรือไม่ มักจะปรากฏไม่มากในช่วงแรกของการแสวงหาสารนิเทศ องค์ประกอบสำคัญในกิจกรรมนี้ คือการมีความรู้เพียงพอ ซึ่งจะเกิดขึ้นในขณะที่ตั้งคำถาม

ซ้ำหลาย ๆ ครั้งว่าได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการเพียงพอหรือไม่ กิจกรรมนี้เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการกลั่นกรองและการปรับเปลี่ยน ซึ่งเป็นกระบวนการที่กำหนดขอบเขตในการค้นหาและกำหนดเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ การรวมเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียวนี้ เป็นกระบวนการจัดระบบสารสนเทศที่สำคัญ เกิดขึ้นขณะที่เชื่อมโยงการคิด การเขียน และการอภิปรายกับเพื่อนร่วมงาน พร้อมกับการตรวจสอบ และการทำให้เสร็จ (แผนภาพ 11) (Foster 2005: 254-258)

แผนภาพ 11

Foster's nonlinear model of information seeking behavior
(Foster 2005: 255)

แบบจำลองนี้พิจารณากิจกรรมที่กระทำเป็นส่วนประกอบสำคัญของบริบทที่ผู้แสวงหาคำเนินการและอยู่ในบริบททั้งภายในและภายนอก อิทธิพลจากภายนอกมีมากมาย เช่น สังคม องค์กร เวลา โครงการ และการเข้าถึงแหล่ง เป็นต้น ส่วนอิทธิพลจากภายในจำแนกเป็น 1) ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อมโยงสอดคล้อง และ 2) ความรู้และความเข้าใจ

ส่วนวิธีการรับรู้ คือรูปแบบการคิดที่สังเกตได้จากผู้มีส่วนร่วม สัมพันธ์กับความตั้งใจ และการใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาซึ่งมี 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ยืดหยุ่นและปรับได้ ลักษณะที่เปิดเผย ลักษณะที่ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และลักษณะที่เป็นองค์รวม

เนื่องจากแนวคิดของ Foster ได้ผนวกบริบทภายในและบริบทภายนอกเข้ากับกิจกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ซึ่งเป็นการพิจารณาพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศแบบองค์รวม จึงสอดคล้องกับแบบจำลองของ Ingwersen (Ingwersen's cognitive IR model)* นอกจากนี้แบบจำลองนี้ยังนำเสนอหลักพื้นฐานทางทฤษฎีเพื่อทดสอบข้อสันนิษฐานสำคัญบางประเด็นในทฤษฎี

* ดูรายละเอียด หน้า 49 - 51

พฤติกรรมที่นำเสนอก่อนหน้านี้ และที่จะนำเสนอต่อไป โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนการกระทำที่เรียงตามลำดับ ดังที่นำเสนอในแบบจำลองของ Kuhlthau (2005)[†] Wilson (1999) และบุคคลอื่นๆ (Foster 2005: 254-258)

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ

การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศเป็นกระบวนการสำคัญในพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเริ่มมีการพัฒนาระบบออนไลน์ตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมา ส่งผลให้เริ่มมีการหันมาพิจารณาเทคนิคหรือวิธีการสืบค้นที่ซับซ้อนขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการค้นหาที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น นอกจากนั้นความต้องการที่เกิดขึ้นในกระบวนการค้นหายังทำให้คำถามในงานวิจัยด้านการแสวงหา การค้นหา และการค้นคืนสารสนเทศมีความสำคัญมากขึ้น งานวิจัยด้านการค้นหาและค้นคืนส่วนใหญ่ดำเนินการด้วยคำถามเพียงคำถามเดียว คือผู้ใช้ส่งคำถามไปที่ระบบระบบตอบคำถาม หลังจากนั้น ผู้ใช้ปรับคำถามเพื่อปรับเปลี่ยนระบบตอบคำถาม หรือระบบตอบคำถามอาจปรับเปลี่ยน อันเนื่องมาจากการพิจารณาลักษณะของคำตอบ (บทความ) ที่ถูกค้นคืนอันเป็นผลป้อนกลับที่เกี่ยวข้อง (Relevance feedback) และเมื่อมีคำถามเดียวกันนี้ถูกป้อนเข้าสู่ระบบในครั้งต่อไป ระบบตอบคำถามก็จะพิมพ์ระเบียบนั้น (ซึ่งมักจะเป็นบรรณานุกรม) ออกมา

ต่อมาผู้จำหน่ายฐานข้อมูลได้นำเสนอลักษณะการค้นหาแบบเบ็ดเสร็จ (Single search) ซึ่งเป็นแนวคิดในการค้นหาสารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ จากแหล่งสารนิเทศหลากหลายประเภท วิธีการค้นหาลักษณะนี้ยังได้รับความนิยมไม่มาก จนกระทั่งทศวรรษ 1980 จึงเริ่มมีแนวคิดในการพิจารณาออกแบบส่วนต่อประสานในการทำรายการออนไลน์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการใช้จริงของผู้ใช้ปลายทางที่ไม่ได้เป็นบรรณารักษ์ ซึ่งมักจะไม่ผ่านการอบรมทักษะการค้นหาสารนิเทศจากฐานข้อมูล

การค้นหาและค้นคืนสารสนเทศเป็นขั้นตอนย่อยในกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นขั้นตอนหลักที่มีผลต่อความสำเร็จในการแสวงหาสารสนเทศที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพปัจจุบันที่ผู้ใช้นิยมค้นหาสารนิเทศโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ดังนั้นจึงมีงานวิจัยจำนวนมากมุ่งศึกษารูปแบบและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาและค้นคืนสารสนเทศอย่างละเอียดทั้งในด้านการออกแบบระบบปฏิสัมพันธ์และการพิจารณากำหนดเนื้อหาเพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาระบบค้นคืนสารสนเทศให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด (Saracevic 1997; Wilson 1999b: 258-259)

สำหรับกรอบแนวคิดเด่น ๆ ที่นิยมใช้เป็นแนวทางในการศึกษามีจำนวนไม่น้อย เช่น

- Berrypicking

สืบเนื่องจาก Bate (1989) ได้พิจารณาพัฒนาการในการค้นหาสารนิเทศ และให้ความเห็นว่า แท้จริงแล้วการค้นหาสารนิเทศ มักจะไม่ได้กระทำด้วยการพิมพ์คำค้นเพียงครั้งเดียวหรือใช้วิธีการเดียว ดังนั้นการออกแบบระบบการค้นหาสารนิเทศออนไลน์จึงควรให้สอดคล้องกับพฤติกรรมจริง จึงได้พัฒนากรอบแนวคิดการค้นหาสารนิเทศแบบ Berrypicking และเสนอลักษณะเฉพาะของการออกแบบที่จะช่วยให้ผู้ใช้ระบบออนไลน์ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

[†] ดูรายละเอียดหน้า 46 - 49

แบบจำลอง Berrypicking แตกต่างจากแบบจำลองการค้นหา/ค้นคืนสารสนเทศแบบดั้งเดิม 4 ประเด็น ได้แก่

1) ลักษณะที่แท้จริงของคำถาม (Nature of query) ในการค้นหา คำถามที่ใช้มักเปลี่ยนแปลง และค่อย ๆ พัฒนาอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ ผู้ค้นหาจะเริ่มต้นด้วยการใช้หัวเรื่องกว้าง ๆ เพียง 1 หัวเรื่อง หรือรายการอ้างอิงที่เกี่ยวข้องเพียง 1 รายการ แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนไปยังแหล่งสารสนเทศอื่น สารสนเทศใหม่ที่ได้รับแต่ละครั้ง จะทำให้ผู้ค้นหาได้ความคิดและแนวทางใหม่ ๆ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ในการกำหนดคำถามในขณะที่ค้นหา การค้นหาแต่ละขั้นตอนผู้ค้นไม่เพียงแต่ปรับเปลี่ยนคำค้นที่ใช้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับคำถามแต่ละครั้งเท่านั้น ตัวคำถามเอง (เช่นเดียวกับคำค้น) ก็อาจเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ซึ่งอาจเปลี่ยนบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

2) ลักษณะที่แท้จริงของกระบวนการค้นหาโดยรวม (Nature of the overall search process) ในกระบวนการค้นหาสารสนเทศโดยรวม คำถามที่ผู้ใช้ใช้เพื่อค้นหาสารสนเทศในแต่ละขั้นตอนจะมีแนวคิดที่แตกต่างกัน หากแต่คำถามที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ผู้ใช้พอใจนั้นไม่ใช่มาจากชุดของการค้นคืนครั้งสุดท้ายเพียงครั้งเดียว แต่เป็นผลจากการคัดเลือกรายการอ้างอิงแต่ละรายการ และสารสนเทศแต่ละส่วนที่ผ่านการปรับเปลี่ยนไปในการค้นแต่ละขั้นตอนโดยรวม ลักษณะเช่นนี้จึงเปรียบเสมือนการเก็บผลเบอร์รี่ในป่า

3) ขอบเขตเทคนิคการค้นหาที่ใช้ (Range of search techniques used) แบบจำลองการค้นหาสารสนเทศในฐานะข้อมูลโดยใช้หัวเรื่อง ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดในขณะที่ค้นหาสารสนเทศในเขตข้อมูลแต่ละเขต เป็นเพียงหนึ่งในหลาย ๆ เทคนิคที่ผู้ค้นใช้ค้นหาสารสนเทศทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ นอกจากการค้นหาฐานข้อมูลบรรณานุกรมโดยใช้หัวเรื่อง ผู้ค้นยังใช้หลักการอื่น ๆ เช่น การติดตามผ่านเชิงอรรถที่ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ การค้นหาโดยใช้รายการอ้างอิง การติดตามวารสารหลักในสาขาที่สนใจ การค้นดูจากสื่อต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ และการค้นหาโดยใช้ผู้แต่ง (การค้นหางานชิ้นอื่นๆ ของผู้แต่งคนนั้น ๆ) เทคนิคการค้นหาที่ใช้จึงไม่ได้จำกัดเฉพาะการค้นหาจากฐานข้อมูลโดยใช้หัวเรื่องเท่านั้น

4) ขอบเขตที่ค้นหา (Domain searched) จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าวิธีการที่ใช้ค้นหาสารสนเทศมีมากกว่าการค้นหาจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่มีกล่าวถึงในงานวิจัยด้านสารสนเทศศาสตร์ ดังนั้นจึงมีลักษณะเหมือนการเก็บผลเบอร์รี่ซึ่งเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา คือจากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่ง จากวิธีการหนึ่งไปอีกวิธีการหนึ่ง

ผลจากการนำเสนอกรอบแนวคิด Berrypicking ได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามถึงขอบเขตที่ครอบคลุมในการแสวงหาสารสนเทศ การออกแบบระบบสารสนเทศ และประเด็นเกี่ยวกับส่วนต่อประสานระหว่างคอมพิวเตอร์กับผู้ใช้ รวมทั้งลักษณะที่แท้จริงของการค้นดู (Nature of browsing) และ กลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศ (Bate 1989: 410-424; 2005: 58-61)

● *Kuhlthau's (1993) model of the information search process-ISP*

กระบวนการค้นหาสารสนเทศในกรอบแนวคิดของ Kuhlthau มุ่งเน้นการเข้าถึงสารสนเทศ และความคิดทางปัญญา และกระบวนการแสวงหาความหมาย การพัฒนาแบบจำลองกระบวนการค้นหาสารสนเทศ เป็นผลจากการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษา กรอบแนวคิดนี้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบด้วยวิธีการศึกษาติดตามผู้ใช้ห้องสมุดหลายกลุ่มในลักษณะเชิงคุณภาพ เป็นระยะเวลาานตั้งแต่ปี 1989 และพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปี 2001(Kuhlthau 2005: 230)

แนวคิดของกระบวนการค้นหาประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การริเริ่มภารกิจ (Task initiation) การคัดเลือกหัวข้อ (Topic selection) การสำรวจสารนิเทศเพื่อนำไปสู่เรื่องที่สนใจ (Prefocus exploration) การกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องที่ต้องการ (Focus formulation) การเก็บรวบรวมสารนิเทศ (Information collection) และสุดท้ายคือการนำเสนอ และจบกระบวนการค้นหา (Presentation/search closure) ขั้นตอนแต่ละขั้นเป็นตัวแทนความต้องการ พฤติกรรม สภาพการรับรู้ และสภาพความรู้สึกที่แตกต่างกัน นอกจากนี้กระบวนการค้นหาสารนิเทศในกรอบแนวคิดนี้ได้กำหนดขอบเขต 3 ด้านรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ การกระทำ (Action) ความคิดหรือความรู้ (Thought/cognitive) และ อารมณ์หรือความรู้สึก (Feelings/affective)(แผนภาพ 12) (Kuhlthau 2005: 230-234)

1) การริเริ่มภารกิจ โดยทั่วไปจะปรากฏจากจุดหรือความคิดที่บุคคลรู้สึกว่ามีปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความคิดดังกล่าวจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความรู้สึกไม่แน่ใจ ยังไม่ชัดเจน หรือสงสัย จึงตระหนักถึงความต้องการแสวงหาสารนิเทศ โดยอาจนึกเทียบเคียงกับประสบการณ์การค้นหาที่ผ่านมา

2) การคัดเลือกหัวข้อ เมื่อตระหนักถึงความจำเป็นในการแสวงหาสารนิเทศ จึงดำเนินการคัดเลือกและกำหนดหัวข้อในการค้นหาอย่างกว้าง ๆ หากตัดสินใจเลือกหัวข้อที่คิดว่าจะให้ผลลัพธ์สอดคล้องกับความต้องการได้ ความรู้สึกไม่แน่ใจจะค่อย ๆ เลือนหายไปพร้อมกับเกิดความรู้สึกยินดีเข้ามาแทนที่ หลังจากนั้นจึงเริ่มการกระบวนการต่อไปคือ การสำรวจสารนิเทศ

3) การสำรวจสารนิเทศเพื่อนำไปสู่เรื่องที่สนใจ ในขณะที่ค้นหาและพิจารณาสารนิเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ อาจเกิดความรู้สึกสับสน เนื่องจากสารนิเทศที่ได้รับจากหลากหลายแหล่งไม่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม กระบวนการที่เกิดในขั้นตอนการสำรวจจะเกี่ยวข้องกับการระบุแหล่งจัดเก็บ และการอ่านเพื่อประเมินความเกี่ยวข้องของสารนิเทศที่ได้รับ รวมถึงการพิจารณานำสารนิเทศเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์

4) การกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องที่ต้องการ ในขณะที่ค้นหาสารนิเทศ ผู้ใช้อาจเกิดความรู้สึกสงสัย สับสน ไม่ถูกใจ หรือคับข้องใจ จนกว่าจะพบสารนิเทศที่ตรงกับความต้องการ ความรู้สึกจึงจะเปลี่ยนไป และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงการประสบความสำเร็จได้รับสารนิเทศที่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง ผู้ใช้จำเป็นต้องกำหนดประเด็นสำคัญ หรือหลักเกณฑ์ในการสืบค้น เช่น กำหนดมุมมอง หรือสมมติฐานในการพิจารณา กำหนดสาขาวิชาที่สัมพันธ์กับหัวข้อที่สนใจและต้องการ เป็นต้น

5) การเก็บรวบรวมสารนิเทศ เป็นการรวบรวมสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจซึ่งได้จากการคัดเลือก สำรวจ และค้นหา ในขณะที่รวบรวมสารนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการได้จำนวนมากขึ้น ผู้ใช้จะเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น บังเกิดความพึงพอใจ และรู้สึกว่าได้ดำเนินการในทิศทางที่ถูกต้อง

6) การนำเสนอและจบกระบวนการค้นหา เป็นขั้นตอนที่กระบวนการค้นหาเสร็จสิ้น พร้อมกับผู้ค้นหาสารนิเทศเข้าใจสิ่งใหม่ที่ได้จากการค้นหา จึงสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้แก่ผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ

ขั้นตอน	การริเริ่มภารกิจ	การคัดเลือกหัวข้อ	การสำรวจเพื่อนำไปสู่เรื่องที่สนใจ	การกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องที่ต้องการ	การเก็บรวบรวมสารสนเทศ	การจบกระบวนการค้นหา	การเริ่มต้นการเขียน
ความรู้สึก	ความไม่แน่นอน	การมองในแง่ดี	ความสับสน ความไม่สมหวัง ความสงสัย	ความชัดเจน	ความรู้สึกว่า ดำเนินไปใน ทิศทางที่ ถูกต้อง/ความ มั่นใจ	ความรู้สึก ผ่อนคลาย	ความพึงพอใจ และไม่พอใจ
ความคิด		ความคลุมเครือ	-----> ความเฉพาะเจาะจง				
				การเพิ่มความสนใจ			
การกระทำ		การแสวงหาสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง	-----> การแสวงหาสารสนเทศที่สอดคล้องกับปัญหา				

แผนภาพ 12

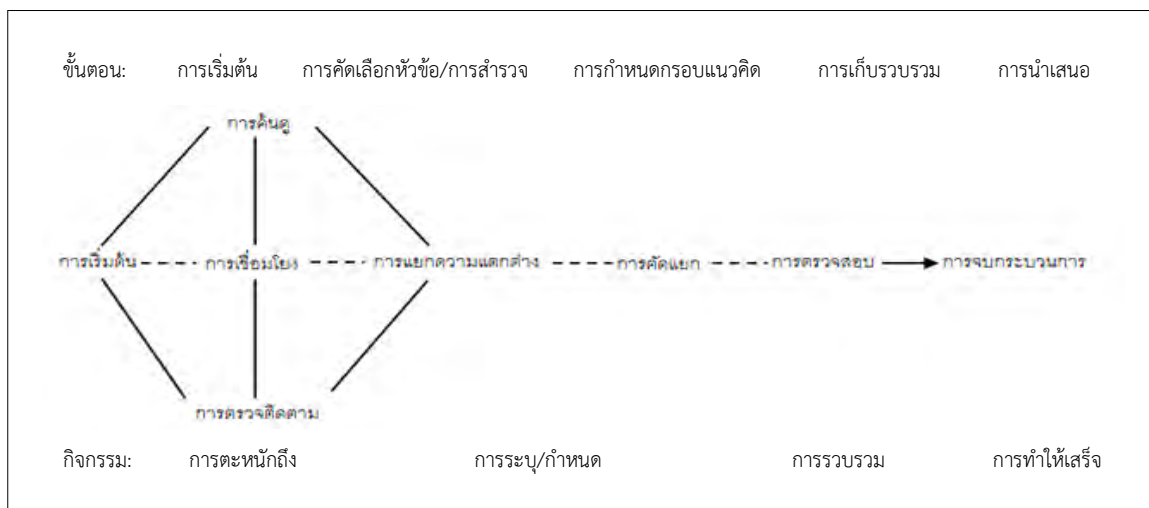
Kuhlthau's information search process

Kuhlthau 2004: 82

กรอบแนวคิดที่ Kuhlthau นำเสนอช่วยทำให้กรอบแนวคิดของ Ellis มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ Kuhlthau ได้แทรกประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด การกระทำ ภารกิจ และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสารสนเทศรวมไว้ในขั้นตอนของกระบวนการค้นหาโดยได้รับบุกิจกรรมที่สัมพันธ์กับกระบวนการดังกล่าวและจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักถึง (Recognize) การระบุหรือกำหนด (Identify or Formulate) การรวบรวม (Gathering) และการทำให้เสร็จสมบูรณ์ (Complete) อันแสดงให้เห็นถึงมุมมองของ Kuhlthau ที่เน้นส่วนที่เป็นปรากฏการณ์มากกว่า ความคิดหรือความรู้ ดังจะเห็นได้จากแผนภาพที่ 13 ในขั้นตอนการริเริ่มภารกิจ ผู้ค้นหาสารสนเทศเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจ ยังไม่ชัดเจน และคิดว่าเป็นปัญหา ความรู้สึกดังกล่าวสัมพันธ์กับภูมิหลังในการแสวงหาสารสนเทศ ภารกิจที่เหมาะสมในจุดนี้คือ**นึกถึง (ตระหนักถึง)** ความต้องการสารสนเทศ ภารกิจที่ตามมาหลังจากนั้น คือ**ระบุหัวข้อที่ต้องการอย่างกว้าง ๆ** สำหรับใช้ค้นหาสารสนเทศหัวข้อนั้น แล้วจึง**กำหนดเรื่องหรือหัวข้อที่ต้องการค้นหาให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น** ขั้นตอนต่อมา คือการ**เก็บรวบรวม**สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำหนด และแสดงให้เห็นว่ากระบวนการค้นหา**เสร็จสมบูรณ์**โดยการยุติกระบวนการค้นหา อาจกล่าวได้ว่าแบบจำลองของ Kuhlthau มีความครอบคลุมกว่าแบบจำลองของ Ellis เนื่องจากระบุความรู้สึกที่สัมพันธ์กับขั้นตอนและกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนด้วย และยังแสดงให้เห็นถึงการแก้ปัญหาด้วยการค้นหาสารสนเทศเป็นลำดับที่ละขั้น ๆ ดังนั้นจึงดูเหมือนว่าในมุมมองของ Kuhlthau ความสำเร็จของกระบวนการค้นหาอยู่ที่การวิเคราะห์กิจกรรมการค้นหาถึงแม้ว่าประชากรที่ Kuhlthau ศึกษาในระยะแรกเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา และเป็นการศึกษาระยะยาว (Longitudinal studies) หากแต่ต่อมาภายหลัง Kuhlthau ได้แสดงให้เห็นว่า สามารถประยุกต์แบบจำลองนี้เข้ากับงานของนักวิเคราะห์ความปลอดภัยได้ (Kuhlthau 1997)

จากการนำแบบจำลองทั้งของ Ellis และของ Kuhlthau มาแสดงร่วมกัน ดังแผนภาพที่ 13 จะเห็นได้ว่ามีทั้งสิ่งที่มีเหมือนและสิ่งที่แตกต่างกันปรากฏในรูปแบบการสำรวจหรือการค้นหาประเด็นที่ต้องเน้นย้ำคือ Ellis ไม่ได้เสนอว่าลักษณะที่กำหนดในแบบจำลองเป็นขั้นตอน หากแต่ระบุว่าเป็นองค์ประกอบที่อาจเกิดขึ้นในพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ดำเนินการ โดยอาจมีลำดับขั้นตอน

แตกต่างกันไปในการค้นหาสารสนเทศแต่ละครั้ง ดังนั้นจึงดูเหมือนว่าแบบจำลองทั้งสองมีแนวคิดต่างกัน กล่าวคือ Kuhlthau กำหนดขั้นตอนในกระบวนการค้นหาสารสนเทศบนพื้นฐานการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้น ในขณะที่ Ellis เสนอว่า ลำดับขั้นตอน ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของผู้ค้นหาอาจแตกต่างกัน (Wilson 1999b: 256)

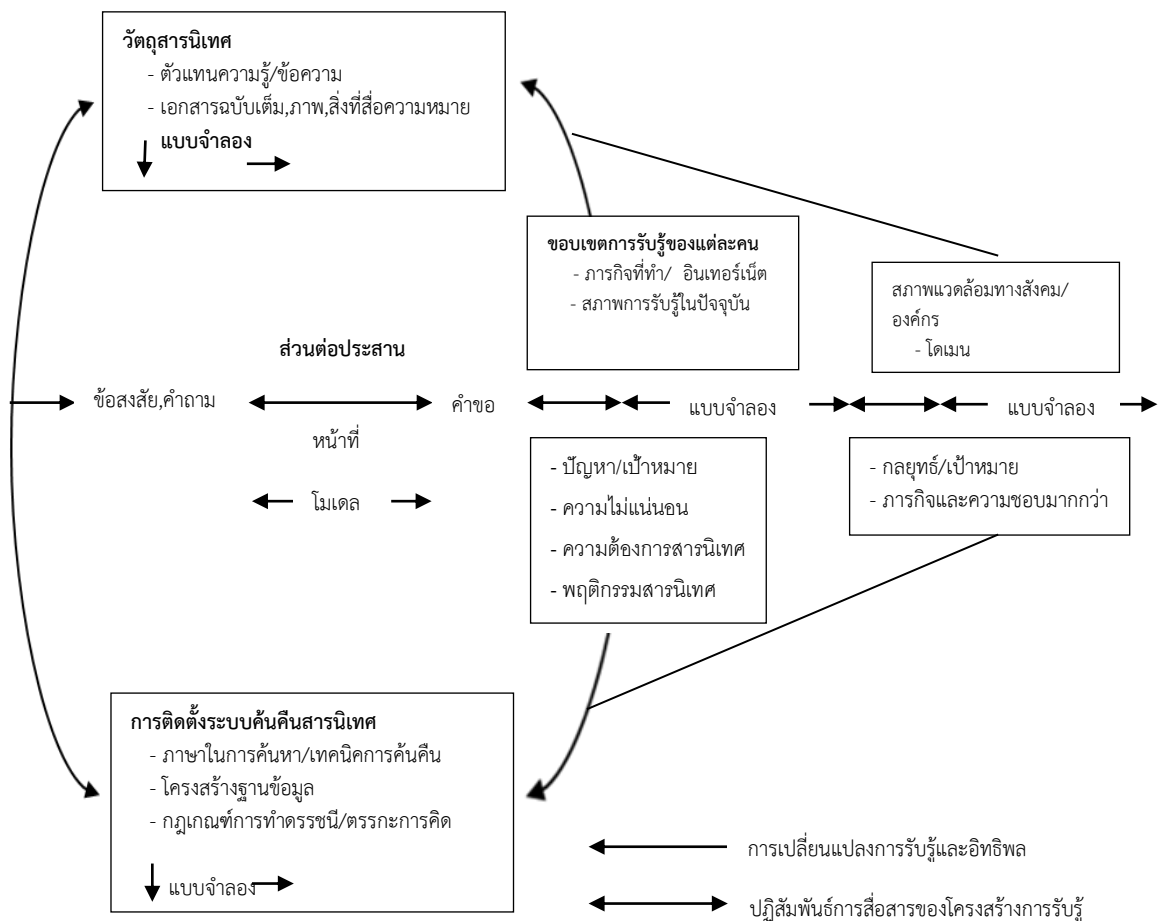

แผนภาพ 13

A Comparison of Ellis's stage process model with Kuhlthau's stage process model (Wilson 1999b: 256)

- *Ingwersen's model of the IR process*

แบบจำลองกรอบแนวคิดนี้อาจเรียกอีกอย่างว่า Ingwersen's cognitive IR Model เป็นแบบจำลองที่มุ่งความสนใจไปที่การระบุงองค์ประกอบในกระบวนการรับรู้ ซึ่งมี 5 ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์สารสนเทศ (Information objects) การติดตั้งระบบค้นคืนสารสนเทศ (IR system setting) ส่วนต่อประสาน/ตัวกลาง (Interface/intermediary) ขอบเขตการรับรู้ของผู้ใช้ (Individual user's cognitive space) และสภาพแวดล้อมองค์กรและสังคม (Social/organization environment) ซึ่งคล้ายกับแบบจำลองพฤติกรรมสารสนเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านขอบเขตการรับรู้ของผู้ใช้และสภาพแวดล้อมองค์กรและสังคม อาทิ บริบทความต้องการสารสนเทศของบุคคล (Person in context) และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ระบุในแบบจำลองของ Wilson เป็นต้น กรอบแนวคิดของ Ingwersen มีเป้าหมายที่การตั้งคำถามถึงระบบค้นคืนสารสนเทศในประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาเชิงรุก โดยทำให้ส่วนประกอบแต่ละส่วนภายในแบบจำลองมีความชัดเจนขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การทำหน้าที่ของผู้ใช้สารสนเทศ ผู้เขียน ตัวกลาง และระบบค้นคืน เป็นผลมาจากแบบจำลองการรับรู้ที่แสดงออกอย่างเปิดเผยชัดเจน หรือแสดงออกโดยนัยในขอบเขตที่สนใจ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีแบบจำลองภารกิจ ความต้องการสารสนเทศ ปัญหา หรือเป้าหมายของผู้ใช้ที่มักจะแฝงอยู่ หากแต่บ่อยครั้งสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน (แผนภาพ 14) (Ingwersen 2005: 215-216)

แผนภาพ 14
Ingwersen's model of IR process
(Wilson 1999b: 259)

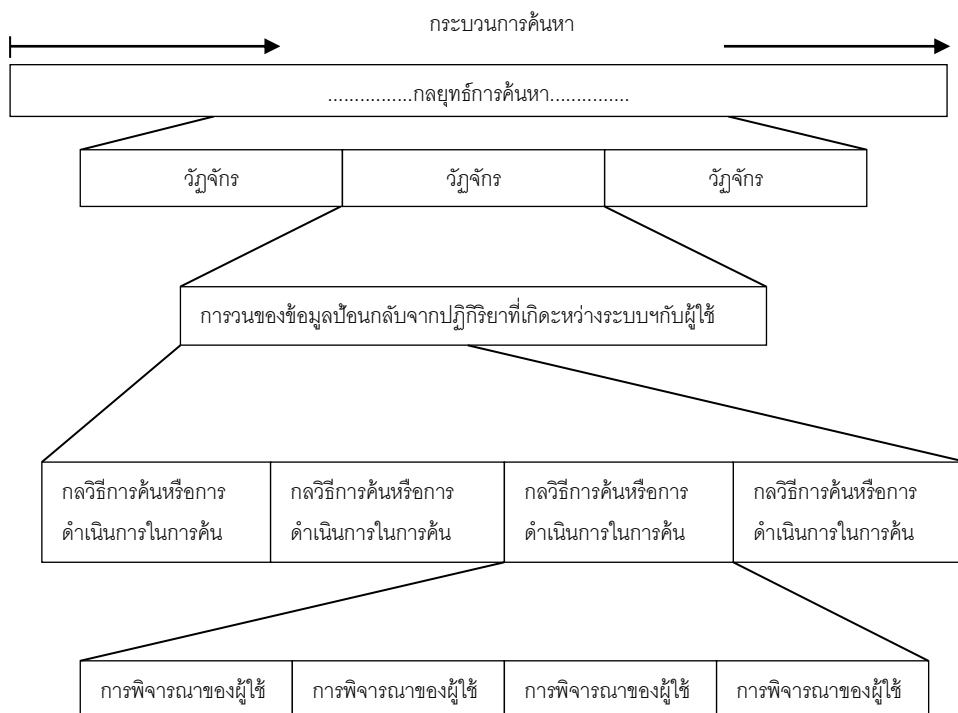
ระบบการค้นคืนสารนิเทศของ Ingwersen เป็นแบบจำลองความคิดที่แสดงให้เห็นว่าระบบฯ ควรทำงานอะไรและทำงานอย่างไร สิ่งที่เป็นแบบจำลองมุ่งเน้นคือสารนิเทศที่ทำให้ผู้ใช้สนใจ แบบจำลองนี้ได้หลอมรวมเอาความคิดต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมสารนิเทศ ความต้องการสารนิเทศ และการออกแบบระบบค้นคืน โดยเน้นที่โครงสร้างการรับรู้ (Cognitive structure) และความคิดต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของสิ่งที่เกิดขึ้นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นจุดแข็งของแบบจำลอง สำหรับจุดอ่อน Saracevic ชี้ว่าอยู่ที่การไม่ได้เสนอความสามารถที่จะนำไปใช้ทดสอบและการนำมาประยุกต์กับการประเมินระบบค้นคืนได้น้อย อย่างไรก็ตาม ต่อมา Borlund และ Ingwersen ได้พัฒนาและทดสอบกลยุทธ์การประเมินโดยใช้แบบจำลองนี้ และได้พิสูจน์ให้เห็นคุณค่าในการทดสอบระบบค้นคืนที่มีปฏิสัมพันธ์กับลักษณะดังกล่าว แต่จุดอ่อนที่ยังคงปรากฏอยู่ คือ พฤติกรรมสารนิเทศทั้งหมดที่สื่อความหมายในแบบจำลองอื่น ๆ นั้น ในแบบจำลองนี้จัดรวมอยู่ในหัวข้อ 'ขอบเขตการรับรู้ของผู้ใช้' นอกจากนั้น ประเด็นที่ไม่ได้กล่าวถึง คือ การแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้มาถึงจุดที่เริ่มการค้นหาสารนิเทศได้อย่างไร และกระบวนการการตัดสินใจมีผลต่อโครงสร้างการรับรู้ได้อย่างไร รวมทั้งเมื่อใดที่ควรเริ่มการค้นหาสารนิเทศ Wilson ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับแบบจำลองนี้ไว้ว่า

ลักษณะเด่นของแบบจำลอง คือการบรรยายกระบวนการการค้นหาเชิงรุก และส่วนประกอบในกระบวนการดังกล่าว (Wilson 1999b: 259-260)

- *Spink's model of the IR Interaction process*

แบบจำลองนี้ได้มาจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดสำคัญ 3 ส่วน คือ การพิจารณาตัดสินใจใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการค้นหาสารสนเทศของผู้ใช้ วงจรป้อนกลับที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ วัฏจักรซึ่งประกอบด้วยกระบวนการค้นหาสารสนเทศของผู้ใช้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับระบบค้นคืน

กลยุทธ์การค้นหาแต่ละครั้งอาจประกอบด้วยวัฏจักรเดียวหรือมากกว่า (คำสั่งหนึ่งคำสั่งหรือมากกว่า และสิ้นสุดด้วยการแสดงรายการที่ค้นคืนได้) ในแต่ละวัฏจักรอาจมีการป้อนกลับที่มีปฏิสัมพันธ์กันเพียงหนึ่งครั้งหรือมากกว่าก็ได้ (เช่น อาจประกอบด้วยข้อมูลนำเข้าของผู้ใช้, ผลลัพธ์ที่ระบบค้นคืนแสดง, การพิจารณาตัดสินใจ และการแปลความของผู้ใช้และข้อมูลนำเข้าของผู้ใช้) ส่วนข้อมูลนำเข้าอาจเป็นตัวแทนของการดำเนินการในกลยุทธ์การค้นหา และอาจใช้เป็นกลวิธีในการค้นครั้งต่อ ๆ ไป สำหรับการดำเนินการค้นคืนแต่ละครั้ง ประกอบด้วยข้อมูลนำเข้าของผู้ใช้ หรือคำถามที่ต้องการผลลัพธ์จากระบบ (แผนภาพ 15) (Spink and Ozmutly 2002: 639-652)

แผนภาพ 15
Spink's model of the IR interaction process
(Wilson 1999b: 262)

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรับ การใช้ และการแลกเปลี่ยนและการแบ่งปัน สารนิเทศ

กรอบแนวคิดในกลุ่มนี้ครอบคลุมกรอบแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มนุษย์กระทำกับ สารนิเทศลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา อาจเริ่มตั้งแต่การได้สารนิเทศมาด้วยลักษณะต่าง ๆ ทั้งการแสวงหา การค้นหา การได้รับโดยบังเอิญ และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของพฤติกรรมที่กระทำ รวมถึงการแลกเปลี่ยนแบ่งปันสารนิเทศ อันเป็นพฤติกรรมสารนิเทศใน กระบวนการทางสังคมของมนุษย์

● *Aguilar's (1967) mode of environmental scanning*

การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) หมายถึงการได้รับและ การใช้สารนิเทศเกี่ยวกับเหตุการณ์ แนวโน้ม ความสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และ ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการจัดการการวางแผนการดำเนินงานขององค์กร (Choo and Auster 1993; Choo 2001)

สำหรับแบบจำลองพฤติกรรมสารนิเทศในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของ Aguilar เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ผู้จัดการระดับสูงของบริษัทได้รับสารนิเทศเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของบริษัทในอนาคต (Aguilar 1967: VII) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมจัดเป็นกระบวนการทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ สัมพันธ์กับสารนิเทศ โดยเฉพาะการใช้สารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการตัดสินใจ (Erdelez 1997: 414)

กรอบแนวคิดของ Aguilar ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างวิธีการตรวจสอบเป็น 4 แบบ ได้แก่ การพิจารณาทางอ้อม การพิจารณาแบบมีเงื่อนไข การค้นหาอย่างไม่เป็นทางการ และการค้นหาอย่างเป็นทางการ (Aguilar 1967: 20-21)

การพิจารณาทางอ้อม เป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการไม่ได้ตระหนักเกี่ยวกับ ประเด็นที่อาจจะเกิดขึ้น และสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (Choo and Auster 1993: 280) จึงรู้สึก ตื่นตัว เมื่อมีบางสิ่งเกิดขึ้นและทำให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังทำให้เกิดการแสวงหาสารนิเทศขึ้น โดยไม่ได้ตั้งใจและเป็นไปตามโอกาส ในขณะที่เดียวกัน บุคคลที่เป็นผู้พิจารณาจะพึ่งพาสารนิเทศจาก แหล่งสารนิเทศและผู้คนภายนอกที่ติดต่อได้โดยบังเอิญ ผลที่ได้จากการพิจารณา อาจทำให้ประเด็นที่ ได้รับมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจหรือเป้าหมายขององค์กร และผู้พิจารณาจะมีการตอบสนองต่อ ประเด็นดังกล่าว

การพิจารณาแบบมีเงื่อนไข หมายถึงการพิจารณาที่จำกัดเฉพาะเอกสาร รายงาน และสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏในแต่ละวัน รวมถึงระบบสารนิเทศที่มีสารนิเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี การพิจารณาลักษณะนี้ ผู้พิจารณาจะได้รับสารนิเทศในสาขาที่คัดเลือก หรือได้รับสารนิเทศรูปแบบที่ ผ่านการประเมินแล้วว่ามีความสำคัญ

การค้นหาอย่างไม่เป็นทางการ เป็นความพยายามให้ได้สารนิเทศเฉพาะด้านเพื่อ วัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง มีขอบเขตตั้งแต่การร้องขอสารนิเทศจนถึงการเพิ่มความสำคัญให้แก่ แหล่งสารนิเทศที่เกี่ยวข้อง หรือกระทำเพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ในการพบสารนิเทศที่ต้องการ การค้นหาอย่างไม่เป็นทางการ เป็นตัวกำหนดความสำคัญในการพัฒนาเฉพาะด้านที่อาจเกิดขึ้นและ ทำให้เข้าใจสิ่งที่เกี่ยวข้องและคุณลักษณะของผลลัพธ์ที่ได้ลึกซึ้งมากขึ้น

การค้นหาคำอย่างเป็นทางการ มีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อค้นคืนสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างเป็นระบบ

Choo (2001) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การตรวจสอบสภาพแวดล้อม มีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ กล่าวคือ มีจุดเริ่มจากความต้องการสารสนเทศ เกี่ยวข้องกับการแสวงหาสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ หากแต่การศึกษาความต้องการในบริบทการตรวจสอบสภาพแวดล้อม มักจะเป็นการค้นหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องและขอบเขตของการตรวจสอบ อย่างไรก็ตามแม้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศที่เป็นแบบฉบับโดยทั่วไปได้พยายามจะอธิบายรูปแบบของแหล่งสารสนเทศ หรือระบบสารสนเทศที่ใช้ รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ใช้ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล เช่น ลักษณะทางประชากรศาสตร์ สถานภาพทางสังคม กลุ่มวิชาชีพ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความต้องการประกอบภารกิจที่กระทำ แต่ก็เห็นได้ว่า ขอบเขตของการศึกษาได้ขยายไปสู่การใช้แหล่งและทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นทางการ เช่น เอกสาร ระบบสารสนเทศบนฐานคอมพิวเตอร์ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว การแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างธุรกิจส่วนใหญ่กระทำผ่านทางวาจาและไม่เป็นทางการ (Choo and Auster 1993)

● *Taylor's (1991) information use environments (IUE)*

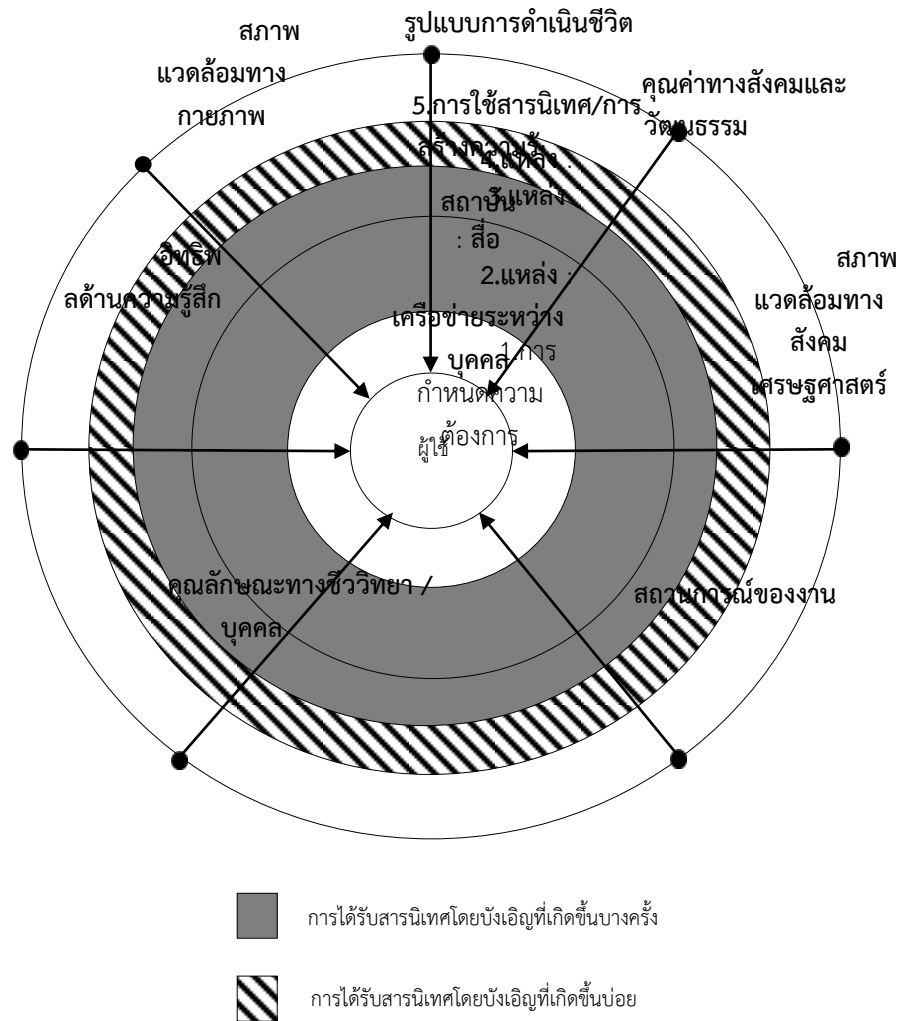
Taylor ได้พัฒนาแบบจำลองเพื่ออธิบายการใช้สารสนเทศของกลุ่มคนในวิชาชีพต่าง ๆ โดยให้ความหมายของ Information use environments ว่า เป็นชุดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ (ก) มีผลต่อการเคลื่อนที่ของสารสนเทศและการใช้สารสนเทศเพื่อสื่อสารทั้งภายใน และภายนอกสิ่งที่กำหนดไว้ และ (ข) ระบุเกณฑ์สำหรับใช้กำหนดคุณค่าขององค์ประกอบทั่วไป โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) กลุ่มคน ครอบคลุมลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ โดยเฉพาะด้านการศึกษา อาชีพ และสถานะทางสังคม 2) โครงสร้างและการผลักดันปัญหาที่ประสบของกลุ่มคน ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นสภาพแวดล้อมการใช้สารสนเทศ และการกำหนดแนวคิดของปัญหาอันจะเป็นการจุดประกายพฤติกรรมที่กระทำแก่สารสนเทศ เช่น การกำหนดความต้องการ เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้มีลักษณะเป็นพลวัต และเช่นเดียวกัน ความเข้าใจปัญหาก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นผลจากการตอบสนองต่อสารสนเทศใหม่ การรับรู้ของผู้ใช้ และ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ใช้ 3) สมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะการแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นร่วมกัน ครอบคลุมการแสดงลักษณะสภาพแวดล้อมของผู้กระทำ ลักษณะโครงสร้างพื้นฐาน และลักษณะองค์กร สมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะการแก้ปัญหามีความสำคัญเพราะเป็นแนวทางที่จะช่วยกำหนดขอบเขตการใช้สารสนเทศ อย่างไรก็ตาม พึงตระหนักว่า สารสนเทศประเภทที่แตกต่างกันจะมีประโยชน์แตกต่างกันไปตามเวลา และสารสนเทศประเภทเดียวกัน อาจใช้แตกต่างกันในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นตอน และ 4) ลักษณะของสภาพแวดล้อม ครอบคลุมทรัพยากรและบริบทของสังคมในสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานหรืออาศัยอยู่ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมสารสนเทศในองค์กร สำหรับบริบท อาจรวมถึงเป้าหมาย ลูกค้ำ การเคลื่อนที่ของสารสนเทศอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และโครงสร้างทางสังคม (Rosenbaum 1996)

คุณค่าของ Taylor's (1991) information use environments (IUE) อยู่ที่ สามารถอธิบายเชิงแนะนำให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะปรับโครงสร้างและการกระทำให้เข้ากัน แม้ว่าข้อคิดเห็นที่แสดงออกเพื่อนำไปสู่วิธีการดังกล่าวจะไม่ได้พัฒนาขึ้นในกรอบแนวคิดของ Taylor หากแต่เป็นการพัฒนาโดยรวมเข้ากับ Structuration approach ของ Giddens (1984) (Rosenbaum 1996)

● *Williamson's (1998) model of information seeking and use*

การนำทฤษฎีทางนิเวศวิทยามาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของมนุษย์ (Ecological theory of human information behavior) โดย Williamson ได้ก่อให้เกิดการพัฒนา Williamson's model of information seeking and use ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาผู้สูงอายุและสารสนเทศในชีวิตประจำวันในขอบเขตกว้าง โดยเน้นว่าสารสนเทศในชีวิตประจำวันมักจะได้อ้อมบังเอิญมากกว่าการแสวงหาอย่างมีจุดประสงค์ เนื่องจากประเด็นเกี่ยวกับ “ช่องว่าง” ของ Dervin “การลดความไม่แน่ใจ” ของ Kuhlthau และ “สภาพที่ไม่เพียงพอ” ของ Belkin ทำให้เหมาะสมที่จะศึกษาการแสวงหาสารสนเทศอย่างมีจุดประสงค์ แต่พฤติกรรมของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่เกิดขึ้นทั้งหมดไม่ได้มีเฉพาะการกระทำที่มีจุดประสงค์ Williamson จึงได้เลือกใช้คำว่า การได้รับสารสนเทศโดยบังเอิญ (Incidental information acquisition) โดยเชื่อว่ามนุษย์โดยทั่วไปมักติดตามสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในสังคม แต่ความต้องการบางอย่างที่ได้มาโดยไม่ได้ตั้งใจนั้นกลับมีคุณค่าเมื่อพบว่าเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้จึงได้สำรวจทั้งแนวคิดการแสวงหาสารสนเทศอย่างมีจุดประสงค์และการได้มาซึ่งสารสนเทศของแต่ละบุคคลในกรอบแนวคิดของระบบนิเวศวิทยา ซึ่งครอบคลุมอิทธิพลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลายระดับ ดังจะเห็นได้จากแบบจำลอง (แผนภาพ 16) ที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดกรอบแนวคิดเฉพาะจากสิ่งที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลหรือจากสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในสังคมเท่านั้น แต่ยังได้จากการสร้างสรรค์ด้วยตนเองในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และข้อจำกัดต่าง ๆ ทางชีววิทยาและสังคม

แบบจำลองของ Williamson มีจุดเด่นที่ความคล่องตัวในการรวมอิทธิพลทั้งหมดที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศขั้นตอนต่าง ๆ หรือในกระบวนการที่ได้รับสารสนเทศ (Williamson 2005: 129)

แผนภาพ 16

Ecological model of information seeking and use
(Williamson 2005: 129)

- *Choo's conceptual framework for environmental scanning*

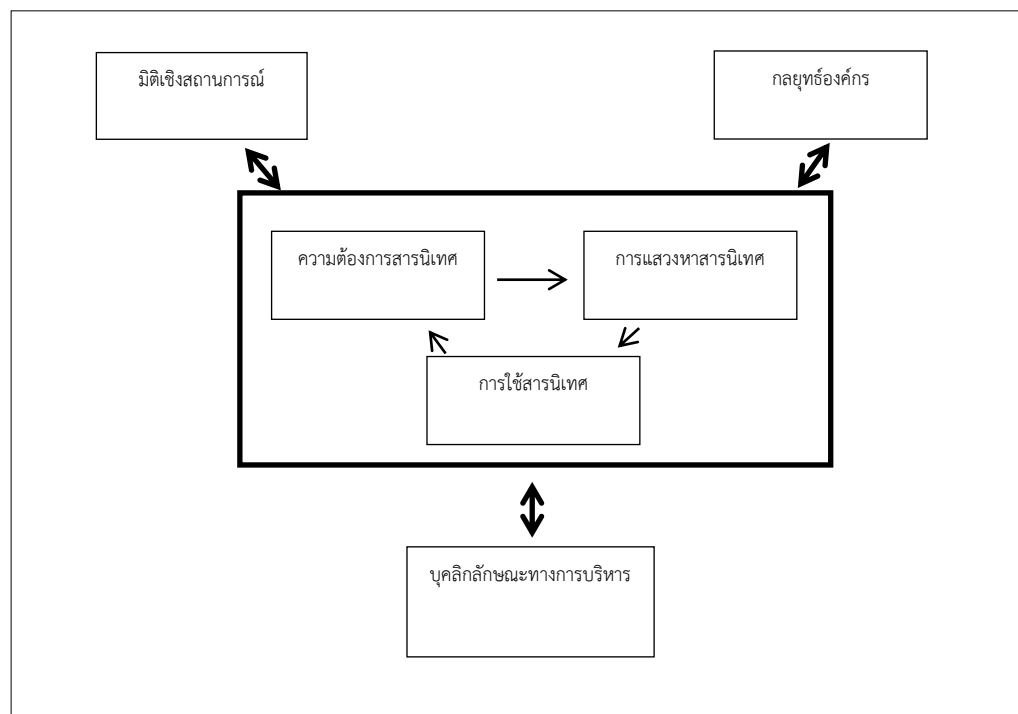
การตรวจสอบสภาพแวดล้อม ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมกรรมการพิจารณาสารสนเทศและการค้นหาสารสนเทศ และมีขอบเขตตั้งแต่การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการในโอกาสต่าง ๆ การสังเกตอารมณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริโภค จนกระทั่งถึงการวิจัยตลาดอย่างเป็นทางการ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยภายนอก (เช่น ความผิดปกติของสภาพแวดล้อม การพึ่งพาทรัพยากร) ปัจจัยองค์กร (เช่น ลักษณะของธุรกิจและกลยุทธ์ที่ปฏิบัติ) ปัจจัยด้านสารสนเทศ (เช่น การมีอยู่และคุณภาพของสารสนเทศ) และปัจจัยด้านบุคคล (เช่น ความรู้ของผู้ตรวจสอบ หรือรูปแบบการรับรู้) ดังนั้นงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้ส่วนใหญ่จึงมักจะสำรวจผลกระทบของมิติเชิงสถานการณ์ กลยุทธ์องค์กร บุคลิกลักษณะเฉพาะบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการตรวจสอบ และความต้องการสารสนเทศ การกำหนดกรอบแนวคิดการตรวจสอบสภาพแวดล้อม จึงประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 4 ส่วนดังนี้ (แผนภาพ 17) (Choo 2001)

1) มิติเชิงสถานการณ์ มักตรวจสอบโดยการวัดความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายนอกที่รับรู้ได้ ประเด็นที่ตรวจสอบเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและอัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

2) กลยุทธ์องค์กร หมายถึงรูปแบบการกระทำ เมื่อองค์กรเผชิญกับสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น การทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้อง ผู้คาดหวัง หรือผู้วิเคราะห์

3) บุคลิกลักษณะทางการบริหาร หมายถึงการศึกษาลักษณะเฉพาะตามหน้าที่ของผู้จัดการ ลำดับชั้นบังคับบัญชาและรูปแบบการรับรู้

4) พฤติกรรมสารนิเทศ ประกอบด้วยความต้องการสารนิเทศ การแสวงหาสารนิเทศ และการใช้สารนิเทศ ในบริบทของการตรวจสอบสภาพแวดล้อม ความต้องการสารนิเทศเน้นเรื่องและขอบเขตของการตรวจสอบ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นสภาพแวดล้อมที่ต้องการการตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน สำหรับการแสวงหาสารนิเทศ เป็นการพิจารณาแหล่งและทรัพยากรที่นำมาใช้ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบบและวิธีการที่องค์กรใช้ในการตรวจติดตามสภาพแวดล้อม ส่วนการใช้สารนิเทศ คือการพิจารณาที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจ การวางแผนกลยุทธ์ การผลักดันและปรับปรุงการเรียนรู้ในองค์กร

แผนภาพ 17

Conceptual framework for environment scanning

(Choo 2001: 86)

Choo ได้อธิบายวิธีการตรวจสอบสภาพแวดล้อม 4 วิธี ที่นิยมใช้ ซึ่งสังเกตได้ภายในองค์กร แต่ละวิธีสะท้อนความต้องการสารนิเทศ การแสวงหาสารนิเทศที่ทำสม่ำเสมอ และ การใช้สารนิเทศที่เป็นมาตรฐาน แบบจำลองของ Choo มีความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ การแสวงหา

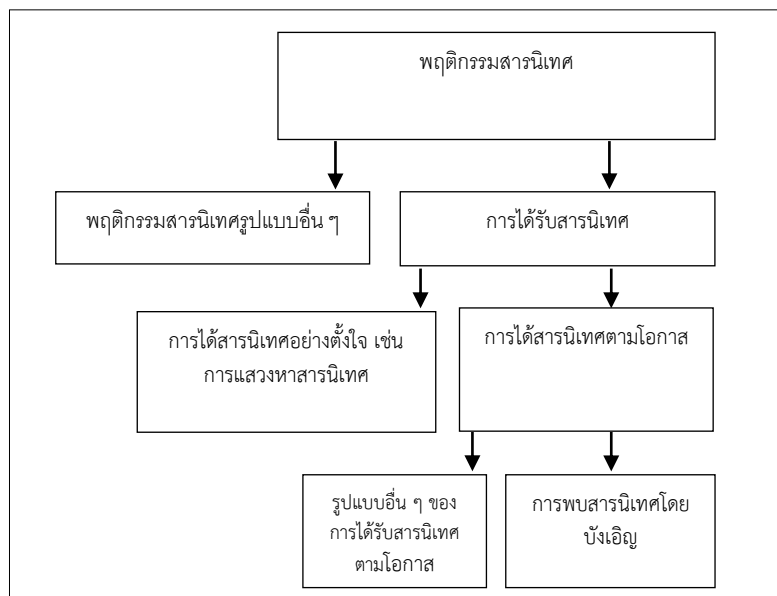
และการใช้สารสนเทศกับลักษณะการบริหาร กลยุทธ์องค์กร และสถานการณ์ภายนอก รวมทั้งได้เสนอแนะแนวทางการวิจัยและการประยุกต์ใช้ในอนาคต (Case 2006: 298)

- *Erdelez's (1997) information encountering (IE)*

แนวคิดการพบสารสนเทศโดยบังเอิญโดย Erdelez พัฒนามาจากงานวิจัยเกี่ยวกับการได้รับสารสนเทศโดยไม่ได้ตั้งใจของผู้ใช้สารสนเทศที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางวิชาการ จำนวน 132 คน เนื่องจากเห็นว่างานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศที่ผ่านมามุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะกระบวนการแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ ทั้ง ๆ ที่ประเด็นเกี่ยวกับการที่ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศตามโอกาสอันววย (Opportunistic acquisition of information) นับเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ปรากฏทั่วไปในสภาพแวดล้อมที่สารสนเทศและเทคโนโลยีมีอยู่อย่างท่วมท้น ส่งผลให้การประมวลผลและการเข้าถึงสารสนเทศทำได้ง่ายตายในปัจจุบัน

Erdelez ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเพื่อใช้ประกอบการศึกษาการพบสารสนเทศโดยบังเอิญอย่างเป็นระบบ ด้วยการกำหนดองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ใช้สารสนเทศ คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมสารสนเทศ และคุณลักษณะของสารสนเทศที่พบโดยบังเอิญ รวมทั้งได้จำแนกการใช้สารสนเทศเป็น 4 ลักษณะ ตามหลักพื้นฐานของประสบการณ์เกี่ยวกับการพบสารสนเทศโดยบังเอิญ ได้แก่ 1) Super-encounter 2) Encounter 3) Occasional encounter และ 4) Non-encounter

การพบสารสนเทศโดยบังเอิญเป็นส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในพฤติกรรมสารสนเทศของผู้ใช้ในภาพรวม อีกทั้งยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษามากมาย เนื่องจากเป็นรูปแบบหนึ่งของโอกาสที่จะได้รับสารสนเทศซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับการแสวงหาสารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง (แผนภาพ 18) นอกจากนั้นการพบสารสนเทศโดยบังเอิญยังมักจะเกิดขึ้นในขณะค้นหาสารสนเทศเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วย แบบจำลองที่นำเสนอแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนพฤติกรรมสารสนเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมาก่อนหน้า เช่น แบบจำลองของ Wilson (Wilson's model of information behavior) และ แบบจำลองของ Williamson (Williamson's model of information seeking and use) (Erdelez 2005: 179-180)

แผนภาพ 18

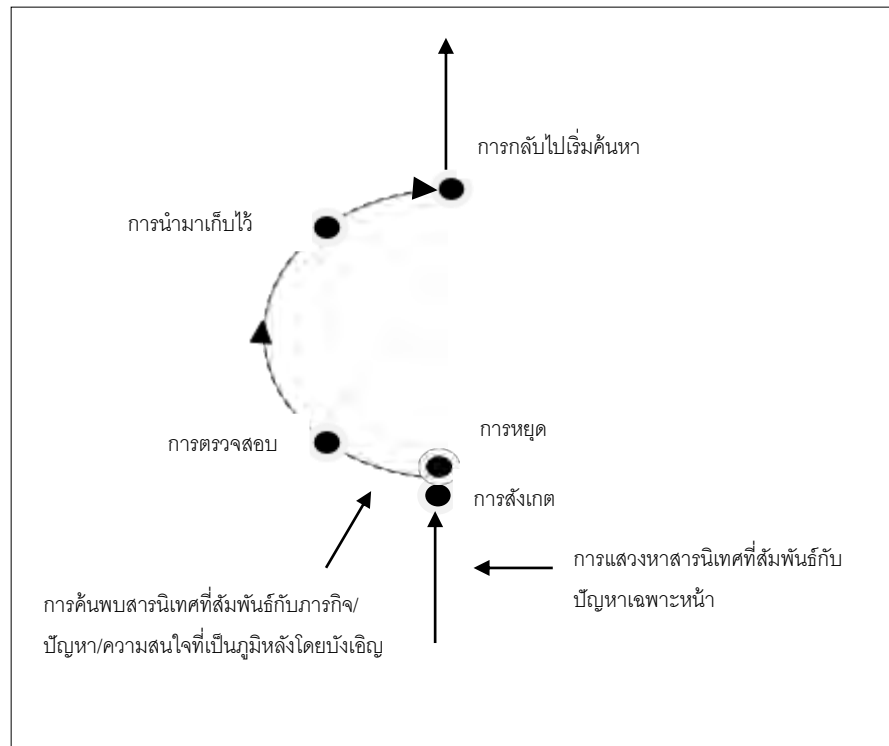
ตำแหน่งที่ได้รับสารนิเทศตามโอกาสและการได้รับสารนิเทศโดยบังเอิญ
(Erdelez 2005: 180)

ในการพัฒนาแบบจำลองการพบสารนิเทศโดยบังเอิญ Erdelez เน้นนำเสนอการกระทำและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย การสังเกต (Noticing) การหยุด (Stopping) การตรวจสอบ (Examining) การจับเก็บ (Capturing) และการกลับคืน (Returning) (แผนภาพ 19) และได้กำหนดเหตุการณ์เป็น 2 ส่วนคือ 1) เมื่อผู้ใช้เริ่มภารกิจแสวงหาสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญเฉพาะหน้า และ 2) ความสนใจ ปัญหา หรือภารกิจต่าง ๆ ที่อยู่เบื้องหลังและไม่ได้เป็นเป้าหมายของผู้ใช้ในการมีพฤติกรรมแสวงหาสารนิเทศ ในช่วงที่พบสารนิเทศโดยบังเอิญ ความสนใจของผู้ใช้จะเปลี่ยนจากปัญหาสำคัญเฉพาะหน้าไปสู่ความสนใจที่อยู่เบื้องหลัง

สำหรับขั้นตอนแต่ละขั้นในแบบจำลองซึ่งเกี่ยวข้องกับการผสมผสานระหว่างการรับรู้ ความรู้สึก และกระบวนการทางพฤติกรรมของผู้ใช้ มีดังนี้

- 1) การเห็นสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญเฉพาะหน้า
- 2) การหยุดกระบวนการค้นหาเพื่อตรวจสอบสารนิเทศที่พบโดยบังเอิญ
- 3) การบันทึกสารนิเทศที่คิดว่ามีคุณค่า
- 4) การกลับไปเริ่มค้นหาสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญเฉพาะหน้าต่อไป

อย่างไรก็ตาม การเกิดลักษณะการพบสารนิเทศโดยบังเอิญอาจมีตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ภาวะที่ถูกขัดขวาง การวนซ้ำ ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างระหว่างผู้ใช้แต่ละคน และบริบทโดยรวมของสถานการณ์ (Erdelez 2005: 181)

แผนภาพ 19
 แบบจำลองการกระทำในการพบสารสนเทศโดยบังเอิญ
 (Erdelez 2005: 181)

กรอบการศึกษาการพบสารสนเทศโดยบังเอิญ อาจช่วยให้ทฤษฎีและกรอบแนวคิดอื่น ๆ ในการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น

- หลักการใช้ความพยายามน้อยที่สุดของ Zipf (1949) โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นผ่านการได้รับสารสนเทศโดยบังเอิญ กล่าวคือ ผู้ใช้ได้รับรางวัลตอบแทนแม้ว่าไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ ในการค้นหาเพื่อให้ได้สารสนเทศจำนวนหนึ่ง
- พฤติกรรมสารสนเทศในชีวิตประจำวันของ Savolainen (1995) และการใช้สารสนเทศในระบบนิเวศของ Williamson (1998) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความต้องการสารสนเทศในแต่ละวันอันเกี่ยวเนื่องกับความต้องการที่สัมพันธ์กับงาน อาจผ่านช่องทางการพบสารสนเทศโดยบังเอิญ
- มีกระบวนการต่าง ๆ หลากหลายในพฤติกรรมสารสนเทศปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับภารกิจในการแสวงหาสารสนเทศและกระบวนการค้นหาสารสนเทศของ Spink , Ozmutlu, และ Ozmutlu (2002)

- *Rioux's (2000) information acquiring and sharing (IA&S)*

การได้มาและการแบ่งปันสารสนเทศ (IA&S) เป็นชุดของพฤติกรรมสารสนเทศลักษณะต่าง ๆ และกระบวนการผสมผสานภายในบุคคล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแทนความต้องการสารสนเทศของบุคคลอื่น การระลึกถึงความต้องการเหล่านั้นเมื่อได้รับสารสนเทศประเภทใด

ประเภทหนึ่งหรือสารสนเทศที่มีคุณภาพในบริบทต่าง ๆ การเชื่อมโยงระหว่างสารสนเทศที่ได้มาและบุคคลที่มีความต้องการสารสนเทศดังกล่าว และการแบ่งปันสารสนเทศโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

กรอบแนวคิดนี้เกิดจากการศึกษาของ Rioux (2000) โดยการสำรวจคุณลักษณะทั่วไปของการได้มาและแบ่งปันสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต Rioux ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นพฤติกรรมสารสนเทศที่พิสูจน์ได้ มีความเป็นธรรมชาติ และเป็นการสร้างโมเดลที่ชัดเจน โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมของอินเทอร์เน็ตที่การกระทำลักษณะดังกล่าว (การพบสารสนเทศ การได้มา และการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ) ทำได้สะดวก จึงส่งเสริมความต้องการสารสนเทศร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น

การได้มาและการแบ่งปันสารสนเทศเริ่มจากการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และคนรู้จักในบริบทต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพฤติกรรมสารสนเทศ ดังจะเห็นได้จากการที่บุคคลได้สารสนเทศมาเพื่อตอบสนองความต้องการและมาจากแรงจูงใจของตนเองและของคนอื่น ถือเป็นปรากฏการณ์ด้านพฤติกรรมสารสนเทศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารและการกระบวนการทางสังคมของมนุษย์ นอกจากนี้การตระหนักรู้ความสำคัญของการแสดงออกที่เกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว ยังเป็นการสนับสนุนแบบจำลองการค้นหาสารสนเทศของ Kuhlthau (1991) (Kuhlthau's ISP model) และงานที่ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศลักษณะอื่น ๆ ที่เน้นอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ใช้ประสบ นับเป็นการเพิ่มมิติทางทฤษฎี และการศึกษาที่เน้นกระบวนการทางจิตใจในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในพฤติกรรมสารสนเทศ ยิ่งไปกว่านั้นกรอบแนวคิดนี้ยังช่วยยืนยันความคิดที่นำเสนอในแบบจำลองของ Wilson (Wilson's 1990 general model of information behavior) ที่ระบุว่า การแสวงหาสารสนเทศอาจจะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ และอาจเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ

กรอบแนวคิดการได้มาและการแบ่งปันสารสนเทศของ Rioux ยังส่งผลให้นักการตลาดหันมาสนใจศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศมากขึ้น เพื่อกระจายและขยายการโฆษณาในวงการการค้าปลีก (Rioux 2005: 169-172)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาทางงานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทั้งงานวิจัยในประเทศและในต่างประเทศ ปรากฏว่า ไม่พบบางงานวิจัยภาษาไทยที่ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศโดยตรงไม่ว่าจะเป็นความต้องการ การแสวงหา หรือการใช้สารสนเทศ แต่มีการศึกษาที่นำมาใช้เป็นแนวทางและนำผลมาพิจารณาเปรียบเทียบได้บ้างจำนวน 1 เรื่อง ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาทางงานวิจัยด้านการใช้และความต้องการสารสนเทศ มีจำนวน 7 เรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

ชลดา พันภัย (2552) ได้วิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่พิมพ์ในวารสารวิจัยต่างประเทศระหว่างปี 2544-2549 ในด้าน หัวข้อวิจัย ผู้วิจัยหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความ และวิธีการวิจัย โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล บทความที่คัดเลือกและนำมาวิเคราะห์ เป็นบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิจัย 2 ชื่อ

คือ College and Resesach Libraries และ Library and Information Science Research รวมจำนวนบทความที่รวบรวมได้ 328 รายการ เป็นบทความวิจัยร้อยละ 75.91 และบทความวิชาการ ร้อยละ 24.09 ผลการวิจัยพบว่า จากบทความวิจัยจำนวน 249 บทความ หัวข้อวิจัยที่พบมากที่สุด ร้อยละ 27.49 คือ ผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ และการใช้บริการของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้นหาสารสนเทศ ทักษะสารสนเทศ พฤติกรรมการใช้ทรัพยากร สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ ในด้านจำนวนผู้วิจัย พบว่าบทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 46.98 มีผู้วิจัย 2 คน รองลงมา ร้อยละ 36.55 มีผู้วิจัย 1 คน ผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 43.11 เป็นอาจารย์ รองลงมา ร้อยละ 38.03 เป็นบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ หน่วยงานที่ผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 57.71 สังกัด คือมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ปีที่ตีพิมพ์ เผยแพร่บทความวิจัยมากที่สุด ร้อยละ 14.06 คือ ปี 2006 (พ.ศ. 2549) รองลงมา ร้อยละ 17.67 คือ ปี 2005 (พ.ศ. 2548) และร้อยละ 16.87 คือปี 2002 (พ.ศ. 2545) ตามลำดับ วิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุด ร้อยละ 61.85 คือ การวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่พบมากที่สุด ร้อยละ 34.83 คือ แบบสอบถาม

งานวิจัยในต่างประเทศ

Dimitroff (1992) ได้วิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 1966-1990 ใน Bulletin of the Medical Library Association จำนวน 363 รายการ จากบทความทั้งหมด 1,218 รายการ ที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูล MEDLINE ผลการศึกษาปรากฏว่า ในด้านปีพิมพ์ บทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 25.3 ตีพิมพ์ในช่วงปี 1976-1980 รองลงมา ร้อยละ 23.4 ตีพิมพ์ในช่วงปี 1986-1990 และ ร้อยละ 19.6 ตีพิมพ์ในช่วงปี 1980-1985 ในด้านผู้วิจัย จำนวนผู้วิจัยโดยเฉลี่ย เท่ากับ 1.85 และส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.8 เป็นบรรณารักษ์ที่ทำงานในห้องสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพ ในด้านทุนสนับสนุนการทำวิจัย พบว่าบทความร้อยละ 72.2 ไม่ได้รับทุน ส่วนบทความที่ได้รับทุน ร้อยละ 27.9 จำแนกเป็นได้รับทุนจากหน่วยงานของรัฐร้อยละ 22.9 จากหน่วยงานที่สังกัด ร้อยละ 1.9 จากหน่วยงานอื่น ๆ ร้อยละ 1.7 และจากสมาคม ร้อยละ 1.4 ส่วนในด้านลักษณะการศึกษา ร้อย ละ 45.7 เป็นการศึกษาเชิงประยุกต์ในขณะที่ ร้อยละ 29.2 เป็นการศึกษาเชิงทฤษฎี ในด้านประเภท และวิธีการวิจัย พบว่า ร้อยละ 83.5 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 41.0 ใช้ การวิจัยเชิงสำรวจ

Julien (1996) ได้วิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า 1) มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงความเป็นสหสาขาวิชาในวรรณกรรมด้านนี้หรือไม่ 2) วรรณกรรมที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กับกระบวนการคิดและการรับรู้ของผู้ใช้หรือไม่ และ 3) ได้มีการประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยอื่น ๆ ในการศึกษาด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศนอกเหนือจากการใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจหรือไม่ โดยการเลือกหน่วยตัวอย่างแบบสุ่มจากบทความทั้งหมด 558 รายการ ที่พิมพ์ระหว่างปี 1990-1994 และถูกนำมาทำดรรชนีใน Library Literature ภายใต้คำค้นว่า "Information needs" และ "Use studies" ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 241 บทความ ทั้งหมดเป็นบทความฉบับเต็มเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ ประเด็นที่ศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ ประเภทของวารสารที่เผยแพร่บทความ (จำแนกเป็นวารสารวิชาการ และวารสารวิชาชีพ) ประเภทของผู้เขียนคนแรก (จำแนกเป็นนักปฏิบัติ นักวิจัยซึ่งรวมถึงคณาจารย์ และกลุ่มอื่น ๆ) ประเภทของบทความ (จำแนกเป็นบทความแสดงความคิดเห็น รายงานการบริการ และ

บทความวิจัย) วิธีการรวบรวมข้อมูล และ กลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา (จำแนกเป็นนักศึกษา นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต่าง ๆ พนักงาน และบุคคลทั่วไป) ผลการศึกษา พบว่า ประเภทของบทความที่นำมาวิเคราะห์ เป็นบทความวิจัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 68.0 รองลงมาเป็นบทความแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 25.0 ประเภทของวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ร้อยละ 74.0 เป็นวารสารวิชาชีพ และเมื่อพิจารณาเฉพาะบทความวิจัย สัดส่วนสูงสุด คือร้อยละ 71.0 ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาชีพ เช่นกัน ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 29.0 เท่านั้นที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ในด้านผู้เขียน พบว่า ร้อยละ 49.0 เป็นนักปฏิบัติ และร้อยละ 39.0 เป็นนักวิจัยและคณาจารย์ ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้มากที่สุด บทความวิจัย คือ การใช้แบบสอบถาม ร้อยละ 43.6 รองลงมาใช้หลายวิธีร่วมกัน ร้อยละ 18.4 และใช้การสัมภาษณ์ ร้อยละ 11.0 สำหรับในด้านกลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา พบว่าร้อยละ 29.9 ไม่อาจจะระบุว่าเป็นผู้ใช้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ รองลงมา ร้อยละ 22.4 เป็นนักวิชาการ และร้อยละ 19.1 เป็นนักศึกษา

ต่อมา Julien และ Duggan (2000) ได้วิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 1984-1989 และ 1995-1998 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาแบบระยะยาว (Longitudinal analysis) และนำผลมาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1990-1994 ซึ่งศึกษาก่อนหน้านี้ (ปี 1996) โดยใช้กรอบการวิจัยแบบเดียวกัน เพื่อพิจารณาว่าผลการศึกษาวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ก่อนปี 1990 และที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ 1994 จะสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ดำเนินการในปี 1996 หรือไม่ บทความที่นำมาวิเคราะห์ ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามปีพิมพ์บทความ กลุ่มตัวอย่างของบทความปี 1984-1989 ที่สุ่มได้ มีจำนวน 233 รายการ จากจำนวนทั้งหมด 490 รายการ ส่วนกลุ่มตัวอย่างของบทความปี 1995-1998 มีจำนวน 206 รายการ จากจำนวนทั้งหมด 641 รายการ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็น 439 รายการ ผลการศึกษา พบว่า ในด้านประเภทของบทความที่นำมาวิเคราะห์ เป็นบทความวิจัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 68.3 รองลงมา เป็นบทความแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 24.9 ส่วนในด้านประเภทของวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความทั้งหมด ส่วนใหญ่ร้อยละ 81.1 ยังคงเป็นวารสารวิชาชีพ และเมื่อพิจารณาเฉพาะบทความวิจัยปรากฏว่าพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาชีพเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเช่นเดิม คือ ร้อยละ 79.7 ในด้านผู้เขียน พบว่า ร้อยละ 54.4 เป็นนักปฏิบัติ และร้อยละ 39.9 เป็นนักวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า นักวิจัยตีพิมพ์บทความในวารสารวิชาการน้อยกว่าในวารสารวิชาชีพ คือ ร้อยละ 34.9 และ 65.1 ตามลำดับ ส่วนวิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุด บทความวิจัย คือการวิจัยเชิงสำรวจ กล่าวคือ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60.0 สำหรับกลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา พบว่าจำนวนสูงสุด ร้อยละ 19.9 เป็นนักศึกษา และรองลงมาไม่ระบุว่าเป็นผู้ใช้กลุ่มใด ร้อยละ 17.1

เมื่อพิจารณาแยกบทความเป็น 2 กลุ่มตามช่วงเวลาตีพิมพ์ ปรากฏว่าในด้านประเภทของบทความที่นำมาวิเคราะห์ สัดส่วนของบทความวิจัยยังคงสูงกว่าอีกสองประเภท คือ ร้อยละ 68.7 (ปี 1984-1989) และ ร้อยละ 68.0 (ปี 1995-1998) ประเภทของวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ พบว่า บทความปี 1984-1989 ร้อยละ 84.1 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพ และร้อยละ 15.9 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ส่วนบทความปี 1995-1998 ร้อยละ 77.7 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพ และร้อยละ 22.3 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ในด้านผู้เขียน พบว่า บทความปี 1984-1989 มีสัดส่วนระหว่างนักปฏิบัติกับนักวิจัย เป็นร้อยละ 59.2 : 33. ส่วนบทความในปี 1995-1998 มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 49.0 : 47.6 ในด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในบทความวิจัย พบว่า บทความปี 1984-1989 จำนวนมากที่สุดใช้

แบบสอบถามร้อยละ 48.8 รองลงมา ร้อยละ 18.1 ใช้ การวิเคราะห์บันทึกผล และ ร้อยละ 13.1 ใช้ การสัมภาษณ์ ส่วนบทความปี 1995-1998 ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.6 รองลงมา ร้อยละ 15.5 ใช้หลายวิธีร่วมกัน ร้อยละ 14.8 ใช้การวิเคราะห์บันทึกผล และ ร้อยละ 9.2 ใช้การสัมภาษณ์ ในด้านกลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา พบว่าบทความปี 1984-1989 ศึกษาผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษาจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 22.1 รองลงมา ร้อยละ 20.5 ไม่ระบุว่าเป็นผู้ใช้กลุ่มใด ส่วนบทความปี 1995-1998 ศึกษาผู้ใช้ที่เป็นนักวิชาการจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 19.2 รองลงมา ร้อยละ 17.4 เป็นนักศึกษา และร้อยละ 16.2 เป็นนักวิชาชีพอื่น ๆ เช่น พยาบาล แพทย์ และวิศวกร เป็นต้น

หลังจากนั้น Julien, Pecoskie และ Reed (2011) ได้วิเคราะห์เนื้อหาบทความด้านพฤติกรรมสารสนเทศที่ตีพิมพ์ระหว่างปี 1999-2008 ซึ่ง Library Literature และ ฐานข้อมูล Library and Information Science Fulltext นำมาทำดรรชนีภายใต้คำค้น “Information needs” และ “Information uses” โดยใช้กรอบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและกรอบการวิจัย เช่นเดียวกับงานวิจัย 2 รายการที่ได้ทำมาก่อนหน้านี้ (Julien 1996 ; Julien and Duggan 2000) กลุ่มตัวอย่างบทความทั้งหมดที่ใช้มีจำนวน 749 รายการ โดยเป็นบทความวิจัยจำนวน 528 รายการ (70.6%) เป็นบทความแสดงความคิดเห็นจำนวน 150 รายการ (20.1%) และเป็นรายงานการปฏิบัติงานจำนวน 70 รายการ (9.4%) ผลการศึกษาปรากฏว่า ในด้านประเภทของวารสารที่ตีพิมพ์ เผยแพร่บทความ ร้อยละ 35.2 เป็นบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพ ในขณะที่ร้อยละ 64.8 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ในด้านผู้เขียน พบว่า ร้อยละ 36.7 เป็นนักปฏิบัติ ร้อยละ 56.6 เป็นนักวิจัย และ ร้อยละ 6.4 เป็นกลุ่มอื่น ๆ ในด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในบทความวิจัย พบว่า จำนวนมากที่สุดใช้แบบสอบถาม ร้อยละ 34.7 รองลงมาใช้หลายวิธีร่วมกัน (สองวิธีหรือมากกว่า) ใช้การสัมภาษณ์ ร้อยละ 10.0 และใช้การวิเคราะห์บันทึกผล ร้อยละ 9.8 ในด้านกลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา พบว่าจำนวนมากที่สุดร้อยละ 32.4 ศึกษาผู้ใช้ (ห้องสมุด) ทัวไปและผู้ใช้เว็บไซต์ รองลงมา ร้อยละ 21.0 ไม่ระบุ และ ร้อยละ 19.4 ศึกษา นักศึกษา

นอกจากนั้น Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารภาษาสเปน และรายงานการประชุมวิชาการที่จัดในประเทศสเปนระหว่างปี 1990-2004 จำนวน 123 รายการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า แนวทางการศึกษาความต้องการและการใช้สารสนเทศมีความเปลี่ยนแปลงไปสู่การเน้นศึกษาผู้ใช้งานมากขึ้นตามที่ Dervin และ Nilan (1986) ได้อธิบายไว้หรือไม่ โดยเฉพาะการศึกษาในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร และหัวข้อใดที่มีการศึกษามากในวรรณกรรมด้านความต้องการและการใช้สารสนเทศภาษาสเปน ประเด็นที่วิเคราะห์ ได้แก่ ปีพิมพ์ ประเภทของเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ ประเภทของวารสาร หน้าที่การงานของผู้เขียน ประเภทของการศึกษา (การศึกษาเชิงประจักษ์ การศึกษาเชิงบรรณมิติ การศึกษาเชิงทฤษฎี และการศึกษาเชิงประยุกต์) ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ แง่มุมของกระบวนการแสวงหาสารสนเทศที่ศึกษา ประเภทของผู้ใช้ที่ศึกษา และการใช้กรอบทฤษฎี

ผลการศึกษาปรากฏว่า ในด้านปีพิมพ์และประเภทของเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้วิเคราะห์ จำนวนมากที่สุด 22 รายการ เผยแพร่ในปี 1999 โดยเป็นบทความวารสาร 9 รายการ และรายงานการประชุม 13 รายการ เนื่องจากในปีนี้กำหนดส่งรายงานการประชุมวิชาการฯ ที่จัด จึงมีการผลิตรายงานการประชุมฯ จำนวนมาก รองลงมาจำนวน 13 รายการเท่ากัน ตีพิมพ์ในปี 1997 และปี 2003 และจำนวน 10 รายการ ตีพิมพ์ในปี 2004 ซึ่งมีเฉพาะประเภทบทความวิจัย ในด้านประเภท

ของเอกสารและประเภทของวารสาร พบว่า เป็นบทความวารสารจำนวน 68 รายการ (ร้อยละ 55.3) และ รายงานการประชุมวิชาการจำนวน 55 รายการ (ร้อยละ 44.7) สำหรับส่วนที่เป็นบทความวารสาร ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการร้อยละ 64.5 และ ตีพิมพ์ในวารสารวิชาชีพ ร้อยละ 35.3 ในด้านหน้าที่การงานของผู้เขียน พบว่าเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.8 รองลงมาเป็นนักวิชาชีพ สารนิเทศ ร้อยละ 25.2 และนักวิจัย ร้อยละ 18.7 ในด้านประเภทของการศึกษา พบว่าเป็นการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 72.4 รองลงมาเป็นการศึกษาเชิงประยุกต์ ร้อยละ 13.8 เป็นการศึกษาเชิงบรรณมิติ ร้อยละ 10.6 และเป็นการศึกษาเชิงทฤษฎี ร้อยละ 3.3 ในด้านระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ พบว่า งานวิจัยที่เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ ใช้วิธีการวิจัยหนึ่งวิธี เป็นสัดส่วนร้อยละ 95.5 โดยวิธีที่ใช้มากที่สุด ร้อยละ 55.1 คือการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลแต่จำนวนบทความที่ใช้แบบสอบถามมีมากกว่า สำหรับในด้านแง่มุมของกระบวนการแสวงหาสารนิเทศที่ศึกษา พบว่างานที่ศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.3 นำเสนอผลการแสวงหาสารนิเทศของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ รองลงมา ร้อยละ 13.8 เป็นงานที่ศึกษาเชิงประยุกต์ และร้อยละ 10.6 เป็นงานที่ศึกษาเชิงบรรณมิติ สำหรับงานที่ศึกษากระบวนการแสวงหาสารนิเทศของผู้ใช้ พบว่า แง่มุมที่มีการพิจารณาในบทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 27.0 คือ การใช้บริการ ระบบ และแหล่งสารนิเทศ รองลงมา คือคำขอของผู้ใช้เกี่ยวกับบริการร้อยละ 24.7 ประเภทของผู้ใช้ที่ศึกษาพบว่า งานที่ศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับแง่มุมบางด้านของกระบวนการแสวงหาสารนิเทศนั้น ศึกษาผู้ใช้ในมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.3 รองลงมาจำนวน 9.0 ศึกษาผู้ใช้ในวิชาชีพต่าง ๆ และ ร้อยละ 7.9 ศึกษาผู้ใช้ในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ส่วนการใช้กรอบทฤษฎีในบทความด้านความต้องการและการใช้สารนิเทศ พบว่า บทความร้อยละ 14.0 กล่าวถึงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งและแบบจำลอง และร้อยละ 1.6 ใช้ทฤษฎีที่นำเสนอโดยผู้วิจัย ในขณะที่บทความร้อยละ 85.4 ไม่ปรากฏกรอบทฤษฎี สำหรับกรอบทฤษฎีที่ใช้ ได้แก่ Diffusion theory, Information seeking in electronic environments, Models of multiple associationism, The Bradford law of scattering และ Parasuman conceptual service model

Davies (2012) ได้วิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัยเกี่ยวกับระบบสารนิเทศที่เผยแพร่ระหว่างปี 2005-2007 ในวารสารด้านบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 3 ชื่อ ที่มีค่า Impact factor ในปี 2006 สูงสามลำดับแรก (The 2006 Journal Citation Report (JCR) Social Science from the ISI Web of Knowledge) ได้แก่ MIS Quarterly (IF 4.731) Journal of the American Medical Informatics Association (IF 3.979) และ Information Systems Research (IF2.537) โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล รวมบทความที่รวบรวมได้ทั้งหมดจำนวน 237 รายการ เป็นบทความจากวารสาร MIS Quarterly จำนวน 65 รายการ จากวารสาร Journal of the American Medical Informatics Association จำนวน 116 รายการ และจากวารสาร Information Systems Research จำนวน 56 รายการ ผลการศึกษาปรากฏว่าในด้านปีพิมพ์ บทความจำนวนมากที่สุดตีพิมพ์ในปี 2007 (84 รายการ) รองลงมาตีพิมพ์ในปี 2006 (80 รายการ) และ 2005 (73 รายการ) ในด้านจำนวนผู้เขียน บทความจำนวนมากที่สุด 79 รายการ มีผู้เขียน 2 คน รองลงมาจำนวน 58 รายการ มีผู้เขียน 3 คนและจำนวน 30 รายการ มีผู้เขียน 4 คน ผู้เขียนคนแรกจำนวนมากที่สุดจากวารสารทั้ง 3 ชื่อ อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาอยู่ในประเทศแคนาดา ในด้านทุนวิจัย พบว่า บทความจากวารสาร Information Systems Research และ Journal of the American Medical Informatics Association จำนวน

มากที่สุดได้รับทุนสนับสนุนจาก NIH (National Institutes of Health) / NSF (National Science Foundation) / AHRQ (Agency for Healthcare Research and Quality) ส่วนบทความจากวารสาร MIS Quarterly ได้รับทุนจากต่างประเทศ จำนวนมากที่สุด ในด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล พบว่า บทความจำนวนมากที่สุด ใช้แบบสอบถาม รองลงมา ใช้การทดลอง แบบจำลอง และการสัมภาษณ์

Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) ได้วิเคราะห์ เนื้อหาบทความวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี 1965 -2005 รวมทั้งสำรวจพัฒนาการของศาสตร์ทางด้านนี้ ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย หัวข้อที่มีการศึกษา กลยุทธ์การวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล ประเภทของการวิเคราะห์ และประเภทของการสำรวจ ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรกพิจารณาเฉพาะบทความในปี 2005 พบว่าจากบทความทั้งหมดที่ศึกษาเป็นบทความวิจัย ร้อยละ 70 และบทความทางวิชาชีพ ร้อยละ 30 เมื่อพิจารณาหัวข้อที่ศึกษาปรากฏว่า หัวข้อหลักที่บทความวิจัยจำนวนมากที่สุดศึกษา คือ การจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศ ร้อยละ 30 รองลงมาคือ หัวข้อการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์และวิชาชีพ ร้อยละ 24 กิจกรรมบริการห้องสมุดและสารนิเทศ ร้อยละ 17 และ การแสวงหาสารนิเทศ ร้อยละ 12 สำหรับในด้านกลยุทธ์การวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น กลยุทธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ กลยุทธ์การวิจัยเชิงแนวคิด ลักษณะทางคณิตศาสตร์และตรรกะ การวิเคราะห์และออกแบบระบบ และวรรณกรรมปริทัศน์ ปรากฏว่าบทความส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.0 ใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ รองลงมา ร้อยละ 13.1 ใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงแนวคิด ส่วนในด้านประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า บทความร้อยละ 58.4 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ร้อยละ 14.1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และร้อยละ 3.5 ใช้ทั้งสองวิธี สำหรับประเด็นเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่า วิธีการที่บทความจำนวนมากที่สุดใช้คือการทดลองค้นคืน ร้อยละ 17.0 รองลงมาใช้ แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ร้อยละ 15.0

ส่วนที่สอง เป็นผลการศึกษาแนวโน้มโดยพิจารณาในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา จากบทความวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 1217 รายการ เป็นบทความในปี 1965 จำนวน 142 รายการ ปี 1985 จำนวน 449 รายการ และ ปี 2005 จำนวน 626 รายการ เพื่อเปรียบเทียบชุดข้อมูลทั้งสามช่วง ปรากฏว่า ในด้านการกระจายหัวข้อที่ศึกษา หัวข้อหลักในบทความ คือ การจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศ และกิจกรรมบริการห้องสมุดและสารนิเทศ โดยสัดส่วนของหัวข้อการจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศสูงขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่หัวข้อ กิจกรรมห้องสมุดและสารนิเทศมีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาหัวข้อที่นิยมศึกษา พบว่า ในปี 1965 บทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 21.8 ศึกษาหัวข้อการจัดหมู่และการทำดัชนี ส่วนในปี 1985 บทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 12.7 ศึกษาหัวข้อการค้นคืนสารนิเทศ และในปี 2005 บทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 12.7 ศึกษาหัวข้อการค้นคืนสารนิเทศอย่างมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive information retrieval) ในด้านกลยุทธ์การวิจัยและวิธีการวิจัย ปรากฏว่า วิธีการวิจัยจำนวนมากที่สุดที่ปรากฏในบทความที่ใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ทั้ง 3 ปี คือ การวิจัยเชิงสำรวจ โดยบทความในปี 1965 มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 22.5 บทความในปี 1985 มีสัดส่วนเป็น ร้อยละ 22.9 และบทความในปี 2005 มีสัดส่วนเป็น ร้อยละ 25.7 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการศึกษาทั้ง 3 ปี เห็นได้ว่าบทความที่ใช้การวิจัยเชิงประเมินหรือทดลอง การวิจัยเชิงกรณี และการวิจัยเชิงคุณภาพมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2005 ส่วนในด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล พบว่า สัดส่วนสูงสุดของบทความทั้งสามปี คือ ไม่อาจระบุวิธีการรวบรวมข้อมูลได้ (ร้อยละ 48, 43 และ 25 ตามลำดับ) รองลงมา บทความในปี 1965 และ 1985 ใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์

ร้อยละ 17 เท่ากัน ส่วนบทความในปี 2005 ใช้วิธีการทดลองการค้นคืน ร้อยละ 20 และใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ร้อยละ 17 นอกจากนั้น ยังสังเกตได้ว่าการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นวิธีการที่ได้รับค่านิยมน้อยลงเรื่อย ๆ ตั้งแต่ ปี 1985-2005 (11% และ 6 % ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาวิธีการวิจัยจำแนกตามหัวข้อที่ศึกษา พบว่า ในหัวข้อการแสวงหาสารนิเทศ การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นวิธีการวิจัยที่นิยมใช้มากที่สุด ส่วนหัวข้อการจัดเก็บและค้นคืนสารนิเทศ การวิจัยเชิงประเมิน หรือเชิงทดลองเป็นวิธีการที่นิยมมากขึ้นแทนการใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงแนวคิดในปี 1965 และการวิเคราะห์และออกแบบระบบและซอฟต์แวร์ในปี 1985

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวน 8 เรื่อง ดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรม และการศึกษาพฤติกรรมการนิเทศ ได้ดังนี้

1. ในด้านปีที่พิมพ์เผยแพร่วรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์ พบว่า มีตั้งแต่ ค.ศ. 1965-2008 และช่วงเวลาที่ครอบคลุม มีทั้ง 3 ปี (Davies 2012) 5 ปี (Julien 1996) 6 ปี (ชลดตา พันภัย 2552) 10 ปี (Julien and Duggan 2000; Julien, Pecoskie and Reed 2011) 15 ปี (Gonzalez-Teruel and Abad-Garcia 2007) 25 ปี (Dimitroff 1992) และ 40 ปี (Tuomaala; Jarvelin and Vakkari 2014) โดยผลการศึกษาของชลดตา พันภัย (2552) และ ของ Davies (2012) ปรากฏว่า ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยจำนวนมากที่สุด คือปีล่าสุด รองลงมา คือปีถัดมา กล่าวคือ ชลดตา พันภัย พบว่าบทความในปี 2006 (พ.ศ. 2549) มีสัดส่วนร้อยละ 18.07 รองลงมา ตีพิมพ์ในปี 2005 (พ.ศ. 2548) ร้อยละ 17.67 และตีพิมพ์ในปี 2002 (พ.ศ. 2545) ร้อยละ 16.87 ส่วน Davies (2012) พบว่าบทความจำนวนมากที่สุด พิมพ์ในปี 2007 (84 รายการ) รองลงมา พิมพ์ในปี 2006 (80 รายการ) และ ปี 2005 (73 รายการ) สำหรับผลการศึกษาของ Dimitroff (1992) ปรากฏว่าบทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 25.3 ตีพิมพ์ในช่วงปี 1976-1980 รองลงมา ร้อยละ 23.4 ตีพิมพ์ในช่วงปี 1986-1990 และ ร้อยละ 19.6 ตีพิมพ์ในปี 1980-1985 นอกจากนั้น ผลการศึกษาของ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) ปรากฏว่าวรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์จำนวนมากที่สุด 22 รายการเผยแพร่ในปี 1999 รองลงมาจำนวน 13 รายการเท่ากัน ตีพิมพ์ในปี 1997 และในปี 2003 และจำนวน 10 รายการ ตีพิมพ์ในปี 2004

2. ในด้านประเภทของงานวิจัยที่รวบรวมและนำมาวิเคราะห์ พบว่า งานที่จำแนกวรรณกรรมที่รวบรวมเป็น 2 ประเภท มี 3 เรื่อง ได้แก่ งานของชลดตา พันภัย (2552) จำแนกเป็นบทความวิจัย (75.91%) และบทความวิชาการ (24.09%) แต่วิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะบทความวิจัย งานของ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) จำแนกเป็นบทความวิจัยจากวารสาร (55.3%) และรายงานการประชุมวิชาการ (44.7%) และ งานของ Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) จำแนกเป็นบทความวิจัย (70%) และ บทความทางวิชาชีพ (30%) ส่วนงานที่จำแนกวรรณกรรมที่รวบรวมเป็น 3 ประเภท มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ งานของ Julien (1996) Julien และ Duggan (2000) และของ Julien, Pecoskie และ Reed (2011) โดยจำแนกเป็นบทความแสดงความคิดเห็น รายงานการบริการ และ บทความวิจัย ทั้งนี้ได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบทความวิจัยแยกเป็นส่วนหนึ่งโดยเฉพาะด้วย สำหรับสัดส่วนของบทความแต่ละประเภท ปรากฏว่า เป็นบทความวิจัยสูงกว่าอีกสองประเภท

3. ในด้านประเภทของวารสารที่เผยแพร่บทความ จากงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นนี้ทั้งหมด 4 รายการ Julien (1996) และ Julien และ Duggan (2000) พบว่า บทความส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 และ 81.1 ตามลำดับ เผยแพร่ในวารสารวิชาชีพ ในขณะที่ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) และ Julien, Pecoskie และ Reed (2011) พบว่า บทความส่วนใหญ่ร้อยละ 64.5 และ 64.8 ตามลำดับ เผยแพร่ในวารสารวิชาการ

4. ในด้านทุนสนับสนุนการทำวิจัย มีวรรณกรรมที่ศึกษาจำนวน 2 รายการ ได้แก่งานวิจัยของ Dimitroff (1992) และงานวิจัยของ Davies (2012) Dimitroff พบว่าบทความร้อยละ 72.2 ไม่ได้รับทุน ส่วนบทความที่ได้รับทุน ร้อยละ 27.9 จำแนกเป็นได้รับทุนจากหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 22.9 จากหน่วยงานที่สังกัด ร้อยละ 1.9 จากหน่วยงานอื่น ๆ ร้อยละ 1.7 และจากสมาคม ร้อยละ 1.4 ส่วน Davies พบว่า บทความจากวารสาร Information Systems Research และ Journal of the American Medical Informatics Association จำนวนมากที่สุดได้รับทุนสนับสนุนจาก NIH (National Institutes of Health) / NSF (National Science Foundation) / AHRQ (Agency for Healthcare Research and Quality) ส่วนบทความจากวารสาร MIS Quarterly ได้รับทุนจากต่างประเทศ จำนวนมากที่สุด

5. ในด้านผู้เขียน/ผู้ทำวิจัย จากวรรณกรรมที่ศึกษาด้านนี้ทั้งหมด 7 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นเกี่ยวกับจำนวน ชลดา พันภัย (2552) พบว่าบทความจำนวนมากที่สุดมีผู้วิจัย 2 คน รองลงมา มีผู้วิจัย 1 คน ในขณะที่ Dimitroff (1992) พบว่าจำนวนผู้วิจัยโดยเฉลี่ยแล้วเท่ากับ 1.85 ส่วน Davies (2012) พบว่า บทความจำนวนมากที่สุด มีผู้เขียน 2 คน รองลงมา มีผู้เขียน 3 คน และ ผู้เขียน 4 คนตามลำดับ

ประเด็นเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ และ/หรือ บทบาท Dimitroff (1992) พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.8 เป็นบรรณาธิการ Julien (1996) และ Julien และ Duggan (2000) พบว่า ผู้เขียนจำนวนมากที่สุด 49.04 และ 54.4 ตามลำดับ เป็นนักปฏิบัติ รองลงมา ร้อยละ 39.0 และ 39.9 ตามลำดับ เป็นนักวิจัยและคณาจารย์ ในขณะที่ Julien, Pecoskie และ Reed (2011) พบว่า ผู้เขียนจำนวนมากที่สุดร้อยละ 56.6 เป็นนักวิจัยและคณาจารย์ รองลงมา ร้อยละ 36.7 เป็นนักปฏิบัติ ส่วน ชลดา พันภัย (2552) และ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่า ผู้เขียนบทความเป็นอาจารย์ จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 43.1 และ 48.8 ตามลำดับ รองลงมาเป็นนักวิชาชีพ สารนิเทศ ร้อยละ 38.03 และ 25.2 ตามลำดับ

ประเด็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่สังกัด Dimitroff (1992) พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ ทำงานในห้องสมุดวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วน ชลดา พันภัย (2552) และ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่สังกัด มหาวิทยาลัย

ประเด็นเกี่ยวกับประเทศที่สังกัด Davies (2012) พบว่า ผู้เขียนคนแรกจำนวนมากที่สุด อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาอยู่ในประเทศแคนาดา

6. ในด้านระเบียบวิธีวิจัย จากวรรณกรรมที่ศึกษาด้านนี้ทั้งหมด 8 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การวิจัย Dimitroff (1992) พบว่า ร้อยละ 45.7 เป็นการศึกษาเชิงประยุกต์ในขณะที่ ร้อยละ 29.2 เป็นการศึกษาเชิงทฤษฎี ส่วนในด้านประเภทของการวิจัย พบว่า ร้อยละ 83.5 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ Gonzalez-Teruel and และ Abad-Garcia (2007) พบว่า บทความวิจัยที่นำมาวิเคราะห์เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 72.4 รองลงมาเป็นการศึกษาเชิงประยุกต์ ร้อยละ 13.8 เป็นการศึกษาเชิงบรรณมิติ ร้อยละ 10.6 และเป็นการศึกษาเชิง

ทฤษฎี ร้อยละ 3.3 ส่วนผลการศึกษาของ Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) พบว่า กลยุทธ์การวิจัยที่ใช้ในบทความส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.0 คือกลยุทธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ รองลงมา ร้อยละ 13.1 ใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงแนวคิด และเมื่อพิจารณาด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า บทความ ร้อยละ 58.4 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ร้อยละ 14.1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และร้อยละ 3.5 ใช้ทั้งสองวิธี

ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการวิจัย ชลดตา พันภัย (2552) พบว่าวิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุด ร้อยละ 61.85 คือ การวิจัยเชิงสำรวจ Dimitroff (1992) พบว่า บทความวิจัยที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 41.0 ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่า งานวิจัยที่เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ ใช้วิธีการวิจัยหนึ่งวิธี มีสัดส่วนร้อยละ 95.5 ในจำนวนนี้ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจใช้มากที่สุด ร้อยละ 55.1 สำหรับ Julien and Duggan พบว่า วิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุดในบทความวิจัย คือการวิจัยเชิงสำรวจ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60.0 ส่วนผล การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ปี ของ Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) ปรากฏว่า วิธีการวิจัยจำนวนมากที่สุดที่ปรากฏในบทความที่ใช้กลยุทธ์การวิจัยเชิงประจักษ์ คือ การวิจัยเชิงสำรวจ โดยบทความในปี 1965 มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 22.5 บทความในปี 1985 มีสัดส่วนเป็น ร้อยละ 22.9 และบทความในปี 2005 มีสัดส่วนเป็น ร้อยละ 25.7 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการศึกษาทั้ง 3 ปี เห็นได้ว่าบทความที่ใช้การวิจัยเชิงประเมินหรือทดลอง การวิจัยเชิงกรณี และการวิจัยเชิงคุณภาพมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2005

ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมข้อมูล ชลดตา พันภัย (2552) พบว่าเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 34.83 คือ แบบสอบถาม เช่นเดียวกับผลการศึกษาในงานวิจัยของบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ งานของ Julien (1996) ที่ปรากฏว่าวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้มากที่สุด ในบทความวิจัย คือ แบบสอบถาม ร้อยละ 43.6 รองลงมา ใช้หลายวิธีร่วมกัน (สองวิธีหรือมากกว่า) ร้อยละ 18.4 และใช้การสัมภาษณ์ ร้อยละ 11.0 งานของ Julien and Duggan (1996) ปรากฏว่า วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในบทความวิจัยปี 1984-1989 จำนวนมากที่สุดใช้แบบสอบถาม ร้อยละ 48.8 รองลงมา ร้อยละ 18.1 ใช้การวิเคราะห์บันทึกผล และ ร้อยละ 13.1 ใช้การสัมภาษณ์ ส่วนบทความปี 1995-1998 ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.6 รองลงมา ร้อยละ 15.5 ใช้หลายวิธีร่วมกัน ร้อยละ 14.8 ใช้การวิเคราะห์บันทึกผล และ ร้อยละ 9.2 ใช้การสัมภาษณ์ งานของ Julien, Pecoskie และ Reed (2011) ปรากฏว่า บทความวิจัยจำนวนมากที่สุดใช้แบบสอบถาม ร้อยละ 34.7 รองลงมา ใช้หลายวิธีร่วมกัน (สองวิธีหรือมากกว่า) ใช้การสัมภาษณ์ ร้อยละ 10.0 และใช้การวิเคราะห์บันทึกผล ร้อยละ 9.8 งานของ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่า บทความที่ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แต่จำนวนบทความที่ใช้แบบสอบถามมีมากกว่า รวมทั้งงานของ Davies (2012) ซึ่งปรากฏว่า บทความจำนวนมากที่สุด ใช้แบบสอบถาม รองลงมา ใช้การทดลองแบบจำลอง และ การสัมภาษณ์ นอกจากนั้น ยังมีงานของ Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) ซึ่งปรากฏว่า หากไม่พิจารณาจำนวนของบทความที่ไม่อาจจะระบุวิธีการรวบรวมข้อมูลได้ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงสุดของทั้ง 3 ปีแล้ว (48%, 43% และ 25% ตามลำดับ) บทความในปี 1965 และ 1985 จำนวนมากที่สุด ใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ ร้อยละ 17 เท่ากัน ส่วนบทความในปี 2005 ใช้วิธีการทดลองการค้นคืน ร้อยละ 20 และใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ ร้อยละ 17

7. ในด้านหัวข้อ/เนื้อหาของบทความที่ศึกษา มีวรรณกรรม 3 รายการ ที่ศึกษา ปรากฏว่า ผลการศึกษาของชลดตา พันภัย (2552) พบว่า หัวข้อวิจัยที่พบมากที่สุด ร้อยละ 27.49 คือ ผู้ใช้ การใช้สารสนเทศ และการใช้บริการของห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้นหาสารสนเทศทักษะสารสนเทศ พฤติกรรมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาของ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะงานที่ศึกษากระบวนการแสวงหาสารนิเทศของผู้ใช้ แง่มุมที่มีการพิจารณาในบทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 27.0 คือ การใช้บริการ ระบบ และแหล่งสารนิเทศ รองลงมา คือคำขอของผู้ใช้เกี่ยวกับบริการร้อยละ 24.7 ผลการศึกษาของ Tuomaala; Jarvelin และ Vakkari (2014) พบว่า หัวข้อหลักที่บทความวิจัยจำนวนมากที่สุดศึกษา คือ การจัดเก็บและการค้นคืนสารนิเทศ ร้อยละ 30 รองลงมาคือ หัวข้อการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์และวิชาชีพ ร้อยละ 24 กิจกรรมบริการห้องสมุดและสารนิเทศ ร้อยละ 17 และ การแสวงหาสารนิเทศ ร้อยละ 12

8. ในด้านกลุ่มผู้ใช้ที่ศึกษา มีวรรณกรรม 4 รายการ ศึกษา ปรากฏว่า Juilien (1996) พบว่าบทความร้อยละ 29.9 ไม่อาจจะระบุว่าเป็นผู้ใช้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ รองลงมา ร้อยละ 22.4 เป็นนักวิชาการ และร้อยละ 19.1 เป็นนักศึกษา ในขณะที่ Julien และ Duggan (1996) พบว่าบทความจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 19.9 เป็นนักศึกษา รองลงมา ไม่ระบุว่าเป็นผู้ใช้กลุ่มใด ร้อยละ 17.1 ส่วน Julien, Pecoskie และ Reed (2011) พบว่าบทความจำนวนมากที่สุดร้อยละ 32.4 ศึกษาผู้ใช้ (ห้องสมุด) ทั่วไปและผู้ใช้เว็บไซต์ รองลงมาร้อยละ 21.0 ไม่ระบุ และ ร้อยละ 19.4 ศึกษานักศึกษาสำหรับบทความที่ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) วิเคราะห์ พบว่า ศึกษาผู้ใช้ในมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.3 รองลงมาจำนวน 9.0 ศึกษาผู้ใช้ในวิชาชีพต่าง ๆ และ ร้อยละ 7.9 ศึกษาผู้ใช้ในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

9. ในด้านกรอบแนวคิดที่ใช้ Gonzalez-Teruel และ Abad-Garcia (2007) พบว่าบทความเกี่ยวกับความต้องการและการใช้สารสนเทศ ใช้กรอบทฤษฎี โดยกล่าวถึงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง และแบบจำลอง ร้อยละ 14.0 และร้อยละ 1.6 ใช้กรอบทฤษฎีที่นำเสนอโดยผู้วิจัย ส่วนบทความที่ไม่กล่าวถึงกรอบทฤษฎี มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 85.4 สำหรับกรอบทฤษฎีที่ใช้ ได้แก่ Diffusion theory, Information seeking in electronic environments, Models of multiple associationism, The Bradford law of scattering และ Parasuraman conceptual service model

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ในด้านผู้วิจัย วิธีดำเนินการวิจัย รูปแบบการศึกษา ประเด็นที่ศึกษา กลุ่มบุคคลที่ศึกษา และ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ทดสอบเครื่องมือในการวิจัย
5. รวบรวมข้อมูล
6. บันทึกข้อมูล
7. วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสารสนเทศ พฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจ ความต้องการและการใช้สารสนเทศทางธุรกิจ การแสวงหาสารสนเทศทางธุรกิจ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เนื้อหางานวิจัย และการประเมินเชิงวิพากษ์และการทบทวนอย่างเป็นระบบ (Critical appraisal and systematic review) เพื่อประมวลแนวคิดและใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างกรอบการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คืองานวิจัยด้านพฤติกรรมสารสนเทศทางธุรกิจที่นำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ บทความวิจัย รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการประชุมวิชาการ ที่มีลักษณะดังนี้

1. นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 2008-2012 ในฐานข้อมูลเอกสารที่มีเนื้อหาเต็ม (Full text document database) ซึ่งเน้นรวบรวมจัดเก็บสารสนเทศในสาขาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ บริหาร และธุรกิจ ที่สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้บริการในปี 2558 จำนวน 12 ฐาน ได้แก่

- 1.1 EBSCO's Academic Search Premier
- 1.2 EBSCO's Business Source Complete
- 1.3 Emerald Management Xtra
- 1.4 JSTOR
- 1.5 ProQuest ABI/INFORM Complete
- 1.6 Sage Journals Online

- 1.7 ScienceDirect
- 1.8 Scopus
- 1.9 Springer
- 1.10 Taylor and Francis Online Journals
- 1.11 Wiley Online Library
- 1.12 Library and information Science Fulltext

รวมทั้งฐานข้อมูล Directory of Open Access Journals (DOAJ)

2. นำเสนอเป็นภาษาไทยและตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 ซึ่งสืบค้นได้จากฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม Thai Digital Collection ในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis) และ ฐานข้อมูลคลังปัญญาจุฬาเพื่อประเทศไทย (CUIR) ซึ่งให้บริการผ่านเว็บไซต์สำนักงานวิทยทรัพยากร รวมทั้งฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online)

สำหรับรายชื่องานวิจัยทั้งหมดที่สืบค้น และรวบรวมได้ระหว่างวันที่ 13 มกราคม ถึง 29 พฤษภาคม 2558 โดยผู้ช่วยวิจัย มีจำนวน 175 รายการ จำแนกเป็นภาษาอังกฤษ 173 รายการ และภาษาไทย 2 รายการ มีกระบวนการสืบค้นดังนี้

- การสืบค้นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษ ใช้คำค้น 2 ชุด ได้แก่

1. *business AND (“information use” OR “information uses” OR “information usage” OR “information need” OR “information needs” OR “information seeking” OR “information behavior” OR “information behaviour”)*

2. *“business information” AND (use OR uses OR usage OR need OR needs OR seeking OR behavior OR behaviour)*

- ในการพิจารณาคัดเลือกรายการที่เกี่ยวข้องจากผลลัพธ์ที่สืบค้นได้ด้วยคำค้นแต่ละชุด ผู้สืบค้นจะพิจารณาจำนวน 100 รายการแรก

- ในกรณีผลลัพธ์ที่ได้จากการเปลี่ยนทางเลือกในการสืบค้นจากฐานข้อมูลเดียวกันมีความซ้ำซ้อนกัน หรือผลลัพธ์จากการสืบค้นโดยใช้คำค้นชุดที่ 2 ซ้ำกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้คำค้นชุดแรก หรือซ้ำกับผลลัพธ์ที่ได้จากการสืบค้นในฐานข้อมูลที่สืบค้นก่อนหน้านี้ ผู้สืบค้นจะตัดรายการซ้ำที่พบภายหลังออก

- สำหรับการสืบค้นฐานข้อมูล Thai Journals Online (ThaiJO), ThaiLis และ CUIR ผู้ช่วยวิจัยได้ใช้คำค้นต่างๆ ได้แก่ Business information use, business information usage, business information need, business information needs, business information seeking, business information behavior, business information behaviour, สารนิเทศทางธุรกิจ, สารสนเทศทางธุรกิจ ข้อมูลธุรกิจ, สารนิเทศ AND ธุรกิจ, สารสนเทศ AND ธุรกิจ, ข้อมูล AND ธุรกิจ, การเงิน การตลาด ผู้บริโภค ลูกค้า

- รายละเอียดการสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูลทั้งหมด ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูลต่าง ๆ

ฐานข้อมูล	วันที่สืบค้น	ทางเลือกในการสืบค้น	จำนวนรายการที่เกี่ยวข้องหลังจากตัดรายการซ้ำแล้ว
1. Emerald Management Xtra	13, 17, 26, 28 ม.ค. 58	Anywhere, Abstract	14
2. JSTOR	26, 29 ม.ค. 2, 6, 12, 16 ก.พ. 58	Abstract, Full-text	16
3. ProQuest ABI/INFORM Complete	16, 17, 18 ก.พ. 58	Anywhere, Abstract	14
4. Wiley Online Library	24 ก.พ. 58	Abstract, Full-text, Article Titles	6
5. Sage Journals Online	25, 26, 27 ก.พ. 58	Abstract, Full-text	11
6. EBSCO's Business Source Complete	10, 13, 17 มี.ค. 58	Abstract, Titles, Subject Term, All Text	25
7. Taylor & Francis Online Journals	18, 29 มี.ค. 2 เม.ย. 58	Abstract, Keywords, Search Everything, Article Titles	30
8. ScienceDirect	2, 10 เม.ย. 58	Abstract, Keywords, Titles, Full-text	8
9. Scopus	7, 10 เม.ย. 58	Abstract, Keywords, Titles, Article Titles	5
10. Springer	28 ม.ค., 10 เม.ย. 16 พ.ค. 58	All Text, Title	6
11. EBSCO's Academic Search Complete	10, 21 เม.ย. 58	Abstract, Keyword, Title, Subject	15

ฐานข้อมูล	วันที่สืบค้น	ทางเลือกในการสืบค้น	จำนวนรายการที่เกี่ยวข้องหลังจากตัดรายการซ้ำแล้ว
12. Library and Information Fulltext	29 พ.ค. 58	Abstract, Title, Subject Full text	20
13. DOAJ	23 เม.ย.58	Abstract, Title, Subject Keywords	3
14. Thai Journals Online (ThaiJO)	6 มี.ค.58	Abstract, Index Terms Full text, All	1
15. Thai digital Collection	26 เม.ย.58	ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง	-
16. CUIR	13 ม.ค., 16 พ.ค.58	Abstract, Keyword, Title, Subject	1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบบันทึกข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ประกอบด้วย ประเภทของงานวิจัย และรายละเอียดทางบรรณานุกรมของงานวิจัยแต่ละประเภท สถานที่พิมพ์เพื่อเผยแพร่งานวิจัย ภาษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย และหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย ประกอบด้วย จำนวนผู้วิจัย ชื่อผู้วิจัย การระบุผู้วิจัยหลัก (ในกรณีที่มีผู้วิจัยมากกว่า 1 คน) หน้าที่การงาน ประเภทของหน่วยงานและชื่อหน่วยงานที่สังกัด และประเทศที่ตั้ง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประเภทของการวิจัย วิธีการวิจัยที่ใช้ วิธีการรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล และรูปแบบการศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา กลุ่มคนที่ศึกษา และ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ศึกษาในตอนต้นที่ 4 มี 3 หัวข้อ ได้แก่ ประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา ประกอบด้วย รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาและประเด็นย่อย

- ข้อมูลที่ศึกษาในตอนต้นที่ 4 มี 3 หัวข้อ ได้แก่
- 1) ประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา ประกอบด้วย รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาและประเด็นย่อยที่ศึกษา ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจและประเภทของธุรกิจที่ศึกษา
 - 2) กลุ่มบุคคลที่ศึกษา และประเทศที่อาศัย
 - 3) กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ในการทดสอบแบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 1 คนช่วยทดลองบันทึกข้อมูล และได้ทดลองบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้บทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ในสาขาธุรกิจที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในปี ค.ศ. 2002 2003 และ พ.ศ. 2537 2544 และ 2548 รวมจำนวน 5 รายการ

หลังจากนั้นได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากเพื่อนร่วมงานที่ทดลองบันทึกข้อมูล และประเด็นปัญหาที่ประสบด้วยตนเองในการบันทึกข้อมูล รวมทั้งคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงานในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ได้ช่วยพิจารณาแบบบันทึกข้อมูล มาปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติมประเด็นที่ควรศึกษา ให้ชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น แบบบันทึกข้อมูลที่ปรับปรุง และแก้ไขแล้วมีรายละเอียดดังที่ปรากฏในภาคผนวก ก.

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทั้งหมดจำนวน 175 รายการที่รวบรวมได้ โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่อง บทคัดย่อหรือสาระสังเขป คำสำคัญ และเนื้อหาในบทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และรายงานการประชุมวิชาการ แล้วคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. เป็นงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มคนที่กระทำแก่สารสนเทศทางธุรกิจ ซึ่งสามารถระบุกลุ่มบุคคลที่แสดงพฤติกรรมและลักษณะของพฤติกรรมสารสนเทศที่กระทำได้อย่างชัดเจน ดังนั้น งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะการวิจัยดำเนินงาน (Operations research) จึงอยู่นอกเหนือขอบเขตของงานวิจัยเล่มนี้ เนื่องจากข้อมูลที่นำมาศึกษามักจะรวบรวมด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และสร้างรูปแบบทางคณิตศาสตร์แทนระบบที่ศึกษา และ
2. เป็นงานวิจัยที่อยู่ในบริบทธุรกิจ หรือองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจประเภทใดประเภทหนึ่งเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ หรือ
3. เป็นงานวิจัยที่อยู่ในบริบทการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแหล่งสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศทางธุรกิจ เช่น การสอนการสืบค้นสารสนเทศทางธุรกิจแก่ผู้ใช้ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดธุรกิจ เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมดที่สืบค้นได้ และการคัดเลือกตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นทั้ง 3 ข้อ ปรากฏว่าได้งานวิจัยรวมทั้งหมดจำนวน 100 รายการ จำแนกตามฐานข้อมูลที่สืบค้นได้ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนงานวิจัยที่พิจารณาคัดเลือก และนำมาใช้วิเคราะห์เนื้อหา

ฐานข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. Emerald Management Xtra	9	9.0
2. JSTOR	8	8.0
3. ProQuest ABI/INFORM	8	8.0
4. Wiley Online Library	2	2.0
5. Sage Journals Online	6	6.0
6. EBSCO's Business Source Complete	14	14.0
7. Taylor & Francis Online Journals	20	20.0
8. ScienceDirect	7	7.0
9. Scopus	3	3.0
10. Springer	2	2.0
11. EBSCO's Academic Search Complete	10	10.0
12 Library and Information Science Fulltext	8	8.0
13. DOAJ	1	1.0
14. Thai Journals Online	1	1.0
15. Thai digital Collection	-	-
16. CUIR	1	1.0
รวม	100	100.0

การบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยได้บันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของงานวิจัยที่คัดเลือกตามตัวแปรที่ศึกษาลงในแบบบันทึกข้อมูลที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว โดยบันทึกข้อมูลจากงานวิจัย 1 รายการต่อแบบบันทึกข้อมูล 1 ชุด

ข้อมูลที่บ้านтик ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 4 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้น

1. ประเภทของงานวิจัย ได้แก่

1.1 บทความวิจัย บ้านทิกชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ของวารสาร และปีที่พิมพ์เผยแพร่

1.2 รายงานการวิจัย บ้านทิกชื่อรายงานการวิจัย ประเทศที่จัดพิมพ์และปีที่พิมพ์เผยแพร่

1.3 วิทยานิพนธ์ บ้านทิกชื่อวิทยานิพนธ์ ระดับการศึกษา มหาวิทยาลัย ประเทศที่จัดพิมพ์ และปีที่พิมพ์เผยแพร่

1.4 ประเภทอื่น ๆ บ้านทิกประเภทของงานวิจัย บ้านทิกชื่อเรื่องงานวิจัย ประเทศที่จัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์เผยแพร่

2. ภาษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่บ้านทิกภาษาที่พิมพ์ โดยจำแนกเป็น

2.1 ภาษาไทย

2.2 ภาษาอังกฤษ

3. การได้รับทุนวิจัย ในกรณีที่ผู้วิจัยระบุว่าได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัย บ้านทิกชื่อทุน และ / หรือหน่วยงานที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

1. จำนวนผู้วิจัย บ้านทิกจำนวนผู้วิจัยทั้งหมดที่ทำงานวิจัยรายการนั้น

2. ชื่อผู้วิจัย ในกรณีที่เป็นคนไทย บ้านทิกชื่อและนามสกุล ในกรณีที่เป็นชาวต่างประเทศ บ้านทิกชื่อสกุล เครื่องหมายจุลภาค แล้วตามด้วยชื่อตัว การบันทึกจะบันทึกชื่อผู้วิจัยทุกคนตามลำดับที่ระบุในบทความ

3. การระบุผู้วิจัยหลัก จะบันทึกเฉพาะงานวิจัยที่มีผู้วิจัยมากกว่า 1 คน และมีการระบุชัดเจนว่าผู้วิจัยคนใดเป็นผู้วิจัยหลัก เช่น ระบุว่า เป็น Corresponding author หรือ มีสัญลักษณ์ของจดหมาย หรือ email address กำกับอยู่ การบันทึกจะทำเครื่องหมาย / หลังชื่อผู้วิจัยคนดังกล่าว สำหรับกรณีที่มีการระบุ email address ของผู้วิจัยทุกคน ซึ่งแสดงว่าไม่ได้กำหนดคนใดเป็นพิเศษสำหรับการติดต่อ หรือ ไม่ระบุ สัญลักษณ์ของจดหมาย หรือ email address ที่ผู้วิจัยคนใดเลย ผู้วิจัยจะบันทึกว่า “ไม่ระบุ” ในแบบบันทึกข้อมูล

4. หน้าที่การงานของผู้วิจัย บันทึกรหัสที่กำหนดแทนหน้าที่การงานของผู้วิจัยแต่ละคน ซึ่งจำแนกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

4.1 บรรณารักษ์ นักวิชาชีพอีสานนิเทศ

4.2 อาจารย์

4.3 นักวิจัย

4.4 นักศึกษา

4.5 อื่น ๆ

4.6 ไม่ระบุ

ในกรณีที่ผู้วิจัยระบุหน้าที่การทำงานมากกว่า 1 ประเภท เช่น เป็นอาจารย์ในสาขาการบริหารธุรกิจ และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัย. . .ด้วย จะบันทึกหน้าที่การทำงานที่ผู้วิจัยระบุลำดับแรก ดังนั้นกรณีนี้ จึงระบุหน้าที่การทำงานของผู้วิจัย เป็น “อาจารย์ (4.2)”

ในบางกรณีที่ผู้วิจัยไม่ระบุหน้าที่การทำงาน ผู้บันทึกข้อมูลจะนำชื่อผู้วิจัยมาสืบค้นด้วยโปรแกรมค้นหาบนอินเทอร์เน็ต หากพบประวัติผู้วิจัยคนดังกล่าวจะเทียบเคียงหน้าที่การทำงานที่ระบุกับช่วงเวลาที่ทำงานวิจัย แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการบันทึก แต่ในกรณีที่ไม่มีข้อมูล ผู้วิจัยจะบันทึกว่า “4.6 ไม่ระบุ”

5. ประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด บันทึกรหัสประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยแต่ละคนสังกัด ซึ่งจำแนกเป็น 4 ประเภทใหญ่ สำหรับประเภทที่เป็นโรงเรียนสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความละเอียดและได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้คู่มือ “ศัพท์รายชื่อสาขาวิชาจำแนกตาม ISCED-International Standard Classification of Education” (2532) และ “Revision of the International Standard Classification of Education: Fields of Education and Training-ISCED (2013) ระดับ Detailed field เป็นแนวทางในกำหนด ในงานวิจัยนี้จำแนกประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัดได้เป็น 21 กลุ่ม ดังนี้

5.1 แหล่งสารสนเทศ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ข้อมูล

5.2 โรงเรียนสาขาวิชาต่างๆ

5.2.1 บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์

5.2.2 ธุรกิจ

5.2.3 ธุรกิจสาขาการบริหาร

5.2.4 ธุรกิจสาขาการบัญชีและภาษี การเงิน การธนาคาร และการประกัน

5.2.5 ธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา

5.2.6 ธุรกิจสาขาการขายส่ง การค้าปลีกฯ

5.2.7 การท่องเที่ยว

5.2.8 การจัดการโรงแรม ภัตตาคาร

5.2.9 เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร

5.2.10 สื่อสารมวลชน

5.2.11 ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.2.12 เกษษศาสตร์

5.2.13 เกษตรศาสตร์

5.2.14 สภาพแวดล้อมและทรัพยากร

5.2.15 โภชนาการ

5.2.16 จิตวิทยา

5.2.17 วิศวกรรมศาสตร์

5.2.18 ผู้บริโภคและครอบครัว

5.3 สถาบันวิจัย

5.4 หน่วยงานอื่น ๆ

6. ประเทศซึ่งหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัดตั้งอยู่ บันทึกชื่อประเทศที่ตั้งของหน่วยงานที่ผู้วิจัยแต่ละคน

สังกัด

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย เพื่อให้การพิจารณาประเภทของงานวิจัย สะท้อนลักษณะแท้จริงที่ปรากฏในกระบวนการดำเนินการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้จำแนกประเด็นในการพิจารณาประเภทของการวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ลักษณะข้อมูลที่รวบรวม และ ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแต่ละส่วนกำหนดให้บันทึกข้อมูลดังนี้

1.1 ลักษณะข้อมูล

1.1.1 เชิงปริมาณ

1.1.2 เชิงคุณภาพ

1.2 ลักษณะการวิเคราะห์

1.2.1 เชิงปริมาณ

1.2.2 เชิงคุณภาพ

ในกรณีที่งานวิจัยรายการใดระบุว่าจะใช้ข้อมูลทั้ง 2 ลักษณะ หรือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ จะบันทึกลักษณะข้อมูล และลักษณะการวิเคราะห์ทั้งสองลักษณะ

2. วิธีการวิจัย บันทึกรหัสวิธีการวิจัยที่ใช้ โดยจำแนกเป็น 10 วิธี ดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงบุกเบิก

2.2 การวิจัยเชิงสำรวจ

2.3 การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์

2.4 การวิจัยเชิงสืบย้อน

2.5 การวิจัยเชิงทดลอง

2.6 การวิจัยเอกสาร

2.7 การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา

2.8 การวิจัยเชิงกรณี (การวิจัยภาคสนาม)

2.9 การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา

2.10 อื่น ๆ

ในการบันทึก หากงานวิจัยรายการใดที่พิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นการวิจัยที่มีลักษณะของวิธีการวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธี เช่นเป็นทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ผู้วิจัยจะพิจารณาวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความตั้งใจของผู้วิจัยที่ได้ระบุไว้ในเนื้อหาเป็นสำคัญว่ามุ่งเน้นหรือต้องการศึกษาในลักษณะใดเพื่อนำไปสู่ผลการวิจัยที่ต้องการ แล้วจึงตัดสินใจวิธีการวิจัยและบันทึกรหัสวิธีการวิจัย 1 วิธีต่องานวิจัย 1 รายการ

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยบางรายการแบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 2 หรือ 3 ระยะ และในแต่ละระยะใช้วิธีการวิจัยต่างกัน เช่น ระยะแรกใช้การวิจัยเชิงทดลอง ระยะที่สองใช้การวิจัยเชิงสำรวจ กรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยบันทึกวิธีการวิจัยในงานวิจัยรายการนี้ทั้ง 2 วิธี

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล บันทึกวิธีการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจำแนกเป็น 8 ข้อ ดังนี้

- 3.1 การใช้แบบสอบถาม
- 3.2 การสังเกต
- 3.3 การสัมภาษณ์
- 3.4 การสนทนากลุ่ม
- 3.5 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
- 3.6 การรวบรวมข้อมูลออนไลน์จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์
- 3.7 การวิเคราะห์บันทึกผล
- 3.8 อื่น ๆ

ในกรณีที่งานวิจัยรายการใด ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี จะบันทึกทุกวิธีที่ใช้

4. ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล บันทึกปีที่รวบรวมข้อมูล ตามที่ผู้วิจัยระบุในเนื้อหา

ในกรณีที่งานวิจัยรายการใดระบุว่า การรวบรวมข้อมูลกระทำติดต่อกันระหว่าง 2 ปี เช่น ในปี 2004 – 2005 ผู้วิจัยจะบันทึกปีที่รวบรวมข้อมูลเสร็จ ในรายการนี้จึงบันทึกปี 2005 แต่หากเป็นการรวบรวมข้อมูลที่กระทำติดต่อกันยาวนานหลายปี เช่น 1995-2008 ผู้วิจัยจะบันทึกปีที่รวบรวมข้อมูล เป็น “อื่น ๆ”

สำหรับงานวิจัยที่ระบุว่ารวบรวมข้อมูลหลายครั้งและหลายช่วงเวลา เช่น ระบุว่ารวบรวมข้อมูลในปี 2004 และ 2006 หรือ 2003, 2006 และ 2008 ผู้วิจัยจะบันทึกปีที่รวบรวมข้อมูลเป็น “อื่น ๆ” เช่นกัน ส่วนงานวิจัยรายการใดไม่ได้ระบุช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะบันทึกว่า “ไม่ระบุ”

5. รูปแบบการศึกษา บันทึกรูปแบบการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (Causation or etiology) หมายถึงการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาและตัดสินปัจจัยหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลหรือสภาวะดังกล่าว

5.2 การวินิจฉัยหรือการวิเคราะห์เชิงประเมิน (Diagnosis or analytical method evaluation tool) หมายถึงการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาตัดสินว่ากลยุทธ์ หรือแนวทางที่ใช้เป็นวิธีการที่ดี ถูกต้อง และเหมาะสมในการตรวจสอบสภาวะดังกล่าวหรือไม่ หรือมีวิธีการใดที่ดีกว่า

5.3 การจัดกระทำ (Intervention) หมายถึงการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดสินว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติดังกล่าวคืออะไร การปฏิบัติใดก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

5.4 การคาดการณ์ (Prediction or prognosis) หมายถึงการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการบรรยายสภาพการณ์ที่คาดว่าจะมีโอกาสจะเป็นไปได้ หรือเป็นการค้นหาทางเลือกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

5.5 การรับรู้ (Perception) หมายถึงการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกหรือประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนใดโดยเฉพาะ

ประเด็นที่ศึกษา

1. รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา บัณฑิตรหัสพฤติกรรมสารสนเทศ ซึ่งจำแนกเป็น 8 ข้อ ดังนี้
 - 1.1 ความต้องการสารสนเทศ
 - 1.2 การแสวงหาสารสนเทศ
 - 1.3 การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ
 - 1.4 การใช้สารสนเทศ
 - 1.5 การรับ การได้รับ และการรับรู้สารสนเทศ
 - 1.6 การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ
 - 1.7 การเปิดเผยสารสนเทศ
 - 1.8 อื่น ๆ

หากงานวิจัยรายการใด ศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศมากกว่า 1 รูปแบบ ผู้วิจัยจะบันทึกทุกรูปแบบ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะบันทึกประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมฯ ดังกล่าวเพื่อจัดกลุ่มประเด็นที่มีการศึกษาในพฤติกรรมสารสนเทศแต่ละรูปแบบ งานวิจัยแต่ละรายการอาจมีประเด็นย่อยหลายประเด็น ผู้วิจัยบันทึกทุกประเด็น

2. ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา บัณฑิตรหัสประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

- 2.1 สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร หมายถึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรทุกประเภทที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ทั้งทรัพยากรบุคคล (การจ้างงาน) เงินทุน วัตถุดิบ

- 2.2 สารสนเทศเกี่ยวกับองค์กร /บริษัท หมายถึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทุกส่วนในองค์กร เช่น จำนวนพนักงาน รายงานการผลิตและจำหน่าย ปริมาณวัตถุดิบคงเหลือ รายงานการเงินการบัญชี รายงานการวิจัยและพัฒนาขององค์กร และผลประกอบการขององค์กร เป็นต้น รวมทั้งสารสนเทศทางการตลาด (กระบวนการจัดการของฝ่ายการตลาดในองค์กร) และสารสนเทศด้านทุนทางปัญญา (ความรู้ ประสบการณ์ ของพนักงานที่จัดเก็บในฐานข้อมูลขององค์กร) และสารสนเทศด้านความเสี่ยง (ความปลอดภัยและความเสี่ยงในการทำงาน)

- 2.3 สารสนเทศเกี่ยวกับลูกค้า หมายถึงสารสนเทศทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าและผู้ที่คาดว่าจะ เป็นลูกค้า เช่น ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลูกค้า (การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ สถานทางการเงิน) ทักษะคติของลูกค้า ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายและการชำระเงินค่าสินค้าของลูกค้า สัมพันธภาพของลูกค้ากับคู่แข่ง เป็นต้น

- 2.4 สารสนเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง หมายถึงสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น ลักษณะของผลิตภัณฑ์ ความสามารถในการผลิต นโยบายด้านราคา สถานภาพทางการเงิน และกลยุทธ์การตลาด เป็นต้น

- 2.5 สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม หมายถึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้องปัจจัยต่าง ๆ ภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร เช่น สภาพเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง ความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย พัฒนาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความรับผิดชอบต่อสังคม และ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นต้น

2.6 สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ / บริการ หมายถึงสารนิเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต คุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ วิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ ลักษณะการให้บริการ และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ เป็นต้น

2.7 สารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม หมายถึงสารนิเทศที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยทั่วไป ไม่ได้ชี้เฉพาะว่าเป็นประเภทใดประเภทหนึ่ง

ในงานวิจัยบางรายการ สารนิเทศฯ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมาที่ศึกษาอาจมีมากกว่า 1 ประเภท ผู้วิจัยบันทึกทุกประเภท

3. ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา บันทึกรหัสประเภทธุรกิจที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งจำแนกตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมในประเทศไทย ปี 2552 มีจำนวน 21 ประเภท ดังนี้

3.1 เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง ครอบคลุมกิจกรรมการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ การล่าสัตว์ การทำไม้ การเก็บหาของป่า และ การบริการที่สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน ครอบคลุมการขุดแร่ที่เกิดตามธรรมชาติทั้งในสถานะของแข็ง (ถ่านหินและสินแร่) ของเหลว (ปิโตรเลียมดิบ) และก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมบริการที่สนับสนุนการทำเหมืองแร่

3.3 การผลิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบหรือสว่นประกอบของวัตถุทางกายภาพหรือทางเคมีให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ครอบคลุมการผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ วัสดุถักสาน กระดาษ การพิมพ์และการผลิตซ้ำสื่อบันทึกข้อมูล การพิมพ์หนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร และกิจกรรมบริการที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ การผลิตถ่านโค้กและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นปิโตรเลียม การผลิตเคมีภัณฑ์ แก๊สสังเคราะห์ ผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ที่ใช้รักษาโรค ผลิตภัณฑ์ยางพลาสติก โลหะทนไฟ อุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องจักร และเครื่องมือ เป็นต้น

3.4 การไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ ครอบคลุมการผลิต การส่ง และการจ่ายไฟฟ้า

3.5 การจัดหาหน้า การจัดการและการบำบัดของเสียและสิ่งปฏิกูล ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ เช่น การบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูลจากโรงงานอุตสาหกรรมและจากครัวเรือน การเก็บกักน้ำ การจัดหาหน้า และการจ่ายน้ำ

3.6 การก่อสร้าง ครอบคลุมการก่อสร้างอาคาร ถนน และทางรถไฟ

3.7 การขายส่ง / การค้าปลีก การซ่อมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ครอบคลุมการขายส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ สิ่งทอ เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องหนัง ของใช้ในครัวเรือน ยานยนต์ จักรยานยนต์ คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และโทรคมนาคม สินค้าวัฒนธรรมและนันทนาการ หนังสือ หนังสือพิมพ์ และเครื่องเขียน อุปกรณ์ที่ใช้ในงานอุตสาหกรรม และการขายปลีกสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น

3.8 การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ครอบคลุมการขนส่งทางบกและการขนส่งทางท่อลำเลียง การขนส่งทางน้ำ และทางอากาศ กิจกรรมคลังสินค้า และกิจกรรมที่สนับสนุนการขนส่ง กิจกรรมไปรษณีย์และการรับส่งพัสดุภัณฑ์

3.9 ที่พักแรม กิจกรรมบริการด้านอาหาร ครอบคลุมโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

3.10 สารนิเทศและการสื่อสาร ครอบคลุมการจัดพิมพ์จำหน่ายหรือเผยแพร่หนังสือ นิตยสาร หนังสืออ้างอิง และงานเผยแพร่อื่น ๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำซอฟต์แวร์สำเร็จรูป การผลิตภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ และรายการโทรทัศน์ การบันทึกเสียงลงบนสื่อ และการจัดพิมพ์ จำหน่าย หรือเผยแพร่ดนตรี การบริการอินเทอร์เน็ต กิจกรรมเว็บทา และการบริการสารสนเทศ กิจกรรมการประมวลผลข้อมูล การจัดการและการให้เช่าพื้นที่บนเครื่องแม่ข่าย (web hosting) กิจกรรมสำนักข่าว รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการข้อมูลเป็นหลัก

3.11 กิจกรรมการเงินและการประกันภัย ครอบคลุมกิจกรรมบริการทางการเงิน การประกันภัย กองทุนบำเหน็จบำนาญ และกิจกรรมที่สนับสนุนบริการทางการเงิน นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมของการเช่าถือครองทรัพย์สิน เช่น กิจกรรมของบริษัทโฮลดิ้ง และกิจกรรมของทรัสต์ กองทุน และตัวกลางทางการเงินอื่น ๆ

3.12 กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ครอบคลุมการซื้อขาย หรือการขายอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ การบริการอสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ เช่น การประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์

3.13 กิจกรรมทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมวิชาชีพ ครอบคลุม กิจกรรมการบริการทางวิชาชีพเฉพาะทาง ซึ่งต้องการความรู้ความสามารถระดับสูง และให้ความรู้และทักษะเฉพาะทางแก่ผู้รับบริการ เช่น กิจกรรมทางกฎหมายและบัญชี การบริการให้คำปรึกษาด้านการบริหารจัดการ กิจกรรมด้านสถาปัตยกรรม ดานวิศวกรรม ดานธรณีฟิสิกส์ ธรณีวิทยาและการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้อง การวิจัยและพัฒนาเชิงทดลองดานวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิศวกรรม และด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ดานสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ การโฆษณา การวิจัยตลาด และกิจกรรมของบริษัทโฆษณา

3.14 กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุน การดำเนินงานทั่วไปทางธุรกิจ เช่น กิจกรรมให้เช่าสินทรัพย์ที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ กิจกรรมการจ้างงาน กิจกรรมของตัวแทนธุรกิจท่องเที่ยวและการจัดนำเที่ยว กิจกรรมของมัคคุเทศก์ กิจกรรมการบรรจุหีบห่อ การบริการรักษาความปลอดภัย บริการทำความสะอาด และการจัดประชุมและการแสดงสินค้า เป็นต้น

3.15 การบริหารรัฐกิจและการป้องกัน ความปลอดภัยทางสังคมที่จำเป็น ครอบคลุมกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยการบริหารจัดการของรัฐ เช่น การออกกฎหมาย การตีความกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และกิจกรรมทางนิติบัญญัติ เป็นต้น

3.16 การศึกษา ครอบคลุมการศึกษาทุกระดับและทุกวิชาชีพ โดยจำแนกประเภทตามการศึกษาของ ISCED

3.17 สุขภาพและกิจกรรมทางสังคม ครอบคลุมกิจกรรมการดูแลสุขภาพทั้งระยะสั้น และระยะยาวในโรงพยาบาล สถานบำบัดทางจิต ศูนย์ฟื้นฟูบำบัด ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก และบริการตรวจวินิจฉัยและรักษาทางการแพทย์แก่ผู้ป่วย รวมทั้งกิจกรรมสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ที่ไม่เป็นที่พัก

3.18 ศิลป ความบันเทิง และนันทนาการ ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ความบันเทิง และนันทนาการ กิจกรรมของสมาคม หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์สถาน โบราณสถาน และอาคารทางประวัติศาสตร์ สวนพฤษชาติและสวนสัตว์ รวมถึงการแสดงสด การอนุรักษ์ธรรมชาติ การเลี้ยงโชค การกีฬา และนันทนาการ

3.19 กิจกรรมบริการอื่น ๆ ครอบคลุม กิจกรรมขององค์การสมาชิก เช่น องค์การวิชาชีพ สหภาพแรงงาน องค์การทางศาสนา องค์การทางการเมือง เป็นต้น รวมถึงการซ่อมคอมพิวเตอร์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน กิจกรรมบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย เช่น สปาและการนวด การแต่งผม บริการซักรีดและซักแห้ง

3.20 กิจกรรมจ้างงานในครัวเรือน ครอบคลุมกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการที่ทำขึ้นเอง เพื่อใช้ในครัวเรือน

3.21 กิจกรรมขององค์กรระหว่างประเทศ ครอบคลุมกิจกรรมของคณะผู้แทนทางการทูตและกงสุลจากประเทศต่าง ๆ ที่มาพำนักอาศัยปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรไทย

3.22 ธุรกิจในการรวม ซึ่งไม่ได้ระบุเป็นธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ

4. กลุ่มบุคคลที่ศึกษา บ้านที่กรหัสหน้าที่ / บทบาทและประเทศที่อาศัยของกลุ่มบุคคลที่ศึกษา ดังนี้

4.1 หน้าที่ / บทบาท

4.1.1 นักวิชาชีพธุรกิจ

4.1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.1.3 ที่ปรึกษาทางธุรกิจ

4.1.4 ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษา ได้แก่ ผู้สอน นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานใน

มหาวิทยาลัย

4.1.5 นักลงทุน

4.1.6 ผู้ปฏิบัติงานในบริษัท เช่น พนักงานขาย พนักงานบัญชี พนักงานให้

สินเชื่อ

4.1.7 นักท่องเที่ยว

4.1.8 บุคคลทั่วไป

4.1.9 อื่น ๆ

กรณีทำงานวิจัยรายการใดศึกษาบุคคลหลายกลุ่ม จะบันทึกรหัสของกลุ่ม

4.2 ประเทศที่กลุ่มคนที่ศึกษาอาศัย บันทึกชื่อประเทศของกลุ่มบุคคลที่ศึกษาตามที่อยู่ ในงานวิจัย ในกรณีที่กลุ่มบุคคลที่ศึกษามีหลายกลุ่มและอยู่ในประเทศเดียวกัน จะบันทึกรหัสประเทศนั้นครั้งเดียว

5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา บันทึกกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้และระบุในงานวิจัย ในกรณีที่ ไม่ได้ระบุ บันทึกว่าไม่ระบุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลจำนวน 100 ชุด โดยการแจกแจงความถี่ และ คำนวณหาค่าร้อยละ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์สำหรับวินโดวส์ (Statistical for the Social Science for Windows - SPSS for Windows)

สำหรับกรณีของข้อมูลบางส่วนที่ไม่ปรากฏในงานวิจัยที่สืบค้นได้ และไม่ได้บันทึกในแบบ บันทึกข้อมูล ผู้วิจัยได้หาข้อมูลเพิ่มก่อนนำไปแจกแจงความถี่ และ คำนวณหาค่าร้อยละ ดังนี้

1. ประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนทุนการวิจัยและประเทศที่หน่วยงานดังกล่าวสังกัด ผู้วิจัยนำชื่อทุนที่ระบุในงานวิจัยไปหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ และ ประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุน รวมทั้งประเทศที่หน่วยงานสังกัดบนอินเทอร์เน็ต แล้วจึงนำมาจัดกลุ่มประเภทของหน่วยงานที่มีเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานในมหาวิทยาลัย หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ และ อื่น ๆ

2. สถานที่พิมพ์และประเภทของแหล่งผลิตวารสาร ผู้วิจัยนำชื่อวารสารไปค้นหาสถานที่พิมพ์ และแหล่งผลิต จากฐานข้อมูล ISI Web of Knowledge หากไม่ปรากฏ นำไปค้นหาเพิ่มจาก ฐานข้อมูล Scopus ในกรณีที่ไม่มีพบข้อมูลที่ต้องการจากฐานข้อมูลทั้งสอง นำชื่อวารสารค้นหาบน อินเทอร์เน็ต เมื่อทราบแหล่งผลิตแล้ว บันทึกว่าเป็นแหล่งผลิตประเภทใด โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ สมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ สำนักพิมพ์เพื่อการค้า สถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย และอื่น ๆ

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ดังปรากฏในบทที่ 4

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แยกการนำเสนอเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้น ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย และส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ส่วน นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลเบื้องต้นของบทความวิจัยที่นำมาศึกษา แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 7 ด้าน ได้แก่ ประเภทของงานวิจัย สถานที่พิมพ์เพื่อเผยแพร่ งานวิจัย ปีที่เผยแพร่ ภาษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ หน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยประเภทบทความวิจัยและรายงานการประชุมวิชาการ และระดับการศึกษาของงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3 – ตารางที่ 12

ตารางที่ 3 ประเภทของงานวิจัย

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
บทความวิจัย	93	93.0
รายงานการวิจัย	-	-
วิทยานิพนธ์	6	6.0
อื่นๆ	1	1.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 3 งานวิจัยที่รวบรวม และนำมาวิเคราะห์ทั้งหมด เป็นงานวิจัยที่นำเสนอในรูปแบบบทความวิจัยมากที่สุด จำนวน 93 รายการ (93.0%) รองลงมานำเสนอในรูปแบบวิทยานิพนธ์ จำนวน 6 รายการ (6.0%) และอื่น ๆ จำนวน 1 รายการ (1.0%) คือรายงานการประชุมวิชาการ

ตารางที่ 4 ประเภทของงานวิจัย จำแนกตามฐานข้อมูลที่สืบค้น

ประเภท	ฐานข้อมูล															
	Emerald Management Xtra	JSTOR	ProQuest ABI/INFORM	Wiley Online Library	Sage Journal Online	EBSCO's Business Source Complete	Taylor & Francis	Science/Direct	Scopus	Springer	EBSCO's Academic	Library and Information Science Fulltext	DOAJ	Thai Journal Online	CUIR	รวม
บทความวิจัย	9	8	3	2	6	14	20	7	3	2	9	8	1	1		93
รายงานการวิจัย																
วิทยานิพนธ์			5												1	6
อื่นๆ (รายงานการประชุม)											1					1
รวม	9	8	8	2	6	14	20	7	3	2	10	8	1	1	1	100
ร้อยละ	(9.0)	(8.0)	(8.0)	(2.0)	(6.0)	(14.0)	(20.0)	(7.0)	(3.0)	(2.0)	(10.0)	(8.0)	(1.0)	(1.0)	(1.0)	(100)

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาประเภทของงานวิจัยจำแนกตามฐานข้อมูลที่สืบค้น ปรากฏว่า บทความวิจัย จำนวนมากที่สุด 20 รายการ สืบค้นได้จากฐานข้อมูล Taylor & Francis Online Journals รองลงมาจำนวน 14 รายการ สืบค้นได้จากฐานข้อมูล EBSCO's Business Source Complete และ 10 รายการ สืบค้นได้จากฐานข้อมูล EBSCO 's Academic Search Complete สำหรับวิทยานิพนธ์ จำนวนมากที่สุด 5 รายการ สืบค้นได้จากฐานข้อมูล ProQuest ABI/INFORM รองลงมา จำนวน 1 รายการสืบค้นได้จากฐานข้อมูล CUIR ส่วนรายงานการประชุมวิชาการ จำนวน 1 รายการสืบค้นได้จากฐานข้อมูล EBSCO's Academic Search Complete

ตารางที่ 5 ประเภทของงานวิจัยจำแนกตามสถานที่พิมพ์

ประเภท	ประเทศ								รวม
	แคนาดา	เนเธอร์แลนด์	ไทย	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร	ออสเตรเลีย	แอฟริกาใต้	อื่นๆ	
บทความวิจัย*	1	4	1	25	35	2	2	6	76
วิทยานิพนธ์	2		1	3					6
รายงานการประชุมวิชาการ								1	1
รวม	3 (3.6)	4 (4.8)	2 (2.4)	28 (33.7)	35 (42.2)	2 (2.4)	2 (2.4)	7 (8.4)	83 (100)

*บทความวิจัย วิเคราะห์โดยนับความถี่จากประเทศที่จัดพิมพ์วารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย สำหรับวารสารชื่อใด มีบทความเผยแพร่มากกว่าหนึ่งรายการ นับเพียงครั้งเดียว

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาสถานที่พิมพ์งานวิจัยทั้งหมด 100 รายการ ปรากฏว่า งานวิจัยทั้งหมดพิมพ์ในประเทศต่าง ๆ รวม 14 ประเทศ โดยจำนวนมากที่สุด 35 รายการ (42.2%) เป็นงานวิจัยที่พิมพ์ในประเทศสหราชอาณาจักร รองลงมาจำนวน 28 รายการ (33.7%) พิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา และจำนวน 4 รายการ (4.8%) พิมพ์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อพิจารณางานวิจัยแต่ละประเภท ปรากฏว่า บทความวิจัยทั้งหมด 93 รายการ ซึ่งเผยแพร่ในวารสารทั้งหมด 76 ชื่อ เป็นวารสารที่ตีพิมพ์ในประเทศสหราชอาณาจักรมากที่สุดจำนวน 35 ชื่อ รองลงมาพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 25 ชื่อ และประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน 4 ชื่อ สำหรับบทความวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารที่พิมพ์ในประเทศอื่น ๆ จำนวน 6 ชื่อ ได้แก่ ประเทศโปแลนด์ มาเลเซีย สาธารณรัฐเช็ก สิงคโปร์ และ อินเดีย ประเทศละ 1 ชื่อ ส่วนอีก 1 ชื่อ ไม่อาจจะระบุประเทศใดประเทศหนึ่งได้ เนื่องจากเป็นวารสารที่ผลิตโดยความร่วมมือระหว่าง The Asia-

Pacific Management Accounting Association (APMAA) ซึ่งอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และ Accounting Research Institute & Faculty of Accountancy (through AMARC) และ University Publication Centre (UPENA), Universiti Teknologi MARA (UiTM) ประเทศมาเลเซีย

ส่วนวิทยานิพนธ์จำนวนทั้งหมด 6 รายการ ปรากฏว่า จำนวนมากที่สุด 3 รายการ พิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมาจำนวน 2 รายการ พิมพ์ในประเทศแคนาดา และจำนวน 1 รายการ พิมพ์ในประเทศไทย

สำหรับรายงานการประชุมวิชาการ 1 รายการ พิมพ์ในประเทศไอร์แลนด์

ตารางที่ 6 ปีที่พิมพ์เผยแพร่ จำแนกตามประเภทของงานวิจัย

ประเภทของเอกสาร ปีที่พิมพ์เผยแพร่	บทความวิจัย (N=93)	วิทยานิพนธ์ (N=6)	รายงานการประชุมวิชาการ (N=1)	รวม (N = 100)	ร้อยละ
2008 (2551)	12	3	-	15	15.0
2009 (2552)	19	1	-	20	20.0
2010 (2553)	17	1	-	18	18.0
2011 (2554)	21	-	-	21	21.0
2012 (2555)	24	1	1	26	26.0

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย ปรากฏว่า งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์ พิมพ์ในปี 2012 จำนวนมากที่สุด 26 รายการ (26.0%) รองลงมา พิมพ์ในปี 2011 จำนวน 21 รายการ (21.0 %) และพิมพ์ในปี 2009 จำนวน 20 รายการ (20.0%)

เมื่อพิจารณาปีที่งานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่จำแนกตามประเภทของงานวิจัย ปรากฏว่า บทความวิจัยพิมพ์เผยแพร่ในปี 2012 จำนวนมากที่สุด 24 รายการ รองลงมาพิมพ์เผยแพร่ในปี 2011 จำนวน 21 รายการ และ ในปี 2009 จำนวน 19 รายการ

ส่วนวิทยานิพนธ์ พิมพ์เผยแพร่ในปี 2008 จำนวนมากที่สุด 3 รายการ รองลงมา จำนวน 1 รายการเท่ากัน พิมพ์เผยแพร่ในปี 2009, 2010 และ 2012

สำหรับรายงานการประชุมวิชาการ จำนวน 1 รายการ พิมพ์เผยแพร่ในปี 2012

ตารางที่ 7 ภาษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จำแนกตามประเภทของงานวิจัย

ภาษา	ประเภทของเอกสาร	บทความวิจัย	วิทยานิพนธ์	รายงานการประชุม วิชาการ	รวม	ร้อยละ
		(N=93)	(N=6)	(N=1)	(N = 100)	
ไทย		1	1	-	2	2.0
อังกฤษ		92	5	1	98	98.0

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาภาษาที่ตีพิมพ์งานวิจัยทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ ปรากฏว่าตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษจำนวน 98 รายการ (98.0%) เป็นบทความวิจัยจำนวน 92 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์จำนวน 5 รายการ และรายงานการประชุมวิชาการจำนวน 1 รายการ ส่วนงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทยมีจำนวน 2 รายการ (2.0%) เป็นบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ประเภทละ 1 รายการ

ตารางที่ 8 งานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุน จำแนกตามประเภทของงานวิจัย

ทุน	ประเภทของเอกสาร	บทความวิจัย	วิทยานิพนธ์	รายงานการประชุมวิชาการ	รวม	ร้อยละ
		(N=93)	(N=6)	(N=1)	(N = 100)	
ได้รับทุน		22	-	-	22	22.0
ไม่ได้รับทุน		71	6	1	78	78.0

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัย ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัย จำนวน 22 รายการ (22.0 %) โดยทั้งหมดเป็นงานวิจัยที่นำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย และงานวิจัยที่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จำนวน 78 รายการ (78.0%)

ตารางที่ 9 ประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จำแนกตามประเทศ

ประเภท	ประเทศ										รวม	ร้อยละ
	เกาหลีใต้	แคนาดา	เบลเยียม	มาเลเซีย	ฟินแลนด์	สหรัฐฯ	สหราชอาณาจักร	สาธารณรัฐประชาชนจีน	สิงคโปร์	ออสเตรเลีย		
หน่วยงานของรัฐ	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	13	43.4
หน่วยงานในมหาวิทยาลัย	1	1	1			5		1	1		10	33.3
หน่วยงานเอกชน						1					1	3.3
มูลนิธิ					1	4					5	16.7
อื่น ๆ						1					1	3.3
รวม	2	2	2	1	2	13	2	3	1	2	30	100
	(6.6)	(6.6)	(6.6)	(3.3)	(6.6)	(43.3)	(6.6)	(9.9)	(3.3)	(6.6)	(100.0)	

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งหมด 22 รายการ ปรากฏว่าเป็นทุนจากหน่วยงานจำนวนทั้งหมด 30 แห่ง โดยเป็นหน่วยงานของรัฐจำนวนมากที่สุด 13 แห่ง (43.4 %) รองลงมาเป็นหน่วยงานในมหาวิทยาลัยจำนวน 10 แห่ง (33.3%) และมูลนิธิจำนวน 5 แห่ง (16.7 %) สำหรับหน่วยงานอื่นๆ 1 แห่ง คือ สมาคมวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาประเทศที่หน่วยงานที่ให้ทุนสังกัด ปรากฏว่ามีทั้งหมด 10 ประเทศ เป็นหน่วยงานในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนมากที่สุด 13 แห่ง (43.3%) รองลงมาเป็นหน่วยงานในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 3 แห่ง (9.9%) และเป็นหน่วยงานในประเทศเกาหลีใต้ แคนาดา เบลเยียม ฟินแลนด์ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย ประเทศละ 2 แห่ง (6.6%)

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาประเภทของหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยจำแนกตามประเทศ ปรากฏว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยทุกประเภท

ประเทศเกาหลีใต้ แคนาดา เบลเยียม และสาธารณรัฐประชาชนจีน มีหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุน 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานในมหาวิทยาลัย

ประเทศฟินแลนด์มีหน่วยงานที่ให้ทุน 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ และ มูลนิธิ

ส่วนประเทศมาเลเซีย สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย มีเฉพาะหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีเฉพาะหน่วยงานในมหาวิทยาลัย

สำหรับหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยมากกว่า 1 รายการ มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ The National Natural Science Foundation of China (NSFC) สนับสนุนทุนแก่งานวิจัยจำนวน 4 รายการ และ The National Science Foundation (NSF) ประเทศสหรัฐอเมริกา สนับสนุนทุนแก่งานวิจัยจำนวน 2 รายการ

ตารางที่ 10 ประเภทของแหล่งผลิตวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย จำแนกตามประเทศ

ประเภท	ประเทศ						รวม	ร้อยละ
	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร	ออสเตรเลีย	แอฟริกาใต้	อื่น ๆ		
สมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ		9	4	2			15	19.8
สำนักพิมพ์เพื่อการค้า	4	10	29			2	45	59.2
สถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย		4	1		2	5	12	15.8
อื่น ๆ		2	1			1	4	5.2
รวม	4	25	35	2	2	8	76	100
	(5.3)	(32.9)	(46.0)	(2.6)	(2.6)	(10.5)	(100.0)	

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณารายชื่อวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัยทั้ง 93 รายการ ซึ่งมีทั้งหมด 76 ชื่อ ปรากฏว่า เป็นวารสารที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์เพื่อการค้าจำนวนมากที่สุด 45 ชื่อ (59.2%) รองลงมาผลิตโดยสมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ จำนวน 15 ชื่อ (19.8%) และผลิตโดยสถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยจำนวน 12 ชื่อ (15.8%)

สำหรับแหล่งผลิตวารสารประเภทอื่น ๆ 4 ประเภท ได้แก่ ผลิตโดยสถาบันวิจัย 1 ชื่อ ผลิตโดยมูลนิธิ 2 ชื่อ และไม่อาจระบุได้ 1 ชื่อ เนื่องจากแหล่งผลิตเป็นหน่วยงานหลายประเภทรวมมือกัน คือ สมาคมวิชาชีพ สถาบันวิจัย และ สถาบันการศึกษา

เมื่อพิจารณาประเภทของแหล่งผลิตวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย จำแนกตามประเทศ ปรากฏว่า

วารสารทั้งหมดจำนวน 4 ชื่อ ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ผลิตโดยสำนักพิมพ์เพื่อการค้า

วารสารจำนวนมากที่สุด 10 ชื่อในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลิตโดยสำนักพิมพ์เพื่อการค้า รองลงมาจำนวน 9 ชื่อ ผลิตโดยสมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ และจำนวน 4 ชื่อผลิตโดยสถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

วารสารจำนวนมากที่สุด 29 ชื่อในสหราชอาณาจักร ผลิตโดยสำนักพิมพ์เพื่อการค้า รองลงมาจำนวน 4 ชื่อ ผลิตโดยสมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ และจำนวน 1 ชื่อเท่ากันผลิตโดยสถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย และ อื่น ๆ (สถาบันวิจัย)

วารสารจำนวน 2 ชื่อในประเทศออสเตรเลีย ผลิตโดยสมาคมวิชาการและสมาคมวิชาชีพ

วารสารจำนวน 2 ชื่อในประเทศแอฟริกาใต้ ผลิตโดยสถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

สำหรับแหล่งผลิตวารสารในประเทศอื่น ๆ จำนวน 8 ประเทศ ได้แก่
วารสารในประเทศแคนาดา ไทย โปแลนด์ มาเลเซีย และอินเดียประเทศละ 1 ชื่อ ผลิตโดย
สถาบันการศึกษาและสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

วารสารในประเทศสาธารณรัฐเช็ก และ สิงคโปร์ ประเทศละ 1 ชื่อ ผลิตโดยสำนักพิมพ์เพื่อ
การค้า

นอกจากนั้นมีวารสาร 1 ชื่อ ที่ผลิตโดยความร่วมมือระหว่างสมาคมวิชาชีพในประเทศญี่ปุ่น
สถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาในประเทศมาเลเซีย

สำหรับรายชื่อวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัยที่นำมาวิเคราะห์มากกว่า 1 รายการ มี 13 ชื่อ
ได้แก่

Journal of the American Society for Information Science and Technology	4 รายการ
Journal of Business & Finance Librarianship	4 รายการ
Information Development	2 รายการ
International Journal of Electronic Commerce	2 รายการ
Journal of Accounting Research	2 รายการ
Journal of Business and Psychology	2 รายการ
Journal of Business Ethics	2 รายการ
The Journal of Consumer Affairs	2 รายการ
Journal of Developmental Entrepreneurship	2 รายการ
Journal of Hospitality Marketing & Management	2 รายการ
Journal of Marketing	2 รายการ
Mousaion	2 รายการ
Services Marketing Quarterly	2 รายการ

ตารางที่ 11 ปีที่ (volume) ของวารสารที่เผยแพร่บทความวิจัย

ปีที่	จำนวน (N = 93)	ร้อยละ
ปีที่ 1-20	44	47.3
ปีที่ 21-40	26	28.0
ปีที่ 41-60	12	13.0
ปีที่ 61-80	5	5.3
ปีที่ 81-100	2	2.1
ปีที่ 101 ขึ้นไป	2	2.1
ไม่ระบุ	2	2.1

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาปีที่ของวารสารฉบับที่เผยแพร่บทความวิจัยจำนวน 93 รายการปรากฏว่า จำนวนมากที่สุด 44 รายการ (47.3 %) เผยแพร่ในวารสารปีที่ 1-20 รองลงมาจำนวน 26 รายการ (28.0 %) เผยแพร่ในวารสารปีที่ 21-40 และจำนวน 12 รายการ (13.0 %) เผยแพร่ในวารสารปีที่ 41-60

สำหรับวารสารที่พิมพ์ปีที่ 81-100 และ 101 ขึ้นไปที่เผยแพร่บทความจำนวน 4 รายการปรากฏว่า มี 3 ชื่อ โดยจัดพิมพ์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ 2 ชื่อ และในประเทศสหรัฐอเมริกา 1 ชื่อ ได้แก่

International Journal Production Economics	ปีที่ 113	เนเธอร์แลนด์
Journal of Business Ethics	ปีที่ 102 และ 96	เนเธอร์แลนด์
The Accounting Review	ปีที่ 86	สหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 12 ระดับการศึกษาของวิทยานิพนธ์ จำแนกตามประเทศ

ประเทศ ระดับการศึกษา	ไทย	แคนาดา	สหรัฐอเมริกา	รวม (N = 6)	ร้อยละ
ปริญญาโท	1	-	-	1	16.7
ปริญญาเอก	-	2	3	5	83.3

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ จำนวน 6 รายการ ปรากฏว่า เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก 5 รายการ (83.3 %) โดยเป็นวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา 3 รายการ และเป็นวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา 2 รายการ ส่วนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท 1 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 6 ด้าน ได้แก่ จำนวนผู้วิจัย จำนวนผลงานของผู้วิจัย ผู้วิจัยหลัก หน้าที่การงานของผู้วิจัย ประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด และประเทศที่ผู้วิจัยสังกัด รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 13 – ตารางที่ 19

ตารางที่ 13 จำนวนผู้วิจัย

จำนวนผู้วิจัย	จำนวนงานวิจัย (N = 100)	ร้อยละ	จำนวนผู้วิจัย ทั้งหมด (N = 232)
1 คน	24	24.0	24
2 คน	32	32.0	64
3 คน	29	29.0	83
4 คน	12	12.0	44
5 คน	1	1.0	5
6 คน	2	2.0	12

จากตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาจำนวนผู้วิจัยที่ทำงานวิจัยแต่ละรายการ ซึ่งมีตั้งแต่ 1-6 คน ปรากฏว่า งานวิจัยที่ทำโดยผู้วิจัย 2 คน มีจำนวนมากที่สุดคือ 32 รายการ (32.0%) รองลงมาคืองานวิจัยที่ทำโดยผู้วิจัย 3 คน มีจำนวน 29 รายการ (29.9%) และงานวิจัยที่ทำโดยผู้วิจัย 1 คน มีจำนวน 24 รายการ (24.0%)

ตารางที่ 14 จำนวนผลงานของผู้วิจัย

จำนวนผลงานของผู้วิจัย	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
1 รายการ	224	96.6
2 รายการ	8	3.4

จากตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาจำนวนผลงานของผู้วิจัยแต่ละคน ปรากฏว่าผู้วิจัยเกือบทั้งหมดจำนวน 228 คน (96.6%) ทำงานวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์นิตยสารระหว่างปี 2008 (2551) – 2012 (2555) จำนวน 1 เรื่อง รองลงมาผู้วิจัยจำนวน 8 คน (3.4%) ทำงานวิจัยด้านนี้คนละ 2 เรื่อง คือ Constant Okello-Obura, Danny N.Bellenger, J. R. Ikoja-Odongo, Linda Clote, M. K. Minish-Majanja, Minna Rollins, Wesley J. Johnston และ Yuserrie Zainuddin

ตารางที่ 15 ผู้วิจัยหลัก (Corresponding author)

การระบุ	จำนวน (N = 76)	ร้อยละ
ระบุ	53	69.7
ไม่ระบุ	23	30.3

จากตารางที่ 15 เมื่อพิจารณาเฉพาะงานวิจัยที่ทำโดยผู้วิจัยจำนวนมากกว่า 1 คน ซึ่งมีทั้งหมด 76 รายการ พบว่า ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยเหล่านี้ ได้ระบุผู้วิจัยหลักจำนวน 53 รายการ (69.7%) ไม่ระบุผู้วิจัยหลัก จำนวน 23 รายการ (30.3%)

ตารางที่ 16 ลำดับที่ของผู้วิจัยที่ระบุ

ลำดับที่ที่ระบุ	จำนวน (N = 53)	ร้อยละ
ผู้วิจัยลำดับที่ 1	43	81.1
ผู้วิจัยลำดับสุดท้าย	6	11.3
ผู้วิจัยที่อยู่ลำดับที่ 2, 3, 4 หรือ 5	4	7.6

จากตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาเฉพาะงานวิจัยที่ระบุผู้วิจัยหลัก จำนวน 53 รายการ ปรากฏว่าระบุที่ผู้วิจัยลำดับที่ 1 จำนวนมากที่สุด 43 รายการ (81.1%) รองลงมาระบุที่ผู้วิจัยลำดับ

สุดท้ายจำนวน 6 รายการ (11.3%) และระบุที่ผู้วิจัยลำดับที่ 2, 3, 4 หรือ 5 จำนวน 4 รายการ (7.6%)

ตารางที่ 17 หน้าที่การงานของผู้วิจัย

หน้าที่การงาน	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
บรรณารักษ์ นักวิชาชีพอีสานนิเทศ	9	3.9
อาจารย์	183	78.9
นักวิจัย	9	3.9
นักศึกษา	17	7.3
อื่นๆ	8	3.4
ไม่ระบุและไม่อาจหาข้อมูลได้	6	2.6

จากตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาหน้าที่การงานของผู้วิจัยทั้ง 232 คน ปรากฏว่า ผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 183 คน (78.9%) เป็นอาจารย์ รองลงมาจำนวน 17 คน (7.3%) เป็นนักศึกษา และจำนวน 9 คน (3.9%) เท่ากัน เป็นบรรณารักษ์ และ นักวิจัย

สำหรับผู้มีหน้าที่การงานอื่น ๆ จำนวน 8 คน ได้แก่ เป็นพนักงานธนาคารและสถาบันการเงิน จำนวน 2 คน พนักงานบริษัทจำหน่ายฐานข้อมูล เจ้าหน้าที่เทคโนโลยี พนักงานบริษัทยานยนต์ ผู้ช่วยวิจัย ผู้อำนวยการ เครือข่ายระดับชาติและถึงแก่กรรม อย่างละ 1 คน

ตารางที่ 18 ประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด

ประเภทของหน่วยงาน	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
แหล่งสารนิเทศ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ	10	4.3
โรงเรียนสาขาวิชาต่าง ๆ		
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	21	9.0
ธุรกิจ	46	19.8
ธุรกิจสาขาการบริหาร	36	15.5
ธุรกิจสาขาการบัญชีและภาษี การเงิน การธนาคาร และการประกัน	17	7.3
ธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา	37	15.9
ธุรกิจสาขาการขายส่ง การค้าปลีกฯ	2	0.8
การท่องเที่ยว	7	3.0
การจัดการโรงแรม ภัตตาคาร	3	1.2

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ประเภทของหน่วยงาน	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร	15	6.4
สื่อสารมวลชน	9	3.8
ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ	5	2.1
เภสัชศาสตร์	2	0.8
เกษตรศาสตร์	2	0.8
สภาพแวดล้อมและทรัพยากร	1	0.4
โภชนาการ	1	0.4
จิตวิทยา	1	0.4
วิศวกรรมศาสตร์ สาขาสภาพแวดล้อมและโยธา และสาขาการผลิต	2	0.8
ผู้บริโภคและครอบครัว (Consumer and family science)	2	0.8
สถาบันวิจัย	6	2.5
หน่วยงานอื่นๆ	8	3.4
อื่น ๆ	1	0.4

จากตารางที่ 18 เมื่อพิจารณาประเภทของหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด ปรากฏว่า ผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 46 คน (19.8 %) สังกัดโรงเรียนธุรกิจ รองลงมาจำนวน 37 คน (15.9 %) สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา และจำนวน 36 คน (15.5 %) สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการบริหาร สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีผู้วิจัยจำนวน 8 คน สังกัด ได้แก่ ธนาคารและสถาบันการเงิน จำนวน 2 คน สถาบันนโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 1 คน ศูนย์การธนาคารและการเงินจำนวน 1 คน บริษัทจำหน่ายฐานข้อมูล 1 คน บริษัทยานยนต์จำนวน 1 คน บริษัทโลจิสติกส์ จำนวน 1 คน และเครือข่าย National Nanomanufacturing Network, Center for manufacturing จำนวน 1 คน

ส่วนอื่นๆ จำนวน 1 คน คือ ถึงแก่กรรม

อย่างไรก็ตามมีผู้วิจัยที่ทำงานวิจัย 2 รายการ และในแต่ละรายการ ระบุหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกันจำนวน 2 คน คือ Yuserrie Zainuddin ซึ่งระบุว่าสังกัดโรงเรียนวิศวกรรมศาสตร์ สาขาการผลิต และ โรงเรียนธุรกิจสาขาการบริหาร และ Wesley J. Johnston ซึ่งระบุว่าสังกัดโรงเรียนธุรกิจและโรงเรียนธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนับหน่วยงานสังกัดที่ระบุทั้งสองแห่ง

ตารางที่ 19 ประเทศที่ผู้วิจัยสังกัด

ประเทศ	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
ทวีปเอเชีย		
เกาหลีใต้	14	6.0
ไต้หวัน	4	1.7
ไทย	3	1.2
มาเลเซีย	13	5.5
เวียดนาม	1	0.4
สาธารณรัฐประชาชนจีน	4	1.7
สิงคโปร์	3	1.2
อินเดีย	4	1.7
ฮ่องกง	1	0.4
ทวีปยุโรป		
เดนมาร์ก	1	0.4
นอร์เวย์	1	0.4
เนเธอร์แลนด์	3	1.2
เบลเยียม	6	2.5
โปแลนด์	3	1.2
ฟินแลนด์	3	1.2
เยอรมัน	7	3.0
สวีเดน	4	1.7
สหราชอาณาจักร	18	7.7
สาธารณรัฐเช็ก	1	0.4
อิตาลี	3	1.2
ทวีปอเมริกาเหนือ		
แคนาดา	11	4.7
สหรัฐอเมริกา	90	38.7
ทวีปอเมริกาใต้		
จาไมก้า	1	0.4
เม็กซิโก	1	0.4
ทวีปออสเตรเลีย		
นิวซีแลนด์	3	1.2
ออสเตรเลีย	15	6.4

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ประเทศ	จำนวน (N = 232)	ร้อยละ
ทวีปแอฟริกา		
กานา	1	0.4
เคนยา	3	1.2
นามิเบีย	1	0.4
ไนจีเรีย	2	0.8
อูกันดา	2	1.2
แอฟริกาใต้	6	3.0

จากตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาประเทศที่ผู้วิจัยสังกัดซึ่งมีทั้งหมด 32 ประเทศ ใน 6 ทวีป ปรากฏว่า ผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 90 คน (38.7 %) สังกัดประเทศสหรัฐอเมริกา รองลงมา จำนวน 18 คน (7.7 %) สังกัดประเทศสหราชอาณาจักร และจำนวน 15 คน (6.4 %) สังกัดประเทศออสเตรเลีย

อย่างไรก็ตาม มีผู้วิจัย จำนวน 1 คน คือ Wesley J. Johnston ทำงานวิจัย 2 รายการ แต่ละรายการ ระบุประเทศที่สังกัดต่างกัน คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศจาไมกา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนับประเทศที่ระบุทั้ง 2 ประเทศ

ส่วนที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ประเภทของการวิจัย วิธีการวิจัยที่ใช้ วิธีการรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล และรูปแบบการศึกษา รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 20 – ตารางที่ 25

ตารางที่ 20 ประเภทของการวิจัย

ประเภท	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
ลักษณะของข้อมูล		
เชิงปริมาณ	91	91.0
เชิงคุณภาพ	21	21.0
การวิเคราะห์ข้อมูล		
เชิงปริมาณ	94	94.0
เชิงคุณภาพ	15	15.0

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 20 เมื่อพิจารณาประเภทของการวิจัย ซึ่งจำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ลักษณะของข้อมูลที่รวบรวม และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ด้านลักษณะของข้อมูลที่รวบรวม

จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 100 รายการ มีงานวิจัยจำนวน 91 รายการ (91.0%) รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และจำนวน 21 รายการ (21.0%) รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 100 รายการ มีงานวิจัยจำนวน 94 รายการ (94.0%) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และจำนวน 15 รายการ (15.0%) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตารางที่ 21 วิธีการวิจัยที่ใช้

วิธีการวิจัย	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
การวิจัยเชิงบุกเบิก	11	11.0
การวิจัยเชิงสำรวจ	50	50.0
การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์	10	10.0
การวิจัยเชิงสืบย้อน	4	4.0
การวิจัยเชิงทดลอง	10	10.0
การวิจัยเชิงกรณีศึกษา/การวิจัยภาคสนาม	7	7.0
การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา	6	6.0
อื่นๆ	7	7.0

*ตอบได้มากกว่า 1 เนื่องจากมีงานวิจัยบางรายการดำเนินการวิจัย 2-3 ระยะ และใช้วิธีการวิจัยมากกว่า 1 วิธี

จากตาราง ที่ 21 เมื่อพิจารณาวิธีการวิจัยที่ใช้ ปรากฏว่า งานวิจัยจำนวนมากที่สุด 50 รายการ (50.0 %) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ รองลงมาจำนวน 11 รายการ (11.0%) ใช้การวิจัยเชิงบุกเบิก และจำนวน 10 รายการ (10.0%) เท่ากัน ใช้การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และ การวิจัยเชิงทดลอง

สำหรับวิธีการวิจัยอื่น ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยจำนวน 7 รายการ ได้แก่ การวิจัยแบบตัดขวาง 3 รายการ การวิเคราะห์เนื้อหา 2 รายการ การวิจัยแบบระยะยาว 1 รายการ และการวิจัยเชิงปฏิบัติ 1 รายการ

ตารางที่ 22 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
วิธีเดียว	77	77.0
หลายวิธีร่วมกัน	23	23.0
2 วิธี	20	20.0
3 วิธี	2	2.0
4 วิธี	1	1.0

จากตารางที่ 22 เมื่อพิจารณาวิธีการรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่า งานวิจัยจำนวน 77 รายการ (77.0%) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีเดียว งานวิจัยจำนวน 23 รายการ (23.0%) ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน

เมื่อพิจารณาเฉพาะงานวิจัยที่ใช้หลายวิธีร่วมกัน ปรากฏว่า มีตั้งแต่ 2- 4 วิธี โดยงานวิจัยที่ใช้ 2 วิธี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 20 รายการ (20.0%) รองลงมาใช้ 3 วิธี (2.0%) และใช้ 1 วิธี (1.0%)

ตารางที่ 23 วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

วิธีการ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
การใช้แบบสอบถาม	76	76.0
การสังเกต	6	6.0
การสัมภาษณ์	32	32.0
การสนทนากลุ่ม	4	4.0
การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร	6	6.0
การรวบรวมข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์	5	5.0
การวิเคราะห์บันทึกผล	4	4.0
อื่นๆ	2	2.0

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตาราง ที่ 23 เมื่อพิจารณาวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่า งานวิจัยจำนวนมากที่สุด 76 รายการ (76.0 %) รวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม รองลงมาจำนวน 32 รายการ (32.0 %) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และจำนวน 6 รายการเท่ากัน (6.0 %) รวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

สำหรับวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในงานวิจัยจำนวน 2 รายการ ได้แก่ ใช้การบันทึกประจำวัน 1 รายการ และการคิดออกเสียง 1 รายการ

ตารางที่ 24 ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล

ปีที่	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
1998 (2541)	1	1.0
2001 (2544)	2	2.0
2002 (2545)	1	1.0
2005 (2548)	3	3.0
2006 (2549)	3	3.0
2007 (2550)	11	11.0
2008 (2551)	4	4.0
2009 (2552)	5	5.0
2010 (2553)	5	5.0

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ปีที่	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
2011 (2554)	1	1.0
2012 (2555)	1	1.0
ไม่ระบุ	59	59.0
อื่นๆ	4	4.0

จากตารางที่ 24 เมื่อพิจารณาช่วงเวลาที่ยกข้อมูล ปรากฏว่างานวิจัยจำนวนมากที่สุด 59 รายการ (59.0 %) ไม่ระบุช่วงเวลาที่ยกข้อมูล รองลงมาจำนวน 11 รายการ (11.0%) ระบุว่ารวบรวมข้อมูลในปี 2007 (2550) และจำนวน 5 รายการเท่ากัน (5.0%) ระบุว่ารวบรวมข้อมูลในปี 2009 (2552) และ 2010 (2553)

สำหรับการรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาอื่น ๆ ซึ่งมี 4 รายการ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลในปี 1995 - 2008 จำนวน 1 รายการ ในปี 2004 และ 2006 จำนวน 1 รายการ ในปี 2003, 2006 และ 2008 จำนวน 1 รายการ และระหว่างปี 2005 - 2008 และ 2006 จำนวน 1 รายการ

ตารางที่ 25 รูปแบบการศึกษา

รูปแบบการศึกษา	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล	10	10.0
การวิจัยหรือการวิเคราะห์เชิงประเมิน	1	1.0
การจัดกระทำ	7	7.0
การคาดการณ์	1	1.0
การรับรู้	81	81.0

จากตารางที่ 25 เมื่อพิจารณารูปแบบการศึกษาของงานวิจัย ทั้ง 100 รายการ ปรากฏว่างานวิจัยจำนวนมากที่สุด 81 รายการ (81.0%) เป็นการศึกษาในรูปแบบการรับรู้ รองลงมา จำนวน 10 รายการ (10.0%) เป็นการศึกษาแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และจำนวน 7 รายการ (7.0%) เป็นการศึกษาแบบการจัดกระทำ

ส่วนที่ 4 ประเด็นที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 4 แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ประเด็นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาและประเด็นย่อยที่ศึกษา ประเภทของสารสนเทศทางธุรกิจที่ศึกษา ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา 2) กลุ่มบุคคลที่ศึกษา และ 3) กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 26 – ตารางที่ 45

ตารางที่ 26 รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา

รูปแบบพฤติกรรม	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
ความต้องการสารสนเทศ	13	13.0
การแสวงหาสารสนเทศ	15	15.0
การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ	19	19.0
การใช้สารสนเทศ	30	30.0
การรับและการรับรู้สารสนเทศ	16	16.0
การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ	18	18.0
การเปิดเผยสารสนเทศ	6	6.0
รูปแบบอื่นๆ	6	6.0

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 26 เมื่อพิจารณารูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาในงานวิจัยทั้ง 100 รายการ ปรากฏว่า เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศจำนวนมากที่สุด 30 รายการ (30.0%) รองลงมาจำนวน 19 รายการ (19.0%) ศึกษาเกี่ยวกับการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ และ จำนวน 18 รายการ (18.0%) ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ

สำหรับรูปแบบอื่น ๆ ที่ปรากฏในงานวิจัย 6 รายการ ได้แก่ การเชื่อถือสารสนเทศ 2 รายการ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ 1 รายการ การระลึกถึงสารสนเทศ (Recall) 1 รายการ การผลิตสารสนเทศ 1 รายการ และการจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ 1 รายการ

ตารางที่ 27 การศึกษาพฤติกรรมความต้องการสารสนเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 13)	ร้อยละ
ประเภทและเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ	12	92.3
ระดับความต้องการสารสนเทศ	3	23.0
ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสารสนเทศ (ของนักลงทุน)	2	15.3
วัตถุประสงค์ที่ต้องการสารสนเทศ	1	7.6
ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการสารสนเทศกับผลประกอบการของบริษัท	1	7.6

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 27 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสารสนเทศในงานวิจัย ทั้ง 13 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 12 รายการ (92.3%) คือ การศึกษาเกี่ยวกับประเภทและเนื้อหาของสารสนเทศที่ต้องการ รองลงมา จำนวน 3 รายการ (23.0 %) ศึกษา ระดับความต้องการสารสนเทศ และจำนวน 2 รายการ (15.3%) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสารสนเทศ (ของนักลงทุน)

ตารางที่ 28 การศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ความตั้งใจจะซื้อสินค้า ความไม่เชื่อถือ/ไม่ไว้วางใจ ผลประกอบการ อุตสาหกรรม เนื้อหาสาระที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาและฉลากสินค้า ลักษณะของภารกิจที่กระทำ และการรับรู้คุณค่าของสารนิเทศ	6	39.6
แหล่งสารนิเทศที่แสวงหา	3	19.9
ประเภทของสารนิเทศที่แสวงหา	3	19.9
วัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ	1	6.6
ระดับการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งต่าง ๆ	1	6.6
กลยุทธ์ที่ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์	1	6.6
ลักษณะของการแสวงหาสารนิเทศของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1	6.6

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 28 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศในงานวิจัยทั้ง 15 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 6 รายการ (39.6 %) คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ความตั้งใจจะซื้อสินค้า ความไม่เชื่อถือ/ไม่ไว้วางใจ ผลประกอบการ อุตสาหกรรม เนื้อหาสาระที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาและฉลากสินค้า ลักษณะของภารกิจที่กระทำ และการรับรู้คุณค่าของสารนิเทศ รองลงมาจำนวน 3 รายการ (19.9%) เท่ากัน ศึกษาแหล่งสารนิเทศที่แสวงหา และประเภทของสารนิเทศที่แสวงหา และจำนวน 1 รายการ (6.6%) เท่ากัน ศึกษาวัตถุประสงค์ในการแสวงหาสารนิเทศ ระดับการแสวงหาสารนิเทศจากแหล่งต่าง ๆ กลยุทธ์ที่ใช้ในการแสวงหาสารนิเทศและปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ และ ลักษณะของการแสวงหาสารนิเทศของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 29 การศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 19)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ลักษณะงานที่ทำ การรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง และ ประเภทของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีลักษณะต่างกัน	5	26.3
แหล่งสารนิเทศที่ค้นหา	5	26.3
ความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาสารนิเทศออนไลน์กับการซื้อสินค้าออนไลน์	3	15.7
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการค้นหาสารนิเทศ เช่น ค่าใช้จ่าย ประสบการณ์ในการค้นหาสารนิเทศ ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยี ความรู้สึกสนุกในการค้น และ ความสำคัญและความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์	3	15.7
การใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการค้นหาสารนิเทศ เช่น ด้านวิธีการค้นหา ประเภทของสารนิเทศ จำนวนสารนิเทศ และแหล่งสารนิเทศ	3	15.7
ปัญหาด้านต่าง ๆ ในการเข้าถึงสารนิเทศ (รวมทั้งปัญหาในการใช้ ICT ในการเข้าถึง)	3	15.7
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้นหาสารนิเทศ	2	10.5
การเปรียบเทียบผลการค้นหาสารนิเทศจากแหล่งสารนิเทศประเภทต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูล และ WorldCat	1	5.2
ความแตกต่างในการค้นหาสารนิเทศออนไลน์ระหว่างกลุ่มคนเชื้อชาติต่าง ๆ	1	5.2
การจำแนกกลุ่มผู้ใช้จากพฤติกรรมการค้นหาสารนิเทศ	1	5.2
ประเภทของสารนิเทศที่ค้นหาหายากที่สุด	1	5.2

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 29 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศในงานวิจัยทั้ง 19 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 5 รายการ (26.3%) เท่ากันคือ การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ลักษณะงานที่ทำ การรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง และ ประเภทของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีลักษณะต่างกัน และการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งสารนิเทศที่ค้นหา รองลงมาจำนวน 3 รายการ (15.7%) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการค้นหาสารนิเทศออนไลน์กับการซื้อสินค้าออนไลน์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการความพึงพอใจในการค้นหาสารนิเทศ เช่น ค่าใช้จ่าย และ ประสบการณ์ในการค้นหาสารนิเทศ ฯลฯ และ การใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ในการค้นหาสารนิเทศ เช่น ด้านวิธีการค้นหา ประเภทของสารนิเทศ จำนวนสารนิเทศ และแหล่งสารนิเทศ และจำนวน 2 รายการ (10.5%) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้นหาสารนิเทศ

ตารางที่ 30 การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
ประเภทของสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ และทรัพยากรสารนิเทศที่ใช้	12	39.9
ผลของการใช้สารนิเทศที่มีต่อองค์กร และการประเมินประโยชน์ในการใช้สารนิเทศ เช่น การพิจารณาจากผลประกอบการ	6	19.9
ความถี่ในการใช้สารนิเทศ	5	16.6
การใช้ การไม่ใช้สารนิเทศ และปัญหาในการใช้สารนิเทศ	5	16.6
ผลกระทบของลักษณะและแหล่งสารนิเทศที่มีต่อการใช้สารนิเทศ การตอบสนองผู้ใช้ และความพึงพอใจของผู้ใช้	3	9.9
ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ลักษณะของแหล่งสารนิเทศ ลักษณะของภารกิจที่รับผิดชอบ คุณภาพของสารนิเทศ และ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี	2	6.6
การใช้ประโยชน์จากสารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า	2	6.6
ลักษณะการใช้สารนิเทศของกลุ่มบุคคลกลุ่มต่าง ๆ และความแตกต่างรูปแบบการใช้สารนิเทศ	2	6.6
วิธีการรวบรวมสารนิเทศที่ใช้	1	3.3
ระดับการใช้สารนิเทศ	1	3.3
การเปรียบเทียบการใช้สารนิเทศออนไลน์กับการใช้เอกสารฉบับพิมพ์	1	3.3
การตีความสารนิเทศที่ใช้	1	3.3
การใช้สารนิเทศจากระบบสนับสนุนการตัดสินใจ	1	3.3
การสอนการใช้ฐานข้อมูล	1	3.3
การใช้สารนิเทศในการทำงาน (ลักษณะการใช้และเวลาที่ใช้สารนิเทศ)	1	3.3
ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งสารนิเทศที่ใช้กับความสำเร็จของงาน	1	3.3
กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ใช้สารนิเทศทางธุรกิจ	1	3.3

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 30 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารนิเทศในงานวิจัยทั้ง 30 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 12 รายการ (39.9%) คือ ประเภทของสารนิเทศ แหล่งสารนิเทศ และทรัพยากรสารนิเทศที่ใช้ รองลงมาจำนวน 6 รายการ (19.9%) ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้สารนิเทศที่มีต่อองค์กร และการประเมินประโยชน์ในการใช้สารนิเทศ เช่น การพิจารณาจากผลประกอบการ และจำนวน 5 รายการ (16.6%) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับความถี่ในการใช้สารนิเทศ และ การใช้ การไม่ใช้สารนิเทศ และปัญหาในการใช้สารนิเทศ

ตารางที่ 31 การศึกษาพฤติกรรมการรับและการรับรู้สารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 16)	ร้อยละ
ประเภทของสารนิเทศที่รับและรับรู้ว่ามีประโยชน์	7	43.7
แหล่งที่รับสารนิเทศ	3	18.7
ผลกระทบ (ตามลำดับขั้น) ของการได้รับสารนิเทศและปัจจัยที่ส่งผลกระทบ	3	18.7
ช่องทาง/วิธีการในการรับสารนิเทศ	2	12.5
ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับสารนิเทศและต่อการรับรู้ประโยชน์ของสารนิเทศ	2	12.5
ความแตกต่างในการรับรู้สารนิเทศระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ	1	6.2
ความถี่ในการรับสารนิเทศ	1	6.2
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าสารนิเทศกับการแสวงหาสารนิเทศ	1	6.2
ผลกระทบจากพฤติกรรมของผู้ประกอบการที่มีต่อการได้รับสารนิเทศและ การลดผลกระทบดังกล่าว	1	6.2
ความท้าทายในการรับสารนิเทศเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย	1	6.2

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 31 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับและการรับรู้สารนิเทศในงานวิจัยทั้ง 16 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 7 รายการ (43.7%) คือ การศึกษาเกี่ยวกับประเภทของสารนิเทศที่รับและรับรู้ว่ามีประโยชน์ รองลงมาจำนวน 3 รายการ (18.7%) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับแหล่งที่รับสารนิเทศ และ ผลกระทบ (ตามลำดับขั้น) ของการได้รับสารนิเทศและปัจจัยที่ส่งผลกระทบ และจำนวน 2 รายการ (12.5%) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับช่องทาง/วิธีการในการรับสารนิเทศ และ ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับสารนิเทศและต่อการรับรู้ประโยชน์ของสารนิเทศ

ตารางที่ 32 การศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 18)	ร้อยละ
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ	5	27.7
ความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ผลประกอบการ ความผูกพัน ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบ และสภาพการณ์ของธุรกิจ	5	27.7
ผลกระทบของการแบ่งปันสารนิเทศต่อผลประกอบการ	4	22.2
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน	3	16.5
ปริมาณและระดับในการแลกเปลี่ยน	3	16.5
ประเภทของสารนิเทศที่แบ่งปัน	3	16.5
การใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีในการแบ่งปัน /แลกเปลี่ยนสารนิเทศและความรู้	3	16.5
วัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ	2	11.1
ช่องทางที่ใช้ในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนสารนิเทศและความรู้	1	5.5
ทัศนคติต่อการแบ่งปันสารนิเทศและความรู้	1	5.5
ลักษณะของลูกค้าที่ชอบแบ่งปันและไม่ชอบแบ่งปันสารนิเทศกับผู้ประกอบการและลูกค้าคนอื่น	1	5.5
การทดสอบแนวคิดทฤษฎีการแลกเปลี่ยน	1	5.5

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 32 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศในงานวิจัยทั้ง 18 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 5 รายการ (27.7 %) เท่ากัน คือ การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ผลประกอบการ ความผูกพัน ความไว้วางใจ ความรับผิดชอบ และสภาพการณ์ของธุรกิจ รองลงมาจำนวน 4 รายการ (22.2 %) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการแบ่งปันสารนิเทศต่อผลประกอบการ และจำนวน 3 รายการ (16.5 %) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ปริมาณและระดับในการแลกเปลี่ยน ประเภทของสารนิเทศที่แบ่งปัน และ การใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีในการแบ่งปัน /แลกเปลี่ยนสารนิเทศและความรู้

ตารางที่ 33 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยสารนิเทศ

ประเด็น	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยสารนิเทศกับภูมิหลังของผู้ประกอบการ	2	33.3
ผลกระทบจากการเปิดเผยสารนิเทศของบริษัทต่อการแสวงหาสารนิเทศของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	1	16.7
เหตุผลในการเปิดเผยสารนิเทศ	1	16.7
ปัญหาในการเปิดเผยสารนิเทศ	1	16.7
ช่องว่างระหว่างความต้องการให้เปิดเผยสารนิเทศกับผู้ที่มีหน้าที่ในการเปิดเผยสารนิเทศ	1	16.7
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยสารนิเทศ	1	16.7

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 33 เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยสารนิเทศในงานวิจัย ทั้ง 6 รายการ ปรากฏว่า ประเด็นที่มีการศึกษาในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 2 รายการ (33.3 %) คือ การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยสารนิเทศกับภูมิหลังของผู้ประกอบการ รองลงมาจำนวน 1 รายการ (16.7%) เท่ากัน ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปิดเผยสารนิเทศของบริษัทต่อการแสวงหาสารนิเทศของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เหตุผลในการเปิดเผยสารนิเทศ ปัญหาในการเปิดเผยสารนิเทศ ช่องว่างระหว่างความต้องการให้เปิดเผยสารนิเทศกับผู้ที่มีหน้าที่ในการเปิดเผยสารนิเทศ และ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยสารนิเทศ

ตารางที่ 34 การศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ

ประเด็น	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
การวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ (N = 1)		
- ความต้องการบริการการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ	1	16.6
- ประเภทของผู้ใช้บริการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ	1	16.6
- กระบวนการในการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ	1	16.6
การระลึกถึงสารสนเทศ (N = 1)		
- รูปแบบการนำเสนอสารสนเทศที่ส่งผลต่อการระลึกถึง	1	16.6
การผลิตสารสนเทศ (N = 1)		
- กระบวนการผลิตสารสนเทศ	1	16.6
การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ (N = 1)		
- ประโยชน์ของ ICT ต่อการจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้	1	16.6
การเชื่อถือสารสนเทศ (N = 2)		
- ความแตกต่างด้านความเชื่อถือแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ	1	16.6
- ความเชื่อถือสารสนเทศที่จัดทำโดยหน่วยงานต่าง ๆ	1	16.6

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 34 เมื่อพิจารณาประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศรูปแบบอื่น ๆ 5 รูปแบบปรากฏว่า

การศึกษากการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศในงานวิจัย 1 รายการ ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการบริการการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ ประเภทของผู้ใช้บริการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ และ กระบวนการในการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ

การศึกษากการระลึกถึงสารสนเทศในงานวิจัย 1 รายการ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศที่ส่งผลต่อการระลึกถึง

การศึกษากการผลิตสารสนเทศในงานวิจัย 1 รายการ ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสารสนเทศ การศึกษากการจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ในงานวิจัย 1 รายการ ศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของ ICT ต่อการจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้

การศึกษากการเชื่อถือสารสนเทศในงานวิจัย 2 รายการ ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านความเชื่อถือแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ และ ความเชื่อถือสารสนเทศที่จัดทำโดยหน่วยงานต่าง ๆ

ตารางที่ 35 รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบการศึกษา

รูปแบบการศึกษา	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล	การวิเคราะห์และวินิจฉัย	การจัดกระทำ	การคาดการณ์	การรับรู้
รูปแบบพฤติกรรม					
ความต้องการสารสนเทศ (N = 13)					13
การแสวงหาสารสนเทศ (N = 15)	2		1		12
การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ (N = 19)			1		18
การใช้สารสนเทศ (N = 30)	3	1	2	1	23
การรับและการรับรู้สารสนเทศ (N = 16)	1		1		14
การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ (N = 18)	4		1	1	12
การเปิดเผยสารสนเทศ (N = 6)			2		4
รูปแบบอื่นๆ					
การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ (N = 1)					1
การระลึกถึง (N = 1)			1		
การผลิตสารสนเทศ (N = 1)					1
การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ (N = 1)					1
การเชื่อถือสารสนเทศ (N = 2)					2

จากตารางที่ 35 เมื่อพิจารณารูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาจำแนกตามรูปแบบการศึกษา ปรากฏว่า

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมความต้องการสารสนเทศทั้งหมดจำนวน 13 รายการ และงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการเชื่อถือสารสนเทศทั้งหมดจำนวน 2 รายการ ใช้รูปแบบการศึกษารูปแบบเดียว คือ รูปแบบการรับรู้

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ใช้รูปแบบการศึกษา 3 รูปแบบ คือ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รูปแบบการจัดกระทำ และรูปแบบการรับรู้ โดยจำนวนมากที่สุด 12 รายการ ใช้รูปแบบการรับรู้ รองลงมา จำนวน 2 รายการ ใช้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และจำนวน 1 รายการ ใช้รูปแบบการจัดกระทำ

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศจำนวน 19 รายการ และ การเปิดเผยสารสนเทศจำนวน 6 รายการ ใช้รูปแบบการศึกษา 2 รูปแบบ คือรูปแบบการรับรู้ และ รูปแบบการจัดกระทำ โดยใช้รูปแบบการรับรู้จำนวนมากกว่า คือ 18 รายการ และ 4 รายการตามลำดับ ส่วนรูปแบบการการจัดกระทำ มีจำนวน 1 รายการ และ 2 ตามลำดับ

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศจำนวน 30 รายการ ใช้รูปแบบการศึกษาทั้ง 5 รูปแบบ คือ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รูปแบบการวิเคราะห์และวินิจฉัย รูปแบบการ

จัดกระทำ รูปแบบการคาดการณ์ และรูปแบบการรับรู้ โดยจำนวนมากที่สุด 23 รายการ ใช้รูปแบบการรับรู้ รองลงมา จำนวน 3 รายการ ใช้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และจำนวน 2 รายการ ใช้รูปแบบการจัดกระทำ

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการรับและการรับรู้สารสนเทศจำนวน 16 รายการ ใช้รูปแบบการศึกษา 3 รูปแบบ คือ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รูปแบบการจัดกระทำ และรูปแบบการรับรู้ โดยจำนวนมากที่สุด 14 รายการ ใช้รูปแบบการรับรู้ รองลงมาจำนวน 1 รายการ เท่ากัน ใช้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และรูปแบบการจัดกระทำ

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศจำนวน 18 รายการ ใช้รูปแบบการศึกษา 4 รูปแบบ คือรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รูปแบบการจัดกระทำ รูปแบบการคาดการณ์ และรูปแบบการรับรู้ โดยจำนวนมากที่สุด 12 รายการ ใช้รูปแบบการรับรู้ รองลงมา จำนวน 4 รายการ ใช้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และจำนวน 1 รายการ เท่ากันใช้รูปแบบการจัดกระทำและการคาดการณ์

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ การผลิตสารสนเทศ และการจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ ซึ่งมีจำนวนประเภทละ 1 รายการ ใช้รูปแบบการรับรู้

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการระลึกถึงสารสนเทศ จำนวน 1 รายการ ใช้รูปแบบการจัดกระทำ

ตารางที่ 36 รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา จำแนกตามหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด

รูปแบบพฤติกรรม	หน่วยงานที่สังกัด																						
	แหล่งสารสนเทศ (10)	บรรณารักษศาสตร์ฯ (21)	ธุรกิจ (46)	การบริหาร (36)	การใช้และภาษา การเงินฯ (17)	การตลาดและโฆษณา (37)	การขายส่ง การค้าปลีกฯ (2)	การท่องเที่ยว (7)	การจัดการโรงแรม ภัตตาคาร (3)	เศรษฐศาสตร์ (15)	สื่อสารมวลชน (9)	ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ (5)	เภสัชศาสตร์ (2)	เกษตรศาสตร์ (2)	สภาพแวดล้อมและทรัพยากร (1)	โภชนาการ (1)	จิตวิทยา (1)	วิศวกรรมศาสตร์สภาพแวดล้อมและโยธาฯ และการผลิต (2)	ผู้บริโภคและครอบครัว (2)	สถาบันวิจัย (6)	หน่วยงานอื่นๆ (8)	อื่นๆ (1)	
ความต้องการสารสนเทศ (N = 13)		11	3	3	1	1				4	1										1	4	
การแสวงหาสารสนเทศ (N = 15)	2	3	8	8	3						4		2			1						1	1
การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ (N = 19)	3	9	10	1	9	2	5	1	5			1		1					2				
การใช้สารสนเทศ (N = 30)	7	12	16	9	11	8		2	3	2	1		1					1		1	3		
การรับและการรับรู้สารสนเทศ (N = 16)	1		7	11	9	2			1	1					1			1		1	2		
การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ (N = 18)		4	7	11	7			2	5	3	3									3	1		
การเปิดเผยสารสนเทศ (N = 6)			5	3	7																		

ตารางที่ 36 (ต่อ)

หน่วยงานที่สังกัด	แหล่งสารสนเทศ (10)	บรรณารักษศาสตร์ฯ (21)	ธุรกิจ (46)	การบริหาร (36)	การบัญชีและภาษี การเงินฯ (17)	การตลาดและโฆษณา (37)	การขายส่ง การค้าปลีกฯ (2)	การท่องเที่ยว (7)	การจัดการโรงแรม ภัตตาคาร (3)	เศรษฐศาสตร์ (15)	สื่อสารมวลชน (9)	ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ (5)	เภสัชศาสตร์ (2)	เกษตรศาสตร์ (2)	สภาพแวดล้อมและทรัพยากร (1)	โภชนาการ (1)	จิตวิทยา (1)	วิศวกรรมศาสตร์สาขาภาพวาด-ลัทธิและโยธา และการผลิต (2)	ผู้บริโภคและครอบครัว (2)	สถาบันวิจัย (6)	หน่วยงานอื่นๆ (8)	อื่นๆ (1)
อื่นๆ																						
-การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ (N = 1)	1			1																		
-การระลึกถึงสารสนเทศ (N = 1)																						
-การผลิตสารสนเทศ (N = 1)			1				1															
-การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ (N = 1)		1																				
-การเชื่อถือสารสนเทศ (N = 2)									1												3	

จากตารางที่ 36 เมื่อพิจารณารูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษาจำแนกตามหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด ปรากฏว่า

ผู้วิจัยที่สังกัดแหล่งสารสนเทศ จำนวน 10 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 5 รูปแบบ ได้แก่ การแสวงหาสารสนเทศ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ การรับและการรับรู้สารสนเทศ และพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 7 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ รองลงมาจำนวน 3 คน ศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ และจำนวน 2 คน ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จำนวน 21 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 6 รูปแบบ ได้แก่ ความต้องการสารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ และการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และพฤติกรรมอื่น ๆ คือ การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 12 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ รองลงมาจำนวน 11 คน ศึกษาความต้องการสารสนเทศ และจำนวน 9 คน ศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนธุรกิจ จำนวน 46 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ เกือบทุกรูปแบบ ยกเว้นพฤติกรรมอื่น ๆ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 16 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ รองลงมาจำนวน 10 คน ศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ และจำนวน 8 คน ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการบริหาร จำนวน 36 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ เกือบทุกรูปแบบ ยกเว้นพฤติกรรมอื่น ๆ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 11 คนเท่ากัน ศึกษาการรับและการรับรู้สารสนเทศ และ การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ รองลงมาจำนวน 9 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ และจำนวน 8 คน ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการบัญชี และภาษี การเงินฯ จำนวน 17 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 3 รูปแบบ ได้แก่ ความต้องการสารสนเทศ การใช้สารสนเทศ และ การรับและการรับรู้สารสนเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 11 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ รองลงมาจำนวน 9 คน ศึกษาการรับและการรับรู้สารสนเทศ และจำนวน 1 คน ศึกษาความต้องการสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา จำนวน 37 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ เกือบทุกรูปแบบ ยกเว้นพฤติกรรมอื่น ๆ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 9 คน ศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ รองลงมาจำนวน 8 คน ศึกษาการใช้สารสนเทศ และจำนวน 7 คนเท่ากัน ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และการเปิดเผยสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนธุรกิจสาขาการขายส่ง การค้าปลีกฯ และ ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนสาขาผู้บริหารและครอบครัว ซึ่งมีจำนวน 2 คนเท่ากัน ศึกษาพฤติกรรมฯ รูปแบบเดียว คือ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 2 รูปแบบ ได้แก่ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ และ การใช้สารสนเทศ โดยศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 5 คน และศึกษาการใช้สารสนเทศ จำนวน 2 คน

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนการจัดการโรงแรม และภัตตาคาร จำนวน 3 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ และ

พฤติกรรมอื่น ๆ คือการเชื่อถือสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ และจำนวน 1 คนเท่านั้น ศึกษาการค้นหาและค้นคืนสารนิเทศ และการเชื่อถือสารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนเศรษฐศาสตร์ จำนวน 15 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 5 รูปแบบ ได้แก่ความต้องการสารนิเทศ การค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ การรับและการรับรู้สารนิเทศ และการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 5 คนเท่านั้น ศึกษาการค้นหาและค้นคืนสารนิเทศ และ การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ รองลงมา จำนวน 4 คน ศึกษาความต้องการสารนิเทศ และจำนวน 3 คน ศึกษาการใช้สารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนสื่อสารมวลชน จำนวน 9 คน คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 5 รูปแบบ ได้แก่ความต้องการสารนิเทศ การแสวงหาสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ การรับและการรับรู้สารนิเทศ และการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 4 คน ศึกษาการแสวงหาสารนิเทศ รองลงมา จำนวน 3 คน ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ และ จำนวน 2 คน ศึกษาการใช้สารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนระบบสารนิเทศและเทคโนโลยีสารนิเทศ จำนวน 5 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 3 รูปแบบ ได้แก่ การค้นหาและค้นคืนสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ และการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 3 คน ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ รองลงมาจำนวน 1 คนเท่านั้น ศึกษาการค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ และ การใช้สารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนเภสัชศาสตร์ จำนวน 2 คน และผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนโภชนาการ จำนวน 1 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ รูปแบบเดียว คือ การแสวงหาสารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนเกษตรศาสตร์ จำนวน 2 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 2 รูปแบบ ได้แก่ การค้นหาและค้นคืนสารนิเทศ และ การใช้สารนิเทศ รูปแบบละ 1 คนเท่านั้น

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากร จำนวน 1 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 1 รูปแบบ คือการรับและการรับรู้สารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนจิตวิทยา จำนวน 1 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 1 รูปแบบ คือพฤติกรรมอื่น ๆ การเชื่อถือสารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดโรงเรียนวิศวกรรมศาสตร์สาขาสภาพแวดล้อมและโยธา และสาขาการผลิต จำนวน 2 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 2 รูปแบบ คือ การใช้สารนิเทศ และ การรับและการรับรู้สารนิเทศ รูปแบบละ 1 คนเท่านั้น

ผู้วิจัยที่สังกัดสถาบันวิจัย จำนวน 6 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 5 รูปแบบ คือ ความต้องการสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ การรับและการรับรู้สารนิเทศ การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ และ พฤติกรรมอื่น ๆ คือ การเชื่อถือสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 3 คนเท่านั้น ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ และการเชื่อถือสารนิเทศ รองลงมาจำนวน 1 คนเท่านั้น ศึกษาความต้องการสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ และ การรับและการรับรู้สารนิเทศ

ผู้วิจัยที่สังกัดหน่วยงานอื่น ๆ จำนวน 8 คน ศึกษาพฤติกรรมฯ 5 รูปแบบ คือ ความต้องการสารนิเทศ การแสวงหาสารนิเทศ การใช้สารนิเทศ การรับและการรับรู้สารนิเทศ และการแบ่งปันและ

การแลกเปลี่ยนสารนิเทศ โดยผู้วิจัยจำนวนมากที่สุด 4 คน ศึกษาความต้องการสารนิเทศ รองลงมา
จำนวน 3 คน ศึกษาการใช้สารนิเทศ และจำนวน 2 คน ศึกษาการรับและการรับรู้สารนิเทศ
ผู้วิจัย 1 คนที่ถึงแก่กรรมแล้ว ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารนิเทศ

ตารางที่ 37 รูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา จำแนกตามวิธีการวิจัย

วิธีการวิจัย											
รูปแบบพฤติกรรม	การวิจัยเชิงคุณภาพ (11)	การวิจัยเชิงสำรวจ (50)	การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (10)	การวิจัยเชิงสืบย้อน (4)	การวิจัยเชิงทดลอง (10)	การวิจัยเชิงกรณีศึกษา/กรณีศึกษา (6)	การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา (6)	การวิเคราะห์เนื้อหา (1)	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (1)	การวิจัยแบบตัดขวาง (1)	การวิจัยแบบระยะยาว (1)
ความต้องการสารสนเทศ (N = 13)		9		1		2	2				
การแสวงหาสารสนเทศ (N = 15)		7	2	1	2	1	3				
การค้นหาและค้นคืนสารสนเทศ (N = 19)	2	14		1	2		1			1	
การใช้สารสนเทศ (N = 30)	5	15	3	2	1	1	3	1			
การรับและการรับรู้สารสนเทศ (N = 16)		7	2		2	3	1		1		
การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ (N = 18)	2	9	3	1	1	1		1		2	1
การเปิดเผยสารสนเทศ (N = 6)	1	1			3	1					
อื่น ๆ											
- การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ (N = 1)		1									
- การระลึกถึงสารสนเทศ (N = 1)					1						
- การผลิตสารสนเทศ (N = 1)						1					
- การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้นี้ (N = 1)		1									
- การเชื่อมต่อสารสนเทศ (N = 2)		2									

การวิจัยเชิงสำรวจ รองลงมาจำนวน 3 รายการ ใช้การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และจำนวน 2 รายการ เท่ากัน ใช้การวิจัยเชิงบุกเบิก และการวิจัยแบบตัดขวาง

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยสารนิเทศ จำนวน 6 รายการ ใช้วิธีการวิจัย 4 วิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงบุกเบิก การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง และการวิจัยเชิงกรณีศึกษา/การวิจัยภาคสนาม โดยวิธีการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยจำนวนมากที่สุด 3 รายการ คือ การวิจัยเชิงทดลอง รองลงมาจำนวน 1 รายการเท่ากัน ใช้การวิจัยเชิงบุกเบิก การวิจัยเชิงสำรวจ และ การวิจัยเชิงกรณีศึกษา/การวิจัยภาคสนาม

การศึกษาพฤติกรรมสารนิเทศรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ พฤติกรรมการวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ พฤติกรรมการระลึกถึงสารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง การศึกษาพฤติกรรมการผลิตสารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงกรณีศึกษา/การวิจัยภาคสนาม การจัดเตรียมสารนิเทศไว้สำหรับผู้ใช้งาน จำนวน 1 รายการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และ พฤติกรรมการเชื่อถือสารนิเทศ จำนวน 2 รายการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้ง 2 รายการ

ตารางที่ 38 ประเภทของสารนิเทศทางธุรกิจที่ศึกษา

ประเภทของสารนิเทศ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
สารนิเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร	1	1.0
สารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร	36	36.0
สารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า	8	8.0
สารนิเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง	1	1.0
สารนิเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม	7	7.0
สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ	30	32.0
สารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม	25	25.0

* ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 38 เมื่อพิจารณาประเภทของสารนิเทศทางธุรกิจที่ศึกษา ปรากฏว่าเป็นสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร จำนวนมากที่สุด 36 รายการ (36.0%) รองลงมาจำนวน 30 รายการ (30.0 %) เป็นสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ และจำนวน 25 รายการ (25.0%) เป็นสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม

ตารางที่ 39 ประเภทของสารนิเทศทางธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมสารนิเทศ

ประเภทของสารนิเทศ	รูปแบบพฤติกรรม											
	ความต้องการสารนิเทศ (13)	การแสวงหาสารนิเทศ (15)	การค้นหาค้นหาสารนิเทศ (19)	การใช้สารนิเทศ (30)	การรับและการรับรู้สารนิเทศ (16)	การแก้ปัญหาและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ(18)	การเปิดเผยสารนิเทศ (6)	การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารนิเทศ (1)	การระลึกลึถึงสารนิเทศ (1)	การผลิตสารนิเทศ(1)	การจัดเตรียมสารนิเทศไว้สำหรับผู้ผู้ใช้ (1)	การเชื่อถือสารนิเทศ (2)
สารนิเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร (N = 1)					1							
สารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร (N = 36)	4	4	2	9	10	10	3					1
สารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า (N = 8)			1	4	1	4	1			1		
สารนิเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง (N = 1)				1								
สารนิเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (N = 7)	2	2		1	1	1	1					
สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ (N = 30)	1	6	12	8	2	1	1		1			1
สารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม (N= 25)	6	5	4	9	3	5		1			1	

จากตารางที่ 39 เมื่อพิจารณาประเภทของสารนิเทศทางธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบ พฤติกรรมสารนิเทศ ปรากฏว่า

งานวิจัยที่ศึกษาความต้องการสารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม จำนวนมากที่สุด 6 รายการ รองลงมา จำนวน 4 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร และจำนวน 2 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

งานวิจัยที่ศึกษาการแสวงหาสารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการจำนวนมาก ที่สุด 6 รายการ รองลงมาจำนวน 5 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และจำนวน 4 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร

งานวิจัยที่ศึกษาการค้นหาและค้นคืนสารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ จำนวนมากที่สุด 12 รายการ รองลงมาจำนวน 4 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และจำนวน 2 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร

งานวิจัยที่ศึกษาการใช้สารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร และสารนิเทศเกี่ยวกับการ ดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม จำนวนมากที่สุด 9 รายการ เท่ากัน รองลงมาจำนวน 8 รายการ ศึกษา สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ และจำนวน 4 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า

งานวิจัยที่ศึกษาการรับและการรับรู้สารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กรจำนวนมาก ที่สุด 10 รายการ รองลงมาจำนวน 3 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และจำนวน 2 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ

งานวิจัยที่ศึกษาการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร มากที่สุด จำนวน 10 รายการ รองลงมาจำนวน 5 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และจำนวน 4 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า

งานวิจัยที่ศึกษาการเปิดเผยสารนิเทศ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับองค์กรมากที่สุด จำนวน 3 รายการ รองลงมาจำนวน 1 รายการ เท่ากัน ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า สารนิเทศเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม และ สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมอื่นๆ ได้แก่ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม การระลึกถึงสารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ การผลิตสารนิเทศ จำนวน 1 รายการ ศึกษาสารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า การจัดเตรียมสารนิเทศไว้สำหรับผู้ใช้ จำนวน 1 รายการ ศึกษา สารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ในภาพรวม และการเชื่อถือสารนิเทศ จำนวน 2 รายการ ศึกษา สารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร และสารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการ ประเภทละ 1 รายการ

ตารางที่ 40 ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา

ประเภทของธุรกิจ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	3	3.0
การผลิต	16	16.0
การไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	1	1.0
การก่อสร้าง	1	1.0
การขายส่ง การค้าปลีก การซ่อมรถยนต์ รถจักรยานยนต์	14	14.0
การขนส่งและการจัดเก็บสินค้า	5	5.0
ที่พักแรม กิจกรรมบริการด้านอาหาร	4	4.0
สารสนเทศและการสื่อสาร	4	4.0
กิจกรรมการเงินและการประกันภัย	12	12.0
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	1	1.0
กิจกรรมทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมวิชาชีพ	2	2.0
กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร (กิจกรรมการจ้างงาน กิจกรรมการให้เช่า ธุรกิจท่องเที่ยว การโฆษณา การวิจัย การตลาด และการจัดนำเที่ยว)	17	17.0
การศึกษา	1	1.0
สุขภาพและกิจกรรมทางสังคม	-	-
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	1	1.0
กิจกรรมบริการอื่น ๆ เช่น กิจกรรมขององค์การสมาชิก การซ่อม คอมพิวเตอร์ ของใช้ส่วนบุคคล กิจกรรมบริการเพื่อเสริมสร้าง สุขภาพ	4	4.0
ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ	28	28.0

*ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 40 เมื่อพิจารณาประเภทของธุรกิจที่ศึกษา ปรากฏว่า งานวิจัยจำนวนมากที่สุด 28 รายการ (28.0 %) ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 17 รายการ (17.0 %) ศึกษากิจกรรมด้านบริการสนับสนุนและการบริหารฯ และจำนวน 16 รายการ (16.0 %) ศึกษาธุรกิจการผลิต

ตารางที่ 41 ประเภทของธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรมสารสนเทศที่ศึกษา

ประเภทของธุรกิจ	รูปแบบพฤติกรรม											
	ความต้องการสารสนเทศ (13)	การแสวงหาสารสนเทศ (15)	การค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ (19)	การใช้สารสนเทศ (30)	การรับและการรับรู้สารสนเทศ (16)	การแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ (18)	การเปิดเผยสารสนเทศ (1)	การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ (1)	การระลึกถึง (1)	การผลิตสารสนเทศ (1)	การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ (1)	การเชื่อมต่อสารสนเทศ (1)
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง (N = 3)		1	1			1						
การผลิต (N = 16)	4	1		2	2	6			1			
การไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ (N = 1)				1						1		
การก่อสร้าง (N = 1)												1
การขายส่ง การค้าปลีก การซ่อมรถยนต์ ฯลฯ (N = 14)	1	1	4	5	1	5	1					
การขนส่งและการจัดเก็บสินค้า (N = 5)			1			3				1		
ที่พักแรม กิจการบริการด้านอาหาร (N = 4)		3	1		1							
สารสนเทศและการสื่อสาร (N = 4)	1	1	1	1						1		
กิจกรรมการเงินและการประกันภัย (N = 12)	1	1	1	4	3	2	2					
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (N = 1)				1								
กิจกรรมทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมวิชาชีพ (N = 2)			1	1								
กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร (N = 17)	1	2	5	5	2	1			1			1
การศึกษา (N = 1)		1		1								
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ (N = 1)				1								
กิจกรรมบริการอื่นๆ เช่น กิจกรรมขององค์การสมาชิก ฯลฯ (N = 4)		1	1	1	1							
ไม่แน่ใจศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ (N = 28)	5	6	4	12	6	1	3	1			1	1

จากตารางที่ 41 เมื่อพิจารณาประเภทของธุรกิจที่ศึกษา จำแนกตามรูปแบบพฤติกรรม สารนิเทศที่ศึกษา ปรากฏว่า

การศึกษาพฤติกรรมความต้องการสารนิเทศ ศึกษาธุรกิจต่างๆ 6 ประเภท ได้แก่ การผลิต การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ สารนิเทศและการสื่อสาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร และ ไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 5 รายการ ไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 4 รายการ ศึกษาธุรกิจการผลิต และจำนวน 1 รายการเท่ากัน ศึกษาธุรกิจการขายส่ง การค้าปลีกฯ สารนิเทศและการสื่อสาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย และ กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหารฯ

การศึกษาพฤติกรรมแสวงหาสารนิเทศ ศึกษาธุรกิจต่าง ๆ 10 ประเภท ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง การผลิต การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ ที่พักผ่อน กิจกรรมบริการด้านอาหาร สารนิเทศและการสื่อสาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร การศึกษา กิจกรรมบริการอื่นๆ ฯลฯ และไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 6 รายการ ไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 3 รายการ ศึกษาธุรกิจที่พักผ่อน กิจกรรมบริการด้านอาหาร และจำนวน 2 รายการ ศึกษากิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหารฯ

การศึกษาพฤติกรรมการค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ ศึกษาธุรกิจต่าง ๆ 10 ประเภท ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ การขนส่งและการจัดเก็บสินค้า ที่พักผ่อน กิจกรรมบริการด้านอาหาร สารนิเทศและการสื่อสาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมวิชาชีพ กิจกรรมด้านบริการสนับสนุน และการบริหาร กิจกรรมบริการอื่นๆ ฯลฯ และไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 5 รายการ ศึกษากิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร รองลงมา จำนวน 4 รายการเท่ากัน ศึกษาธุรกิจการขายส่ง การค้าปลีกฯ และไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ และ จำนวน 1 รายการ ศึกษาธุรกิจอื่น ๆ ที่เหลืออีก 7 ประเภท

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารนิเทศ ศึกษาธุรกิจต่างๆ 12 ประเภท ได้แก่ การผลิต การไฟฟ้า ก๊าซ ใอน้ำ และระบบปรับอากาศ การขายส่ง การค้าปลีก สารนิเทศและการสื่อสาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และ กิจกรรมวิชาชีพ กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร การศึกษา ศิลปะ ความบันเทิง และ นันทนาการ กิจกรรมบริการอื่นๆ ฯลฯ และไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดย จำนวนมากที่สุด 12 รายการ ไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 5 รายการเท่ากัน ศึกษาธุรกิจการขายส่ง การค้าปลีกฯ และกิจกรรมด้านบริการสนับสนุนและการบริหารฯ และจำนวน 4 รายการ ศึกษากิจกรรมการเงินและการประกันภัย

การศึกษาพฤติกรรมรับและการรับรู้สารนิเทศ ศึกษาธุรกิจต่าง ๆ 7 ประเภท ได้แก่ การผลิต การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ ที่พักผ่อน กิจกรรมบริการด้านอาหาร กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร กิจกรรมบริการอื่นๆ ฯลฯ และไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 6 รายการ ไม่นับศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 3 รายการ ศึกษากิจกรรมการเงินและการ

ประกันภัย และจำนวน 2 รายการเท่านั้น ศึกษากิจกรรมการผลิต และ กิจกรรมด้านบริการสนับสนุน และการบริหารฯ

การศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ ศึกษาธุรกิจต่าง ๆ 7 ประเภท ได้แก่ เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง การผลิต การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ การขนส่งและการจัดเก็บสินค้า กิจกรรมการเงินและการประกันภัย กิจกรรมด้านบริการ สนับสนุน และการบริหาร และ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 6 รายการ ศึกษาธุรกิจการผลิต รองลงมาจำนวน 5 รายการ ศึกษาธุรกิจการขายส่ง การค้าปลีกฯ และจำนวน 3 รายการ ศึกษาธุรกิจการขนส่งและการจัดเก็บสินค้า

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยสารสนเทศ ศึกษาธุรกิจต่าง ๆ 3 ประเภท ได้แก่ การขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ กิจกรรมการเงินและการประกันภัย และ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ โดยจำนวนมากที่สุด 3 รายการ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ รองลงมาจำนวน 2 รายการ ศึกษากิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย และจำนวน 1 รายการ ศึกษาธุรกิจการขายส่ง การค้าปลีก ฯลฯ

การศึกษาพฤติกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์สารสนเทศ จำนวน 1 รายการ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งโดยเฉพาะ การระลึกถึงสารสนเทศ จำนวน 1 รายการเท่านั้น ศึกษาธุรกิจการผลิต และ กิจกรรมบริการ สนับสนุนและการบริหาร การผลิตสารสนเทศจำนวน 1 รายการเท่านั้น ศึกษาธุรกิจการไฟฟ้า ก๊าซ ใอน้ำ ฯลฯ การขนส่งและการจัดเก็บสินค้า และ สารสนเทศและการสื่อสาร ICT การจัดเตรียมสารสนเทศไว้สำหรับผู้ใช้ จำนวน 1 รายการ ไม่เน้นศึกษาธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง และการเชื่อถือสารสนเทศ จำนวน 1 รายการเท่านั้น ศึกษาธุรกิจการก่อสร้าง และ กิจกรรมบริการ สนับสนุนและการบริหารฯ

ตารางที่ 42 อาชีพ/บทบาทของกลุ่มคนที่ศึกษา

อาชีพ/บทบาท	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
นักวิชาชีพธุรกิจ	36	36.0
ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ปรึกษาทางธุรกิจ	10 3	10.0 3.0
ผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษา ได้แก่ นักศึกษา ผู้สอน ผู้ปฏิบัติงานใน มหาวิทยาลัย	16	16.0
นักลงทุน	3	3.0
ผู้ปฏิบัติงานในบริษัท เช่น พนักงานขาย พนักงาน พนักงานให้สินเชื่อ	14	14.0
นักท่องเที่ยว	7	7.0
บุคคลทั่วไป	22	22.0
อื่นๆ		
นายหน้า	2	2.0
สื่อมวลชน	1	1.0
ผู้กำหนดนโยบาย	1	1.0

ตารางที่ 42 (ต่อ)

อาชีพ/บทบาท	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
นักวิชาชีพสารสนเทศ	5	5.0
เกษตรกร	2	2.0
แพทย์ฝึกปฏิบัติ/สัตวแพทย์	2	2.0
นักวิจัย	2	2.0
ผู้รับเหมา/ผู้ทำงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง	2	2.0
สมาชิกสหภาพโลจิสติกส์	1	1.0
ผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานภาครัฐ	1	1.0
วิศวกร	1	1.0
เจ้าหน้าที่เทคนิค	1	1.0
ผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการ	1	1.0
ปฏิบัติงานในองค์กร NGO	1	1.0
ผู้ขายสินค้าทางออนไลน์	1	1.0
ผู้ทำงานในภาคส่วนการเงินธุรกิจ	2	2.0

*ตอบได้มากกว่า 1

ตารางที่ 42 เมื่อพิจารณาอาชีพ/บทบาทของกลุ่มคนที่ศึกษา จากงานวิจัยจำนวน 100 รายการ ปรากฏว่า งานวิจัยจำนวนมากที่สุด 36 รายการ (36.0%) ศึกษา นักวิชาชีพธุรกิจ รองลงมา จำนวน 22 รายการ (22.0%) ศึกษาบุคคลทั่วไป และจำนวน 16 รายการ (16.0%) ศึกษาผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษา ได้แก่ นักศึกษา ผู้สอน ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 ประเทศที่อาศัยของกลุ่มคนที่ศึกษา

ประเทศ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
ทวีปเอเชีย		
เกาหลีใต้	3	3.0
จอร์แดน	2	2.0
ไต้หวัน	1	1.0
ไทย	2	2.0
มาเลเซีย	8	8.0
เวียดนาม	3	3.0
สาธารณรัฐประชาชนจีน	6	6.0
อินเดีย	3	4.0
ทวีปยุโรป		
เดนมาร์ก	1	1.0
นอร์เวย์	1	1.0

ตารางที่ 43 (ต่อ)

ประเทศ	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
เนเธอร์แลนด์	1	1.0
เบลเยียม	2	2.0
โปแลนด์	2	2.0
ฟินแลนด์	5	5.0
เยอรมัน	2	2.0
สวีเดน	3	3.0
สหราชอาณาจักร	7	7.0
สาธารณรัฐเช็ก	1	1.0
อิตาลี	1	1.0
ทวีปอเมริกาเหนือ		
แคนาดา	10	10.8
สหรัฐอเมริกา	38	38.0
ทวีปอเมริกาใต้		
เม็กซิโก	1	1.0
อาร์เจนตินา	2	2.0
ทวีปออสเตรเลีย		
นิวซีแลนด์	1	1.0
ออสเตรเลีย	5	5.0
ทวีปแอฟริกา		
กานา	1	1.0
เคนยา	1	1.0
นามิเบีย	1	1.0
ไนจีเรีย	1	1.0
อียิปต์	4	4.0
อูกานดา	4	4.0
แอฟริกาใต้	1	1.0
อื่น ๆ (ไม่ระบุ/หลายประเทศ)	10	10.0

* ตอบได้มากกว่า 1

จากตารางที่ 43 เมื่อพิจารณาประเทศที่อาศัยของกลุ่มคนที่ศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มคนที่ศึกษาอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งหมด 32 ประเทศ โดยงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกามีจำนวนมากที่สุด 38 รายการ (38.0%) รองลงมา จำนวน 10 รายการ (10.0%) เท่ากัน อาศัยอยู่ในประเทศแคนาดา และ ในประเทศอื่น ๆ (ไม่ระบุ/หลายประเทศ) และ จำนวน 8 รายการ (8.0%) อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย

ตารางที่ 44 การใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย

การระบุกรอบแนวคิด	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ
ระบุ	24	24.0
ไม่ระบุ	76	76.0

จากตารางที่ 44 เมื่อพิจารณาการใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ปรากฏว่า มีงานวิจัยจำนวน 24 รายการ (24.0%) ระบุกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา และจำนวน 76 รายการ (76.0%) ไม่ได้ระบุ

ตารางที่ 45 เนื้อหากรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื้อหา	จำนวน (N = 24)	ร้อยละ
กรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมสารสนเทศ	20	83.3
กรอบแนวคิดด้านอื่น ๆ ทางธุรกิจ	4	16.7

จากตารางที่ 45 เมื่อพิจารณาเนื้อหากรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยทั้ง 24 รายการ ปรากฏว่า มีงานวิจัยจำนวน 20 รายการ (83.3%) ใช้กรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมสารสนเทศ และจำนวน 4 รายการ (16.7%) ใช้กรอบแนวคิดด้านอื่น ๆ ได้แก่ การจัดซื้อ กระบวนการซื้อสินค้า การยอมรับเทคโนโลยี และการบัญชีสิ่งแวดล้อม

สำหรับกรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมสารสนเทศที่ระบุในงานวิจัยทั้ง 20 รายการ มีดังนี้

ด้านความต้องการ การแสวงหา และการใช้สารสนเทศ

1. Information processing model of competitive intelligence (CI) cycle by Bouthillier and Shearer 2003

ด้านการแสวงหาสารสนเทศ

2. Relationship between top managers' perceptions of organizational identity (OI) and their information seeking behaviors (ISB's)

ด้านการค้นหาและการค้นคืนสารสนเทศ

3. Conceptual model describing affecting word of mouth marketing (WOM) target participants' information search behavior
4. Conceptual model of information search
5. Context of information search behavior
6. Online Computer Information search (OCIS) model
7. Punj and Staelin's 1983 model on consumer information search
8. Risk taxonomies and risk factors: Their impact on behavior and information search
9. Srinivaisan and Ratchford's 1991 model of consumer information search

ด้านการใช้สารสนเทศ

10. Cognitive mechanism identified by zhang and her colleagues 2008
11. Human information processing approach elaborates the idea of information use as the interpretation of information cues about the attribute of alternative entity by Bettman et al. (2009)
12. Determinants of online information use by convention and visitor bureaus (CVBs)
13. Conceptual model of factors influencing ICT diffusion and utilization modified from Peansuppa and Walker 2005
14. Market knowledge quality and market knowledge utilization
15. Moderating effect of task characteristics on the source characteristics - source use relationship
16. Preliminary framework of information source used in the selection of Australia regional agency by Fodness & Murray 1999

ด้านการรับและการรับรู้สารสนเทศ

17. Factors affect distributor perceptions of the benefit
18. Hogarth and Einhorn's 1992 model of belief updating

ด้านการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ

19. Analytical framework of information sharing in online social network by Herberaer et al. 2005
20. Components of information sharing & construct
21. Conceptual framework linking information sharing between supply chain management (SCM) partners, strategic supplier partnership and supplier performance
22. Information acquiring and sharing by Rioux
23. Information sharing practices in relation to document retrieval in different academic communities and groups by Telja
24. Information sharing strategy - ISS
25. Multilevel model of salesperson's knowledge-sharing behaviors
26. Strategic information flows in logistic supply chain relationships

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย ป 2552. ฉบับปรับปรุงโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553.

กิติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคนอื่น ๆ . ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ (Business Research Methods.

พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พงษ์วรินทร์พรินติ้ง, 2556.

ชลดา พันภัย. “การวิเคราะห์เนื้อหาบทความวิจัยในวารสารวิจัยต่างประเทศสาขาบรรณารักษศาสตร์

และสารสนเทศศาสตร์.” การศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.

ชาย โพธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินติ้ง

แอนด์พับลิชชิ่ง, 2552.

เต็มศักดิ์ คทวณิช. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น. 2546.

ธีรยุทธ วิลาลัย. “Authorship หลักการและข้อคิดของความเป็นผู้นิพนธ์. 2555. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก: <http://research.md.chula.ac.th/activity/ORAI/document2.pdf> สืบค้น

25 กันยายน 2558.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. “หน่วยที่ 7 การค้นคว้าและการนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.” ใน ประมวลสาระ

ชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน 21701, 2-74. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.

นฤมล รักษาสุข. “ผู้ใช้สารสนเทศหน่วยที่ 3.” [ม.ป.ป]. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

sutlib2.sut.ac.th/Learning/school/Social/204316_3.ppt สืบค้น 15 ตุลาคม 2557.

นิตา ชูโต. การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมทส์ปออยท์, 2545.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ปทานุกรมการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Science Methodology).

กรุงเทพฯ: จามจู้โรโปรดักท์, 2551.

บุหลัน อัยยยะกุล. “ความต้องการใช้สารสนเทศธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและ

ขนาดย่อมในจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.

เพลินจันทร์ เอกวานิช. "ProQuest ABI/INFORM COMPLETE." [2555]. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://kaze.car.chula.ac.th/dl/006c28c33e6e59695833152e74bd63f0> สืบค้น 27

กรกฎาคม 2558.

- วรรณิ์ แกมเกต. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (Research Methodology in Behavioral Science). กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้าพริ้นติ้ง, 2544.
- สุรชาติ พุทธิมา. “การศึกษาความต้องการและพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปา อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่.” 2554. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.research.cmru.ac.th/2013/ris/resout/arc/NRCT-22-HUSO-22-54.pdf> สืบค้น 10 ตุลาคม 2554.
- สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักษณ์ วิรัชชัย. แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.
- อรนุช เศวตรรัตนเสถียร. “สารนิเทศ ธุรกิจ และผู้บริหาร.” วารสารบรรณารักษศาสตร์ 21, 1 (2544): 1-9.
- อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ. ความต้องการและการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ในภาคใต้. ปัตตานี: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2549.

ภาษาอังกฤษ

- Abels, Eileen G., and Klein, Deborah P. Business Information: Needs and Strategies. Bingley: Academic Press, 2008.
- Aguilar, Francis J. Scanning the Business Environment. New York, NY: Macmillan, 1967.
- Anwar, Numtaz A., and Tuqan, Arwa. “Information Needs and Use in the Construction Materials Sector in Kuwait.” The Electronic Library 24, 3 (2006): 335-346. [Online]. From: Emerald Management Xtra Item: 10.1108/02640470616071196. Retrieved November 18, 2012.
- Banda, Charles; Mutula, Stephen M.; and Geand, Balulwami. “Information Needs Assessment for Small Scale Business Community in Zambia: Case Study of Chisokone Market.” Malaysian Journal of Library & Information Science 9, 2 (2004): 95-106. [Online]. From: OmniFile Full Text Mega (H.W. Wilson) Item: 502939253. Retrieved October 25, 2013.
- Bao, Xiaowen. "Measuring Information-Sharing Behavior: The Case of Supply Chains in Operational Contexts." Ph.D. dissertation, McGill University, 2009. [Online]. From: ProQuest ABI/INFORM Complete Item: 762430622 Retrieved February 16, 2015.

- Bates, Marcia J. "Berrypicking." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 58-62. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Bates, Marcia J. "The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface." Online Review 13, 59 (1989): 407-424.
- Bell, S. J. "Weaning Them from the Web: Tracking Online to the MBA Internet Generation." Database 21, 3 (1998): 67-70.
- Binh, Ta Quang. "Voluntary Disclosure Information in the Annual Reports of Non Financial Listed Companies: The Case of Vietnam." Journal of Applied Economics and Business Research 2, 2 (2012): 69-90. [Online]. From: Business Source Complete Item: 83698120. Retrieved March 13, 2015.
- Booth, Andrew; Papaioannou, Diana, and Sutton, Anthea. Systematic Approaches to a Successful Literature Review. Los Angeles: SAGE, 2012.
- Borlund, P., and Ingwersen, P. "The Development of a Method for the Evaluation of Interactive Information Retrieval Systems." Journal of Documentation 53, 5 (1997): 225-250.
- Bourdieu, P. Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste. London: Routledge, 1984.
- Broady-Preston, Judith, and William, Tegwen. "Using Information to Create Business Value: City of London legal Firms, a Case Study." Performance Measurement and Metrics 5, 1 (2004): 5-10.
- "Browse Journals & Books." [n.d.]. [Online]. Available: <http://www.emeraldinsight.com/> Retrieved July 27, 2015.
- "Business Source Complete." [n.d.]. [Online]. Available: <https://www.ebscohost.com/uploads/imported/thisTopic-dbTopic-1224.pdf> Retrieved July 28, 2015.
- Case, Donald O. "Chapter 7 Information Behavior." In Annual Review of Information Science and Technology, 40: 293-327. Medford, NJ: Information Today, 2006.
- Case, Donald O. Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior. 2nd ed. Amsterdam: Elsevier, 2007.
- Case, Donald O. Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior. 3rd ed. Bingley: Emerald Group Publishing, 2012.

- Choo, Chun Wei. "Environmental Scanning as Information Seeking and Organization Learning." *Information Research* 7, 1(2001). [Online]. Available: <http://InformationR.net/ir/7-1/paper112.html> Retrieved October 13, 2014.
- Choo, Chun Wei and Auster, Ethel. "Environmental Scanning: Acquisition and Use of Information by Managers." In M.E. William, ed. *Annual Review of Information Science and Technology*, 28: 279-314. Medford, NJ: Learned Information, 1993.
- Choo, Chun Wei; Detlor, Brian, and Turnbull, Don. "A Behavioral Model of Information Seeking on the Web -- Preliminary Results of a Study of How Managers and IT Specialists Use the Web." 1998. [Online]. Available: <http://choo.ischool.utoronto.ca/fis/respub/asis98/> Retrieved October 13, 2014.
- Citrin, Alka Varma; Lee, Ruby P.; and McCullough, Jim. "Information Use and New Product Outcomes: The Contingent Role of Strategy Type." *Journal of Product Innovation Management* 24, 3 (2007): 259-273. [Online]. From: Business Source Complete Item: 10.1111/j.1540-5885.2007.00249.x. Retrieved November 12, 2013.
- Connaway, Silipigni Lynn, and Powell, Ronald R. *Basic Research Methods for Librarians*. 5th ed. Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010.
- Courtrigh, Christina. "Context in Information Behavior Research." *Annual Review of Information Science and Technology* 41, 1 (2007): 273-306. [Online]. Available: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aris.2007.1440410113> Retrieved October 13, 2014.
- Davies, Karen. "Content Analysis of Research Articles in Information Systems (LIS) Journals." *Library and Information Research* 36, 112 (2012): 19-28.
- De Alwis, S.M. (Gina), and Higgins, S. E. "Information as a Tool for Management Decision Making: A Case Study of Singapore." *Information Research* 7, 1 (2001). [Online]. Available: <http://informationr.net/ir/7-1/paper114.html> Retrieved November 22, 2012.
- Dervin, Brenda. "Communication Behaviors as Related to Information Control Behavior of Black Low-income Adults". Doctoral dissertation, Michigan University, 1971.
- Dervin, Brenda, and Nilan, Michael. "Information Needs and Uses." In M. William, ed. *Annual Review of Information Science and Technology*, 21:3-33. White Plains, NY: Knowledge Industry Publications, 1986.

- Detlor, Brain. "Information Behaviors of Organizational Workers." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 377-381. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Dimitroff, Alaexandra. "A Research in Health Sciences Library and Information Science: A Quantitative Analysis." Bulletin of the Medical Library Association 80, 4 (1992): 340-346. [Online]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC225697/> Retrieved August 22, 2015.
- EBSCO host. "About the Database." [n.d.]. [Online]. Available: <http://https://www.ebsco.com/academic/academic--search-complete> Retrieved August 26, 2015.
- Ellis, David. "Ellis's Model of Information Seeking Behavior." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez, and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 138-142. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Ellis, David, and Haugan, M. "Modelling the Information-Seeking Patterns of Engineers and Research Scientists in an Industrial Environment." Journal of Documentation 53, 4 (1997): 384-403.
- Engel, J.; Blackwell, R.D.; and Miniard, Paul W. Consumer Behavior. 6th ed. Fort Worth, TX: Dryden, 1990.
- Erdelez, Sanda. "Information Encountering." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez, and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 138-142. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Erdelez, Sanda. "Information Encountering: A Conceptual Framework for Accidental Information Discovery." In P. Vakkari; Reijo Savolainen; and B. Dervin, eds. Information Seeking in Context: Proceedings of International Conference on Research in Information Needs Seeking and Use in Difference Contexts, 412-421. London: Taylor Graham, 1997.
- Feehan, Patricia. E. et al. "Library and Information Science Research: An Analysis of the 1984 Journal literature." Library & Information Science Research 9 (1987): 173-185.
- Fisher, Karen E., and Julien, Heidi. "Information Behavior." In B. Cronin, ed. Annual Review of Information Science & Technology, 43: 317-358. Medford, NJ: Information Today, 2009.

- Foster, Allen. "Nonlinear Information Seeking." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 254-258. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Frazier, Gary L. and others. "Distributor Sharing of Strategic Information with Suppliers." Journal of Marketing 73, 4 (2009): 31-34. [Online]. From: JSTOR Item: 161.200.50.175. Retrieved January 29, 2015.
- Giddens, A. The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration. Berkeley: University of California Press, 1984.
- Gonzalez-Teruel, A., and Abad-Garcia, M.F. "Information Needs and Uses: An Analysis of Literature Published in Spain 1990-2004." Library and Information Science Research 29 (2007): 30-46. [Online]. From: ScienceDirect Item: 10.1016/j.lisr.2007.01.0001. Retrieved August 29, 2015.
- Gursoy, D., and Chen, J. "Competitive Analysis of cross Cultural Information Search Behavior." Tourism Management 21 (2000): 583-590. [Online]. From: ScienceDirect Item: 10.1016/S0261-5177(00)00005-4 Retrieved April 10, 2015.
- Hewins, Elizabeth T. "Information Need and Use Studies." In M.E. Williams, ed. Annual Review of Information Science and Technology, 45: 145-172. Amsterdam: Elsevier, 1990.
- Holweg, Matthias and van Donk, Dirk Pieter. "When is a Conceptual Framework Also a Theoretical Contribution?." 2009. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/239929352_When_is_a_conceptual_framework_also_a_theoretical_contribution Retrieved October 15, 2015.
- Huvila, Isto. "Information Sources and Perceived Success in Corporate Finance." Journal of the American Society for Information Science & Technology 61, 11 (2010): 2219-2229. [Online]. From: Business Source Complete Item: 503004425. Retrieved November 12, 2013.
- Imenda, Sitwala. "Is There a Conceptual Difference between Theoretical and Conceptual Frameworks." Journal of Social Science 38, 2 (2014)185-195. [Online]. Available: [http://www.krepublishers.com/02-Journals/JSS/JSS-38-0-000-14-Web/JSS-38-2-000-14-Abst-PDF/JSS-38-2-185-14-1396-Imenda-S-P/JSS-38-2-185-14-1396-Imenda-S-P-Tx\[9\].pmd.pdf](http://www.krepublishers.com/02-Journals/JSS/JSS-38-0-000-14-Web/JSS-38-2-000-14-Abst-PDF/JSS-38-2-185-14-1396-Imenda-S-P/JSS-38-2-185-14-1396-Imenda-S-P-Tx[9].pmd.pdf) Retrieved October 15, 2015.

- “Information Disclosure.” In Investopedia. 2015. [Online]. Available:
<http://www.investopedia.com/terms/d/disclosure.asp#ixzz3jSnwEAb0> Retrieved
 August 12, 2015.
- “Information Sharing.” In Cambridge Business English Dictionary. Cambridge:
 Cambridge University Press, 2015 [Online]. Available:
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/information-sharing> Retrieved
 August 12, 2015.
- Ingwersen, Peter “Cognitive Perspectives of Information of Information Retrieval
 Interaction: Elements of a Cognitive IR Theory.” Journal of Documentation 52
 (1996): 321-340.
- Ingwersen, Peter. “Integrative Framework for Information Seeking and Interactive
 Information Retrieval.” In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez, and Lynn (E.F.)
 McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 215-220. Medford, NJ:
 Information Today, 2005.
- Jarvelin, Kalervo, and Vakkari, Pertti. “Content Analysis of Research Articles in Library
 and Information Science.” Library & Information Science Research 12 (1990):
 395-421.
- Johnson, J. L., and Kuehn R. “The Small Business Owner/Manager’s Search for
 External Information.” Journal of Small Business Management 25 (1987): 53-60.
- Julien, Heidi. “Content Analysis of Recent Information Needs and Uses Literature.”
Library & Information Science Research 18 (1996): 53-65.
- “Journal of Business & Finance Librarianship (J BUS Finance Librarian).” 2015.
 Available: [https://www.researchgate.net/journal/1547-
 0644_Journal_of_Business_Finance_Librarianship](https://www.researchgate.net/journal/1547-0644_Journal_of_Business_Finance_Librarianship) Retrieved August 12, 2015.
- “Journal of the Association for Information Science and Technology.” 2015. [Online].
 Available: <http://as.wiley.com/WileyCDA/WileyTittle/productCd-ASI.html>
 Retrieved August 12, 2013.
- Julien, Heidi. “Content Analysis of Recent Information Needs and Uses Literature.”
Library & Information Science Research 18 (1996): 53-65.
- Julien, Heidi, and Duggan, Lawrence J. “A Longitudinal Analysis of the Information
 Needs and Uses Literature.” Library & Information Science Research 22 (2000):
 291-309. [Online]. From: Elsevier Item: 10.1016/j.lisr.2010.07.014. Retrieved
 November 12, 2013.

- Julien, Heidi; Pecoskie, Jen J. L.; and Reed, Kathleen. "Trends in Information behavior Research, 1999-2008: A Content Analysis." Library & Information Science Research 33 (2011): 19-24.
- Kargbo, John Abdul. "Business Information and the Internet in the Developing World." First Monday 2, 9 (1997). [Online]. Available: <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/551/472> Retrieved November 22, 2011.
- Kari, J. "Diversity in the Conceptions of Information Use." Information Research 15, 3 (2010). [Online]. Available: <http://InformationR.net/ir/15-13/colis7/colis709.html> Retrieved October 13, 2014.
- Kassim, Norliya Ahmad. "Information Needs of Malaysian Bumiputera Would-be Entrepreneurs." Malaysian Journal of Library & Information Science 15, 2 (2010): 57-69. [Online]. From: EBSCO's Academic Search Complete Item: 2539/889. Retrieved November 12, 2013.
- Katopol, Patricia F. "Just Enough" Information: Information Behaviour, Organizational Culture and Decision Making in Municipal Government." Canadian Journal of Information & Library Science 31, 3/4 (2007): 233-247. [Online]. From: Library Literature & Information Science Full Text (H.W. Wilson) Item: 502922342. Retrieved November 12, 2013.
- Kaye, David. "Sources of Information, Formal and Informal." Library Management 16, 5 (1995): 16-19. [Online]. From: ProQuest ABI/INFORM Complete Item: 198794470. Retrieved November 27, 2006.
- Kuhlthau, Carol Collier. "Inside the Search Process: Information Seeking from the User's Perspective." Journal of the American Society for Information Science 42 (1991): 361-371.
- Kuhlthau, Carol Collier. "Kuhlthau's Information Search Process." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 230-234. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Kuhlthau, Carol Collier. Seeking Meaning: A Process Approach to Library and Information Services. 2nd ed. Wesport, CT: Library Unlimited, 2004.
- Kuhlthau, Carol Collier. "The Influence of Uncertainty on the Information Seeking Behavior of Securities Analyst." In Pertti Vakkari; Reijo Savolainen; and Brenda Dervin, eds. Information Seeking in Context: Proceeding of an International

- Conference on Research in Information Needs, Seeking, and Use in difference Contexts, 268-274. London: Taylor Graham, 1997.
- Lavin, M. R. "Improve the Quality of Business Reference Service." The Reference Librarian 48 (1995): 71-98.
- Leckie, G. "General Model of Information Seeking of Professionals." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 158-163. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Leckie, G.; Pettigrew, K.; and Sylvain, C. "Modeling in the Information Seeking of Professionals: A General Model Derived from Research on Engineers, Health Care Professionals and Lawyers." Library Quarterly 66, 2 (1996): 161-193.
- Lee, Teajun (David); Yun, Tai Woong; and Haley, Eric. "The Interplay between Advertising Disclosures and Financial Knowledge in Mutual Fund Investment Decisions." The Journal of Consumer Affairs 46, 2 (2012): 260–287. [Online]. From: Business Source Complete Item: 10.1111/j.1745-6606.2012.01228.x. Retrieved March 10, 2015.
- Lillard, Linda L. "Information Seeking in Context: An Exploratory Study of Information Use Online by eBay Entrepreneurs." Doctoral dissertation, Emporia State University, 2002. [Online]. Available: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.88.4397&rep=rep1&type=pdf> Retrieved November 12, 2013.
- Majid, Shaheen and others. "Information Needs and Seeking Behaviour of Business Students." Singapore Journal of Library & Information Management 41 (2012): 14-34.
- Marshall, B. et al. "EBizPort: Collecting and Analyzing Business Intelligence Information." Journal of the American Society for Information Science & Technology 55, 10 (2004): 873-891. [Online]. From: Business Source Complete Item: 2005034919. Retrieved November 12, 2013.
- Maxwell, J. A. Qualitative Research Design: An Interactive Approach. Thousand Oaks, CA: Sage, 2005.
- McClure, Charles, and Bishop, Ann. "The Status of Research in Library/Information Science: Guarded Optimism." College & Research Library 50 (1989): 127-143.

- McKechnie, L. M. and others. "Research Methods Trends in Human Information Behaviour Literature." The New Review of Information Behaviour Research 3 (2002): 113-126.
- Mckeown, Karen Resch. "Challenges and Solutions for Libraries in Serving Entrepreneurship Needs: Findings from ProQuest Research." Journal of Business & Finance Librarianship 15, 3 /4 (2010): 253-260. [Online]. From: OmniFile Full Text Mega (H.W. Wilson) Item: 10.1080/08965368.2010.488048. Retrieved January 12, 2014.
- Miranda, Sylvania V., and Tarapanoff, Kira M.A. "Information Needs and Information Competencies: A Case Study of the Off-site Supervision of Financial Institutions in Brazil." IR Information Research 13, 2 (2008). [Online]. Available: <http://www.informationr.net/ir/13-2/paper344.html> Retrieved October, 13 2014.
- Moghaddam, Golnessa Galyani. "Scholarly Electronic Journal Publishing: A Study Comparing Commercial and Nonprofit/University Publishers." The Serials Librarian 51, 3-4(2007): 165-183. [Online]. Available: http://eprints.rclis.org/9214/1/Scholarly_Journals_Publishing.pdf Retrieved October 20, 2015.
- Mohan-Neill, S.T. "The Influence of Firm's Age and Size on Its Environmental Scanning Activities." Journal of Small Business Management 33, (1995): 10-21.
- Natt, Avtar. "What Is Business Literacy and Can the Corporate Librarian Contribute Anything to the Discourse?" Journal of Business & Finance Librarianship 18 (2013): 146-174. [Online]. From: Taylor & Francis Group Item: 10.1080/08963568.2013.769290. Retrieved January 12, 2014.
- National Science Foundation. "About the National Science Foundation." [n.d.]. [Online]. Available: <http://www.nsf.gov/about/> Retrieved October 10, 2015.
- National Natural Science Foundation of China. "Preface." [n.d.]. [Online]. Available: <http://www.nsf.gov.cn/Portals/1/fj/pdf/01-01.pdf> Retrieved October 10, 2015.
- Natt, Avtar. "What Is Business Information Literacy and Can the Corporate Librarian Contribute Anything to the Discourse?." Journal of Business & Finance Librarianship 18 (2013): 146-147. [Online]. From: Taylor & Francis Group Item 10.1080/08963568.2013.769290. Retrieved January 12, 2014.
- Nicholas, D., and Williams, P. "The Changing Information Environment: The Impact of the Internet on Information Seeking Behavior in the Media." In T.D. Wilson and

- D.K. Allen, eds. Information Behavior: Proceedings of the 2nd International Conference on Research in Information Needs, Seeking and Use in Different Contexts, 451-462. London: Taylor Graham, 1999.
- O'Hare, Christine. Business Information Sources: A Beginner's Guide. London: Facet, 2007.
- Okello-Obura, Consatnt and others. "Business Activities and Information Needs of SMEs in Northern Uganda: Prerequisites for an Information System." Library Management 29, 4/5(2008): 367-391. [Online]. From: Emerald Item: 10.1108/01435120810869138. Retrieved November 18, 2012.
- Olanigan, S. A. "Information Needs of the Consultant to Business Enterprises." International Library Review 19 (1987): 345-357.
- "Our Content Platforms." [n.d.]. [Online]. Available: <http://www.tandfonline.com/page/products> Retrieved July 28, 2015.
- Paisley, WJ. "Information Needs and Uses." In C. Cuadra, ed. Annual Review of Information Science and Technology, 3: 1-30. Chicago: Encyclopedia Britanica, 1968.
- Palmer, J. "Scientists and Information: I. Using Cluster Analysis to Identify Information Style." Journal of Documentation 47 (1991): 105-226.
- Pettigrew, K.; Fedel, R., and Bruce, H. "Conceptual Frameworks in Information Behavior." Annual Review of Information Science and Technology 35 (2001), 43-47.
- Porter, M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York: The Free Press, 1998.
- Porter, M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York: The Free Press, 1998. Quoted in Eileen G. Abels, and Deborah P. Klein. Business Information: Needs and Strategies. Bingley: Academic Press, 2008.
- Prezz, Madely Du. "Information Needs and Information-Seeking Behaviour of Consulting Engineers: A Qualitative Investigation." Master of Information Science, University of South Africa, 2008.
- Rioux, Kevin S. "Information Acquiring and Sharing." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie. The Theories of Information Behavior, 169-173. Medford, NJ: Information Today, 2005.

- Rioux, Kevin S. "Sharing Information Found for Others on the World Wide Web: A Preliminary Examination." In Proceeding of the 63rd Annual Meeting of the American Society for Information Science, 68-77. [n.p.], 2000.
- Rosenbaum, Howard. "Structure and Action: Toward a New Concept of Information Use Environment." In ASIS 1996 Annual Conference Proceedings. 1996. [Online]. From: <https://scholarworks.iu.edu/dspace/bitstream/handle/2022/1804/wp96-04B.html?sequence=1&isAllowed=y> Retrieved June 10, 2015.
- Saracevic, T. "The Stratified Model of Information Retrieval Interaction: Extension and Application." In Proceedings of the ASIS Annual Meeting 34 (1997): 313-327.
- Savolainen, Reijo. "Everyday Life Information Seeking." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie. The Theories of Information Behavior, 143-152. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Savolainen, Reijo. "Everyday Life Information Seeking: Approaching Information Seeking in the Context of "Way of life"." Library and Information Science Research 17 (1995): 259-294.
- Savolainen, Reijo. "Interpreting Informational Cues: An Explorative Study on Information among Prospective Homebuyers." Journal of the American Society for Information Science 60, 11 (2009): 2244-2254.
- Simpson, Chester W., and Prusak, Laurence. "Troubles with Information Overload- Moving Quantity to Quality in Information Provision." International Journal of Information Management 15, 6 (1995): 413-425.
- Shokane, J.K. "The Use of Business Information by Small and Medium-sized Enterprises in Acornhoek." South African Journal of Library & Information Science 69, 1 (2003): 55-61. From: OmniFile Full Text Mega (H.W. Wilson) Item: 502891997. Retrieved January 12, 2014.
- Sreenivasan, Nirupama Dharmavaram; Lee, Sian Chei; and Goh, Dion Hoe-Lian. "Tweeting the Friendly Skies Investigating Information Exchange among Twitter Users about Airlines." Program Electronic Library and Information Systems 46, 1 (2012): 21-42. [Online]. From: Emerald item: 10.1108/0033033121204548. Retrieved January 13, 2015.
- Spink, A.; Ozmultu, S.; and Ozmultu, M. "Multitasking Information Seeking and Searching Process." Journal of the American Society for Information Science and Technology 53 (2002): 639-652.

- Stillwell, Susan B. et al. "Evidence-based Practice Step by Step - Asking the Clinical Question: A Key Step in Evidence-based Practice." Ajn (Ajnonline.com) 110, 3 (2010): 58-61.
- Taylor, R.S. Value-added Processes in Information Systems. Norwood, NJ: Ablex Publishing, 1986.
- Tidline, Tonya. "Dervin's Sense-making." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie. The Theories of Information Behavior, 113-117. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Tidline, Tonya. "Information Overload." In Kent Encyclopedia of Library and Information Science, 72 (1997): 217-222.
- Tidline, Tonya et al. Information Needs of Urban Residents. [n.p.], 1973.
- Todd, R. J. "Utilization of Heroin Information by Adolescent Girls in Australia: A Cognitive Analysis." Journal of the American Society for Information Science 50, 1 (1999): 10-23.
- Tuomaala, Otto; Jarvelin, Kalervo, and Vakkari, Pertti. "Evolution of Library and Information Science, 1965-2005: Content Analysis of Journal Articles." Journal of the Association for Information Science and Technology 65, 7(2014): 1446-1462. [Online]. From: Wiley Online Library Item: 10.1002/asi23034. Retrieved August 25, 2015.
- Underwood, Peter. "Supporting the Information Needs of Entrepreneurs in South Africa." Library Review 58, 8 (2009): 569-580. [Online]. From: Emerald Management Xtra Item: 10.1108/00242530910987064. Retrieved January 12, 2014.
- Wang, P. and Soergel, D. "A Cognitive Model of Document Use during a Research Project. Study I. Documentation Selection." Journal of the American Society for Information Science 49, 2 (1998): 115-133.
- Warner, Edward S.; Murray, Ann D.; and Palmour, Vernon E. Information Needs of Urban Residents: Final Report. Washington, D.C.: U.S. Department of Health, Education and Welfare, Office of Education, Bureau of Libraries and Learning Resources, 1973.
- Wildemuth, Barbara M. "Using Research Results to Improve Practice in the Information Professions." In Barbara M. Wildemuth, ed. Applications of Social

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบบันทึกข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม และข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย

1. รูปแบบของงานวิจัย

บทความวิจัย

ชื่อบทความวิจัย

ชื่อวารสาร

ปีที่

ปีพิมพ์

รายงานการวิจัย

ชื่อบทความวิจัย

สถานที่พิมพ์ (ประเทศ)

ปีพิมพ์

วิทยานิพนธ์

ชื่อวิทยานิพนธ์

ระดับการศึกษา

มหาวิทยาลัย

ประเทศ

ปีพิมพ์

อื่นๆ (ระบุประเภท)

ชื่องานวิจัย

ประเทศ

ปีพิมพ์

2. ภาษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย

ไทย

อังกฤษ

3. การได้รับทุนและหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุน

ได้รับ ชื่อทุน / หน่วยงานที่สนับสนุน

ไม่ได้รับทุน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

4. ผู้วิจัย

4.1 จำนวนผู้วิจัย คน

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัยแต่ละคน

ลำดับ ชื่อ ผู้วิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ระบุผู้วิจัย หลัก	หน้าที่การ งาน	ประเภทและชื่อหน่วยงานที่สังกัด	ประเทศ
1)
2)
3)
4)
5)
6)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย

5. การดำเนินการวิจัย

ประเภทการวิจัย				วิธีการวิจัย	วิธีการรวบรวมข้อมูล	ช่วงเวลาที่รวบรวมข้อมูล (ปี)
ลักษณะของข้อมูล		การวิเคราะห์ข้อมูล	
เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ			
.....			

6. รูปแบบการศึกษา

- ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล
- การวินิจฉัยหรือการวิเคราะห์เชิงประเมิน
- การจัดกระทำ
- การคาดการณ์
- การรับรู้

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา กลุ่มคนที่ศึกษา และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

7. ประเด็นที่ศึกษา

รูปแบบพฤติกรรม	ประเด็นย่อย
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. ประเภทของสารนิเทศและประเภทของธุรกิจที่ศึกษา

ประเภทของสารนิเทศ	ประเภทของธุรกิจ
.....
.....
.....

9. กลุ่มคนที่ศึกษา

อาชีพ / บทบาท	ประเทศที่อาศัย
.....
.....
.....

10. กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.
รหัสที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย

หน้าที่การงาน

1. บรรณารักษ์ นักวิชาชีพรณนเทศ
2. อาจารย์
3. นักวิจัย
4. นักศึกษา
5. อื่นๆ
6. ไม่ระบุ

ประเภทของหน่วยงานที่สังกัด

1. แหล่งสารนเทศ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารนเทศ ศูนย์ข้อมูล
2. โรงเรียนสาขาวิชาต่างๆ
 - 2.1 บรรณารักษศาสตร์ และสารนเทศศาสตร์
 - 2.2 ธุรกิจ
 - 2.3 ธุรกิจสาขาการบริหาร
 - 2.4 ธุรกิจสาขาการบัญชีและภาษี การเงิน การธนาคาร และการประกัน
 - 2.5 ธุรกิจสาขาการตลาดและโฆษณา
 - 2.6 ธุรกิจสาขาการขายส่ง การค้าปลีก
 - 2.7 การท่องเที่ยว
 - 2.8 การจัดการโรงแรม ภัตตาคาร
 - 2.9 เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร
 - 2.10 สื่อสารมวลชน
 - 2.11 ระบบสารนเทศและเทคโนโลยีสารนเทศ
 - 2.12 เภสัชศาสตร์
 - 2.13 เกษตรศาสตร์
 - 2.14 สภาพแวดล้อมและทรัพยากร
 - 2.15 โภชนาการ
 - 2.16 จิตวิทยา
 - 2.17 วิศวกรรมศาสตร์
 - 2.18 ผู้บริโภคและครอบครัว
3. สถาบันวิจัย
4. หน่วยงานอื่นๆ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงบุกเบิก
2. การวิจัยเชิงสำรวจ
3. การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์
4. การวิจัยเชิงสืบย้อน
5. การวิจัยเชิงทดลอง
6. การวิจัยเอกสาร
7. การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา
8. การวิจัยเชิงกรณี (การวิจัยภาคสนาม)
9. การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา
10. อื่นๆ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. การใช้แบบสอบถาม
2. การสังเกต
3. การสัมภาษณ์
4. การสนทนากลุ่ม
5. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
6. การรวบรวมข้อมูลออนไลน์จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์
7. การวิเคราะห์บันทึกผล
8. อื่นๆ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา กลุ่มคนที่ศึกษา

รูปแบบพฤติกรรม

1. ความต้องการสารนิเทศ
2. การแสวงหาสารนิเทศ
3. การค้นหาและการค้นคืนสารนิเทศ
4. การใช้สารนิเทศ
5. การรับ การได้รับ และการรับรู้สารนิเทศ
6. การการแบ่งปันและการแลกเปลี่ยนสารนิเทศ
7. การเปิดเผยสารนิเทศ
8. อื่นๆ

ประเภทของสารนิเทศ

1. สารนิเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากร
2. สารนิเทศเกี่ยวกับองค์กร
3. สารนิเทศเกี่ยวกับลูกค้า
4. สารนิเทศเกี่ยวกับคู่แข่ง
5. สารนิเทศเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

6. สารนิเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
7. สารนิเทศเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในภาพรวม

ประเภทของธุรกิจ

1. เกษตรกรรม ป่าไม้ การประมง
2. การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน
3. การผลิต
4. การไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ
5. การจัดหาสินค้า ฯลฯ
6. การก่อสร้าง
7. การขายส่ง การค้าปลีก
8. การขนส่ง
9. ที่พักแรม
10. สารนิเทศ และการสื่อสาร
11. กิจกรรมการเงิน และการประกันภัย
12. กิจกรรมเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์
13. กิจกรรมทางวิชาการ
14. กิจกรรมด้านบริการสนับสนุน และการบริหาร
15. การบริหารรัฐกิจ และการป้องกัน
16. การศึกษา
17. สุขภาพและกิจกรรมทางสังคม
18. ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ
19. กิจกรรมบริการอื่นๆ ครอบคลุมกิจกรรมขององค์การสมาชิก
20. กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือน
21. กิจกรรมขององค์กรระหว่างประเทศ
22. ธุรกิจในภาพรวม

กลุ่มบุคคลที่ศึกษา

1. นักวิชาชีพธุรกิจ
2. ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
3. ที่ปรึกษาทางธุรกิจ
4. ผู้สอน นักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย
5. นักลงทุน
6. ผู้ปฏิบัติงานในบริษัท
7. นักท่องเที่ยว
8. บุคคลทั่วไป
9. กลุ่มอื่นๆ

ภาคผนวก ค.
รายชื่องานวิจัยที่รวบรวมและนำมาวิเคราะห์

ภาษาไทย

ฐานข้อมูล CUIR

คุณพร ใจมาคำ. "การเปิดรับข่าวสารการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องแก้วในธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, 2555.

ฐานข้อมูล Thai Journal Online

ศิริรัตน์ นีสันเทียะ และ มัลลิกา สังข์สนิท. "ความผูกพัน ความไว้วางใจ และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ซ่อนเร้นของผู้บริหารในอุตสาหกรรมการผลิต." วารสารเทคโนโลยีสุรนารี 5,1 (2554): 47-60.

ภาษาอังกฤษ

ฐานข้อมูล Emerald Management Xtra

Al-Mawali, Hamzah; Zainuddin, Yuserrie; and Ali, Noor Nasir Kader. "Customer Accounting Information Usage and Organizational Performance." Business Strategy Series 13, 5 (2012): 215-223.

Dharmavaram, Nirupama; Lee, Sian Chei; and Goh, Dion Hoe-Lian. "Tweeting the Friendly Skies: Investigating Information Exchange among Twitter Users about Airlines." Program: Electronic Library and Information Systems 46, 1 (2012): 21-42.

Halabi, Abdel K.; Barrett, Rowena; and Dyt, Robyn. "Understanding Financial Information Used to Assess Small Firm Performance: An Australian Qualitative Study." Qualitative Research in Accounting & Management 7, 2 (2010): 163 - 179.

Hassan, Omaima, and Power, David M. "The Usefulness of Accounting Information: Evidence from the Egyptian Market." Qualitative Research in Financial Markets 1, 3 (2009): 125 - 141.

Okello-Obura, Constant et al. "Business Activities and Information Needs of SMEs in Northern Uganda: Prerequisites for an Information System." Library Management 29, 4/5 (2008): 367 - 391.

Ousama, Abdulrahman Anam; Fatima, Abdul Hamid; and Majdi, Abdul Rashid Hafiz. "Usefulness of Intellectual Capital Information: Preparer's and Users Views." Journal of Intellectual Capital 12, 3 (2011): 430-445.

- Rowbottom, Nick, and Lymer, Andrew. "Exploring the Use and Uses of Narrative Reporting in the Online Annual Report." Journal of Applied Accounting Research 11, 2 (2010): 90-108.
- Sian, S., and Roberts, C. "UK Small Owner-Managed Business : Accounting and Financial Reporting Needs." Journal of Small Business and Enterprise Development 16, 2 (2009): 289 - 305.
- Yusof, Nor Azrina bt Mohd et al. "Style of Information Usage and Use of Accounting Information: A Malaysian Study." Asian Review of Accounting 20, 1 (2012): 20-33.
- ฐานข้อมูล JSTOR**
- Bell, Chris M., and Main, Kelley J. "Deonance and Distrust: Motivated Third Party Information Seekers Following Disclosure of an Agent's Unethical Behavior." Journal of Business Ethics 102, 1 (2011): 77-96.
- Diekmann, Florian; Loibl, Cäzilia; and Batte, Marvin T. "The Economics of Agricultural Information: Factors Affecting Commercial Farmers' Information Strategies in Ohio." Review of Agricultural Economics 31, 4 (2009): 853-872.
- Drake, Micheal S.; Roulstone, Darren T.; and Thornock, Jacob R. "Investor Information Demand: Evidence from Google Searches around Earnings Announcements." Journal of Accounting Research 50, 4 (2012): 1001-1040.
- Frazier, Gary L. et al. "Distributor Sharing of Strategic Information with Suppliers." Journal of Marketing 73, 4 (2009): 31-43.
- García, Maria Fernanda.; Posthuma, Richard A.; and Quiñones, Manuel. "How Benefit Information and Demographics Influence Employee Recruiting in Mexico." Journal of Business and Psychology 25, 3 (2010): 523-531.
- Klein, Richard, and Rai, Arun. "Interfirm Strategic Information Flow in Logistic Supply Chain Relationship." MIS Quarterly 33, 4 (2009): 735-762.
- Liberti, Jose M., and Main, Atif R. "Estimating the Effect of Hierarchies on Information Use." The Review of Financial Studies 22, 10 (2009): 4057- 4090.
- Saks, Alan M., and Uggerslev, Krista L. "Sequential and Combined Effects of Recruitment Information on Applicant Reaction." Journal of Business and Psychology 25, 3 (2010): 351-365.

ฐานข้อมูล ProQuest ABI/INFORM

- Bao, Xiaowen. "Measuring Information-Sharing Behavior: The Case of Supply Chains in Operational Contexts." Ph.D. dissertation, McGill University, 2009.
- Dyer, Linda M., and Ross, Christopher A. "Seeking Advice in a Dynamic and Complex Business Environment: Impact on the Success of Small Firms." Journal of Development Entrepreneurship 13, 2 (2008): 133-149.
- Hinson, Robert Ebo. "Utilizing Online and Offline Information in Export: The Case of Firms Operating in Ghana's Non-Traditional Export Sector." Journal of Marketing Development and Competitiveness 5, 2 (2011): 139-161.
- Jin, Tao. "An Exploratory Study on Information Work Activities of Competitive Intelligence Professionals." Ph.D. dissertation, McGill University, 2008.
- Joshi, Mahendra. "Organizational Identity and Top Executives Information Seeking Behaviors." Ph.D. dissertation, University of Arkansas, 2008.
- Kumar, Sanjeev. "Business Value of Information Sharing and the Role of Emerging Technologies." Ph.D. dissertation, University of Michigan, 2009.
- Ramachandra, Vandana. "Understanding Consumer's Online Information Retrieval and Search: Implications for Firm Strategies." Ph.D. dissertation, University of Maryland, 2010.
- Rollins, Brent L. et al. 2010. "Behavioral Intentions and Information Seeking Behaviour: A Comparison of Nonbranded versus Branded Direct-to-Consumer Prescription Advertisement." Drug Information Journal 44, 6 (November 2010): 673-683.

ฐานข้อมูล Wiley Online Library

- Agarwal, Sumit et al. "The Role of Soft Information in a Dynamic Contract Setting: Evidence from the Home Equity Credit." Journal of Money, Credit and Banking 43, 4 (2011): 633-655.
- Van de Velde, Liesbeth et al. "Consumer Information (in) Sufficiency in Relation to Biofuels: Determinants and Impact." Biofuels, Bioproducts & Biorefining 5 (2011): 125-131.

ฐานข้อมูล Sage Journal Online

- Bin, Guo. "Moderating Effects of Task Characteristics on Information Source Use: An Individual Level Analysis of R&D Professionals in New Product Development." Journal of Information Science 35, 5 (2009): 527-547.

- Chiwere, Elisha Rufaro T., and Dick, Archie L. "Information Needs and Information Seeking Pattern of Small, Medium and Micro Enterprises in Namibia." Information Development 24, 1 (2008): 24-36.
- Fonner, Kathryn L., and Timmerman, C. Erik. "Organizational Newcomers: Applying Organizational Newcomer Assimilation Concepts to Customers Information Seeking and Service Outcomes." Management Communication Quarterly 23, 2 (2009): 244-271.
- Kipp, Oliver, and Leiding, Petra. "Effects of Mergers & Acquisitions on the Day-to-Day Work Lives of General Practitioners." Journal of Medical Marketing 8, 3 (2008): 211-219.
- Patterson, Liane, and Martzoukou, Konstantina. "An Examination of Canadian Information Professionals' Involvement in the Provision of Business Information Synthesis and Analysis Services." Journal of Librarianship and Information Science 44, 1 (2011): 47-64.
- Yan, Yalan, and Davison, Robert M. "Using Decision Support Systems in Chinese Enterprises: A study of Managerial Information Behaviour." Information Development 27, 1 (2011): 15-31.
- ฐานข้อมูล EBSCO's Business Source Complete**
- Agus, Arawati. "The Significant Effect of Information Sharing and Strategic Supplier Partnership on Supplier Performance." International Journal of Business and Management Science 4, 1 (2011): 75-92.
- Arvidson, Susanne. "Communication of Corporate Social Responsibility: A Study of the View of Management Team in Large Companies." Journal of Business Ethics 96 (2010): 339-354.
- Binh, Ta Quang. "Voluntary Disclosure Information in the Annual Reports of Non Financial Listed Companies: The Case of Vietnam." Journal of Applied Economics and Business Research 2, 2 (2012): 69-90.
- Hoek, Janet. et al. "Information Accessibility and Consumers' Knowledge of Prescription Drug Benefits and Risks." The Journal of Consumer Affairs 45, 2 (2011), 248-274. .
- Lee, Teajun (David); Yun, Tai Woong; and Haley, Eric. "The Interplay between Advertising Disclosures and Financial Knowledge in Mutual Fund Investment Decisions." The Journal of Consumer Affairs 46, 2 (2012): 260-287.
- Lieberthal, Susan P. "Teaching Undergraduate Business Students to Access Public Company Information: Accessing Students' Use of Library Resources." Journal of Business & Finance Librarianship 4 (2009): 230-247.

- Maity, Moutusy; Hsu, Maxwell K.; and, Pelton, Lou E. "Consumers' Online Information Search: Gen Yers' Finding Needles in the Internet Haystack." Journal of Marketing Channels 19, 1 (2012): 49-76.
- Mohr, Gina S.; Lichtenstein, Donald R.; and Janiszewski Chris. "The Effect of Marketer-Suggested Serving Size on Consumer Responses - The Unintended Consequences of Consumer Attention to Calorie Information." Journal of Marketing 76(2012): 59-75.
- Morimoto, Mariko, and Trimble, Carrie S. "Consumers' Use of Blogs as Product Information Sources: From Need - for Cognition Perspective." The Marketing Management Journal 22, 2 (2012): 45-60.
- Ricchiute, David N. "Evidence Complexity and Information Search in the Decision to Restate Prior-Period Financial Statements." Journal of Accounting Research 48, 3 (2010): 687-724.
- Savolainen, Reijo. "Interpreting Information Cues: An Explorative Study on Information Use among Prospective Homebuyers." Journal of the American Society for Information Science and Technology 60, 11 (2009): 2244 –2254.
- Stewart, Wayne H. Jr.; May, Ruth C.; and, Kalia, Arvind. 2008. "Environmental Perceptions and Scanning in the United States and India: Convergence in Entrepreneurial." Entrepreneurship Theory and Practice 32, 1 (2008): 83-106.
- Tang, Jintong; Khan, Shaji A.; and Zhu, Renhong. "Entrepreneurs' Ethically Suspect Behaviors and Effective Information Acquisition: The Moderating of Impression Management." Journal of Development Entrepreneurship 17, 4 (2012): 1250019-1250023.
- Thayer, Jane. "Determinants of Investors' Information Acquisition: Credibility and Confirmation." The Accounting Review 86, 1 (2011): 1-22.

ฐานข้อมูล Taylor & Francis Online Journals

- Björk, Peter, and Kauppinen-Räsänen, Hannele. "The Impact of Perceived Risk on Information Search: A Study of Finnish Tourists." Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism 11, 3 (2011): 306-323.
- Bruwer, Johan, and Lesschaeve, Isabelle. "Sources of Information Used by Tourists Travelling to Visit Canadian Winery Tasting Rooms." Tourism Planning & Development 9, 3 (2012): 269-289

- Chen, Qimei et al. "Sources of Product Information for Chinese Rural Consumers." International Journal of Advertising: The Review of Marketing Communications 27, 1 (2008): 67-97.
- Choi, Soojin; Lehto, Xinran Y.; and Morrison, Alastair M. 2008. "Segmenting Chinese Visitors to Macau by Information Source Variables." Journal of Hospitality & Leisure Marketing 16,1-2 (2008): 81-104.
- Conchie, Stacey M., and Burns, Calvin. "Improving Occupational Safety: Using a Trusted Information Source to Communicate about Risk." Journal of Risk Research 12, 1 (2009): 13-25.
- Elliott, Michael T.; Fu, Frank Q.; and Speck, Paul Surgi. "Information Search and Purchase Patterns in a Multichannel Service Industry." Services Marketing Quarterly 33,4 (2012): 292-310.
- Fehrenbach, Keri Szejda, and Wharton, Christopher. "Consumer Information-Seeking Preference at the University Farmer's Market." Journal of Hunger & Environmental Nutrition 7, 1 (2012): 53-63. 10.1080/19320248.2012.649669. Retrieved April 2, 2015.
- Hung, Wei-His et al. "Sharing Information Strategically in a Supply Chain: Antecedents, Content and Impact." International Journal of Logistics: Research and Applications 14, 2 (2011): 111-133.
- Lee, Chung Hun, and Cranage, David A. "Customer Uncertainty Dimensions and Online Information Search in the Context of Hotel Booking Channel." Journal of Hospitality Marketing & Management 19, 5 (2010): 397-420.
- Lee, Kun Chang; Chung, Namho; and Kang, Inwon. "Understanding Individual Investor's Behavior with Financial Information Disclosed on the Web Sites." Behaviour & Information Technology 27, 3 (2008): 219-227.
- Lee, Seonjeong; Close, Angeline G.; and Love, Curtis. "How Information Quality and Market Turbulence Impact Convention and Visitors Bureaus' Use of Marketing Information: Insights for Destination and Event Marketing." Journal of Convention & Event Tourism 11, 4 (2010): 266-292.
- Müller, Martin, and Gaudig, Sonja. "An Empirical Investigation of Antecedents to Information Exchange in Supply Chains." International Journal of Production Research 49, 6 (2011): 1531-1555.

- Nasco, Suzanne A.; Hale, Dena; and Thomas, Meredith. "Mature Consumers Speak: Insights on Information Search and Self-Efficacy for Service Purchases." Services Marketing Quarterly 33, 2 (2012): 119-137.
- Ng, Eric. "An Exploratory Study on the Use of Information Sources by Consumers to Select Australian Regional Travel Agencies." Journal of Hospitality Marketing & Management 18, 1 (2009): 26-43.
- Oates, Caroline et al. "Marketing Sustainability: Use of Information Sources and Degrees of Voluntary Simplicity." Journal of Marketing Communications 14, 5 (2008): 351-365.
- Park, Byung Il; Oh, Kum-Sik; and Choi, Suk Bong. "Acquisition of Local Market Information in International Joint Ventures: Service Sectors." The Service Industries Journal 32, 7 (2012): 1077-1096.
- Park, Sang Won, and Kim, Dae-Young. 2009. "Information Search Behaviors of College Students for Spring Break Trip in the USA: An Application of Specialization Concept." Journal of Travel & Tourism Marketing 26, 7 (2009): 640-655.
- Premazzi, Katia et al. "Customer Information Sharing with E-Vendors: The Roles of Incentives and Trust." International Journal of Electronic Commerce 14, 3 (2010): 63-91.
- Rose, Susan, and Samouel, Phillip. "Internal Psychological versus External Market-Driven Determinants of the Amount of Consumer Information Search amongst Online Shoppers." Journal of Marketing Management 25, 1-2 (2009): 171-190.
- Sands, Sean; Ferraro, Carla; and Luxton, Sandra. "Does the Online Channel Pay? A Comparison of Online versus Offline Information Search on Physical Store Spend." The International Review of Retail, Distribution and Consumer Research 20, 4 (2010): 397-410.
- ฐานข้อมูล Science/Direct**
- Jacobsen, Jens Kr. Steen, and Munar, Ana María. "Tourist Information Search and Destination Choice in a Digital Age." Tourism Management Perspectives 1 (2012): 39 –47.
- Jonsson, Sara, and Lindbergh, Jessica. "The Impact of Institutional Impediments and Information and Knowledge Exchange on SMEs' Investments in International Business Relationships." International Business Review 19, 6 (2010): 548-561.
- Rollins, Minna; Bellenger, Danny N.; and Johnston, Wesley J. "Customer Information Utilization in Business-to-Business Markets: Muddling through Process?." Journal of Business Research 65, 6 (2012): 758–764.

- Rollins, Minna; Bellenger, Danny N.; and Johnston, Wesley J. "Does Customer Information Usage Improve a Firm's Performance in Business-to-Business Markets." Industrial Marketing Management 41,6 (2012): 984–994.
- Scruggs, Caroline E., and Ortolano, Leonard. "Creating Safer Consumer Products: The Information Challenges Companies Face." Environmental Science & Policy 14, 6 (2011): 605 – 614.
- Vuylsteke, Alexander et al. "Consumers' Search for Information on the Internet: How and Why China Differs from Western Europe." Journal of Interactive Marketing 24, 4 (2010): 309–331.
- Welker, Gera A.; Van der Vaart, Taco; and Van Donk, Dirk Pieter. "The Influence of Business Conditions on Supply Chain Information-Sharing Mechanisms: A Study among Supply Chain Links of SMEs." International Journal Production Economics 113, 2 (2008): 706–720.

ฐานข้อมูล Scopus

- Ortiz-Cordova, Adan, and Jansen, Bernard J. "Classifying Web Search Queries to Identify High Revenue Generating Customers." Journal of the American Society for Information Science and Technology 63, 7 (2012): 1426–1441.
- Schaltegger, Stefan; Viere, Tobias; and Zvezdov, Dimitar. "Tapping Environmental Accounting Potentials of Beer Brewing Information Needs for Successful Cleaner Production." Journal of Cleaner Production 29-30 (2012): 1-10.
- Xu, Pei et al. "The Effectiveness of Facilitated Business-to-Business Word-of Mouth Marketing Strategies on Target Participants' Information Sharing Behavior." International Food and Agribusiness Management Review 12, 2 (2009): 39-56.

ฐานข้อมูล Springer

- Burgess, Stephen et al. "Trust Perceptions of Online Travel Information by Different Content Creators: Some Social and Legal Implications." Information Systems Frontiers 13 (2011): 221–235.
- Link, Albert N., and Ruhm, Christopher J. "Public Knowledge, Private Knowledge: The Intellectual Capital of Entrepreneurs." Small Business Economics 36 (2011):1–14.

ฐานข้อมูล EBSCO's Academic Search Complete

- Adamick, Jessica, and Morse, Jeffrey. "Information Practices and Needs of the Nanomanufacturing Community." Nanotechnology Law & Business 9, 3 (2012): 217-231.

- Allard, Suzie; Levine, Kenneth J.; and Tenopir, Carol. "Design Engineers and Technical Professionals at Work: Observing Information Usage in the Workplace." Journal of the American Society for Information Science and Technology 60, 3 (2009): 443-454.
- Huvila, Isto. "Information Sources and Perceived Success in Corporate Finance." Journal of the American Society for Information Science and Technology 61, 11 (2010): 2219-2229.
- Kassim, Norliya Ahmad. "Information Needs of Malaysian Bumiputera Would-be Entrepreneurs." Malaysian Journal of Library & Information Science 15, 2 (2010): 57-69.
- Lee, Jooryang; Son, Jai-Yeol; and Suh, Kil-Soo. "Can Market Knowledge from Intermediaries Increase Sellers' Performance in On-Line Marketplaces." International Journal of Electronic Commerce 14, 4 (2010): 69-102.
- Menguc, Bulent; Auh, Seigyoung; and Kim, Young Chan. "Salespeople's Knowledge-Sharing Behaviors with Coworkers Outside the Sales Unit." Journal of Personal Selling & Sales Management 31, 2 (2011): 103-122.
- Njoroge, Geroge Gitau; Kiplang'at, Joseph; and Odero, Damaris. "Diffusion and Utilisation of Information and Communication Technologies by Micro and Small Entrepreneurs in the Tourism Industry in Kenya." Mousaion 29, 2 (2011): 117-138.
- Noordin, Raman; Zainuddin, Yuserrie; and Tayles, Micheal. "Strategic Management Accounting Information Elements: Malaysian Evidence." Asia-Pacific Management Accounting Journal 4, 1 (2009): 17-34.
- Tislerova, Kamila. "Information Interaction in Terms of eCommerce." In Proceedings of the 6th European Conference on Information Management and Evaluation, [n.p.], 2012.
- Wójcik, Jacek, and Doligalski, Tymoteusz. "The Role of Informal Sources of Information in the Polish Consumer Market." Perspectives of Innovations, Economics & Business 9, 3 (2011): 43-47.

ฐานข้อมูล Library and Information Science Fulltext

- Adamovic, Dina; Potgieter, Andrea; and Mearns, Martie. "Knowledge Sharing through Social Media: Investigating Trends and Technologies in a Global Marketing and Advertising Research Company." SA Journal of Information Management 14,1(2012).
- Costa, Cathy. "Use of Online Information Resources by RMIT University Economics, Finance, and Marketing Students Participating in a Cooperative Education Program."

- Australian Academic & Research Libraries 40, 1(2009): 36-49.
- Juricek, John Eric. "Access to Grey Literature in Business: An Exploration of Commercial White Papers." Journal of Business & Finance Librarianship 14 (2009): 318-332.
- Mckeown, Karen Resch. "Challenges and Solutions for Libraries in Serving Entrepreneurship Needs: Findings from ProQuest Research." Journal of Business & Finance Librarianship 15(2010): 253-260.
- Okello-Obura, Constant et al. "Improving Information use by SMEs in Northern Uganda through Information and Communication Technologies." Mousaion 25, 1(2008): 126-149.
- Phillips, Carissa M. Holler. "Student Consultants' Resource Use in Small Business Deliverables: A Case Study from the Illinois Business Consulting Program at the University of Illinois." Journal of Business & Finance Librarianship 15 (2010): 221-229.
- Sahoo, Kumar Sushanta, and Ramesh, D.B. "Information Seeking Behavior of Faculty Members of ICFAI Business School, Hyderabad." International Journal of Information Dissemination and Technology 1, 4 (2011): 223-227.
- Salman, A.A., and Amusa, O. I. "Business Planning, Information Preference, and Information Use as Factors in Banking Operations in Nigeria." Library Philosophy and Practices (2011).

DOAJ: Directory of Open Access Journals

- Jaworski, Jacek. 2012. "Demand for Financial Information in Small Business Management." Financial Internet Quarterly, eFinanse 8, 3 (2012): 10-25. [Online]. From: DOAJ Directory of Open Access Journals Retrieved April 23, 2015.

ภาคผนวก ง.
รายชื่อแหล่งทุนสนับสนุนการทำวิจัย

ชื่อแหล่งทุน	ประเทศ
Academy of Finland	ฟินแลนด์
Beck Ag	สหรัฐอเมริกา
Deloitte Foundation	สหรัฐอเมริกา
EPA (Environmental Protection Agency) under the Science to Achieve Result (STAR) Graduate Fellowship Program	สหรัฐอเมริกา
ESRC Sustainable Technologies Programme	สหราชอาณาจักร
Foster School of Business, University of Washington	สหรัฐอเมริกา
Foundation for Economic Education	ฟินแลนด์
Fred N. Van Buren Program in Farm Management	สหรัฐอเมริกา
Fundamental Research Grant Scheme (FRGS) of the Ministry of Higher Education	มาเลเซีย
Hankuk University of Foreign Studies Research Fund	เกาหลีใต้
IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers)	สหรัฐอเมริกา
Korea Research Foundation	เกาหลีใต้
Nanyang Technological University Academic Research Fund	สิงคโปร์
National Social Science Foundation of China	สาธารณรัฐประชาชนจีน
Ohio State University	สหรัฐอเมริกา
Roberto C. Goizueta Foundation	สหรัฐอเมริกา
The Bofena Jagdish and Mrs Madhuri Sheth Fund	สหรัฐอเมริกา
The Fisher College of Business, Ohio University	สหรัฐอเมริกา
The Flemish Interuniversity Council-University Development Cooperation (VLIR-OUS)	เบลเยียม
The Flemish Research Council	เบลเยียม
The National Natural Science Foundation of China (NSFC)	สาธารณรัฐประชาชนจีน
The National Science Foundation (NSF)	สหรัฐอเมริกา
The Schulich School of Business New Faculty Grant	แคนาดา
The Social Science and Humanities Research Council of Canada	แคนาดา
The Sustainable Tourism Cooperative Research Center (STCRC)	ออสเตรเลีย
The UPS Foundation	สหรัฐอเมริกา
Tourism New South Wales (TNSW)	ออสเตรเลีย
UK Economic and Social Science Research Council	สหราชอาณาจักร

ชื่อแหล่งทุน	ประเทศ
VOICES Faculty Fellowship in Ethics	สหรัฐอเมริกา
Wuhan University of Science and Technology Research Fund	สาธารณรัฐประชาชนจีน

- Research Methods to Questions in Information and library Science, 3-10.
Wesport, CN: Library Unlimited, 2009.
- Williamson, Kirsty. "Discovered by Chance: The Role of Incidental Information Acquisition in an Ecological Model of Information Use." Library and Information Science Research 20, 1 (1998): 23-40.
- Williamson, Kirsty. "Ecological Theory of Human Information Behavior." In Karen E. Fisher; Sanda Erdelez; and Lynn (E.F.) McKechnie, eds. The Theories of Information Behavior, 128-132. Medford, NJ: Information Today, 2005.
- Wilson, T.D. a. "Exploring Models of Information Behavior: The Uncertainty Project." Information Processing and Management 35 (1999): 839-849.
- Wilson, T.D. "Human Information Behavior." Informing Science 3, 2 (2000): 49-55.
- Wilson, T.D. "Information Needs and Uses: Fifty Years of Progress." In B.C. Vickery, ed. Fifty Years of information Progress: A Journal of Documentation Review, 15- 51. London: Aslib, 1994. [Online]. Available: <http://informationr.net/tdw/publ/papers/1994FiftyYears.html> Retrieved February 10, 2014.
- Wilson, T.D. b. "Models in Information Behaviour Research." The Journal of Documentation 55, 3 (1999): 249-270.
- Witzel, Morgan, ed. "Business Information." In The IEBM Dictionary of Business and Management, 37. London: International Thomson Business, 1999.
- Zipf, G. K. Human Behavior and the Principle of Least Effort: An Introduction to Human Ecology. Cambridge: Addison-Wesley, 1949.